

Т. Л. Абрамюк,
І. В. Оніщенко

КРАЇЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

ЧАСТИНА 2

Харків
Видавнича група «Основа»
2022

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

А16 **Абрамюк, Тетяна Леонідівна**
Українська мова та читання. 4 клас. Частина 2 /
Т. Л. Абрамюк, І. В. Оніщенко. — Харків : Вид. група
«Основа», 2022. — 287, [1] с. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-4102-9.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування і розробки уроків української мови та читання у 4-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко. Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручників К. І. Пономарьової, Л. А. Гайової та О. Я. Савченко, І. Я. Красуцької.

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язберезувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	8
Українська мова	8
Літературне читання	10
УКРАЇНСЬКА МОВА	14
Пригадую числівники	14
Урок 57. Повторення знань про числівники. Розпізнавання числівників у тексті. Обговорення в групах обкладинок дитячих книжок. Розрізнення кількісних і порядкових числівників (без уживання термінів). Правопис числівників, які закінчуються на <i>-дцять, -десять, -сот</i> . Розігрування сценки знайомства. Написання розповіді за колажем і поданими числівниками	14
Урок 58. Правопис числівників 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 у формі родового відмінка. Вправлення в правильному читанні числових виразів. Написання розповіді про своє ставлення за поданими запитаннями	17
Урок 59. Вправлення в правильному вживанні форм числівників на позначення часу протягом доби. Засвоєння літературних вимог щодо побудови запитань і відповідей про час доби. Розігрування діалогу за поданими запитаннями. Написання розгорнутої відповіді на подані запитання з поясненням своєї думки	19
Урок 60. Закріплення і застосування знань про числівник	21
Досліджую займенник	24
Урок 61. Формування уявлення про займенник і призначення займенників у мовленні. Редагування тексту шляхом застосування займенників для уникнення повторів тих самих слів. Написання порівняльного опису предметів за поданими світлинами	24
Урок 62. Ознайомлення з особовими займенниками. Складання і записування речень з особовими займенниками. Редагування тексту шляхом використання займенників. Написання розгорнутої відповіді на подані запитання	27
Урок 64. Відмінювання займенників 1-ї і 2-ї особи та визначення їхнього відмінка в реченні. Прогнозування змісту тексту за його заголовком. Написання розповіді за поданим медіапродуктом і запитаннями до нього	30
Урок 65. Відмінювання займенників 3-ї особи та визначення їхнього відмінка в реченні. Використання особових займенників для редагування тексту. Написання розповіді за поданими запитаннями	33
Урок 66. Розбір займенника як частини мови. Написання розповіді на основі прочитаного тексту, світлин і поданих запитань	36
Урок 67. Закріплення і застосування знань про займенники	39
Дізнаюся більше про дієслово	43
Урок 69. Повторення знань про дієслово. Утворення і записування словосполучень і речень з дієсловами. Уявлення про сенкан. Складання і записування сенкана на задану тему	43
Урок 71. Розпізнавання та утворення неозначеної форми дієслів. Визначення мети тексту. Складання розповіді за запитаннями і світлинами. Написання розповіді на задану тему	46
Урок 72. Змінювання дієслів за числами. Пошук у тексті потрібної інформації. Написання розповіді на задану тему	48
Урок 73. Визначення та утворення часових форм дієслів. Складання і записування відповіді на подані запитання до світлин. Написання розповіді за поданими запитаннями	50
Урок 74. Засвоєння алгоритму перевірки особових закінчень дієслів теперішнього часу (без уживання термінів). Написання розповіді на задану тему	52
Урок 75. Утворення різних форм дієслів майбутнього часу. Складання і записування речень з дієсловами майбутнього часу. Пошук на етикетці важливої для споживача інформації. Написання розповіді на задану тему	55

Урок 76.	Написання особових закінчень дієслів майбутнього часу. Написання тексту за поданими запитаннями. Аналіз поданої емблеми та створення аналогічної на схожу тематику	58
Урок 78.	Розпізнавання та утворення дієслів минулого часу. Обговорення обкладинки книжки для дітей. Написання опису тварини за поданими світлинами	60
Урок 79.	Написання дієслів на <i>-ся</i> . Спілкування в групах на задану тему й обговорення світлин. Написання тексту за поданими запитаннями	63
Урок 80.	Розбір дієслів як частини мови. Добір заголовка до тексту. Написання розгорнутої відповіді на запитання	66
Урок 81.	Закріплення і застосування знань про дієслово	69
Досліджую прислівник		72
Урок 83.	Формування уявлення про прислівник. Розпізнавання прислівників у тексті. Пояснення значень прислів'їв. Обговорення в групі герба країни. Написання розповіді за поданим запитанням та обґрунтування своєї думки	72
Урок 85.	Розрізнення прислівників і прикметників. Складання речень з прислівниками. Утворення прислівників від прикметників. Обговорення світлин у групі. Заміна фразеологізмів синонімічними прислівниками. Написання розповіді за світлиною	76
Урок 86.	Правопис найуживаніших прислівників. Порівняльний аналіз двох медіапродуктів за поданими запитаннями. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	79
Урок 87.	Утворення прислівників за допомогою префіксів і суфіксів. Складання і записування речень з прислівниками. Узагальнення знань про прислівник. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	81
Урок 88.	Закріплення і застосування знань про прислівник	84
Будую речення		87
Урок 90.	Повторення знань про речення. Поділ тексту на речення і записування його з дотриманням відповідних розділових знаків. Складання і записування різних видів речень. Обговорення світлин у групі. Написання розповіді про своє ставлення до тварин	87
Урок 92.	Розпізнавання та побудова речень різних видів. Читання в ролях діалогу. Складання і записування речень зі звертанням. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання з обґрунтуванням власної думки	90
Урок 93.	Визначення головних і другорядних членів речення. Розпізнавання речень за поданою схемою. Обговорення світлин. Написання розповіді про свій вибір	92
Урок 94.	Встановлення зв'язку слів у реченні. Визначення граматичної основи в реченнях. Утворення словосполучень зі слів речення. Складання речень за поданою схемою. Написання розповіді за поданими запитаннями	94
Урок 95.	Визначення в реченні однорідних членів. Обговорення фотоколажу. Написання розповіді на задану тему	96
Урок 96.	Складання і записування речень з однорідними членами. Засвоєння розділових знаків при однорідних членах речення. Написання розповіді про своє ставлення до спорту	98
Урок 97.	Застосування вивчених знань про речення. Побудова схем речень. Написання розгорнутої відповіді на запитання з обґрунтуванням своєї думки	101
Урок 99.	Повторення і закріплення знань про речення	103
Застосовую знання про текст		106
Урок 101.	Повторення знань про текст. Пригадування будови тексту. Відновлення деформованого тексту. Написання розгорнутої відповіді на подані запитання	106
Урок 102.	Визначення теми і мети тексту. Добір заголовка до тексту. Написання розповіді на подані запитання з обґрунтуванням своєї думки	109
Урок 103.	Складання плану тексту. Переказування тексту за складеним планом. Поділ тексту на абзаци. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання.	111
Урок 104.	Розрізнення різних типів текстів. Добір заголовка до тексту. Написання розгорнутої відповіді на запитання	113

Урок 106. Розпізнавання і написання тексту-опису. Відгадування рослини й розпізнавання людини за їхнім описом. Написання опису на задану тему	115
Урок 107. Пригадування будови і розпізнавання тексту-міркування. Складання тексту-міркування за поданим твердженням і доведенням. Пошук правдивої та неправдивої інформації на рекламному плакаті. Написання розповіді за поданими запитаннями	119
Урок 108. Розпізнавання і складання есе. Написання есе про свою мрію	122
Урок 109. Розпізнавання стилів текстів. Написання оголошення. Створення і записування художнього тексту за поданим початком, світлиною та інформацією з довідки	125
Урок 110. Повторення і закріплення знань про текст	128
Повторюю і застосовую вивчене	132
Урок 113. Повторення знань з вивчених тем. Написання і художнє оформлення твору про малу або велику Батьківщину. Колективне виготовлення альбому дитячих творів «Наша мала і велика Батьківщина»	132
Урок 114. Закріплення вивченого. Добір заголовка до тексту. Обговорення рекламного плаката. Написання розповіді про плани на літо	135
Урок 115. Повторення і застосування знань з мови	138
Урок 116. Повторення і закріплення вивченого	141
Урок 117. Закріплення і застосування мовних знань і мовленнєвих умінь	144
Урок 119. Підсумковий урок	147
ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ	150
Пишаємося рідною країною	150
Урок 57. Вступ до розділу. Рідний край — моя Україна. Вірш Володимира Сосюри «Як не любить той край...». Виразне читання. Слово про автора. Вірш Ліни Костенко «Усе моє, все зветься Україна». Виразне читання. Слово про автора. Порівняльна характеристика віршів	150
Урок 58. Рослини України. Твір Надії Кир'ян «Євшан». Розглядання рослин-символів України. Аналіз твору. Складання твору про свою улюблену рослину. Робота з текстами	155
Урок 59. Річки України. Вірш Володимира Лучука «Скільки річок в Україні?». Навчання виразного читання; пояснення виділених слів і речень. Розвиток мовлення	159
Урок 61. Не забувай про джерело. Оповідання Василя Сухомлинського «Не забувай про джерело». Навчання виразного читання; пояснення виділених слів і речень. Вміння переказувати та ставити питання до тексту. Аналіз твору	162
Урок 62. Мова моя солов'їна. Вірш Галини Кирпи «Мова моя». Виразне читання. Добирання віршів про мову та їх порівняльна характеристика. Збагачення мовлення дітей; розвиток понятійного й образного мислення	165
Урок 64. Медіавіконце: як стати поінформованою людиною? Засоби масової інформації. Поняття проінформованої людини. Становлення власної думки людини	169
Урок 65. Перевіряємо свої досягнення	172
Замислюємося над сторінками книжок українського письменства	174
Урок 66. Вступ до розділу. Розглядання колажу. Тарас Шевченко. Слово про поета. Розкриття значущості особистості Т. Г. Шевченка і його близькості душі українців. Чому життя Кобзаря стало легендою? Збагачення мовлення дітей; розвиток понятійного й образного мислення. Побудова тематичної паутинки до слова Кобзар. Робота з хмаринкою слів «Тарас Шевченко». Обговорення картин сучасного українського художника Олега Шупляка	174
Урок 67. Поезія Кобзаря. Вірші Тараса Шевченка «Вітер віє-повіває», «Вітер з гаєм розмовляє». Пояснення значення нових слів. Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Вміння ставити питання за текстом. Визначення настрою, темпу читання	177
Урок 68. Рече та стогне Дніпр широкий. Вірш Тараса Шевченка «Рече та стогне Дніпр широкий». Інтонація та темп читання. Аналіз репродукцій картин до твору. Створення власної ілюстрації. Слухання твору у виконанні Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки. Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код), розглядаємо твір в інтерпретації різних видів мистецтв	180

Уроки 70–71. Казкар, письменник Іван Франко. Слово про письменника. Розкриття значущості особистості І. Франка. Збагачення мовлення дітей; розвиток понятійного й образного мислення. Франко: наживо. Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код). Вірші Івана Франка «Дивувалася зима», «Дрімують села». Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Вміння ставити питання за текстом. Визначення настрою, темпу читання. Робота з виділеними словами та висловами	183
Уроки 72–73. Сторінки життя Лесі Українки; її твори. Родина Косачів, у якій зростала майбутня поетеса. Улюблені заняття; які книги охоче читала Леся; гра на фортепіано; співи, танці. Твори поетеси для дітей. Вірш Лесі Українки «Давня весна». Настрій вірша. Удосконалення навички виразного читання. Розвиток образного мовлення, уяви учнів	187
Урок 75. Що, де, коли і як? Пошук інформації в журналах і енциклопедіях для дітей про винахідників і відкриття	192
Урок 76. Медіавіконце: Вікіпедія і вікіпедисти. Інформаційні матеріали про українську Вікіпедію. Інформаційні ресурси у вивченні біографії письменників	195
Урок 77. Перевіряємо свої досягнення	198
Відкриваємо світ літературних байок, казок, п'єс	200
Уроки 78–79. Вступ до розділу. Розглядання колажу. Байка. Ознайомлення учнів з поняттями <i>байка</i> , <i>байкар</i> ; <i>мораль байки</i> . Байка Леоніда Глібова «Зозуля й Півень». Розширення знань учнів про творчість байкаря Леоніда Глібова. Розвиток умінь виразно читати, уявляти, інсценізувати. Визначення моралі байки, її головної думки; виховання моральних цінностей, висловлення оцінювальних суджень. Збагачення мовлення учнів образними висловами	200
Уроки 81–83. Літературні казки. Джозеф Редьярд Кіплінг «Мауглі йде до людей» (уривок з книжки «Книга джунглів»). Слово про автора. Робота зі словником. Пояснення значення нових слів. Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Вміння ставити питання за текстом. Обговорення ілюстрацій. Переказ частини твору	206
Уроки 84–86. Сучасні казки або казки на новий лад. Казка Галини Гузовської-Корицької «Лисичка-комерсантка». Пояснення виділених слів. Складання плану до казки. Обговорення головної думки твору. Визначення зачину, основної частини та кінцівки казки. Вміння ставити питання за текстом. Обговорення ілюстрацій. Робота з текстами	210
Уроки 87–89. П'єса-казка. Казка Світлани Коношук «Обережно, Незнайомець!» (п'єса-казка). Слово про письменника. Розвиток емоційного і критичного інтелекту, уяви; прогностичних умінь. Чим вона відрізняється від оповідання? Робота в парі. Перегляд тексту п'єси-казки. Як вона побудована? Хто дійові особи? Як чергуються їхні слова? Прогнозування змісту твору. Мотивація до читання. Навчання виразного читання за особами, з огляду на їхні настрої і вчинки. Визначення послідовності подій. Розвиток емоційного і критичного інтелекту учнів. Вибіркова інсценізація епізодів п'єси. Засвоєння ознак чарівної казки	215
Урок 92. Медіавіконце: буктрейлер. Сучасна реклама книжки. Розширення читацького досвіду. Перегляд буктрейлера, присвяченого казці «Мауглі». Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код)	222
Урок 93. Перевіряємо свої досягнення	225
Чуємо весняні передзвони	227
Урок 94. Вступ до розділу. Розглядання колажу. З чого починається весна. Вірш Вадима Скомаровського «З чого починається весна». Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Добирання віршів про весну	227
Урок 95. Ознаки ранньої весни. Вірш-загадка Леоніда Глібова «Хто вона?». Настрій вірша. Образність опису польоту і співів ластівки. Міжпредметні зв'язки з уроками української мови. Знаходження рим. Порівняльна характеристика вірша Вадима Скомаровського «З чого починається весна» та вірша Леоніда Глібова «Хто вона?»	232
Урок 96. Лічилки. Лічилка Анатолія Камінчука «Лічилка». Доведення, що лічилка — вірш. Визначення рими. Виразність читання. Добирання інших лічилок. Ілюстрування однієї з них. Удосконалення навички виразного читання	235
Урок 97. Опис грому у вірші Миколи Вінграновського «Грім». Слово про поета. Почуття, які передає поет, милуючись красою рідного краю. Ознаки, порівняння, слова з переносним значенням. Навчання виразного читання. Римування слів	238

Урок 98. Казковий образ дощу у вірші Андрія Малишка «Дощик». Слово про поета. Образні засоби, що передають казковість дощу, силу літньої зливи, звуки, барви. Висловлювання оцінювальних суджень. Навчання виразного читання вірша	242
Уроки 99–100. Створення обкладинки книжки «Мій улюблений вірш». Виставка книжок, принесених учнями. Чим зумовлена різноманітність обкладинок, хто їх створює? Прогнозування змісту за обкладинкою. У яких видавництвах видають дитячі книжки? Опрацювання порад юним видавцям. Створення обкладинки книжки, у якій є улюблений вірш (індивідуальна і групова робота). Колаж на тлі дошки. Обговорення виконаної роботи	245
Урок 101. Мати в піснях, віршах, казках. Вірш Дмитра Павличка «Мати». Навчання виразного читання; пояснення виділених слів і речень. Розвиток мовлення. Настрій вірша. Розвиток образного мовлення, уяви учнів	248
Урок 103. Взаємозв'язок людини і природи у вірші Федора Петрівка «Що починається з малого?». Висловлювання оцінювальних суджень. Навчання виразного читання вірша. Доповнення вірша власними прикладами зв'язків і взаємодії світу	252
Урок 104. Медіавіконце: як відзначити Всесвітній день поезії. Улюблені поезії. Добирання свого гасла до Всесвітнього дня поезії	254
Урок 107. Перевіряємо свої досягнення	257
Фантазуємо, творимо і мріємо	260
Уроки 108–109. Вступ до розділу. Розглядання колажу. Фантазери та мрійники у творі Степана Пушика «Новинкар». Творче сприйняття твору. Створення уявного малюнка. Висловлення власної думки про твір. Розуміння виділених речень	260
Уроки 110–111. Повір у себе. Оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка». Проблемне запитання: чи розкриває зміст твору його назву? Аналітичне читання; прийоми порівняння, прогнозування. Розвиток уяви і здатності створювати свої описи, словесні малюнки. Читання мовчки. Вдумливе читання, визначення структури твору. Визначення й обговорення основної думки твору	264
Урок 112. Місячна арфа. Творче завдання	267
Урок 113. Чарівна птаха у вірші Надії Кир'ян «Жар-пташка». Слово про автора. Розвиток емоційного та естетичного сприймання. Визначення головної думки вірша. Поняття рими. Інтонація	270
Урок 114. Я читаю. Хмаринка «Я читаю». Малювання своєї хмаринки думок та мрій. Виставка «читацьких» хмаринок	273
Уроки 116–117. Медіавіконце: мініпроект «Наша випускна стіннівка». Прощання з початковою школою. Обговорення та створення випускної стіннівки	276
Урок 118. Перевіряємо свої досягнення	280
Урок 119. Підсумкова бесіда «Хто такі справжні читачі?». «Скринька очікувань»: що справдилось, а що — ні? Обговорення книжкових очікувань на літо і подальше читацьке життя	282
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	285

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
Пригадую числівники			
57		Повторення знань про числівники. Розпізнавання числівників у тексті. Обговорення в групах обкладинок дитячих книжок. Розрізнення кількісних і порядкових числівників (без уживання термінів). Правопис числівників, які закінчуються на <i>-дцять</i> , <i>-десять</i> , <i>-сот</i> . Розігрування сценки знайомства. Написання розповіді за колажем і поданими числівниками	
58		Правопис числівників 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 у формі родового відмінка. Вправління в правильному читанні числових виразів. Написання розповіді про своє ставлення за поданими запитаннями	
59		Вправління в правильному вживанні форм числівників на позначення часу протягом доби. Засвоєння літературних вимог щодо побудови запитань і відповідей про час доби. Розігрування діалогу за поданими запитаннями. Написання розгорнутої відповіді на подані запитання з поясненням своєї думки	
60		Закріплення і застосування знань про числівник	
Досліджую займенник			
61		Формування уявлення про займенник і призначення займенників у мовленні. Редагування тексту шляхом застосування займенників для уникнення повторів тих самих слів. Написання порівняльного опису предметів за поданими світлинами	
62		Ознайомлення з особовими займенниками. Складання і записування речень з особовими займенниками. Редагування тексту шляхом використання займенників. Написання розгорнутої відповіді на подані запитання	
63		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді про своє ставлення до персонажів тексту. Тема для спілкування: «Стосунки між однолітками»	
64		Відмінювання займенників 1-ї і 2-ї особи та визначення їхнього відмінка в реченні. Прогнозування змісту тексту за його заголовком. Написання розповіді за поданим медіапродуктом і запитаннями до нього	
65		Відмінювання займенників 3-ї особи та визначення їхнього відмінка в реченні. Використання особових займенників для редагування тексту. Написання розповіді за поданими запитаннями	
66		Розбір займенника як частини мови. Написання розповіді на основі прочитаного тексту, світлин і поданих запитань	
67		Закріплення і застосування знань про займенники	
68		Тематична діагностувальна робота з тем «Числівник» і «Займенник»	
Дізнаюся більше про дієслово			
69		Повторення знань про дієслово. Утворення і записування словосполучень і речень з дієсловами. Уявлення про сенкан. Складання і записування сенкана на задану тему	
70		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Справжня дружба»	
71		Розпізнавання та утворення неозначеної форми дієслів. Визначення мети тексту. Складання розповіді за запитаннями і світлинами. Написання розповіді на задану тему	
72		Змінювання дієслів за числами. Пошук у тексті потрібної інформації. Написання розповіді на задану тему	
73		Визначення та утворення часових форм дієслів. Складання і записування відповіді на подані запитання до світлин. Написання розповіді за поданими запитаннями	
74		Засвоєння алгоритму перевірки особових закінчень дієслів теперішнього часу (без уживання термінів). Написання розповіді на задану тему	

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
75		Утворення різних форм дієслів майбутнього часу. Складання і записування речень з дієсловами майбутнього часу. Пошук на етикетці важливої для споживача інформації. Написання розповіді на задану тему	
76		Написання особових закінчень дієслів майбутнього часу. Написання тексту за поданими запитаннями. Аналіз поданої емблеми та створення аналогічної на схожу тематику	
77		Розвиток зв'язного мовлення. Складання розповіді про власні інтереси. Тема для спілкування: «Моє хобі»	
78		Розпізнавання та утворення дієслів минулого часу. Обговорення обкладинки книжки для дітей. Написання опису тварини за поданими світлинами	
79		Написання дієслів на -ся. Спілкування в групах на задану тему й обговорення світлин. Написання тексту за поданими запитаннями	
80		Розбір дієслів як частини мови. Добір заголовка до тексту. Написання розгорнутої відповіді на запитання	
81		Закріплення і застосування знань про дієслово	
82		Тематична діагностувальна робота з теми «Дієслово»	
Досліджую прислівник			
83		Формування уявлення про прислівник. Розпізнавання прислівників у тексті. Пояснення значень прислів'їв. Обговорення в групі герба країни. Написання розповіді за поданими запитаннями та обґрунтування своєї думки	
84		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Бурулька»	
85		Розрізнення прислівників і прикметників. Складання речень з прислівниками. Утворення прислівників від прикметників. Обговорення світлин у групі. Заміна фразеологізмів синонімічними прислівниками. Написання розповіді за світлиною	
86		Правопис найуживаніших прислівників. Порівняльний аналіз двох медіапродуктів за поданими запитаннями. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
87		Утворення прислівників за допомогою префіксів і суфіксів. Складання і записування речень з прислівниками. Узагальнення знань про прислівник. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
88		Закріплення і застосування знань про прислівник	
89		Тематична діагностувальна робота з теми «Прислівник».	
Будую речення			
90		Повторення знань про речення. Поділ тексту на речення і записування його з дотриманням відповідних розділових знаків. Складання і записування різних видів речень. Обговорення світлин у групі. Написання розповіді про своє ставлення до тварин	
91		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розмірковування на задану тему. Тема для спілкування: «Мій рідний край»	
92		Розпізнавання та побудова речень різних видів. Читання в ролях діалогу. Складання і записування речень зі звертанням. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання з обґрунтуванням власної думки	
93		Визначення головних і другорядних членів речення. Розпізнавання речень за поданою схемою. Обговорення світлин. Написання розповіді про свій вибір	
94		Встановлення зв'язку слів у реченні. Визначення граматичної основи в реченнях. Утворення словосполучень зі слів речення. Складання речень за поданою схемою. Написання розповіді за поданими запитаннями	
95		Визначення в реченні однорідних членів. Обговорення фотоколажу. Написання розповіді на задану тему	
96		Складання і записування речень з однорідними членами. Засвоєння розділових знаків при однорідних членах речення. Написання розповіді про своє ставлення до спорту	
97		Застосування вивчених знань про речення. Побудова схем речень. Написання розгорнутої відповіді на запитання з обґрунтуванням своєї думки	

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
98		Розвиток зв'язного мовлення. Написання вибіркового переказу тексту. Тема для спілкування: «Кмітливий грак»	
99		Повторення і закріплення знань про речення	
100		Тематична діагностувальна робота з теми «Речення»	
Застосовую знання про текст			
101		Повторення знань про текст. Пригадування будови тексту. Відновлення деформованого тексту. Написання розгорнутої відповіді на подані запитання	
102		Визначення теми і мети тексту. Добір заголовка до тексту. Написання розповіді на подані запитання з обґрунтуванням своєї думки	
103		Складання плану тексту. Переказування тексту за складеним планом. Поділ тексту на абзаци. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
104		Розрізнення різних типів текстів. Добір заголовка до тексту. Написання розгорнутої відповіді на запитання	
105		Розвиток зв'язного мовлення. Написання чарівної казки. Тема для спілкування: «Якби я був чарівником (була чарівницею)»	
106		Розпізнавання і написання тексту-опису. Відгадування рослини й розпізнавання людини за їхнім описом. Написання опису на задану тему	
107		Пригадування будови і розпізнавання тексту-міркування. Складання тексту-міркування за поданим твердженням і доведенням. Пошук правдивої та неправдивої інформації на рекламному плакаті. Написання розповіді за поданими запитаннями	
108		Розпізнавання і складання есе. Написання есе про свою мрію	
109		Розпізнавання стилів текстів. Написання оголошення. Створення і записування художнього тексту за поданим початком, світлиною та інформацією з довідки	
110		Повторення і закріплення знань про текст	
111		Тематична діагностувальна робота з теми «Текст»	
112		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Миколка, Вітя і цуцик»	
Повторюю і застосовую вивчене			
113		Повторення знань з вивчених тем. Написання і художнє оформлення твору про малу або велику Батьківщину. Колективне виготовлення альбому дитячих творів «Наша мала і велика Батьківщина»	
114		Закріплення вивченого. Добір заголовка до тексту. Обговорення рекламного плаката. Написання розповіді про плани на літо	
115		Повторення і застосування знань з мови	
116		Повторення і закріплення вивченого	
117		Закріплення і застосування мовних знань і мовленнєвих умінь	
118		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді про свою мрію. Тема для спілкування: «Моя заповітна мрія»	
119		Підсумковий урок	

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
Пишаємося рідною країною			
57		Вступ до розділу. Рідний край — моя Україна. Вірш Володимира Сосюри «Як не любить той край...». Виразне читання. Слово про автора. Вірш Ліни Костенко «Усе моє, все зветься Україна». Виразне читання. Слово про автора. Порівняльна характеристика віршів	

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
58		Рослини України. Твір Надії Кир'ян «Євшан». Розглядання рослин-символів України. Аналіз твору. Складання твору про свою улюблену рослину. Робота з текстами	
59		Річки України. Вірш Володимира Лучука «Скільки річок в Україні?». Навчання виразного читання; пояснення виділених слів і речень. Розвиток мовлення	
60		Річки моєї місцевості у віршах. Підготовка цікавої інформації про річки вашої місцевості. Річки у віршах місцевих поетів. Розвиток знань учнів про утворення назв місцевості, виховання любові до рідного краю. Робота з різними джерелами інформації: формування умінь самостійної роботи з різними джерелами інформації відповідно до обраної теми. Джерела: енциклопедії для дітей, джерелами Інтернету, ЗМІ	
61		Не забувай про джерело. Оповідання Василя Сухомлинського «Не забувай про джерело». Навчання виразного читання; пояснення виділених слів і речень. Уміння переказувати та ставити питання до тексту. Аналіз твору	
62		Мова моя солов'їна. Вірш Галини Кирпи «Мова моя». Виразне читання. Добирання віршів про мову та їх порівняльна характеристика. Збагачення мовлення дітей; розвиток понятійного й образного мислення	
63		Зустріч з книжками письменника Василя Сухомлинського. Виставка книжок письменника. Презентація учнями прочитаних творів. Зачитування відгуків, або розповіді, малюнки. Відвідування шкільної бібліотеки	
64		Медіавіконце: як стати поінформованою людиною? Засоби масової інформації. Поняття поінформованої людини. Становлення власної думки людини	
65		Перевіряємо свої досягнення	
Замислюємося над сторінками книжок українського письменства			
66		Вступ до розділу. Розглядання колажу. Тарас Шевченко. Слово про поета. Розкриття значущості особистості Т. Г. Шевченка та його близькості душі українців. Чому життя Кобзаря стало легендою? Збагачення мовлення дітей; розвиток понятійного й образного мислення. Побудова тематичної павутинки до слова Кобзар. Робота з хмаринкою слів «Тарас Шевченко». Обговорення картин сучасного українського художника Олега Шупляка	
67		Поезія Кобзаря. Вірші Тараса Шевченка «Вітер віє-повіває», «Вітер з гаєм розмовляє». Пояснення значення нових слів. Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Вміння ставити питання за текстом. Визначення настрою, темпу читання	
68		Реве та стогне Дніпр широкий. Вірш Тараса Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий». Інтонація та темп читання. Аналіз репродукцій картин до твору. Створення власної ілюстрації. Слухання твору у виконанні Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки. Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код), розглядаємо твір в інтерпретації різних видів мистецтв	
69		Тарас Шевченко в моєму краї. Літературний урок — Кобзар серед нас. Спонування інтересу до особистості поета. Виразне читання віршів поета; збагачення мовлення, висловлення рефлексивних суджень. Екскурсія до пам'ятних місць	
70–71		Казкар, письменник Іван Франко. Слово про письменника. Розкриття значущості особистості І. Франка. Збагачення мовлення дітей; розвиток понятійного й образного мислення. Франко: наживо. Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код). Вірші Івана Франка «Дивувалася зима», «Дрімать села». Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Вміння ставити питання за текстом. Визначення настрою, темпу читання. Робота з виділеними словами та висловами	
72–73		Сторінки життя Лесі Українки; її твори. Родина Косачів, у якій зростала майбутня поетеса. Улюблені заняття; які книги охоче читала Леся; гра на фортепіано; співи, танці. Твори поетеси для дітей. Вірш Лесі Українки «Давня весна». Настрій вірша. Удосконалення навички виразного читання. Розвиток образного мовлення, уяви учнів	
74		Бібліотечний урок. Зустріч з потрібною книгою. Відвідування бібліотек вашого міста чи села. Знайомство з бібліотекарем та його роботою. Найцікавіша книга для тебе. Формування вмінь висловлювати власні судження	

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
75		Що, де, коли і як? Пошук інформації в журналах та енциклопедіях для дітей про винахідників і відкриття	
76		Медіавіконце: Вікіпедія і вікіпедисти. Інформаційні матеріали про українську Вікіпедію. Інформаційні ресурси у вивченні біографії письменників	
77		Перевіряємо свої досягнення	
Відкриваємо світ літературних байок, казок, п'єс			
78–79		Вступ до розділу. Розглядання колажу. Байка. Ознайомлення учнів з поняттями байка, байкар; мораль байки. Байка Леоніда Глібова «Зозуля й Півень». Розширення знань учнів про творчість байкаря Леоніда Глібова. Розвиток уміння виразно читати, уявляти, інсценізувати. Визначення моралі байки, її головної думки; виховання моральних цінностей, висловлення оцінювальних суджень. Збагачення мовлення учнів образними висловами	
80		Зустріч з байками Леоніда Глібова. Виставка книжок письменника. Презентація учнями прочитаних творів. Зачитування відгуків, або розповіді, малюнки	
81–83		Літературні казки. Джозеф Редьярд Кіплінг «Мауглі йде до людей» (уривок з книжки «Книга джунглів»). Слово про автора. Робота зі словником. Пояснення значення нових слів. Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Вміння ставити питання за текстом. Обговорення ілюстрацій. Переказ частини твору	
84–86		Сучасні казки або казки на новий лад. Казка Галини Гузовської-Корицької «Лисичка-комерсантка». Пояснення виділених слів. Складання плану до казки. Обговорення головної думки твору. Визначення зачину, основної частини та кінцівки казки. Вміння ставити питання за текстом. Обговорення ілюстрацій. Робота з текстами	
87–89		П'єса-казка. Казка Світлани Конощук «Обережно, Незнайомець!» (п'єса-казка). Слово про письменника. Розвиток емоційного і критичного інтелекту, уяви; прогностичних умінь. Чим вона відрізняється від оповідання? Робота в парі. Перегляд тексту п'єси-казки. Як вона побудована? Хто дійові особи? Як чергуються їхні слова? Прогнозування змісту твору. Мотивація до читання. Навчання виразного читання за особами з огляду на їх настрій і вчинки. Визначення послідовності подій. Розвиток емоційного і критичного інтелекту учнів. Вибіркова інсценізація епізодів п'єси. Засвоєння ознак чарівної казки	
90		Читаємо казки сучасних зарубіжних письменників. Використання ресурсів інтернету, навчальних посібників, хрестоматій, дитячих бібліотек. Усвідомлений вибір книжки або твору за запитом: автор, назва книжки, тема читання. Прогнозування орієнтовного змісту книжки за обкладинкою, анотацією, заголовками розділів (у повісті-казці). Навчання складати відгук про книгу (або рекламу)	
91		Самостійна робота учнів з різними джерелами інформації. Пошук творів, що розкривають світ переживань дітей, які потрапили в складні умови життя. Використання інтернет-ресурсів. Обговорення прочитаного. Розглядання ілюстративного матеріалу. Висловлювання оцінювальних суджень. Розвиток емоційного і критичного мислення	
92		Медіавіконце: буктрейлер. Сучасна реклама книжки. Розширення читацького досвіду. Перегляд буктрейлера, присвяченого казці «Мауглі». Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код)	
93		Перевіряємо свої досягнення	
Чусмо весняні передзвони			
94		Вступ до розділу. Розглядання колажу. З чого починається весна. Вірш Вадима Скомаровського «З чого починається весна». Виразне читання (задати потрібну інтонацію). Добирання віршів про весну	
95		Ознаки ранньої весни. Вірш-загадка Леоніда Глібова «Хто вона?». Настрій вірша. Образність опису польоту і співів ластівки. Міжпредметні зв'язки з уроками української мови. Знаходження рим. Порівняльна характеристика вірша Вадима Скомаровського «З чого починається весна» та вірша Леоніда Глібова «Хто вона?»	
96		Лічилки. Лічилка Анатолія Камінчука «Лічилка». Доведення, що лічилка — вірш. Визначення рими. Виразність читання. Добирання інших лічилок. Ілюстрування однієї з них. Удосконалення навички виразного читання	

№ уроку	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Доповнення вчителя
97		Опис грому у вірші Миколи Вінграновського «Грім». Слово про поета. Почуття, які передає поет, милуючись красою рідного краю. Ознаки, порівняння, слова з переносним значенням. Навчання виразного читання. Римування слів	
98		Казковий образ дощу у вірші Андрія Малишка «Дощик». Слово про поета. Образні засоби, що передають казковість дощу, силу літньої зливи, звуки, барви. Висловлювання оцінювальних суджень. Навчання виразного читання вірша	
99–100		Створення обкладинки книжки «Мій улюблений вірш». Виставка книжок, принесених учнями. Чим зумовлена різноманітність обкладинок, хто їх створює? Прогнозування змісту за обкладинкою. У яких видавництвах видають дитячі книжки? Опрацювання порад юним видавцям. Створення обкладинки книжки, у якій є улюблений вірш (індивідуальна і групова робота). Колаж на тлі дошки. Обговорення виконаної роботи	
101		Мати в піснях, віршах, казках. Вірш Дмитра Павличка «Мати». Навчання виразного читання; пояснення виділених слів і речень. Розвиток мовлення. Настрій вірша. Розвиток образного мовлення, уяви учнів	
102		Звичай шанування жінки — матері, бабусі, сестрички. Підготовка віршів, оповідань, пісень про жінку. Велич її постаті. Розвиток уяви учнів, виховання поваги до жінки	
103		Взаємозв'язок людини і природи у вірші Федора Петріва «Що починається з малого?». Висловлювання оцінювальних суджень. Навчання виразного читання вірша. Доповнення вірша власними прикладами зв'язків і взаємодії світу	
104		Медіавіконце: як відзначити Всесвітній день поезії. Улюблені поезії. Добирання свого гасла до Всесвітнього дня поезії	
105–106		Робота з дитячими книжками, періодичними виданнями. Залучення матеріалу з інтернету. Творче завдання: есе-розповіді, малюнки, селфі зі своїми домашніми улюбленцями	
107		Перевіряємо свої досягнення	
Фантазуємо, творимо і мріємо			
108–109		Вступ до розділу. Розглядання колажу. Фантазери та мрійники у творі Степана Пушика «Новинкар». Творче сприйняття твору. Створення уявного малюнка. Висловлення власної думки про твір. Розуміння виділених речень	
110–111		Повір у себе. Оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка». Проблемне запитання: чи розкриває зміст твору його назву? Аналітичне читання; прийоми порівняння, прогнозування. Розвиток уяви і здатності створювати свої описи, словесні малюнки. Читання мовчки. Вдумливе читання, визначення структури твору. Визначення й обговорення основної думки твору	
112		Місячна арфа. Творче завдання	
113		Чарівна птаха у вірші Надії Кир'ян «Жар-пташка». Слово про автора. Розвиток емоційного та естетичного сприймання. Визначення головної думки вірша. Поняття рими. Інтонація	
114		Я читаю. Хмаринка «Я читаю». Малювання своєї хмаринки думок та мрій. Виставка «читацьких» хмаринок	
115		Робота з різними джерелами інформації, що відкривають таємниці світу природи, техніки, сучасних відкриттів. Виховання пізнавальних інтересів. Удосконалення навичок самостійного пошуку джерел відповідно до зошита; знаходження в тексті конкретних фактів, понять, пояснення їх змісту. Використання прийомів переглядового і поглибленого читання; уміння запитувати	
116–117		Медіавіконце: мініпроект «Наша випускна стіннівка». Прощання з початковою школою. Обговорення та створення випускної стіннівки	
118		Перевіряємо свої досягнення	
119		Підсумкова бесіда «Хто такі справжні читачі?». «Скринька очікувань»: що сталося, а що — ні? Обговорення книжкових очікувань на літо і подальше читацьке життя	

ПРИГАДУЮ ЧИСЛІВНИКИ

УРОК 57. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ЧИСЛІВНИКИ. РОЗПІЗНАВАННЯ ЧИСЛІВНИКІВ У ТЕКСТІ. ОБГОВОРЕННЯ В ГРУПАХ ОБКЛАДИНОК ДИТЯЧИХ КНИЖОК. РОЗРІЗНЕННЯ КІЛЬКІСНИХ І ПОРЯДКОВИХ ЧИСЛІВНИКІВ (без уживання термінів). ПРАВОПИС ЧИСЛІВНИКІВ, ЯКІ ЗАКІНЧУЮТЬСЯ НА *-дцять, -десят, -сот*. РОЗІГРУВАННЯ СЦЕНКИ ЗНАЙОМСТВА. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА КОЛАЖЕМ І ПОДАНИМИ ЧИСЛІВНИКАМИ

Мета: актуалізувати знання учнів про числівник; учити вживати числівники в мовленні, дотримуючись їх правопису; розвивати зв'язне мовлення, увагу; формувати навички групової самоорганізації, комунікаційну компетентність; виховувати взаємоповагу, ввічливість.

Обладнання: ребус, малюнок троянди з питаннями, пазли, табличка з питаннями для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Усмішка»

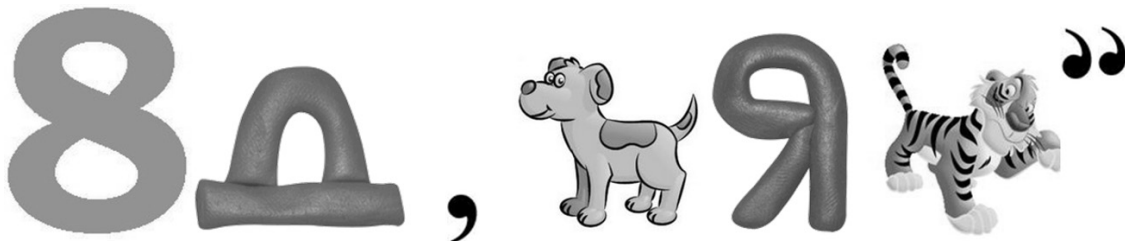
Якщо усміхнутися перехожому — він усміхнеться у відповідь.

Якщо усміхнутися небу і сонцю — розійдуться хмари.

Якщо усміхнутися Всесвіту — трапиться щось казкове.

Нумо усмінемося губами, долонями, очима, серцем.

2. Вправа «Розгадай ребус»

3. Каліграфічне письмо

Вв ві іє сі ім мд де ес ся ят ти вісімдесяти

Самка крокодила відкладає до вісімдесяти яєць, які ревно захищає.

— Які ще цікаві факти про крокодилів ви знаєте? Де можна отримати інформацію про світ тварин? На перерві порадьте своїм однокласникам інформаційні джерела, якими ви користуєтесь.

— Визначте в реченні граматичну основу.

4. Робота в парах. Гра «Хто більше?»

— Попрацюйте в парах. Утворіть із букв слова ВІСІМДЕСЯТИ нові можливі слова. (*Вісім, мед, дім, сім, тис, ...*)

Під час перевірки вчитель фіксує названі учнями слова на дошці.

5. Повідомлення теми уроку

— Назвіть з-поміж дібраних слів ті, що відповідають на питання *скільки?*

— У II семестрі ми продовжуємо мандрувати країнами світу й досліджувати різні мовні явища. Тож сьогодні розпочнемо саме зі слів, що відповідають на питання *скільки?*

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 80–82)

1) Робота в групах. Вправа «Пошук інформації» (вправа 1).

Учитель об'єднує учнів у малі групи. Кожна група має уважно розглянути та проаналізувати одну обкладинку.

- Розгляньте в групі обкладинки книжок. Як інформацію з них можна дізнатися?
- Чи відомі вам головні персонажі цих книжок?

2) Робота над анаграмою (вправа 2).

- Читалочка подорожувала країною, де були написані ці книжки. Чи знаєте ви, як називається ця країна?
- Перевірте себе, прочитавши подане слово справа наліво. Знайдіть цю країну на карті.

Я І Л Г Н А

3) Робота над текстом. Вибіркове списування (вправа 3).

- Прочитайте інформацію про Англію.
- А чи відомо вам, що традиційною геральдичною емблемою Англії є троянда?
- Пропоную вам розповісти, про що ви дізналися з тексту, відповівши на питання, що записано на пелюстках троянди.

- Де живе більша частина населення?
 - Де розташована Англія?
 - Як називається столиця Англії?
 - Скільки мешканців проживає в Лондоні?
 - Яку кількість становить населення цієї країни?
- Випишіть виділені слова та поставте до них питання. Пригадайте, яка це частина мови.

4) Робота над правилом.

- Прочитайте правило та перевірте правильність своєї думки.
- Що називають числівники? На які питання вони відповідають?

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

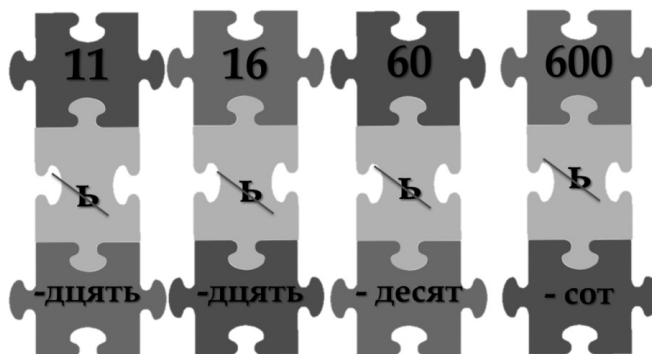
1) Творче списування (вправа 4).

- Спишіть стовпчики слів, додавши пропущені числівники.
- Складіть речення з одним числівником з кожного стовпчика й запишіть.

2) Робота в малих групах. Вправа «Пазли».

— Зберіть пазли, де верхня частина — число, записане цифрами, середня частина — закреслений м'який знак, нижня частина — закінчення числівника *-дцять*, *-десять* або *-сот*.

Вправа сприяє візуалізації правила написання числівників, що закінчуються на *-дцять*, *-десять* або *-сот*.

УРОК 58. ПРАВОПИС ЧИСЛІВНИКІВ 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 У ФОРМІ РОДОВОГО ВІДМІНКА. ВПРАВЛЯННЯ В ПРАВИЛЬНОМУ ЧИТАННІ ЧИСЛОВИХ ВИРАЗІВ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЄ СТАВЛЕННЯ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: дослідити мовне явище відмінювання числівників 40–100; вчити правильно визначати орфограми та користуватися правилами для визначення правопису слів; розвивати аналітичне мислення, спостережливість; формувати математичну компетентність; виховувати прагнення до занять спортом.

Обладнання: таблички для роботи в групах, таблиці із зображенням воріт трьох кольорів та парові кружечки — м'ячі, таблиці з орфограмами.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Підтримка»

Учні пишуть сусідові по парті на листочках-сердечках слова підтримки: «Ти молодець, тому що...».

2. Робота в парах. Вправа «Відшукай слова»

— Попрацюйте в парах. Відшукайте в кожному рядку зашифровані слова.

Ф	Ф	Ф	П	Ф	Ф	'	Я	Ф	Т	Ф	Д	Ф	Е	Ф	С	Ф	Ф	Я	Т	Ф	И	Ф
Ф	С	Ф	Ф	І	Ф	М	Ф	Ф	Ф	Д	Ф	Е	Ф	С	Ф	Ф	Я	Ф	Т	И	Ф	Ф
Ф	Ф	Ш	Ф	Ф	І	Ф	С	Ф	Т	Ф	Д	Ф	Е	Ф	С	Ф	Ф	Я	Ф	Т	Ф	И

3. Каліграфічне письмо

Пп Сс Шш п'я ят мд ші ят ти ес ст де

Запорозька чайка вміщала від п'ятдесятьох до сімдесятьох козаків.

— Підкресліть у цьому реченні числівники.

— Який з цих числівників має звуків більше, ніж букв? Чому?

4. Гра-змагання «Хто більше?»

Учитель об'єднує учнів у групи по шестеро осіб.

Завдання: скласти речення на тему «Час», що містять числівники.

Наприклад, Рік має дванадцять місяців. В одній годині 24 хвилин.

Після завершення визначеного часу представники груп зачитують свої речення та підбивається підсумок гри.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 82–84)

1) Вправа «Помічники» (вправи 1, 2).

— Пригадайте, як називається змінення числівників за питаннями. (Відмінювання.)

— Прочитайте правило про особливості відмінювання деяких числівників.

— Що змінюється при відмінюванні числівників *п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят*?

— Допоможіть Гаджигу розібратися, як правильно читати та записувати виділені числівники.

— Запишіть правильний варіант речення.

2) Робота в парах (вправа 3).

— Попрацюйте в парах. Прочитайте по черзі подані числові вирази, вживаючи прийменники *до* або *від*.

3) Самостійна робота (вправа 4).

— Запишіть самостійно два числові вирази з попереднього завдання.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальна вправа (вправа 5).

— Прочитайте правило про змінювання числівників *сорок, дев'яносто* та *сто*. Про що ви дізналися?

— Запишіть подані словосполучення, замінивши числа словами.

2) Списування з граматичним завданням (вправа 6).

Бесіда

— Прочитайте повідомлення Читалочки.

— Який вид спорту виник в Англії?

— Де спочатку грали у футбол?

— Хто заборонив грати в цю гру в межах міста? Чому?

Вправа «Відшукай слово»

— Відшукайте та назвіть слова з тексту повідомлення Читалочки, що відповідають орфограмам та пригадайте правило правопису цих слів.

Велика буква
у власних назвах

Подовження
та подвоєння
приголосних

Букви *з, с* у префіксах
з- (*зі-, с-*)

Букви *е, и*, що
позначають
ненаголошені голосні
в коренях слів

Правопис парних приголосних у середині слову та складу

Учні відповідають за схемою: *орфограма — слово — правило*.

Списування тексту вправи

— Спишіть самостійно повідомлення, розкриваючи дужки та записуючи числа словами.

3) Творча вправа (вправа 7).

— Хто з вас грає у футбол? Де саме?

— А хто любить вболівати за грою?

— Напишіть про це 3–4 речення.

Учні за бажанням зачитують свої розповіді.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Пригадайте, як змінюються числівники *п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят*?

— Яке закінчення при змінюванні мають числівники *сорок, дев'яносто, сто*?

2. Рефлексія «Забий гол»

Учні на партах мають паперові кружечки у вигляді футбольного м'яча.

Учитель пропонує дітям написати на них своє ім'я та розташувати біля воріт зеленого кольору, якщо вони отримали задоволення та користь від уроку, жовтого — якщо спіткали труднощі, червоного — якщо враження від уроку залишилися негативні.

3. Домашнє завдання

С. 83, запам'ятати правила. С. 84, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 59. ВПРАВЛЯННЯ В ПРАВИЛЬНОМУ ВЖИВАННІ ФОРМ ЧИСЛІВНИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ПРОТЯГОМ ДОБИ. ЗАСВОЄННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ВИМОГ ЩОДО ПОБУДОВИ ЗАПИТАНЬ І ВІДПОВІДЕЙ ПРО ЧАС ДОБИ. РОЗІГРУВАННЯ ДІАЛОГУ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНІ ЗАПИТАННЯ З ПОЯСНЕННЯМ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: вчити правильно вживати форми числівників на позначення часу протягом доби; закріплювати навички дотримання літературних вимог щодо побудови запитань і відповідей про час доби; розвивати усне й писемне мовлення; формувати компетентність здатність спілкуватися рідною мовою; виховувати дбайливе ставлення до часу.

Обладнання: малюнок райдуги, м'яч, цеглинки, картки із зображенням годинникових циферблатів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: математична, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Райдуга»

Учитель роздає учням кольорові смужки (кольорів райдуги) і пояснює:

— Райдуга — це семикольорова дугоподібна смуга на небі, що з'являється внаслідок заломлення сонячних променів у краплинах дощу. У давніх літописах її називали «райською дугою». Появу райдуги вважали добрим знаком. Райдуга — це символ миру та злагоди. Оберіть той колір радуги, який вам найбільше подобається.

— Згідно із поширеним тлумаченням, червоний колір — бажання, оранжевий — радість, жовтий — щедрість, зелений — надію, блакитний — щастя, синій — спокій, фіолетовий — велич. Нехай на сьогоднішньому уроці веселка засяє всіма барвами й принесе кожному з нас успіх.

2. Гра «Ти — мені, я — тобі»

Перед початком гри рекомендується повторити правила відмінювання числівників з попереднього уроку.

Умова гри: вчитель кидає м'яч учневі та називає числівники (*сорок, п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят, дев'яносто, сто*). Числівники варто називати в довільному порядку. Учень, отримавши м'яч, називає цей числівник у формі родового відмінка та повертає м'яч учителеві.

3. Вправа «Збери слова». Робота в малих групах

Учитель об'єднує учнів у групи по четверо осіб. Кожна група має набір цеглинок із записаними на них частинами слів.

Завдання: за відведений час учням необхідно зібрати цілі слова з поданих частинок та скласти з ними коротку історію.

надцять
шіст

десяти
шіст

шіст
сот

4. Каліграфічне письмо

*Шш ші іс ст дц ця ти ся ес іст яти шістсот шістдесяти шістнадцять
Шістнадцяте лютого в Україні оголошено Днем єднання.*

5. Звуко-буквений аналіз слова

— Виконайте звуко-буквений аналіз слова *єднання* та оберіть правильний варіант відповіді.

А. Єднання — 7 букв, 6 звуків, 3 голосних, 3 приголосних, 3 склади.

Б. Єднання — 7 букв, 7 звуків, 3 голосних, 4 приголосних, 3 склади.

В. Єднання — 7 букв, 8 звуків, 3 голосних, 5 приголосних, 3 склади.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 84–85)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Розгляньте малюнки. З'ясуйте, який годинник показує нічний час? Який — денний? Який — ранковий? А який — вечірній? Як ви визначили це?

— Сьогодні ми дізнаємося, як правильно запитати українською мовою про час.

2) Вправа «Спитай правильно» (вправа 2).

— Прочитайте, як правильно запитати про час українською мовою.

3) Робота в парах. Вправа «Інтерв'ю» (вправа 3).

— Попрацюйте в парах. Візьміть по черзі одне в одного інтерв'ю із запитаннями Родзинки.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальна вправа (вправа 4).

— Прочитайте речення. Знайдіть на малюнку годинник, який показує зазначений у кожному реченні час.

— Запишіть речення в такій послідовності, як розміщені годинники.

— Підкресліть числівники.

2) Творча вправа (вправа 5).

— Уявіть себе чарівниками, які вміють керувати часом.

— Який час вам би хотілося подовжити? А скоротити? Чому?

— Напишіть про це текст (4–5 речень).

Учитель пропонує учням прочитати свої тексти за бажанням.

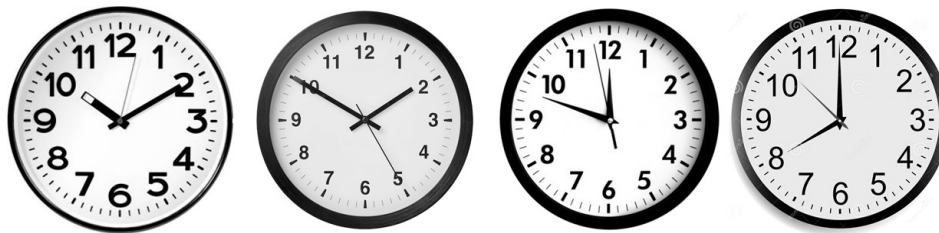
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Пригадайте, як можна запитати про час. (*Котра година? О котрій годині?...*)

2. Гра «Запитання — відповідь»

Учитель ставить запитання про час (*З котрої години? До котрої години? Котра година? О котрій годині?...*) та пропонує учневі картку — малюнок із зображенням числового циферблата. Учень має відповісти на питання вчителя, зазначивши час, зображений на картці.

3. Рефлексія

В учнів на партах — малюнки годинників, на яких зазначено час завершення уроку. Учитель пропонує розфарбувати малюнок зеленим кольором, якщо урок сподобався, жовтим — якщо не визначилися, червоним — якщо урок не сподобався.

4. Домашнє завдання

С. 85, вправа 6.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 60. ЗАКРІПЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ЧИСЛІВНИК

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про числівник; закріплювати вміння використовувати числівники у власному мовленні; розвивати пам'ять, зв'язне мовлення, вміння концентрувати увагу на виконанні завдання; формувати культурну компетентність; виховувати відповідальність за доручену справу.

Обладнання: картки опитувань, м'яч, маркери, аркуші паперу для роботи в групах, репродукція картини, таблиця для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Я — учень»

Учні промовляють слідом за вчителем:

Я — учень,
Я — особистість творча,
Я впевнений у своїх силах,
Я активно працюватиму на уроці,
У мене гарний настрій,
Я бажаю своїм однокласникам успіху.

2. Робота над загадками

— Відгадайте загадки. Складіть слово з перших букв слів-відгадок.

- П'ять братів поруч живуть, у кожного своє ім'я. (*Пальці.*)
 - Барилко без обручів, без дна, а в нім два сорти вина. (*Яйце.*)
 - П'ять плугів одним волом орють. (*Трактор.*)
 - Сімсот соколят на одній подушці сплять. (*Соняшник.*)
 - Два брати, обидва Кіндрати, через дорогу живуть, один одного не бачать. (*Очі.*)
 - Возом їхали два батьки і два сини. Скільки їх було? (*Трое.*)
- Які числівники трапилися в загадках?

3. Каліграфічне письмо

Пп п'я ят тс со от п'ятсот

Кухня перуанців налічує понад п'ятсот блюд і входить до Книги рекордів Гіннеса.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота в парах за картою опитувань

Картка опитування за темою «Числівник»

1. Що означає числівник?
2. На які питання відповідають числівники?
3. Яке закінчення при змінюванні мають числівники 40, 90 і 100?

2. Гра «М'яч повертай — заперечення промовляй!»

Умова гри: вчитель кидає одному з учнів м'яч та висловлює твердження. Учень, вловивши, повертає м'яч, промовляючи заперечення цього твердження.

Наприклад: «Є п'ятдесят горіхів» — «Нема п'ятдесяти горіхів».

Є шістдесят зернят/яблук.

Є сімдесят думок/гудзиків.

Є вісімдесят намистинок/ горошин.

3. Творча робота в групах

Учні об'єднуються в групи, використавши числівники: 1, 2, 3, 4, 5... (розраховуються по порядку та об'єднуються в групи з однаковими порядковими числівниками).

Завдання: придумати та намалювати три ребуси із використанням числівника.

Наприклад, 100янка, мі100, 100вбур.

Залежно від рівня підготовки учнів учитель може запропонувати кожній групі окремий числівник або дозволити групам самостійний вибір.

Роботу проводять у три етапи.

I етап — учні в групах працюють відведений час. За сигналом учителя представники груп по колу за годинниковою стрілкою передають свої ребуси сусідній групі.

II етап — учні розгадують ребуси сусідньої команди.

III етап — представники груп повертають розгадані ребуси їхнім авторам для перевірки.

Підбивають підсумок. Ребуси, що не змогли відгадати, розв'язують колективно.

4. Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!
Візьмемося за руки
Та станемо у коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій, дуже.
Посміхнись і ти, мій друже!
Зранку я чогось не в дусі,
Звеселить, бо зажурюся!

5. Стратегія «Входження в картину»

— Друзі, я пропоную вам зробити крок за рамку картини, тобто, увійти в неї.

— Розгляньте уважно картину.

— Що відбувається на ній?

— Де відбуваються події? Як ви це зрозуміли?

— А яка пора року? Доведіть свою думку.

— Це ранок чи вечір? Чому вам так здалося?

— Що ви відчуваєте, коли бачите цю картину?

— Що вас дивує в цій картині? Чому?

— Якщо на цій картині були б ви, на місці кого ви хотіли б бути? Чому?

— Які питання ви поставили б художникові? Про що запитали б чи поцікавилися б?

— Ну ж бо потихеньку, щоби не розігнати гусей, з'ясуймо, скільки птахів діти женуть перед собою. А скільки позаду?

— Поставте запитання за картиною, щоб у відповіді можна було використати числівники. (Скільки на картині хат? дітей? ...)

— Складіть задачу за зображенням на картині.

— Як ви гадаєте, хто написав цю картину: чоловік чи жінка? Як би ви її назвали?

— Насправді картина називається «Вечоріє (останній промінь)». Написав її український художник-живописець Микола Пимоненко.

6. Вправа «Цікавинки»

- Сума чисел від 1 до 100 дорівнює 5050.
- Число 40 означає в'язку 40 соболиних шкур.
- Найдешевші квитки зазвичай продаються не раніше 90 днів до вильоту.

ДОСЛІДЖУЮ ЗАЙМЕННИК

УРОК 61. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕННЯ ПРО ЗАЙМЕННИК І ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАЙМЕННИКІВ У МОВЛЕННІ. РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАЙМЕННИКІВ ДЛЯ УНИКНЕННЯ ПОВТОРІВ ТИХ САМИХ СЛІВ. НАПИСАННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ОПИСУ ПРЕДМЕТІВ ЗА ПОДАНИМИ СВІТЛИНАМИ

Мета: формувати в учнів уявлення про займенник та їх призначення в мовленні; розвивати вміння правильно узагальнювати інформацію та робити висновки, аналітичне та критичне мислення; формувати комунікаційну компетентність; виховувати активну життєву позицію, впевненість у своїх силах.

Обладнання: ілюстрації для вправи «Успіх», ребус, заготовка для «асоціативного куща», зображення Карлсона, даху.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Успіх»

— Перегляньте ілюстрації й отримайте гарні емоції.

2. Вправа «Розгадай ребус»

3. Каліграфічне письмо

Оо оп пп ти им мі із зм оптимізм

Дослідники стверджують, що оптимізм позитивно впливає на здоров'я людини.

4. «Асоціативний кущ»

— Доберіть слова, що асоціюєте зі словом ОПТИМІЗМ.

— Хто вважає себе оптимістом? Чи допомагає вам оптимізм у житті? Наведіть приклади.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 86–88)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Прочитайте текст. Чи здогадалися ви, про кого в ньому йдеться?

— Які слова в тесті замінили ім'я Карлсона?

— Проведімо дослідження. Поставте питання до слів, що виділені.

— Яка частина мови відповідає на такі самі питання?

— Прочитайте правило про частину мови, до якої належать виділені слова.

2) *Робота з правилом.*

- На що вказують займенники?
- Чим займенники відрізняються від іменників?

3) *Вправа на дослідження (вправа 2).*

— У тексті про Карлсона замініть виділені слова іменем персонажа й прочитайте. Який недолік ви помітили?

- Зробіть висновок про призначення займенників. Перевірте себе за правилом.

4) *Списування з граматичним завданням (вправи 3, 4).*

- Гаджик побував на Батьківщині Карлсона. А чи знаєте ви, як називається ця країна?
- Прочитайте текст вправи, щоб перевірити свою думку.
- У якій частині Європи розташована Швеція? Яке місто є її столицею?
- На скількох островах розкинулася Швеція? Скільки мостів з'єднують ці острови?
- Спишіть повідомлення Гаджика, вставивши пропущені букви.
- Підкресліть займенники.

2. *Фізкультхвилинка*

Встало вранці ясне сонце,
Заирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!
Візьмемося за руки
Та станемо у коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій, дуже.
Посміхнись і ти, мій друже!
Зранку я чогось не в дусі,
Звеселіть, бо зажурюся!

3. *Продовження роботи за підручником*

1) *Вправа «Знайомство» (вправа 5).*

— Гаджик подружився зі шведськими дітьми. Прочитайте їхні імена.
— Визначте, яке з них належить дівчинці, а яке — хлопцеві. Підказка: в імені дівчинки є м'який приголосний звук.

- Виконайте звуковий аналіз імен (хлопці — Лукас, дівчатка — Аліс).

— Що спільного в цих іменах? (Мають по два голосних звуки та відповідно по два склади, закінчуються на однаковий приголосний...)

2) *Творча вправа (вправа 6).*

- Розгляньте уважно прапори України та Швеції.
 - Що в них спільного? А чим відрізняються? Складіть про це текст з 3–4 речень.
- Учитель пропонує учням за бажанням прочитати свої тексти вголос.

3) *Вправа «Мікрофон» (вправа 7).*

— Уявіть, що ви зустріли мешканця Швеції. Прочитайте основні фрази, якими можна обмінятися з ним/нею під час зустрічі.

Пропонується вчителю (одному з учнів) взяти інтерв'ю з окремими учнями класу, використавши фрази з вправи. Або попрацювати в парах, проговоривши поданий діалог.

- Як ви вважаєте, чи схожі шведська та українська мови?

УРОК 62. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ОСОБОВИМИ ЗАЙМЕННИКАМИ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ОСОБОВИМИ ЗАЙМЕННИКАМИ. РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ЗАЙМЕННИКІВ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНІ ЗАПИТАННЯ

Мета: ознайомити учнів з особовими займенниками; розвивати вміння вирізняти особові займенники з-поміж інших частин мови, правильно їх уживати в усному й писемному мовленні; розвивати мовлення, критичне мислення; виховувати цікавість до мовних явищ; спонукати бажання займатися спортом.

Обладнання: м'яч, малюнки із видами спорту, аркуші із допоміжними словами, аркуші для побажань, картки із вправою «Відшукай слово», таблички для дослідження займенників.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Бажаю тобі»

Учні обводять на аркуші паперу долоню. На кожному пальчику пишуть побажання другові.

2. Вправа «Відшукай слово».

— Закресліть усі букви Б та прочитайте слово.

БББСБББПБББРБББАББВББЕДББББЛБББИББВІБСБББТБББББ

3. Каліграфічне письмо

Сс сп пр ра ав ве ед дл ли ив ві іс ст ть справедливість

— Оберіть правильне, на вашу думку, тлумачення цього слова та запишіть каліграфічно.

- А. Чесна поведінка, чесне, самовіддане ставлення до когось, чогось.
- Б. Правильне, об'єктивне, неупереджене ставлення до кого-, чого-небудь.
- В. Здатність швидко реагувати на життєві події, факти.

4. Гра «Хто швидше?»

Учитель пропонує написати три займенники, щоб у кожного з них було по два *e*, наприклад: *мене, тебе, себе*. Виграє той, хто першим правильно виконає завдання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 88–89)

1) Списування з морфологічним завданням (вправа 1). Робота в парах.

— Спишіть текст. Попрацюйте в парах: перший учень/учениця називає займенник, другий/друга — ставить до нього питання.

— Яку частину мови замінюють займенники в реченнях?

2) Робота над правилом.

— Прочитайте правило. Як називаються займенники, виділені в попередній вправі?

— На кого або на що вони вказують? На які питання відповідають?

3) Вправа-дослідження (вправа 2).

— Розгляньте таблицю з особовими займенниками.

Особа	Займенники	
	Однина	Множина
1-ша	я	ми
2-га	ти	ви
3-тя	він, вона, воно	вони

— Визначте число й особу кожного займенника. Попрацюйте в парах та заповніть таблицю.

Займенник	Особа	Число
я		
ми		
ти		
ви		
він, вона, воно		
вони		

— Яка особливість займенників 3-ї особи однини?

2. Фізкультхвилинка

Вибирати Денис ранця
На базар пішов уранці.
Головою покрутив —
Вибрать зручного хотів.
Вклав у ранець свої речі,
Одягнув його на плечі.
Нахилився вліво — вправо.
Покрутив плечима жваво.
Руки високо підвів,
Тулуб трохи нахилив.
Струнко став хлопчина знову
І пішов щасливий в школу.

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Працюйте самостійно. Складіть та запишіть два речення: із займенниками 1-ї особи множини та 2-ї особи однини.

Перевірка складених речень — у формі естафети. Якщо викликають дівчинку — вона зачитує речення із займенником 1-ї особи, якщо хлопця — 2-ї особи.

2) Списування з граматичним завданням (вправа 5).

— Перед початком виконання вправи вчитель просить назвати займенники, що учні мають вставити в кожному реченні.

1-ше речення — займенник 1-ї особи множини — ...

2-ге речення — займенник 1-ї особи однини — ...

3-тє речення — займенник 2-ї особи однини — ...

4-те речення — займенник 3-ї особи множини — ...

Вправу учні виконують самостійно з подальшою перевіркою.

3) Вправа «Редактор» (вправа 6).

— Прочитайте повідомлення Гаджика. Який недолік має цей текст? Як його виправити?

— Запишіть відредагований текст.

4) Робота в групах. Творча вправа (вправа 7).

Учитель може на вибір опрацювати вправу 7 або запропонувати учням роботу в групах.

Учні об'єднуються в групи, обравши м'ячик із намальованим видом спорту (вчителю варто заздалегідь поцікавитися, якими видами спорту захоплюються учні класу).

Кожна група отримує набір малюнків та аркуш із допоміжними словами. За певний час група має скласти коротку розповідь про заняття на стадіоні або спортивному майданчику від 1-ї особи множини.

9. Який здійснюється, відбувається протягом тривалого часу; протилежне слову *швидкий*. (*Повільний*.)
10. Утворити прикметник від слова *сон*. (*Сонний*.)
11. Той, який виражає дружелюбність; приятний. (*Дружелюбний*.)
12. Той, який сумує. (*Сумний*.)
13. Протилежне слову *тонкий*. (*Товстий*.)

3. Каліграфічне письмо

Жж жи ит те єр ра ад ді іс сн ни ий життєрадісний

4. Робота над скоромовкою

Життєрадісні жирафи
Узяли журнал і з шафи.
Його жужмили ім'яли,
Все одне не прочитали.

- Роз'єднайте слова та прочитайте скоромовку швидко.
- Випишіть граматичні основи з поданих речень.
- Яким займенником можна замінити слово *жирафи*?
- Доберіть антонім до слова *життєрадісний*.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 90–92)

1) Вправа-дослідження (вправа 1).

- Уважно розгляньте таблицю відмінювання займенників 1-ї та 2-ї особи.
- Поміркуйте, чому займенники 1-ї та 2-ї особи відповідають на питання тільки істот?
- Як ви вважаєте, чому в родовому і знахідному відмінках займенники мають однакову форму?

2) Вибіркове списування (вправа 2).

- Прочитайте запрошення Гаджика. Випишіть у стовпчик займенники.

3) Робота в парах (вправа 3).

- Попрацюйте в парах. Доберіть до кожного займенника з попередньої вправи його початкову форму.

Займенники записано на цеглинках.

тебе
ми

мною
ти

нам
я

- Запишіть утворені пари займенників у зошит. У якому відмінку стоять займенники в початковій формі?

2. Фізкультхвилинка

Йшли ведмедики малі, (Кроки на місці.)
Нахилились до землі, (Нахил, руки вниз.)
Потім встали, руки в боки
І зробили три підскоки.
Потім розминали плечі (Руки до плечей, колові рухи.)
Рівні спинки у малечі!
Руки вгору, опустили
І за парти дружно сіли.

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальні вправа (вправа 4).

- Попрацюйте самостійно. Спишіть текст, змінивши займенники, подані в дужках.

2) Робота в групах. Вправа «Вибух ідей».

- Учні об'єднуються в малі групи. Завдання: висунути якомога більше ідей щодо значення поняття «шведський стіл». За сигналом учителя представники груп озвучують свої варіанти відповідей.

УРОК 65. ВІДМІНЮВАННЯ ЗАЙМЕННИКІВ 3-Ї ОСОБИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХНЬОГО ВІДМІНКА В РЕЧЕННІ. ВИКОРИСТАННЯ ОСОБОВИХ ЗАЙМЕННИКІВ ДЛЯ РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: вчити уживати в мовленні різні форми займенників 3-ї особи; закріплювати вміння визначати відмінки займенників у реченні; розвивати аналітичне мислення, зорову пам'ять; формувати компетентність у галузі технологій; виховувати ввічливість, взаємоповагу.

Обладнання: рожеві окуляри, картки для роботи в парах, літачки для роботи в групах, заготовки для літаків.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Рожеві окуляри»

— Сонячні промені так щедро наповнили клас, що потрібно надягнути чарівні сонячні окуляри, крізь які видно лише добре. Передаючи їх одне одному, висловлюйте компліменти однокласникам.

2. Вправа «Знайди зайве слово»

— Прочитайте слова та відшукайте зайве. Поясніть свій вибір.

Аеродром, аеровокзал, аеропорт, летовище, авіація, аероклуб, авіабаза.

— Яким синонімом можна замінити слово *летовище*? (*Аеродром.*)

— Якому слову, на вашу думку, відповідає таке визначення: сукупність інженерних споруд, призначених для приймання, відправлення та технічного забезпечення повітряного транспорту, а також обслуговування пасажирів і вантажу? (*Аеропорт.*)

3. Каліграфічне письмо

Aa ae ep ro op no or pt аеропорт

Найбільший аеропорт на планеті — аеропорт Хартсіфілда-Джексона, який знаходиться в американському штаті Джорджія.

— Визначте частини мови в словах цього речення.

4. Хвилинка-цікавинка

- Найнебезпечніший аеропорт світу — це Паро в Бутані. Оскільки він розміщується в горах, то має вкорочену злітно-посадкову смугу, посадка на яку є вершиною пілотажної майстерності. Не дивно, що в Бутан літають літаки дуже нечисленних авіакомпаній.
- Найдорожчим аеропортом у світі вважається гонконгський, розташований на острові Чхеклапкок.
- Найдовша злітно-посадкова смуга у військового аеропорту «Едвардс» у США. Її довжина становить 11,92 кілометра. Правда, ця смуга є ґрунтовою, тому на неї не можна садити цивільні авіалайнери.
- Найбільшу площу (140 квадратних кілометрів) займає Міжнародний аеропорт Дубай.
- Міжнародний аеропорт Бразилія (BSB) у столиці Бразилії вважається найбільш погано продуманим. За статистикою, тут запізнюється близько 75% вильотів.
- Одним з найцікавіших аеропортів світу називають Міжнародний аеропорт Принцеси Юліани в голландській частині острова Св. Мартіна. Він знаменитий тим, що літаки там заходять на посадку на гранично малих висотах, буквально над головами туристів, які загоряють на місцевому пляжі Махо. Не дивно, що серед пілотів посадка в цьому аеропорту вважається однією з найскладніших.
- На шотландському острівці Барра є цікавий аеропорт, чиї піщані злітно-посадкові смуги під час припливів повністю затоплюються морськими водами. Тут можуть сідати лише особливі літаки з укороченим шляхом зльоту/посадки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 92–94)

1) Вправа-дослідження (вправа 1).

- Яку частину мови називають займенником? Назвіть займенники 3-ї особи.
- Розгляньте таблицю відмінювання займенників на с. 92.
- У яких відмінках займенники 3-ї особи мають дві форми? Які саме?
- З якої букви починаються займенники в орудному відмінку, а також ті, що вживаються з прийменниками?
- Як пишуться займенники з прийменниками — разом чи окремо?

2) Тренувальна вправа (вправа 2).

- Допоможіть Гаджикові поставити займенники в потрібній формі. Використовуйте питання, ставлячи їх від дієслів до займенників.
Наприклад, зустрів (кого?) її, ...
- Спишіть словосполучення, розкривши дужки.

3) Вправа «Прочитай та відгадай» (вправа 3).

- Прочитайте текст про країну, якою віртуально подорожувала Родзинка.
- Як називається одна із областей цієї країни?
- Яка знайома нам істота там проживає?
- Чи згадалися ви, про яку країну йдеться?

4) Вправа «Ключ» (вправа 4).

- Щоб перевірити, чи правильно ви впізнали назву країни, прочитайте в тексті цієї вправи виділені букви справа наліво.
- Відшукайте Фінляндію на мапі.

2. Фізкультхвилинка

Раз, два! Дружно встали,
Всі ми велетнями стали. (Руки вгору.)
Руки в сторони, як крила, (Змахи руками.)
І на пояс — три-чотири.
Вправо — вліво повернулись,
Нахилились і прогнулись.
Раз — присіли, два — присіли.
І за парти дружно сіли.

3. Продовження роботи за підручником

1) Списування з граматичним завданням (вправа 5).

- Спишіть текст із вправи 3. Підкресліть займенники 3-ї особи.
- Позначте над кожним його відмінок.

2) Творча вправа (вправа 6).

- Відгадайте загадку.

- На веселім маскарадї —
Спїви, танці, біг та скїк.
Завжди зустрічати радї
Гучне свято... (Новий рік).

- Чому люди чекають на це свято? Від кого ви отримуєте новорічні подарунки?
- Напишіть невеликий текст про те, кому і які саме ви зазвичай замовляєте новорічні подарунки.

3) Вправа «Знайомство». Робота в парах (вправа 7).

- Прочитайте імена фінських школярів, з якими зустрілася Родзинка. З'ясуйте, яке з імен належить хлопцеві, а яке — дівчині.

Матті

Рітва

В імені хлопчика є м'який подовжений приголосний звук

4) Вправа «Перекладач» (вправа 8).

— Родзинка вивчила кілька слів фінською мовою. Прочитайте, як вони звучать. Як ви вважаєте, чи схожі фінська та українська мови?

— Поспілкуйтеся в парі. Розіграйте діалог, використавши фрази з вправи.

5) Вправа «Редактор» (вправа 9).

— Коли Родзинка мандрувала Фінляндію, вона побачила дуже незвичайне явище. Прочитайте про нього в тексті вправи 9.

— Про яке явище йдеться в тексті?

— Чи помітили ви недоліки в цьому тексті? Які саме?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Займенники якої особи ми сьогодні досліджували?

— Як пишуть займенники з прийменниками?

2. Гра «Склади загадку». Робота в групах

— На початку нашого уроку ми говорили про аеропорт. Оберіть літак певного кольору та об'єднайтеся в групи з однаковими кольорами. Складіть групою загадку на тему, зазначену на літачку, використавши в ній якомога більше займенників.

3. Рефлексія

— Зробіть за зразком та розмістіть свій паперовий літак відповідно до вашої активності на цьому уроці: вгорі — якщо ви були активними; нижче, якщо працювали більш пасивно; ще нижче, якщо зовсім не проявляли активності на уроці.

4. Домашнє завдання

С. 94, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 66. РОЗБІР ЗАЙМЕННИКА ЯК ЧАСТИНИ МОВИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО ТЕКСТУ, СВІТЛИН І ПОДАНИХ ЗАПИТАНЬ

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про займенник як частину мови; розвивати аналітичне та критичне мислення, зв'язне письмове мовлення; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати виконавську дисципліну, охайність.

Обладнання: ілюстрації, анаграма, цеглинки з надписами, таблиця зі сходинками, паперові мурашки, плакат з мурашником.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Мрії»

— Перегляньте ілюстрації й отримайте гарні емоції.

2. Вправа «Анаграма»

— Відгадайте слово, зашифроване в анаграмі.

ПРЕЕТ

3. Каліграфічне письмо

Т т т е е п п е е р р т е п е р

— Вставте слова *тепер* та *зараз* у речення.

Я народився в Чернівцях, ... живу в Харкові. Однак ... мене немає в місті, бо я гостюю в друзів у Бахмуті.

4. Гра «Спіймай займенник»

Учитель промовляє речення. Учні, почувши займенник, плескають у долоні. Виграє той, хто найменше помиляється. Для гри можна використати такі речення:

Приколю свою картинку над столом у мами я. Ми для тебе із татом подарунок шукаємо весь день. Ти ж бо гідна дарунку такого, що лиш в казці бува золотим. Ми сміливі, ми правдиві. Пішов йому десятий рік, він працювати добре звик.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 94–96)

1) Списування з граматичним завданням (вправа 1).

— Мандруючи Фінляндією, Родзинка дізналася чимало цікавих фактів про цю країну. Прочитайте їх у тексті вправи 1.

— Спишіть їх та підкресліть особові займенники. Позначте відмінок кожного.

2) **Робота в парах. Вправа «Утвори пару» (вправа 2).**

Кожна пара має набір цеглинок, на яких написано особи (1, 2, 3) та самі займенники із вправи 2.

- Прочитайте правило та дізнайтеся, як визначити особу займенника.
- Утворіть пари з цеглинок, поєднавши займенник з відповідною особою.

І мені

III їх

II тобою

3) **Читання для друга (вправа 3).**

- Прочитайте для сусіда по парті повідомлення Родзинки.
- Що вас найбільше здивувало в цьому повідомленні?
- Чи брали ви коли-небудь участь у подібних змаганнях? Як це було?

4) **Аналітична вправа (вправа 4).**

- Назвіть виділений у повідомленні займенник.
- Проаналізуйте його, рухаючись з Родзинкою сходишками.

тобі

?

2. **Фізкультхвилинка**

Вітер дме усе сильніше,
Бідну вишеньку колише. (Змахи руками до себе.)
Вишня нахилиється,
Вітерцю скоряється. (Нахили, руками дістати підлоги.)
Вітер тихший,
Тихший, тихший — (Присідання.)
Розпрямила віти вишня. (Підводяться, руки вгору.)

3. **Продовження роботи за підручником**

1) **Творча вправа (вправа 5).**

— Насправді, на такі дивні змагання до Фінляндії з'їжджаються люди з усього світу. При цьому дотримання суворих правил таких змагань обов'язкове! Так, наприклад, у чемпіонаті світу з метання чобота, який проводиться вже майже 40 років, у правилах записано, що чоловіки кидають чобіт сорок третього розміру, а жінки — тридцять восьмого.

— А в яких фінських змаганнях ви б хотіли взяти участь? Складіть про це текст.

2) **Робота в парах. Вправа «Інтерв'ю» (вправа 6).**

— Крім чудернацьких змагань у Фінляндії можна спостерігати цікаві явища природи. Прочитайте про них у вправі 6.

— Попрацюйте в парах. Проаналізуйте по черзі по одному займеннику з тексту вправи, у вигляді інтерв'ю.

Один учень ставить запитання з пам'ятки розбору займенника, інший — відповідає.

Наприклад:

1-й учень. Аналізоване слово.

2-й учень. Вона.

1-й учень. Питання, на яке відповідає слово.

2-й учень. ...

3) **Вибіркове списування (вправа 7).**

— Виписіть у стовпчик виділені в попередній вправі слова. Знайдіть у тексті антоніми до цих слів та запишіть їх у другий стовпчик.

УРОК 67. ЗАКРІПЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ЗАЙМЕННИКИ

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про займенник як частину мови; розвивати слухову пам'ять, увагу, критичне мислення; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати допитливість, позитивне ставлення до себе, до оточення.

Обладнання: пазли, матеріали для ментальної карти, ілюстрації, картки із загадками, відеоматеріали, смайлики, карта материків.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Форма проведення: віртуальна подорож материками та океанами.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Тепло душі»

— Поверніть руки долонями одне до одного. Відчуйте тепло, яке посилає вам ваш товариш. Це тепло його серця, його душі, яке зігріє вас під час уроку.

2. Гра «Збери пазли». Робота в парах

Кожна пара учнів отримує набір пазлів, які мають зібрати за відведений час.

— Зображення чого отримали на картинках? Як ще можна назвати материки? (*Континенти.*)

— Скільки континентів на планеті Земля? Який з них найбільший? А найменший? На якому континенті ми живемо?

3. Каліграфічне письмо

Кк ко он нт ти ин не ен нт ти континенти

Континент ... омивають всі чотири океани.

— Доповніть речення пропущеним словом та запишіть його каліграфічно.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Яку частину мови ми досліджувати протягом останніх уроків? Пропоную вам сьогодні узагальнити знання про займенник, здійснивши віртуальну подорож материками та океанами нашої планети. На кожному континенті ви дізнаєтесь цікаві факти про нього та отримаєте завдання з конверта.

5. Створення ментальної карти за темою «Займенник»

— Оскільки мандрівка без карти буде складною, створимо ментальну карту за темою «Займенник» та повторимо все, що знаємо про цю частину мови.

Учитель пропонує учням питання-підказки для створення колективної карти. Оформлення ментальної карти — творчість учнів.

— Яку частину мови в мовленні замінюють займенники?

— На що вказують займенники? Чим вони відрізняються від іменників?

— На які питання відповідають займенники?

- Навіщо займенники використовують у мовленні?
- Які займенники називають особовими? Наведіть приклади.
- Як змінюються займенники?
- Скільки розрізняють осіб займенника? Назвіть займенники 1-ї особи; 2-ї; 3-ї.
- У якому відмінку займенник стоїть у початковій формі?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перша зупинка. Антарктида

1) Робота над загадкою.

— Відгадайте загадку, щоб дізнатися, на який континент ми прибули.

- Куди не поглянеш,
там льоду лиш гори.
Пінгвіни, тюлені
і синє море.
Там води прозорі,
там чисто і гарно.
По центру проходить
там коло полярне. (*Антарктида.*)

2) Цікаві факти.

Море Ведделла, розташоване в Антарктиді, вважається найчистішим морем у світі. Це єдине місце на Землі, де можна знайти імператорських пінгвінів. Якщо Ви будете свердлити лід на Антарктиді, то отримаєте довгий циліндр льоду, який учені називають *крижаним ядром*. Самим «літнім» місяцем в Антарктиді є грудень.

3) Завдання з конверта.

— Відшукайте в цих реченнях займенник. Виконайте його розбір як частини мови.

2. Друга зупинка. Євразія

1) Вправа «Вгадай за описом».

— Послухайте опис та спробуйте відгадати, про який континент ідеться.

Він є найбільшим континентом на планеті, його зазвичай поділяють на два материки.

2) Цікаві факти.

Гімалаї — найвищі гори в Євразії та світі. Гори складаються з паралельних хребтів. Висота гір перевищує 8000 метрів. Найвища точка гір — гора Еверест.

3) Завдання з конверта.

— Відредагуйте текст, замінивши, за потреби, іменники займенниками.

3. Третя зупинка. Африка

1) Вправа «Дешифрувальник».

— Якщо закреслити всі букви «знак м'якшення», то можна прочитати назву третього материка.

БЪАЪБЪБЪФЪБЪБЪРЪБЪБЪЙБЪБЪКЪБЪБЪАЪБЪБЪ

2) Цікаві факти.

В Африці безліч дуже мальовничих природних місць. Одна з її головних «родзинок» — водоспад Вікторія. Він розташований уздовж кордону Замбії та Зімбабве. Це єдиний водоспад у світі, що має висоту падіння води понад сотню метрів і ширину більше кілометра. Під час настання сезону дощів водоспад досить важко розглянути через густий туман, який насичує повітря настільки, що іноді він перетворюється в дрібні дощові краплі. Саме через них навіть у саму спеку можна абсолютно несподівано промокнути наскрізь.

3) Завдання з конверта.

— Випишіть усі займенники з тексту про водоспад Вікторія. Визначте їхню особу, число та відмінок.

Фізкультхвилинка

Ми по вулиці ідемо,
 Гарно всі себе ведемо.
 Ось і «зебра», — зупинись.
 Вліво — вправо подивись.
 Вільно скрізь, машин нема.
 Йду по «зебрі» прямо я.
 До театру ми прийшли,
 Тихо в залу всі зайшли,
 Зайняли свої місця.
 Почалась вистава ця.

4. Четверта зупинка. Австралія

1) Вправа «Анаграма».

АРЯСВТЛАІ

— Чи здогадалися ви, який материк чекає на нас?

2) Фотофакти.

— Розгляньте фото та поєднайте зображення з повідомленням про нього.

	<p>Озеро Ейр, розташоване на території Австралії. Воно є найбільш сухим озером у світовому просторі. Навіть у сухий сезон в Ейр залишається небагато води, яка зазвичай збирається в невеликих озерцях, утворених на солоному висохлому ложі озера.</p>	<p>вона її ній вони</p>
	<p>У державному гербі Австралії закладений особливий сенс. Справа в тому, що на ньому зображені кенгуру й ему. Обидва представники австралійської фауни не можуть рухатися назад, що символізує курс держави — тільки вперед.</p>	<p>воно ній ним її</p>
	<p>Дванадцять апостолів — це величезні вапнякові скелі, що лежать на узбережжі Південного океану. Вони розташовані на невеликій відстані один від одного, створюючи мальовничий ансамбль, який є однією з найбільш популярних туристичних пам'яток Австралії.</p>	<p>ньому він них її</p>
	<p>Червона гора в Австралії розташовується в центральній частині австралійської пустелі. Айерс Рок — це величезна монолітна скеля на планеті. Протягом багатьох століть місцеві жителі цього континенту звать моноліт протяжним і ніжним ім'ям Улуру.</p>	<p>ньому вони ній їх</p>

3) Завдання з конверта. «Павутинка».

— Уважно розгляньте тексти повідомлень. У кожному з них виділено слова-іменники. Замініть їх усно займенниками та поєднайте прямокутник-повідомлення з прямокутником, на якому записано займенники у відповідному порядку. Завершіть створення «павутинки».

5. П'ята зупинка. Південна та Північна Америки

1) Робота над віршем.

Світ Новий Колумб відкрив —
першим він сюди приплив.
А торговця Америго
увічнили в картах, книгах.
З тих часів і по цей час
звуть Америками нас.

— Про які материки йдеться у вірші? Які займенники зустрілися в цьому тексті?

— Який з них ужитий в однині? (Він.)

2) Завдання з конверта.

— На останній зупинці цікавинки про континент ви дізнаєтеся, коли виконаєте завдання з конверта.

— Доповніть перелік займенників тієї самої особи, що й займенник *він*. (Вона, воно, вони.)

— Провідмініайте їх.

3) Цікаві факти (відео).

Учням пропонують переглянути відео з цікавими фактами про тваринний світ Америки.

Джерело: https://youtu.be/LJHJ_Yk2lmY

<https://youtu.be/zlP-e-3rCi8>

<https://youtu.be/wXOkyVrsGko>

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

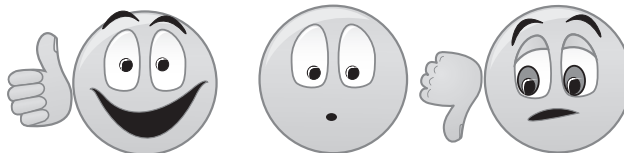
— Знання з якої частини мови узагальнювали сьогодні під час віртуальної мандрівки?

— Які цікаві факти запам'ятали? Що найбільше вразило?

— На який континент хотіли б здійснити справжню подорож?

2. Рефлексія

— Оберіть смайлик, що відповідає вашому настрою наприкінці уроку, та розташуйте його на тому матеріку, куди б хотіли потрапити.

3. Домашнє завдання

С. 86–95, повторити правила. Написати короткий твір — враження про віртуальну мандрівку материками.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ДІЄСЛОВО

УРОК 69. ПОВТОРЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ДІЄСЛОВО. УТВОРЕННЯ І ЗАПИСУВАННЯ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ І РЕЧЕНЬ З ДІЄСЛОВАМИ. УЯВЛЕННЯ ПРО СЕНКАН. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ СЕНКАНА НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: актуалізувати знання учнів про дієслово; вчити працювати за пам'яткою; розвивати зв'язне мовлення та творчі здібності; формувати культурну компетентність; виховувати взаємоповагу та повагу до символів рідної країни.

Обладнання: набори цеглинок зі словами, картки для роботи в групах, малюнки рослинних символів України, плакат та вирізані долоньки для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Побажаю всім натхнення.
За роботу, в добрий час!

2. Вправа «Добери слова»

— Добери на кожну літеру слова *восени* ознаки осені.

В _____

О _____

С _____

Е _____

Н _____

И _____

— Осінь (*що робить?*) ..., ..., ..., ..

3. Каліграфічне письмо

В в о с е н и восени

Восени багач, а навесні прохач.

— Поясніть значення цієї приказки.

— Складіть та запишіть власне речення зі словом *восени*. Визначте його граматичну основу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 97–99)

1) Вправа на розпізнавання частин мови (вправа 1).

— Прочитайте слова та поставте до них питання. До якої частини мови вони належать?

— Перевірте себе за правилом.

— Що називають дієслова? На які питання відповідають?

2) Вправа «Впізнай країну» (вправа 2).

— Друзі, цього разу Щебетунчик вирушив у віртуальну подорож. А ось куди саме — спробуйте здогадатися, прочитавши слова.

с́уші

карате́

кімонó

цунáмі

са́кура

— Чи знайомі вам ці слова? Які з них ви чуєте вперше?

— Поясніть значення знайомих вам слів.

3) *Робота в парах. Вправа «Утвори пари» (вправа 3).*

Кожна пара учнів мають набір цеглинок із записаними словами з двох попередніх вправ.

- До якої частини мови належать слова з попереднього завдання?
- Знайдіть для кожного слова-іменника відповідну пару-дієслово.

Утворені словосполучення учні записують у зошити.

суші
кімоно
карате

одягають
займаються
їли

суші їли
кімоно одягають
займаються карате

— З трьома словосполученнями складіть та запишіть речення.

Учні працюють самостійно. Потім вибірково зачитують свої речення вголос.

- Чи здогадалися ви, до якої країни подорожував Щебетунчик?
- Проаналізуйте, з якою частиною мовою пов'язуються дієслова в мовленні.

2. Фізкультхвилинка

Хто вже, хто вже так стомився,
Що ліворуч нахилився?
Хто вже спить?
Треба дружно всім вам встати,
Фізкультпаузу почати.

Сонце спить, небо спить.
Навіть вітер не шумить.
Рано-вранці сонце встало
І проміння всім послало.

3. Продовження роботи за підручником

1) *Списування з орфографічним завданням (вправа 4).*

- Прочитайте інформацію Щебетунчика про країну, якою він подорожував.
- Як називають Японію? Чому?
- Як виглядає національний прапор Японії?
- Який префікс пишеться в слові (с, з)ходить? Доведіть. А в слові ро(з, с)ташована? Поясніть.
- Як перевірити ненаголошені голосні в словах *символізує* та *червоний*?
- Спишіть текст, уставивши пропущені орфограми.
- Підкресліть дієслова.

2) *Дослідження створення сенкана (вправи 5–6).*

- Які рослинні символи має наша країна?
- Прочитайте у вправі про рослинний символ Японії. Чи чули ви назву цієї рослини? А хто бачив? Де вам доводилося бачити сакуру? Чи росте вона в Україні?
- Спишіть вірш та підкресліть дієслова.
- Слова якої частини мови написано в першому рядку цього вірша? А в другому?
- Чи помітили ви, що на кожному рядку написано слова, які належать до однієї й самої частини мови?
- Чи знаєте ви, як називаються такі твори? Прочитайте про сенкан.
- Отже, чи має значення за умовою сенкана кількість слів на кожному рядку?

3) *Творча вправа. Робота в групах.*

Учні об'єднуються в групи, отримують пам'ятку зі складання сенкана та малюнок із зображенням рослинних символів України. За сигналом учителя представник кожної групи презентує результати роботи своєї групи.

Варто звернути увагу на чітке дотримання правил складання сенкана.

Сенкан — це короткий твір із п'яти рядків:

1-й рядок — іменник (тема вірша);

2-й рядок — два прикметники (описують іменник);

3-й рядок — три дієслова (називають дії, пов'язані з іменником);

4-й рядок — речення з чотирьох слів (виражає ставлення автора до іменника);

5-й рядок — висновок (синонім до іменника)

4) Вправа «Знайомство» (вправа 8).

— Щебетунчик познайомився з японськими школярами. Визначте, яке з імен належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що ім'я хлопчика закінчується на голосний звук.

5) Вправа «Мікрофон» (вправа 9).

— Оголошується хвилинка ввічливості. Прочитайте, як привітатися японською мовою. Як запитати про справи?

— Що означає слово *сайонара*?

— Попрацюйте в парах. Розіграйте діалог японською.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Про яку частину мови згадували на уроці?

— З якою частиною мови найчастіше пов'язані дієслова в мовленні?

— Що називають сенканом?

2. Рефлексія. Вправа «Долонька»

3. Домашнє завдання

С. 97, запам'ятати правило. С. 99, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 71. РОЗПІЗНАВАННЯ ТА УТВОРЕННЯ НЕОЗНАЧЕНОЇ ФОРМИ ДІЄСЛІВ. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ТЕКСТУ. СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ЗАПИТАННЯМИ І СВІТЛИНАМИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити розпізнавати та утворювати неозначені форми дієслів; розвивати вміння визначати мету тексту, зв'язне письмове мовлення; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати шанобливе ставлення до Батьківщини.

Обладнання: гаджети або довідкова література, дерево, листочки, ілюстрації українських національних костюмів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Дерево успіху»

— Оберіть листочок на свій вибір. Одягнемо наше дерево. Ті, хто обрав зелені листочки, буде успішним на уроці. Ті, хто обрав жовті листочки, — активним; оранжеві листочки — буде гарно спілкуватися на уроці. Яке буде дерево успіху — залежить від вас.

2. Вправа «Вгадай слово»

— Прочитайте прислів'я. Спіймайте слово, що називає початок дня та міститься у всіх реченнях.

Дощ вранці — що бабині танці.

Туман вранці стелиться по воді — на гарну погоду.

Вранці парить — дощ ушкварить.

Якщо вранці велика роса, то буде гарна погода.

3. Каліграфічне письмо

Вв е р р а а н н ц ц і і в р а н ц ц і і

Вранці ми вищі, ніж увечері через те, що протягом дня хребет стискається, і на вечір ми втрачаємо в зрості до 1 см.

— Підкресліть у реченні дієслова. Якими членами речення вони є?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 99–101)

1) Вправа-дослідження (вправа 1).

— Спишіть повідомлення Щебетунчика. Підкресліть дієслова.

— Чого спершу навчають японських дітей?

— Назвіть дієслова в першому реченні. (*Малює, співає.*) Чи відомо, хто виконує ці дії?

— Коли відбуваються ці дії: в теперішньому, майбутньому чи минулому часі?

— Прочитайте дієслова в другому реченні. (*Вчити, малювати, читати, співати, писати.*) Чи можна сказати, коли відбуваються названі дії та хто їх виконує?

— На які питання відповідають ці дієслова? Прочитайте та запам'ятайте, як називається така форма дієслів.

— Як закінчуються дієслова в неозначеній формі?

— Яка форма дієслова є початковою?

2) Аналітична вправа (вправа 2).

— Прочитайте текст. Як ви зрозуміли, про що він?

— З якою метою він написаний?

— Який висновок варто зробити?

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вибіркове списування (вправа 3).

— Випишіть з тексту попереднього завдання дієслова в неозначеній формі. На яке питання вони мають відповідати?

— Які з виписаних дієслів є антонімами? Підкресліть їх.

2) Вправа «Спіймай дієслово» (вправа 4).

— Розгляньте світлину. Чи знаєте ви, як називається одяг на жінці?

— Послухайте текст, перевірте свою думку. Слухаючи текст, плескайте в долоні, коли почуєте дієслово.

Учитель або учень повільно читають текст. Учні плескають у долоні, коли звучить дієслово. Учитель вивішує (або записує) ці дієслова на дошці в стовпчик.

3) Вправа «Добери пару» (вправа 5).

— Попрацюйте самостійно. Від кожного дієслова з першого стовпчика утворіть його неозначену форму та запишіть слова парами.

— На яке питання відповідають дієслова другого стовпчика?

4) Інформаційна хвилинка (вправа 6). Робота в групах.

— А що б ви могли розповісти японським школярам про український національний одяг?

Учні об'єднуються в малі групи. Учитель за можливості пропонує пошукати інформацію в інтернет-джерелах, запропонувавши відповідні сайти або скористатися довідковою літературою. (Хлопці шукають інформацію про чоловічий костюм, дівчатка — про жіночий.)

— З яких частин складається національний жіночий костюм? А чоловічий? Які кольори переважають в українських національних костюмах? Що прийнято надягати на голову?

5) Творча вправа (вправа 7).

— Попереднього уроку складали вірш — сенкан. Пригадайте, скільки рядків містить такий вірш? Чим починається та закінчується сенкан?

— Складіть сенкан про вишиванку.

Представники груп за сигналом учителя презентують результат роботи груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— На які питання відповідають дієслова в неозначеній формі?

— Яка форма дієслів є початковою?

— Чи маєте ви український національний костюм? А чи хотіли би мати?

— Коли ви вдягаєте національний костюм або його елементи? Чому ви це робите?

2. Рефлексія. Вправа «Рефлексивне коло»

Діти утворюють коло, а вчитель ставить запитання, які він хоче дослідити.

— Розкажіть про свій емоційний стан під час уроку і наприкінці.

— Що нового ви дізналися? Чого навчилися?

— Які причини цього?

— Як ви оцінюєте свою участь на уроці?

Кожен говорить по черзі.

3. Домашнє завдання

С. 100, запам'ятати правило. С. 101, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 72. ЗМІНЮВАННЯ ДІЄСЛІВ ЗА ЧИСЛАМИ. ПОШУК У ТЕКСТІ ПОТРІБНОЇ ІНФОРМАЦІЇ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити змінювати дієслова за числами, добирати дієслова заданої форми; розвивати аналітичне мислення, пізнавальну активність, зв'язне мовлення, пам'ять, спостережливість; формувати навички пошукової діяльності, інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: малюнок, аркуші зі словами для гри «Ланцюжок слів», мікрофон.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Усім, усім добрий день!
Геть з дороги, наша лінь!
Хай не заважає працювати
Гарним хлопцям та дівчатам.

2. Вправа «Склади речення»

— Розгляньте малюнок. Складіть за ним речення. Де знаходиться хлопчик стосовно дівчинки?

— Утворіть словосполучення, додавши слово *попереду*.

Йти _____

Бігти _____

Крокувати _____

3. Каліграфічне письмо

Пп по оп пе ер ре ед ду попереду

Птах, що летить попереду, задає ритм і розсікає повітряний простір, передаючи потоки особинам, які летять далі.

4. Гра «Ланцюжок дієслів»

Гру проводять по рядах. З першої парти на кожний ряд запускають аркуш, на якому записано іменник. Кожен учень за чергою має написати до цього іменника дієслово, що підходить за змістом, та передати аркуш далі. Перемагає ряд-команда, яка найшвидше завершила роботу, дібравши влучні дієслова.

Наприклад: собака — гавкає, біжить, охороняє, грається, ...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 101–103)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Прочитайте вірш. Яку картину природи ви уявили?

— Прочитайте в правилі, як змінюються дієслова.

— Що називає дієслово, що стоїть в однині? А в множині?

— Відшукайте у вірші дієслова. Випишіть їх у два стовпчики: однина та множина.

2) Робота над виразним читанням вірша (вправа 2).

— Прочитайте виразно вірш. Який час доби описав автор?

— Якими дієсловами автор передав красу природи на світанку?

— Розгляньте ілюстрацію. Якими рядками можна підписати пейзаж, зображений на малюнку?

— Хто автор вірша? Чи доводилося вам у житті бачити картину природи, описану Т. Шевченком у цьому вірші?

3) Вибіркове списування (вправа 3).

— Випишіть з вірша дієслова в два стовпчики. Дієслів якого числа у вірші менше? Доповніть цей стовпчик своїми дієсловами.

2. Фізкультхвилинка

Тут трава росте висока,
Тут стежинонька вузька.
Вище руки, вище ноги —
Не проста у нас дорога.
А тепер ідемо боком —
Із підскоком, із підскоком.
Походили на носочках,
А тоді на п'ятах.
Випростали добре спини
І звели лопатки.

3. Продовження роботи за підручником

1) Інформаційна хвилинка (вправа 4).

— Щебетунчик дізнався, що японська мова дуже складна для вивчення. Прочитайте текст вправи — і зрозумієте чому.

— Отже, скільки алфавітів у японській мові? Що записують за допомогою другого алфавіту?

— Яке слово можна записати за допомогою окремого ієрогліфа?

2) Вправа «Хто швидше?» (вправа 5).

За визначений час учням пропонується відшукати й виписати з тексту вправи 4 дієслова, вжиті в множині.

— Утворіть від них форму однини та запишіть у другий стовпчик.

3) Творча вправа (вправа 6).

— А як ви вважаєте, чи складна для вивчення українська мова? Про які особливості нашої рідної мови ви б хотіли розповісти своїм іноземним знайомим?

— Напишіть повідомлення японським школярам про українську мову.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Яку граматичну ознаку дієслів пригадали сьогодні на уроці? (Змінювання за числами.)

— У якому числі можуть уживатися дієслова?

— У якій формі дієслово називає дію одного предмета? А двох чи більше предметів?

2. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

На уроці я:

- дізнався...
- зрозумів...
- навчився...
- найбільший мій успіх — це...
- найбільші труднощі я відчув...
- я не вмів, а тепер умію...
- я змінив своє ставлення до...
- на наступному уроці я хочу...

3. Домашнє завдання

С. 102, запам'ятати правило. С. 103, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 73. ВИЗНАЧЕННЯ ТА УТВОРЕННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ ДІЄСЛІВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНІ ЗАПИТАННЯ ДО СВІТЛИН. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: удосконалювати вміння учнів визначати часові форми дієслів; учити складати та записувати відповіді на запитання до світлин; розвивати письмове зв'язне мовлення; поширювати словниковий запас учнів; формувати культурну компетентність, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати повагу до традицій інших народів.

Обладнання: картки з орфограмами, повітряні змії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Лиш дзвінок на урок продзвенить,
Стане кожний серйозним в ту мить.

Бо роботи багато у нас,
І дружно працює наш клас.

2. Вправа «У гостях у математики»

— Обчисліть вираз.

$$(25 + 450 \times 2 + 75) \times 1000 = ?$$

— А чи знаєте ви, що означає мільйон? Шеренга з мільйона осіб, які вишикувалися плечем до плеча, простяглася б на 500 км, утворивши живий ланцюг від Києва до Львова. Мільйон днів — це більше, ніж 27 століть. Маса мільйона наперстків води більша від 1 тонни.

— Уперше термін «мільйон» ужив у своїй книзі італійський мандрівник Марко Поло (XIV ст.).

3. Каліграфічне письмо

М м м і л ь ъ й ю он мільйон

Науковці повідомили, що обсяг українського лексикону може сягати одного мільйона слів.

4. Гра «Письменник»

Учням за певний час пропонується написати твір-мініатюру, який би складався лише з одних дієслів.

— Чи знаєте ви, що розповісти якусь історію можна, використавши лише одну частину мови? Наприклад, якщо описати нашу перерву, використавши лише дієслова. Ось що вийде.

Пролунав. Закінчився. Встали. Побігли. Розмовляють, бігають, граються. Дзвенить. Розпочинається. Зайшли. Сіли. Навчаються.

Цю гру можна провести в групах, надавши кожній з них різний перелік тем для оповідання. Після завершення роботи в групах пропонується послухати твори кожної та відгадати, про що йшлося в кожному тексті.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 103–105)

1) Вправа «Запитання — відповідь» (вправа 1).

— Розгляньте серію малюнків. Дайте відповіді на запитання, подані під кожним малюнком. Підкресліть дієслова.

2) Вправа «Правило читай — час дієслів визначай» (вправа 2).

— Прочитайте правило. На які питання відповідають дієслова теперішнього часу?

— У якій часовій формі дієслова відповідають на питання *що робив? що зробив?*

— Позначте час над кожним дієсловом у записаних реченнях.

3) Мовна загадка (вправа 3).

— Сьогодні вирушаємо в мандри разом із Читалочкою. Прочитайте текст вправи.

- Коли з'явилися перші повітряні змії? З чого їх виготовляли?
- Яка форма повітряного змія була найулюбленішою? Чому?
- Складіть з виділених букв слово — і дізнайтеся назву країни, до якої рушаємо з Читалочкою.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вибіркове списування (вправа 4).

— Випишіть з тексту попереднього завдання дієслова у відповідний стовпчик. Утворіть інші часові форми цих дієслів і запишіть.

Учні виконують завдання самостійно. Перевірку проводять фронтально.

2) Творча вправа (вправа 5).

— Чи доводилося вам запускати повітряного змія? З ким це відбувалося? Якої форми був ваш повітряний змій? А хто лише планує запустити змія? Якого кольору змія вам хотілося б запустити?

— Складіть про це невеликий текст.

Учні за бажанням читають уголос свої твори.

3) Списування з орфографічним завданням (вправа 6).

— Прочитайте текст про Китай. Якою країною за розміром він є?

— Скільки приблизно осіб проживає на території цієї країни?

— Попрацюйте в парах. Утворіть пари між картками зі словами та назвою орфограм, поєднавши їх стрілкою.

К..тай	(с,з)хідна	в..личиною	наसेле..я
Ненаголошений голосний в корені слова	Правопис префіксів з-, с-	Правопис буквосполучення ьо	Подвоєні літери
прож..ває	ч..тверта	вс..ого	ч..сельністю

— Вставте пропущені літери. Спишіть текст.

— Підкресліть дієслова. Позначте їхній час.

4) Вправа «Знайомство» (вправа 7).

— Прочитайте імена китайських школярів. Визначте, яке з них належить хлопчикові, якщо ім'я дівчинки складається з одного складу.

— А чи є в Україні дівоче ім'я, що теж складається з одного складу?

5) Вправа «Словничок» (вправа 8).

— Читалочка вивчила кілька китайських увічливих слів. Прочитайте їх.

— Привітайтеся із сусідом китайською. Які слова китайці говорять на прощання?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Як змінюються дієслова за часами? (Бувають у минулому, теперішньому та майбутньому часі.)

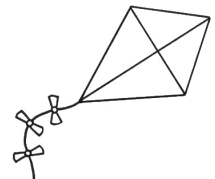
— Наведіть приклади дієслів у майбутньому (теперішньому, минулому) часі.

2. Рефлексія

— Розфарбуйте повітряного змія, що лежить на вашому столі, зеленим кольором, якщо на уроці все вийшло, жовтим — якщо було інколи важко, червоним — якщо нічого не зрозуміли.

3. Домашнє завдання

С. 104, запам'ятати правило. С. 105, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 74. ЗАСВОЄННЯ АЛГОРИТМУ ПЕРЕВІРКИ ОСОБОВИХ ЗАКІНЧЕНЬ ДІЄСЛІВ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ (без уживання термінів). НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити учнів, користуючись алгоритмом, визначати правопис дієслівних закінчень теперішнього часу; розвивати вміння послідовно викладати власні думки, творчі здібності; формувати навички групової самоорганізації, компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати інтерес до культури інших народів.

Обладнання: картки для гри «Дієслівна банка», картки з алгоритмом, картки для складання сенкана, промінці та краплинки, зображення сонця та хмари.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Парасолька»

Учитель заходить на урок з парасолькою.

— У мене в руках парасолька. Як ви вважаєте, навіщо вона мені? А парасолька для того, аби жодні труднощі не зіпсували сонячного настрою, який, я сподіваюся, буде домінувати у нас сьогодні на уроці.

2. Гра «Буквоїд»

— Читалочка хотіла прочитати рядки з вірша. Але жук-буквоїд з'їв кілька букв в одному зі слів. Допоможіть Читалочці впізнати це слово.

Промінці легкі, тендітні,
Срібні-срібні, ледь помітні.
Аж від місяця ішли
І до ніг моїх лягли.
П*сер**ині кімнати,
Ніби просять мандрувати. (Посередині.)

— Назвіть орфограму в цьому слові. Чи можна наголосом перевірити ненаголошені голосні в цьому слові? А як перевірити? (За словником.)

3. Каліграфічне письмо

Пп по ос се ер ре ед ди ин ні посередині

— Складіть та запишіть речення зі словом *посередині*. Визначте його граматичну основу.

4. Робота в парах. Гра «Дієслівна банка»

— Складіть слова до відповідних банок (позначте номер слова).

1	Змарнують	4	Змили	7	Вкололи
2	Купаються	5	Вибухнули	8	Підуть
3	Відкладатимуть	6	Буде кусати	9	Загриміло

Минулий

Теперішній

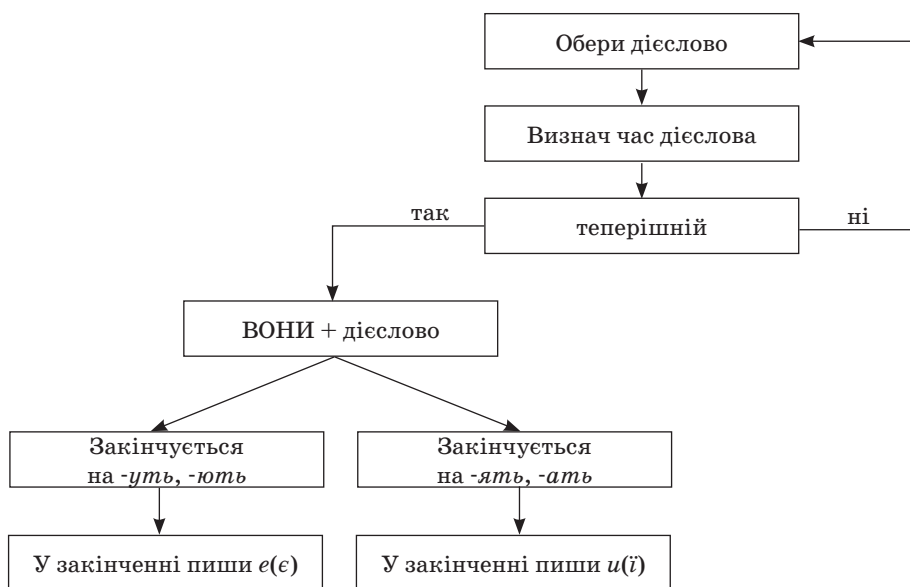
Майбутній

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 106–107)

1) Вправа «Алгоритм» (вправи 1, 2).

— Гаджик хотів записати речення про заняття спортом, але засумнівався в написанні деяких слів. Скористайтеся алгоритмом, щоби допомогти йому вибрати потрібну букву.

— Отже, яку букву написали в словах: *ход(е, у)ш; займа(є, ї)тися; стан(е, у)мо*? Спишіть речення, обравши правильну букву.

2) Списування з орфографічним завданням (вправа 3).

— Прочитайте запитання Читалочки. Чи знаєте ви відповіді на них?

— Спишіть запитання, вставивши пропущені букви. Обираючи букви, користуйтеся алгоритмом.

Перевірка: вчитель називає слово з вправи, учні показують картку, на якій записана вставлена ними буква (*е, є, у, ї*).

2. Фізкультхвилинка

1) В. п. — сидячи за партою, руки до плечей.

1 — руки вперед, пальці розчепирити (вдих);

2 — в. п. (видих).

Повторити 4–6 разів у середньому темпі. Руки згинати до плечей енергійно, плечі розводити так, щоб сходилися лопатки. Голову тримати рівно.

2) В. п. — стоячи біля парти, ноги нарізно, ліву руку за голову, праву — за спину.

1–3 — пружні нахили праворуч, натискаючи лівою рукою на голову (видих);

4 — змінити положення рук (вдих);

5–8 — те саме в інший бік.

Повторити 3–4 разів у кожен бік у середньому темпі. Ноги не згинати.

3) В. п. — стоячи з боку парти, обличчям до неї, руки на парті.

1–2 — присісти на носках, коліна розвести (видих);

3–4 — в. п.

Повторити 4–6 разів у повільному темпі. Тулуб тримати вертикально, голову не нахилити.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вибіркове списування (вправа 4).

— Прочитайте інформацію, щоб перевірити свої відповіді на запитання з попереднього завдання.

— Як називається столиця Китаю? Скільки ієрогліфів налічує китайська азбука?

— Який смаколик прийшов до нас із Китаю?

— Випишіть виділені дієслова. Позначте їх час.

— Яку букву пропущено в цих дієсловах? Як називається ця орфограма? Підкресліть її.

2) Самостійна робота (вправа 5).

— Прочитайте загадку Читалочки. Про який предмет у ній ідеться?

— Що допомогло вам відгадати це слово?

— Спишіть загадку, вставивши пропущені літери. Підкресліть орфограми.

Перевірка: вчитель називає слово з вправи, учні показують картку, на якій записано вставлену ними букву (е, є, и, ї).

3) Творча вправа. Робота в групах (вправа 6).

Учні об'єднуються в групи. Складають сенкан про парасольку, користуючись пам'яткою.

Сенкан
Іменник.
Прикметник, прикметник.
Дієслово, дієслово, дієслово.
Речення з чотирьох слів.
Іменник — синонім.

За сигналом учителя представники груп озвучують роботи кожної групи.

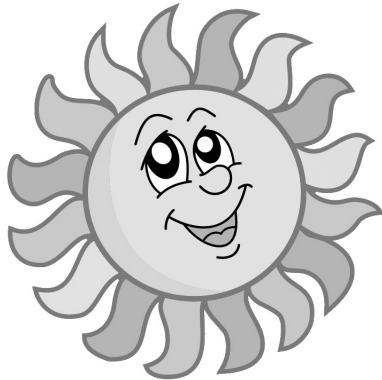
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Правопис закінчень дієслів якого часу досліджували сьогодні на уроці?
- З яким займенником треба пов'язати дієслово теперішнього часу?
- Які букви потрібно писати в закінченнях дієслів, якщо в поєднанні із займенником **ВОНИ** мають закінчення *-ать (-ять)*? А *-уть (-ють)*?
- Чи запам'ятали ви, як перекладається назва столиці Китаю?
- Чи хотілося б вам побувати в Китаї?

2. Рефлексія. Вправа «Хмарка та сонечко»

— Напишіть на промінці сонечка те, що вам найбільше сподобалося на уроці, а на дощовій краплині — те, що не сподобалося. Розмістіть їх у відповідних місцях.

*Дієслівна банка,
алгоритм,
сенкан.*

3. Домашнє завдання

С. 106, запам'ятати правило. С. 107, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 75. УТВОРЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ ДІЄСЛІВ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ДІЄСЛОВАМИ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ. ПОШУК НА ЕТИКЕТЦІ ВАЖЛИВОЇ ДЛЯ СПОЖИВАЧА ІНФОРМАЦІЇ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити утворювати різні форми дієслів майбутнього часу, складати та записувати речення з дієсловами майбутнього часу; закріплювати вміння шукати потрібну інформацію; розвивати уважність, аналітичне мислення, пошукові вміння; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати уважне ставлення до близьких.

Обладнання: паперовий акваріум, рибки, таблиця із зашифрованим словом, слова з пропущеними буквами, картки з буквами, таблиця «асоціативний кущ», розмальовка малюнку чашки.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Золота рибка»

На столі — акваріум, виготовлений з картону.

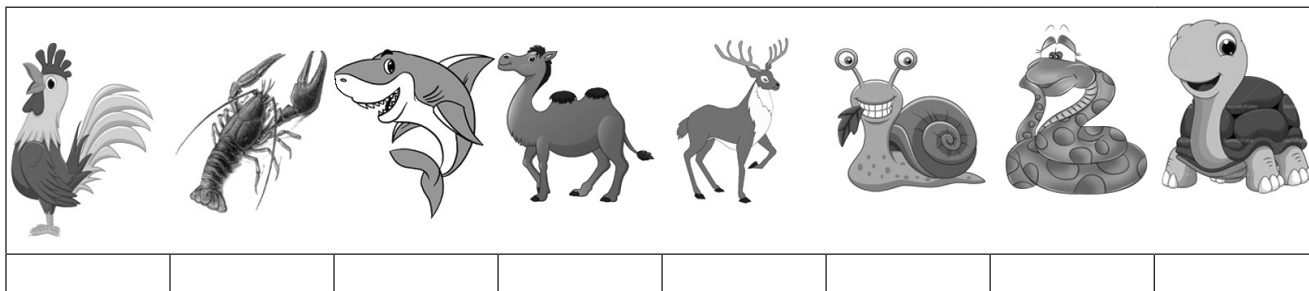
На дошці прикріплено велику золоту рибку, зроблену з паперу.

— Загадайте бажання на урок. Золота рибка виконає всі ваші бажання. Візьміть свою рибку з акваріуму та прилаштуйте її на велику. Нехай усі ваші бажання здійсняться!

З допомогою цієї золотої рибки нас на уроці супроводжуватимуть успіх та удача!

2. Вправа «Хто уважний?»

— За першими літерами слів, що позначають намальовані предмети, визначте словникове слово. (Праворуч.)

3. Каліграфічне письмо

Пп пр ра ав во ор ру уч праворуч

— Утворіть з цим словом словосполучення, доповнивши його дієсловами в теперішньому, минулому та майбутньому часі.

— Запишіть їх. Складіть з одним словосполученням речення. Визначте тип цього речення за метою висловлювання та інтонацією.

4. Вправа «Німий диктант»

Учитель показує слово з пропущеною літерою. Учні піднімають картки з буквою, яку потрібно вставити.

друж..мо	
туж..мо	є
ход..мо	е
сто..мо	и
сі..мо	ї
чу..мо	
бач..мо	

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 108–109)

1) Вправа на дослідження (вправа 1).

- Прочитайте речення. Чим вони відрізняються одне від одного?
- Поясніть, як ви розумієте значення приказки. Чи знаєте ви ще приказки, у яких ідеться про працьовитість?
- Випишіть дієслова в стовпчик. Поставте до них питання й запишіть поряд.
- Визначте час цих дієслів. Чим відрізняються ці дієслова — змістом чи формою?
- Зробіть висновок, скільки форм мають дієслова в майбутньому часі?
- Перевірте себе за правилом.

2) Тренувальна вправа (вправи 2, 3).

- Допоможіть Ґаджикові утворити три форми майбутнього часу від неозначеної форми дієслів.
- Складіть і запишіть речення із трьома з утворених дієслів. Позначте число цих дієслів.

2. Фізкультхвилинка

На галявині квітки
Розтуляють пелюстки.
Ось так, ось так
Розтуляють пелюстки. (Діти стискають і розтискають пальці.)
Вітерець гуляє, квіточка хитає.
Ось так, ось так квіточка хитає. (Згинають руки в ліктях і знову розгинають, тримаючи їх по боках.)
А увечері квітки
Стуляють пелюстки. (Стискають і розтискають пальці.)
Тихо засинають,
Голівками гойдають. (Тримаючи руки попереду себе, згинають їх у зап'ястках.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Пошук інформації» (вправа 4).

— Розгляньте уважно етикетку улюбленого напою китайців. Розкажіть, яку інформацію вона містить.

— Плесніть у долоні, коли почуєте інформацію з етикетки, що є для вас найважливішою як для споживачів.

- Назва продукту
- Склад продукту
- Вага
- Місце виготовлення
- Дата придатності

— Чи звертаєте ви увагу на ці характеристики товару, приходячи до магазину?

2) Робота в парах. Вправа «Прочитай та запитай» (вправа 5).

Учні об'єднуються в пари. Самостійно читають текст вправи, формулюють та ставлять одне одному по три запитання за змістом цього тексту.

3) Вправа «Скажи навпаки» (вправа 6).

- Доберіть антоніми до виділених у тексті дієслів і запишіть у стовпчик.
- Поставте утворені дієслова у формі майбутнього часу й запишіть у другий стовпчик.

4) «Асоціативний куц».

— Побудуймо «асоціативний куц» до слова *чай*.

УРОК 76. НАПИСАННЯ ОСОБОВИХ ЗАКІНЧЕНЬ ДІЄСЛІВ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ. АНАЛІЗ ПОДАНОЇ ЕМБЛЕМИ ТА СТВОРЕННЯ АНАЛОГІЧНОЇ НА СХОЖУ ТЕМАТИКУ

Мета: вправляти учнів у застосуванні правила написання особових закінчень дієслів майбутнього часу; вчити працювати з інформацією; розвивати творчі здібності, критичне мислення; формувати екологічну грамотність та інформаційно-комунікаційну компетентності; виховувати засобами уроку впевненість у своїх силах.

Обладнання: ілюстрації для емоційного налаштування, матеріали для виготовлення емблем, фігурки альпіністів, зображення гори.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформативна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота над загадкою

- Кулю шкіряну ганяють,
Лиш одну на полі мають!
По ногах не б'ють — це фол!
Називають гру... (*футбол*).

3. Каліграфічне письмо

Фф фу ут тб бо ол футбол

Історія футболу в Україні бере свій початок в місті Одеса.

4. Розбір слова за будовою

— Розберіть слово *футбол* за будовою. Доберіть спільнокореневі слова. Змініть форму слова. Яка частина слова змінюється під час зміни форми слова?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

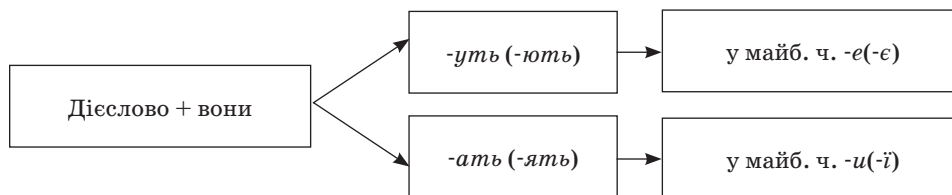
1. Робота за підручником (с. 110–111)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Прочитайте речення. Про що ви дізнаєтесь на уроці?

— Прочитайте правило про правопис дієслів майбутнього часу. Передайте зміст цього правила графічно за допомогою схеми.

Зразок можливих схем:

— Спишіть речення, вибравши потрібну букву. Для цього скористайтеся схемами.

2) Тренувальна вправа (вправа 2).

— Прочитайте мудрі вислови. Які з них ви вже чули?

— Спишіть вислови, вставивши пропущені букви.

— Підкресліть дієслова. Позначте їхнє число.

3) Вправа «Цікавинки від Читалочки» (вправа 3).

— Прочитайте інформацію Читалочки. Які факти ви почули вперше?

— Де розташована найвища гора світу?

УРОК 78. РОЗПІЗНАВАННЯ ТА УТВОРЕННЯ ДІЄСЛІВ МИНУЛОГО ЧАСУ. ОБГОВОРЕННЯ ОБКЛАДИНКИ КНИЖКИ ДЛЯ ДІТЕЙ. НАПИСАННЯ ОПИСУ ТВАРИНИ ЗА ПОДАНИМИ СВІТЛИНАМИ

Мета: вчити розпізнавати та утворювати дієслова минулого часу; розвивати спостережливість, зв'язне мовлення, зорову пам'ять; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати інтерес до читання.

Обладнання: картки зі словами, частини прислів'їв, цеглинки зі словами, паперові пір'їни, зображення павича.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Знову день почався, діти,
Всі зібрались на урок.
Тож пора нам поспішити —
Кличе в подорож дзвінок.
Сьогодні в нас урок звичайний,
Та вчить багато нас чому.
Хай буде він для нас повчальний!
За це подякуєм йому!

2. Вправа «Вилучи зайве»

— Прочитайте ряди слів, у кожному вилучіть зайве. Із перших слів вилучених слів складіть словникове слово.

Яблуко, груша, ківі, огірок, диня.
Томат, кабан, морква, картопля, капуста.
Емблема, окунь, щука, акула, карась.
Смуток, жаль, спокій, страх, апелесин.
Синиця, дятел, сорока, носоріг, зозуля.
ОКЕАН

3. Каліграфічне письмо

Оо ок ке еа ан океан

Атлантичний океан має найсолонішу воду з-поміж усіх океанів.

— Підкресліть дієслово в реченні. Визначте його число та час.

4. Робота в парах. Вправа «Зberi прислів'я»

Учні отримують картки із частинами прислів'їв.

Завдання: утворити прислів'я, з'єднавши їх частини. Записати в зошит, уставивши пропущені літери.

Дерево зрубаєш —	що запізн..ш одним днем.
В ліс не поїд..ш,	не прововтн..ш.
Не дожен..ш і конем,	назад не постав..ш.
Не пережу..ш —	той на печі замерзн..ш.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 112–113)

1) *Вправа «Читання — спотикання» (вправа 1).*

— Розгляньте обкладинку книжки. Кому вона знайома?

— Хто читав цю казку? Чи рекомендуєте ви прочитати її друзям? Чому саме?

— Чи пам'ятаєте, про кого в ній ідеться? Хто такий Мауглі?

Коментар: дієслова, подані в дужках, треба ставити в правильну форму, тому під час читання виникатимуть короткі зупинки-«спотикання».

— Прочитайте уривок казки, ставлячи слова, подані в дужках, у правильну форму.

— Яких персонажів казки згадано в цьому уривку?

2) Тренувальна вправа (вправа 2).

— До якої частини мови належать слова, подані в дужках у тексті про Мауглі?

— У якій формі вони стоять?

У форматі гри «Пінг-понг» учитель пропонує поставити дієслова з дужок у форму минулого часу.

Педагог називає слово з дужок, учні у відповідь — це дієслово в минулому часі.

Наприклад: упасти — упала, з'являтися — з'явилася, ...

— Спишіть текст, ставлячи дієслова в минулому часі.

3) Вправа «Вгадай країну» (вправа 3).

— Гаджик здійснив віртуальну подорож країною, де жив Мауглі. Чи знаєте ви назву цієї країни?

— Щоб перевірити правильність відповіді, зберіть це слово з букв, що виділені в тексті про Мауглі.

2. Фізкультхвилинка

Трава низенька-низенька, (Діти присідають.)

Дерева високі-високі. (Піднімають руки вгору.)

Вітер дерева колише-гойдає, (Обертаються.)

То вліво, то вправо нахиляє, (Нахил праворуч — ліворуч.)

То вгору, то назад, (Потягуються вгору — назад.)

То вниз нагинає. (Нагинаються вперед.)

Птахи летять — відлітають, (Махають руками.)

А учні тихенько за парти сідають. (Діти сідають.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Прочитай та розкажи» (вправа 4).

Учні самостійно читають текст вправи. На деяких партах до початку уроку вчитель розкладає цеглинки з написаними на них словами. Після читання тексту учні, на партах яких лежать цеглинки, по черзі виходять до дошки, будують вежу, поєднуючи цеглинки, та коментують об'єкти, про які на них написано.

Наприклад, на цеглинці написано «розташування». Учень, який виходить із цеглинкою, коментує: «Індія розташована на півострові Індостан».

Написи на цеглинках:

- Розташування
- Річка (назва)
- Річка (довжина)
- Річка (початок)
- Столиця
- Чисельність

2) Вибіркове списування (вправа 5).

— Випишіть з тексту про Індію речення, у яких є дієслова в минулому часі. Підкресліть їх і позначте число.

— Які речення виписали? Назвіть дієслова, що підкреслили.

— Яке з них стоїть у множині? А в однині?

3) Вправа «Знайомство» (вправа 6).

— Прочитайте імена індійських школярів. Допоможіть Гаджикові з'ясувати, яке з них належить дівчинці, а яке — хлопцеві, якщо відомо, що ім'я дівчинки починається та закінчується на голосний звук.

УРОК 79. НАПИСАННЯ ДІЄСЛІВ НА -ся. СПІЛКУВАННЯ В ГРУПАХ НА ЗАДАНУ ТЕМУ Й ОБГОВОРЕННЯ СВІТЛИН. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: вчити розрізняти вимову та написання дієслів на -ся; розвивати критичне мислення, вміння чітко формулювати свої думки; формувати навички індивідуальної та групової самоорганізації, культурну компетентність; виховувати інтерес до занять танцями.

Обладнання: картки для звуко-буквеного аналізу, цеглинки, повідомлення Гаджика, джерела інформації.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Так, як мама обіймає»

Глибоко вдихнути носом, руки розвести в різні боки, затримати подих на три секунди, видихнути, обійняти себе так міцно, як тільки мама обіймає.

2. Вправа «Збери слово»

— Зберіть з морфем словникове слово.

- Префікс від слова *поїхали*.
- Корінь від слова *середа*.
- Суфікс від слова *капустина*.
- Закінчення від слова *малі*.

Слово: посередині.

— Складіть коротку історію, використавши всі слова з цього завдання: *поїхали, середа, капустина, малі, посередині*.

3. Каліграфічне письмо

Пп по ос се ер ре ед ди ин ні посередині

Між двох світил я посередині один.

— Про що йдеться в цій загадці? (*Про ніс.*)

4. Звуко-буквений аналіз слова *посередині*

— Виконайте звуко-буквений аналіз слова та заповніть схему.

Посередині

- складів
- букв
- звуків
- голосних
- приголосних
- дзвінких
- глухих
- твердих
- м'яких

5. Вправа «Футбол»

Утворюються дві команди. Варіант об'єднання команд — на вибір учителя (хлопчики — дівчатка, за варіантами тощо).

Умови гри

Час тривання гри — 3 хв.

Максимальний час на забивання голу — 3 секунди. Потім хід переходить до іншої команди.

Щоб забити гол, слід назвати дієслово минулого часу.

За кожний забитий гол команда отримує цеглинку (для зручності підрахування результатів).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 114–115)

1) Вправа «Читаємо — пишемо» (вправа 1).

— Гаджик, уживаючи у своєму мовленні деякі дієслова, зовсім розгубився. Адже, коли він написав Читалочці повідомлення, то вона сказала, що той припустився помилку. А коли те саме повідомлення Гаджик промовив Щебетунчику, хлопчик не зробив другові жодного зауваження. Допоможіть Гаджику розібратися з цим питанням. Ось його повідомлення.

Мої друзі навчаюця в школі. Вранці вони збираюця на заняття: умиваюця, одягаюця, взуваюця. Потім снідають та направляюця до школи.

— Прочитайте правило про те, як вимовляються та пишуться дієслова *-ться, -шся*.

— Чи збігається написання та вимова таких слів?

2) Списування з орфографічним завданням (вправа 2).

— Спишіть слова і словосполучення з попереднього завдання, вставивши пропущені букви.

— Підкресліть дієслова, позначте їхнє число.

3) Вправа «Спрямоване читання» (вправа 3).

— Прочитайте інформацію від Гаджика та з'ясуйте, яке місце в Індії займають танці.

— Чи багато індійців уміють танцювати? Коли навчають танцювати мешканців цієї країни?

4) Вправа «Мікрофон» (вправа 4).

— Пригадайте, як називається український національний танець. Хто вмів танцювати гопак? Чи хотіли би навчитися його танцювати? А хто бачив, як його виконують українські танцюристи?

5) Робота в групах. Вправа «Пошуковці».

Учні об'єднуються в групи. Отримують різні джерела пошуку інформації: гаджети (текстові, аудіо, відео), довідкову літературу.

Учитель відводить певний час на пошук інформації про танець гопак. Після завершення часу представники груп ознайомлюють учнів з результатами своєї пошукової діяльності.

Коментар: альтернативою до цієї роботи може бути виконання вправи 5.

2. Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!
Візьмемося за руки
Та станемо у коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій дуже.
Усміхнись і ти, мій друже!
Зранку я чогось не в дусі,
Звеселить, бо зажурюся!

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Впізнай танець» (вправа 6).

Учні продовжують працювати в групах.

УРОК 80. РОЗБІР ДІЄСЛІВ ЯК ЧАСТИНИ МОВИ. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ

Мета: узагальнити та систематизувати вивчене про дієслово як частину мови; вчити будувати питання за отриманою інформацією; розвивати аналітичне мислення, слухову пам'ять, увагу; формувати інформаційно-комунікаційна та культурну компетентності; виховувати прагнення до прекрасного.

Обладнання: магічний квадрат, індивідуальні картки (*т'ся, шся*), квітки для розбору слів.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Девіз творчих та винахідливих»

Дітям пропонується перед початком роботи промовити слова:

Видумуй, пробуй, твори!
Розум, фантазію прояви!
Активним і уважним будь
І про кмітливість не забудь!

2. Вправа «Магічний квадрат»

— Відшукайте в квадраті словникові слова, рухаючись згори вниз та зліва направо.

Й	Ц	В	У	К	Е
Ф	І	Д	В	А	П
Я	Т	Е	П	Е	Р
Ч	С	Н	М	И	Т
Т	Ь	Ь	Л	Ш	Ю
В	Ч	О	Р	А	Н

3. Каліграфічне письмо

Вв вд де ен нь те еп ер вч чо ор ра

Вдень, тепер, вчора.

— Складіть та запишіть речення зі словниковими словами так, щоб у кожному реченні були дієслова в зазначеній часовій формі.

вдень	тепер	вчора
Дієслово майб. часу	Дієслово теп. часу	Дієслово мин. часу

4. Вправа «Закони письма»

Учні разом промовляють віршовані рядки та картками демонструють правопис слів.

Закони письма і вимови вивчай:

Написано *-т'ся*, а ти [ц':а] вимовляй.

Хто рано прокидає...

Зарядкою займає...

Роботи не бої...

Той завжди добре вчи...

т'ся

Закони письма і вимови вивчай:

Написано *-шся*, а ти [с':а] вимовляй.

Швиденько одягає...

В дорозі не спиняє...

Так, друже мій, ніколи

Не спізни.. до школи.

шся

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 116–117)

1) Вправа «Текст читай — заголовок добирай» (вправа 1).

- Прочитайте текст. Про що в ньому йдеться?
- Доберіть заголовок до цього тексту.
- Що нового ви дізналися з тексту?

2) Тренувальна вправа (вправа 2).

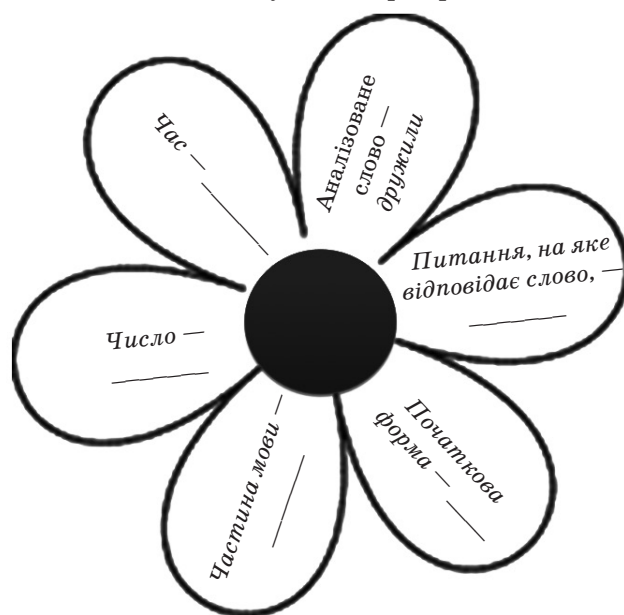
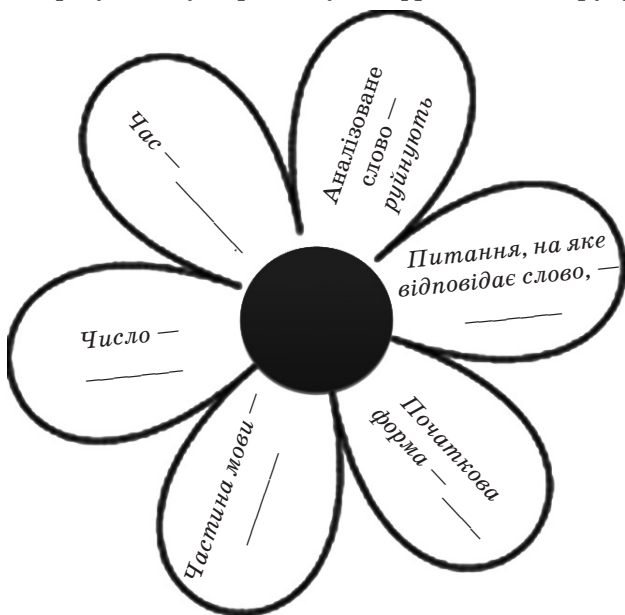
— Випишіть виділене речення з тексту про мусони. Підкресліть у ньому дієслова. Позначте над кожним його час.

3) Аналітична квітка.

— Сьогодні пригадаємо все, що вивчили про дієслово. Для цього пропоную вам попрацювати на квітці.

— Розберіть дієслово, надавши відповіді на питання, розміщені на кожній пелюстці.

Першу квітку опрацьовують фронтально, другу — самостійно з наступною перевіркою.

4) Списування з орфографічним завданням (вправа 3).

- Гаджик дізнався про надзвичайне озеро в Індії. Прочитайте про нього.
- Як називається озеро в Індії, про яке дізнався Гаджик? Чим воно цікаве?
- Спишіть текст, уставивши орфограми. Підкресли дієслова.

2. Фізкультхвилинка

1) В. п. — сидячи за партою, руки навхрест на парті, голову опустити.

1–2 — підняти голову, руки вперед угору, прогнутися, подивитися на руки (вдих);

3–4 — в. п. (видих).

Повторити 4–6 разів у повільному темпі. Виконуючи вправу, напружити м'язи, прогнутися в попереку, потягнутися за руками вгору, набуваючи в. п., розслабити м'язи.

2) В. п. — сидячи за партою, руки на парті.

1 — руки перед грудьми, лікті на рівні плечей, долонями вниз;

2 — руки вперед, долонями всередину;

3 — руки перед грудьми;

4 — в. п.

Повторити 4–6 разів у середньому темпі. Тулуб тримати вертикально. Дихати рівномірно, без затримань.

3) *В. п.*— *сидячи за партою, долоні на колінах*

1–2 — *набути положення о. с. (вдих).*

Повторити 4–6 разів у повільному темпі. Підводяться, допомагати руками.

3. Продовження роботи за підручником

1) *Робота в парах. Вправа «Інтерв'ю».*

Учням пропонується у форматі інтерв'ю виконати розбір дієслів з попередньої вправи. Спочатку один учень ставить запитання зі схеми про аналіз дієслова, а інший — відповідає. Наступного разу учні міняються ролями.

2) *Робота в парах. Вправа «Прочитай та запитай» (вправа 5).*

— Родзинчиній бабусі подобаються індійські фільми. Тому дівчинка вирішила відшукати інформацію про них.

— Прочитайте текст від Родзинки та сформулюйте по три запитання за його змістом.

Учні продовжують працювати в парах. Читають текст та ставлять одне одному свої запитання й слухають відповіді.

3) *Списування з граматичним завданням (вправа 6).*

— Спишіть виділене речення. Позначте над кожним словом, яка це частина мови.

Перевірка: вчитель називає частину мови, учні — відповідне слово з речення.

Іменник — рік, студія, фільмів

Прикметник — різноманітних

Дієслово — випускає

Прийменник — за

Числівник — тисячу

4) *Творча вправа (вправа 7).*

— А чи любите ви переглядати фільми? Які саме? Який фільм ваш улюблений?

— Де вам подобається переглядати фільми: вдома чи в кінотеатрі?

— З ким вам подобається ходити до кінотеатру?

— Напишіть про це розповідь.

Учитель пропонує учням прочитати свої розповіді вголос.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Розбір якої частини мови робили на цьому уроці?

— Яку форму дієслів вважають початковою?

— Як змінюються дієслова?

2. Рефлексія. Прийом «Якби я був чарівником...»

Принцип виконання: на дошці записано фразу «Якби я був чарівником, то сьогодні б я...» та незакінчені фрази:

- виправив...
- зробив...
- додав...
- похвалив...

Учитель пропонує учням за принципом прийому «Мікрофон» по черзі висловитись наприкінці уроку, обравши будь-яку із запропонованих фраз.

3. Домашнє завдання

С. 117, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 81. ЗАКРІПЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ДІЄСЛОВО

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про дієслово; формувати в учнів навички практичного застосування теоретичних знань; удосконалювати вміння визначати морфологічні ознаки дієслова шляхом здійснення морфологічного розбору; розвивати увагу, аналітичне мислення; збагачувати лексичний запас учнів; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати повагу до традицій свого народу та інших народів світу.

Обладнання: таблиця зі словниковими словами, індивідуальні картки з інформацією про ігри, картки для команд з схемою розбору дієслів, картки для вправи «Світлофор».

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Вітання»

Учні торкаються однойменних по черзі пальців рук свого сусіда, починаючи з великих пальців, і кажуть:

БАЖАЮ (стикаються великими пальцями)
УСПІХУ (стикаються вказівними пальцями)
ВЕЛИКОГО (стикаються середніми пальцями)
У ВСЬОМУ (стикаються безіменними пальцями)
І ВСЮДИ (стикаються мізинцями)
ВІТАЮ! (Дотик усією долонею.)

2. Вправа «Роз'єднай та прочитай»

ЗЗАДУЛІВОРУЧПРАВОРУЧПОПЕРЕДУ

— На що вказують ці слова?
— Продовжте речення одним з цих слів.
Раптом автомобіль повернув ... (ліворуч, праворуч).
Щаслива дівчинка роздивилася нову ляльку спереду і ... (ззаду).
Тарас не бачив обличчя свого друга, бо той стояв ... (попереду).

3. Каліграфічне письмо

*Лл лі ів во ру уч пр ра во ру зз за ад ду по пе ре
Ліворуч, праворуч, ззаду, попереду.*

4. Повідомлення теми, мети уроку

— Яку частин мови вивчали протягом останніх уроків? (Дієслово.)
— А якою країною здійснювали віртуальну подорож? (Індією.)
— Сьогодні на уроці ми завершуємо мандрівку цією країною та вчитимемося застосовувати свої знання про дієслово.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Чи любите ви гратися? Які ігри є вашими улюбленими? З ким вам подобається гратися?
— А чи знаєте ви, у які ігри грають індійські діти?
— Ось, наприклад, бадмінтон та шахи прийшли до нас саме зі Стародавньої Індії.

2. Вправа «Бадмінтон»

— Хто знайомий з грою в бадмінтон? Яке спорядження необхідно для цієї гри? Які правила цієї гри? (Відбивати волан за допомогою ракетки.)
— Повторимо те, що вивчили про дієслово, уявно погравши в бадмінтон.
— Воланом, який треба відбивати, будуть мої запитання та ваші відповіді.

Запитання гри

- Що називається дієсловом?
- Що є початковою формою дієслова?
- На які питання відповідають дієслова в неозначеній формі?
- Які часи мають дієслова?
- На що вказують дієслова минулого часу?
- На що вказують дієслова теперішнього часу?
- На що вказують дієслова майбутнього часу?
- Як змінюються дієслова?
- Скільки форм мають дієслова майбутнього часу?

3. Вправа «Розпізнай дієслова»

— Індійські діти також дуже люблять грати в рухливі ігри. Одна з улюблених ігор називається «Кабадді».

— Прочитайте інформацію про цю гру. Відшукайте в ній всі дієслова та підкресліть їх.

Ігрове поле ділиться навпіл на території для двох команд. З початком гри нападник команди, яка стартує, переходить на чужу половину поля і намагається доторкнутися рукою або ногою до гравців-суперників. Але це складно: спочатку він повинен зробити вдих і під час полювання постійно говорити «кабадді! кабадді! кабадді!». Щойно повітря закінчилося, нападник сам стає «здобиччю» і повинен бігти щосили назад. Щоб врятуватися, треба встигнути торкнутися рукою або ногою до своєї території. Якщо вдало, то з команди супротивника вибувають усі, кого торкнувся нападник. Якщо ж його зловили, то до бою долучається команда противника. Виграють ті, в чий команді залишилося більше гравців.

— З підкреслених дієслів виберіть п'ять, що стоять у неозначеній формі. Випишіть їх у стовпчик.

— Поставте кожне дієслово в три часові форми. Запишіть їх.

4. Вправа «Дієслово помічаю — число визначаю»

— Назва наступної індійської рухливої гри пов'язана з птахом. Прочитайте інформацію про неї.

Одна дитина представляє яструба, а інші становлять лінію, починаючи з найвищого. Кожна дитина міцно обіймає партнера попереду, обома руками заходячи під руки партнера. Звільнений «яструб» кричить: «Я голодний». Перший у черзі показує на ноги й питає: «Ти хочеш цього?». «Яструб» каже всім: «Це пела!» («Ні!»), крім останнього. Тому, каже: «Іна!» («Так!») і біжить за ним.

Група, постійно обіймаючись, намагається оточити його. Якщо «яструб» зловив дитину, він забирає її у своє «гніздо». Гра триває, поки тварина не схопить усіх інших дітей у порядку.

— Як називається гра? Чи грали ви в таку гру? Де саме?

— Відшукайте та випишіть у стовпчик з тексту про гру «Яструб» чотири дієслова, що стоять в однині.

— Поставте їх у множині та запишіть через риску.

5. Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас,
Два — присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Хай мужніє ваше тіло.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

6. Вправа «Естафета»

— Деякі індіанські племена проводять перегони, несучи колоди (шматки стовбурів дерев), щоб оцінити, хто з людей має найсильніших воїнів. Ми теж проведемо такі перегони, визначаючи найшвидшу команду.

Умова гри: учні об'єднуються в групи по 5 учнів. Гра починається одночасно для всіх команд. У різних кінцях класу (але однаково віддалених від учасників) прикріплено таблиці з аналізом дієслова як частини мови. За сигналом учителя перші гравці команди вибігають до своїх таблиць та відповідають на перше запитання розбору. Повернувшись до своєї команди, передають естафету наступним. Гра триває, доки вся таблиця не буде заповненою.

Зразок розбору дієслова

1. Аналізоване слово *присіли*
2. Питання, на яке відповідає слово _____
3. Початкова форма: *що робити?* _____
4. Частина мови _____
5. Число _____
6. Час _____

Дієслова для аналізу вчитель обирає на власний розсуд.

7. Творча вправа

— Наостанок хочу вас здивувати, що навіть відома вам змалечку пірамідка теж має своє коріння в Індії. Адже ця класична гра зі складанням кілець виникла з легенди про стародавню індійську вежу Ханоя.

— Отже, Індія має багато цікавих національних ігор. А які вам відомі українські національні ігри?

— Складіть сенкан до слова *гра*.

Учитель може запропонувати скласти сенкан у групах або індивідуально.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що цікавого дізналися сьогодні про країну Індію?

— Які ігри вас найбільше зацікавили?

2. Рефлексія. Вправа «Світлофор»

Учні мають комплект з трьома картками різних кольорів — червоного, жовтого і зеленого.

Принцип виконання: просигналізувати своє враження від уроку відповідним кольором:

зелений — дуже сподобалося, побільше б таких уроків;

жовтий — сподобалось, але не все було цікавим;

червоний — урок не сподобався, було нецікаво та нудно.

3. Домашнє завдання

Відшукати інформацію про національні українські ігри та за її змістом написати коротку розповідь (3–4 речення).

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ДОСЛІДЖУЮ ПРИСЛІВНИК

УРОК 83. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕННЯ ПРО ПРИСЛІВНИК. РОЗПІЗНАВАННЯ ПРИСЛІВНИКІВ У ТЕКСТІ. ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ПРИСЛІВ'ІВ. ОБГОВОРЕННЯ В ГРУПІ ГЕРБА КРАЇНИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМ ЗАПИТАННЯМ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: формувати в учнів уявлення про прислівник; учити розпізнавати його серед інших частин мови; розвивати аналітичне та критичне мислення, зв'язне мовлення, увагу; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати самоорганізованість, самостійність.

Обладнання: таблиця-анаграма, сюжетні малюнки, таблиці для роботи в групах, карти, схеми, таблиця для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Сонечко»

Учнім пропонується зібрати свою позитивну енергію в долонях. Для цього треба терти долоні одна об одну протягом хвилини, відчуваючи потік позитивної енергії. Потім різко розвести перед собою на відстані 1–2 см і відчуті між ними енергетичний струм. Із цього струму «зліпити» уявний «сніжок-сонечко» і кинути другові, з яким хотіли б поділитися гарним настроєм і позитивними емоціями (радістю, добротою, щирістю).

2. Вправа «Анаграма»

АЛСИИДЦІПН

3. Каліграфічне письмо

Дд ди ис сц ци ип пл лі ін на дисципліна

Дисципліна — це певний обов'язковий порядок поведінки людини та окрема галузь наукового знання.

4. Робота в групах. Вправа «Пошуковці»

Учні об'єднуються в групи. Кожна група отримує сюжетний малюнок.

Завдання: за малюнком дібрати 6 дієслів та заповнити таблицю.

І група		дієслово	питання	число	час

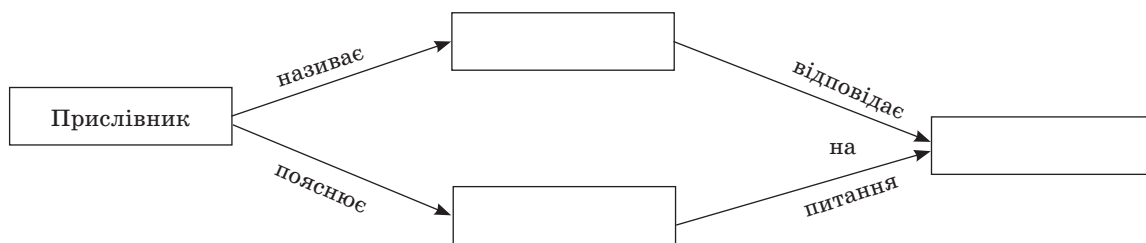
II група		<table border="1"> <thead> <tr> <th>дієслово</th> <th>питання</th> <th>число</th> <th>час</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	дієслово	питання	число	час																				
дієслово	питання	число	час																							
III група		<table border="1"> <thead> <tr> <th>дієслово</th> <th>питання</th> <th>число</th> <th>час</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	дієслово	питання	число	час																				
дієслово	питання	число	час																							
IV група		<table border="1"> <thead> <tr> <th>дієслово</th> <th>питання</th> <th>число</th> <th>час</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	дієслово	питання	число	час																				
дієслово	питання	число	час																							
V група		<table border="1"> <thead> <tr> <th>дієслово</th> <th>питання</th> <th>число</th> <th>час</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	дієслово	питання	число	час																				
дієслово	питання	число	час																							

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 118–120)

1) Вправа-дослідження (вправа 1).

- Поставте питання до виділених слів. Запишіть ці словосполучення.
- З якою частиною мови пов'язані виділені слова?
- На які питання вони відповідають?
- Ці слова називають прислівниками. Прочитайте правило про цю частину мови та заповніть шаблон схеми.

2) Вибіркове списування (вправа 2).

— Прочитайте прислів'я.

— Яке прислів'я є близьким за значенням до приказки «Сім разів відміряй, один раз відріж»?

А з приказкою «Курчат восени рахують»?

— Як ви розумієте ці прислів'я? Поясніть значення інших прислів'їв.

— Випишіть прислівники з дієсловами, з якими вони пов'язані.

Перевірка: дівчатка разом називають дієслово, хлопчики — прислівник, що з ним пов'язаний.

3) Робота в групах. Вправа «Розглянь та вгадай» (вправа 3).

— Розгляньте в групах герб країни, у якій побувала віртуально Родзинка.

— Пригадайте інформацію, що отримали, коли здійснювали віртуальну мандрівку материками, та спробуйте відгадати країну, якій належить цей герб.

Групи оголошують свої варіанти відповідей. Якщо учням буде важко визначити правильну відповідь, учитель може нагадати, що назва країни збігається з назвою одного з материків.

— Відшукайте на карті країну Австралію.

2. Фізкультхвилинка

Хто ж там, хто вже там стомився

І наліво нахилився?

Треба всім нам встати,

Фізкультпаузу почати.

Щось не хочеться сидіти,

Трохи треба відпочити.

Руки вгору, руки вниз,

На сусіда подивись.

Руки вгору, руки в боки

І зроби чотири кроки.

Вище руки підніміть

І спокійно опустіть,

Плесніть, діти, кілька раз,

За роботу — все гаразд.

3. Продовження роботи за підручником

1) Списування з граматичним завданням (вправа 4).

— Спишіть текст про Австралію. Підкресліть прислівники.

— Які тварини зображено на гербі? Чому саме вони?

Учні виконують завдання самостійно. Перевірка: вчитель читає повільно текст вправи, учні мають плеснути в долоні, коли почують прислівник.

2) Творча вправа (вправа 5).

— А яку тварину ви б запропонували зробити символом України? Чому? Поясніть свій вибір.

Напишіть про це розповідь.

Учитель пропонує учням прочитати свої розповіді однокласникам.

3) Вправа «Прочитай та запитай». Робота з текстом (вправа 6).

— Прочитайте самостійно текст вправи. Що з прочитаного вам було невідомо? Поставте питання до кожного абзацу тексту.

— Попрацюйте в парах. Поставте по черзі свої запитання сусідові.

УРОК 85. РОЗРІЗНЕННЯ ПРИСЛІВНИКІВ І ПРИКМЕТНИКІВ. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ З ПРИСЛІВНИКАМИ. УТВОРЕННЯ ПРИСЛІВНИКІВ ВІД ПРИКМЕТНИКІВ. ОБГОВОРЕННЯ СВІТЛИН У ГРУПІ. ЗАМІНА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ СИНОНІМІЧНИМИ ПРИСЛІВНИКАМИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА СВІТЛИНОЮ

Мета: вчити розрізняти прикметники та прислівники за їхніми граматичними ознаками, використовувати прислівники в мовленні, утворювати прислівники від прикметників; формувати вміння застосовувати отриману інформацію у власній розповіді, навички роботи в групах, інформаційно-комунікаційну компетентність та компетентність у галузі природничих наук; розвивати вміння правильно узагальнювати інформацію та робити висновки; виховувати турботливе ставлення до тварин.

Обладнання: таблиці з підказками, цеглинки зі словами, таблиці для аналітичної вправи, джерела для пошуку інформації про тварин, картки з антонімами, картки для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

І знову дзвоник кличе в клас,
Знання нові чекають нас.
Ми дуже любимо рідну мову,
Її мелодію чудову,
Тож починаємо урок,
Нехай знання ідуть вам впрок.

2. Вправа «Відгадай слово»

Учням пропонується відгадати слово, відкриваючи по одній підказці.

Це транспорт

Рухається містом

Рухається за допомогою електричної енергії

Приєднується до мережі за допомогою допомоги двох контактних штанг

Слово починається та закінчується приголосним звуком

3. Каліграфічне письмо

Т т т р о о л л е е й й б б у у с с т р о л е й б у с

Перший тролейбус з'явився в Німеччині.

— Підкресліть граматичну основу речення.

4. Звуко-буквений аналіз слова

— Яке слово в реченні написано з апострофом? Пригадайте правило вживання апострофа.

Виконайте звуко-буквений аналіз слова *з'явився*.

5. Вправа «Побудуй вежу». Робота в групах

Учні об'єднуються в групи. Кожна група має набір цеглинок, на яких записано прислівники та питання.

Завдання: побудувати вежі з прислівників, що відповідають на зазначені питання.

поруч низько близько вгорі зліва *Де?*

лагідно верхи бігом пішки добре *Як?*

Де?	Як?	Коли?	Куди?
Ліворуч	Добре	Вчора	Праворуч
Вгорі	Пішки	Завтра	Назад
Близько	Бігом	Досі	Вгору
Низько	Верхи	Тоді	Ліворуч
Поруч	Лагідно	Довіку	Вперед

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 120–122)

1) Аналітична вправа (вправа 1). Складання порівняльної таблиці. Робота в парах.

— Прочитайте правило. Заповніть таблицю. Порівняйте прикметники та прислівники. Що спільного? Що відмінного?

	Прикметник	Прислівник
Що називають?		
На які питання відповідають?		
З якою частиною мови пов'язані?		

— Прочитайте словосполучення. Визначте, у якому стовпчику виділені слова є прислівниками, а в якій — прикметниками.

2) Списування з творчим завданням (вправа 2)

— Спишіть з вправи 1 сполучення прислівників з дієсловами. Із двома з них складіть і запишіть речення.

3) Вибіркове списування (вправа 3).

— Прочитайте текст. Як називають Австралію? Чому? По якій стороні вулиці там рухаються автомобілі?

— Випишіть виділені прикметники у стовпчик. Утворіть від кожного прикметника спільнокореневі прислівники.

Застосувавши прийом «Мікрофон», учитель називає прикметник, учень — утворений від нього прислівник (*сніжна — сніжно, морозна — морозно, ...*).

2. Фізкультхвилинка

Йшов по лісу їжачок, (Ходьба на місці.)
 В нього шубка з голочок.
 Ніс багато грушечок, (Нахиляння тулуба в сторони.)
 Аж болів йому бочок.
 Раз, два, три, чотири, п'ять! (Стрибки.)
 Зупинився спочивать.
 Піклувався їжачок (Вправи для кистей рук.)
 Про маленьких діточок,
 Чарівних, непосидючих,
 Дуже милих і колючих.
 Десять, дев'ять, вісім, сім! (Стрибки.)
 Грушечки ці ніс він їм.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа-дослідження (вправа 4).

- Спишіть речення, підкресліть прислівники.
- З яким словом пов'язаний прислівник у кожному реченні?
- Чи змінюється дієслово в кожному реченні?

- Чи змінюється пов'язаний з ним прислівник?
- Тож зробіть висновок, чи змінюються прислівники.
- Перевірте себе — прочитайте правило.
- Чи мають прислівники закінчення? Якою частиною слова є частини основи, схожі на закінчення?

2) Конструктивна вправа (вправа 5).

- Розберіть за будовою подані прислівники.
- Якої частини слова не було в жодному прислівнику?
- Назвіть слова, що не мають префікса.

3) Робота в групах (вправа 6).

Учні об'єднуються в групи.

Завдання: роздивитися світлина тварин, з'ясувати їхні назви. Кожна група отримує картку із назвою тварини, про яку шукає інформацію в джерелах (інтернет, довідкова література, енциклопедії тощо).

За сигналом учителя представники груп презентують інформацію про тварину. *Рекомендації:* кількість інформації, що презентується групами, має бути обмежена в часі, про що вчитель має попередити перед початком роботи.

4) Творча вправа (вправа 7).

— Напишіть розповідь про тварину, яка вас найбільше зацікавила. Використайте інформацію, яку дізналися.

Учитель пропонує учням прочитати свої розповіді, звертає увагу на застосування в ній отриманої інформації про австралійських тварин.

5) Робота в парах. Вправа «Навпаки» (вправа 8).

Кожна пара учнів отримує набір карток зі словами вправи 8 та утворює з них пари антонімів.

- Які слова називаються антонімами?
- Утворіть з поданих слів антонімічні пари, об'єднавши картки.
- Запишіть пари в зошит. Виділені прислівники розберіть за будовою.

6) Тренувальна вправа з лексичним навантаженням (вправа 9).

— Які слова називаються синонімами? Попрацюйте самостійно. Доберіть до фразеологізмів синонімічні прислівники та запишіть.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які частини мови порівнювали на уроці?
- Що відмінного між цими прислівником та прикметником?
- Якої частини слова ніколи не буває в прислівників? Чому?
- Чи хотілося би вам мати якусь із австралійських тварин у себе вдома? Яку саме? Чи гуманно було би тримати в неволі тварину, що звикла до життя на волі?

2. Рефлексія

- Оцініть свою роботу на уроці.
- Зелена картка — працював активно, старанно, творчо, без помилок.
- Жовта картка — працював і старався, іноді припускався незначних помилок.
- Червона картка — працював нижче своїх можливостей, був неуважний.

3. Домашнє завдання

С. 120–121, запам'ятати правила. С. 122, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 86. ПРАВОПИС НАЙУЖИВАНІШИХ ПРИСЛІВНИКІВ. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДВОХ МЕДІАПРОДУКТІВ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: удосконалювати знання учнів про правопис прислівників та вміння відрізнати їх від інших частин мови; розвивати вміння порівнювати, спостерігати, узагальнювати, аналізувати; сприяти формуванню підприємливості та фінансової грамотності; виховувати відповідальність за доручену справу.

Обладнання: таблиця-ребус, плакат із зображенням дробини та паперові чоловічки для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Добрий день! В добрий час!
Рада, діти, бачить вас!
Ви почули всі дзвінок?
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався —
На перерві постарався.
Зараз сядуть всі дівчатка,
А за ними і хлоп'ятка.

2. Робота з ребусом

— Розгадайте ребус та дізнайтеся, яке словникове слово заховалося.

3. Каліграфічне письмо

Дд де ер рж жа ав ва держава

Географічний центр Європи знаходиться в нашій державі.

— Визначте граматичну основу речення. Надпишіть над кожним словом частину мови.

4. Гра «Прикметник чи прислівник?»

Умова гри: вчитель промовляє слова. Якщо звучить прислівник — учні мають підняти руки вгору, якщо прикметник — присісти.

Слова: схвильований, гучно, поблизу, вгорі, веселі, щодня, глибоко, свіжий, рання, глибокий, літне, гучний, часто, порядковий, близький, влітку, поруч, багато, часткова, раптом.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 123–124)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Спишіть прислівники та розберіть їх за будовою.

— Як називаються частини *в-*, *що-*, *з-*, *на-*, *не-* в цих словах?

— Прочитайте правило. Що ви дізналися з нього про префікс? Як пишуться префікси з прислівниками? Чи вживаються прислівники з прийменниками?

2) Коментоване письмо (вправа 2).

Учні працюють «ланцюжком» за планом:

- Прочитати та відгадати загадку.
- Продиктувати загадку, коментуючи орфограми («Правопис прийменників та префіксів»).
- Назвати прислівники, які необхідно підкреслити.

Кожен учень виконує один пункт плану, послідовно всі чотири загадки.

3) Вибіркове списування (вправа 3).

— Прочитайте цікавий факт про Австралію. Що незвичайного про австралійські гроші ви дізналися?

— Випишіть з тексту вправи прислівники. Визначте в них префікси.

2. Фізкультхвилинка

Хмарка сонечко закрила,
Слізки срібнії зронила.
Ми ті слізки пошукаєм,
У травичці позбираєм.
Пострибаєм, як зайчата,
Політаєм, як пташата,
Потанцюємо ще трішки,
Щоб спочили ручки, ніжки.
Всі веселі? От чудово!
А тепер до праці знову.

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота в групах (вправи 4, 5).

— Попрацюйте в групах. Уважно розгляньте подані зображення купюр та дайте відповіді на запитання Гаджика.

— Прочитайте інформацію Родзинки. Чи правильними були ваші міркування?

— Що означає «розрахуватися готівкою»?

2) Творча робота (вправа 6).

— А який спосіб розрахунку, на вашу думку, зручніший — готівкою чи безготівковий? Складіть про це розповідь.

Учитель пропонує учням прочитати свої розповіді однокласникам.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Як пишуться префікси зі словами? Чи вживаються з прислівниками прийменники?

— Наведіть приклади прислівників з префіксами.

2. Рефлексія. Вправа «Драбинка успіху».

Учні пропонується: на нижній сходинці розташувати людину, у якої руки вниз — у мене нічого не вийшло; середня сходинка (людина руки в боки) — мене спіткали труднощі; верхня сходинка (людина руки в сторони) — мені все вдалося.

3. Домашнє завдання

С. 123, запам'ятати правило. С. 124, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 87. УТВОРЕННЯ ПРИСЛІВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРЕФІКСІВ І СУФІКСІВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПРИСЛІВНИКАМИ. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ПРИСЛІВНИК. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вчити утворювати прислівники за допомогою префіксів і суфіксів, складати та записувати речення; узагальнити знання учнів про прислівник; розвивати лексичний запас, зв'язне письмове мовлення, зорову пам'ять; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати старанність, ініціативність.

Обладнання: таблиця для вправи «Павутинка», кросворд (плакат або на дошці), таблиця-опитувальник та для вправи «Роза вітрів».

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

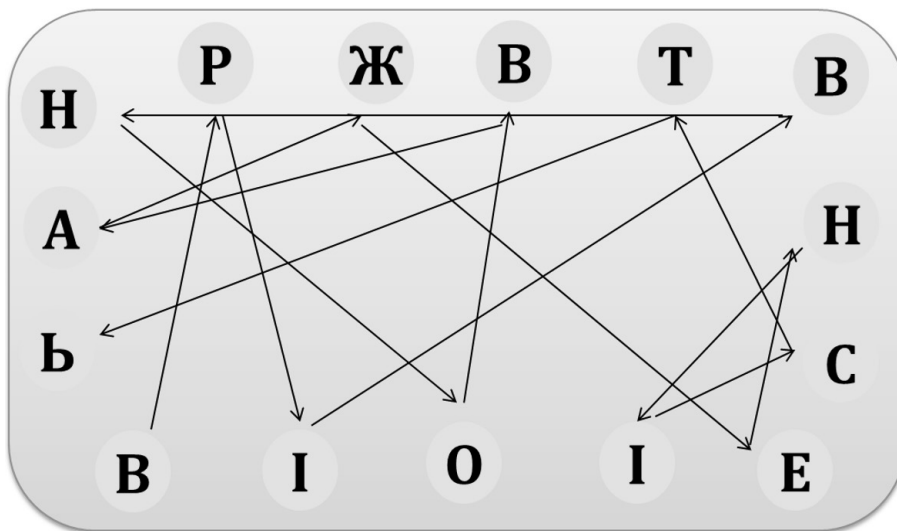
І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Дихальна вправа «Мильні бульбашки»

Вправу виконують так: вдихають носиком, а видихають ротом, губи складені трубочкою.

2. Вправа «Павутинка»

— Зберіть слово, рухаючись за стрілочками.

3. Каліграфічне письмо

Вв в р рі і в в н но о в ва аж же ен ні іс ст ть врівноваженість

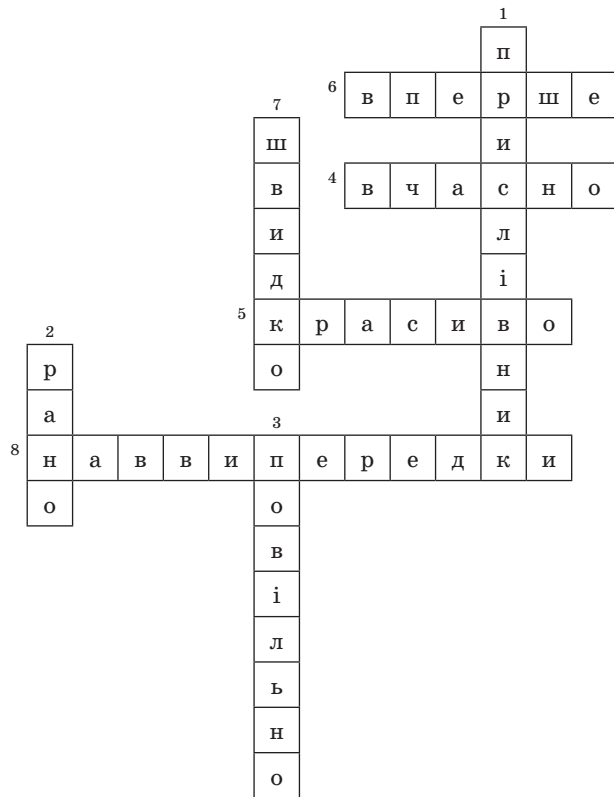
Витримка, витриманість, спокій, стійкість, самовладання, холоднокровність.

— Як можна назвати ці слова?

— Складіть речення зі словом *врівноваженість*. Проаналізуйте, чи можна його замінити у вашому реченні якимось із синонімів.

4. Робота над кросвордом

1. Незмінна частина мови, що відповідає на питання *як? де? коли? куди?*.
2. Лягати разом з курми.
3. Читати, не поспішаючи.
4. Повернутися додому в призначений час.
5. Прислівник, утворений від прикметника *красивий*.
6. Брати участь у чомусь у перший раз.
7. Мчить, як стріла.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 124–125)

1) Вправа «Конструктор» (вправа 1).

— Прочитайте слова. Допоможіть Щебетунчикові утворити з них за допомогою префікса *в-* прислівники. Запишіть їх та позначте префікси.

Вправу виконують фронтально.

2) Робота в парах. Гра-змагання (вправа 2).

— Доберіть прислівник, що відповідає на питання *коли?* та починається на *що-*.

— Пропоную позмагатися із сусідкою/сусідом по парті та з'ясувати, хто більше зможе дібрати таких прислівників.

Учні мають обмежений час, про який учитель повідомляє перед початком змагання.

(Коли?) що...

3) Тренувальна вправа (вправа 3).

— Допоможіть Читалочці утворити прислівники з префіксом *на-* від поданих слів. Із двома із утворених слів складіть та запишіть речення.

2. Фізкультхвилинка

Сірий котик міцно спав,
 Навіть пісню не співав.
 Та, нарешті, пробудився
 І довкола обдивився.
 Став смаченько потягатись
 І чистенько умиватись.
 Порозчісував він вуса
 Довгі-довгі, русі-русі.

Зуби й кігті нагострив
Й до комірчини побрів.
Буде мишку полювати
І добро оберігати.
Ми, як котик, відпочили,
Щоб зміцніли наші сили.

3. Продовження роботи за підручником

1) Самостійна робота (вправа 4).

— Попрацюйте самостійно. Допоможіть Родзинці утворити прислівники з префіксом *с-* або *з-* від поданих слів. Запишіть їх та позначте префікси.

— Пригадайте та поясніть, коли ми вживаємо префікс *с-*, а коли — префікс *з-*?

2) Вправа «Мікрофон» (вправа 5).

— Прочитайте повідомлення Родзинки. Як називається в Австралії незвичайна швидка допомога? Кому вона допомагає?

Учитель, використовуючи прийом «Мікрофон», називає виділені слова з вправи та пропонує дітям утворити від них прислівники.

3) Творча вправа (вправа 6).

— Ось і добігла завершення наша віртуальна подорож Австралією, країною, розташованою на материку з такою самою назвою. Що вас найбільше вразило за час нашої подорожі? Що запам'яталося? Напишіть розповідь про це.

Учитель пропонує учням поділитися своїми враженнями, прочитавши тексти однокласникам.

4) Вправа «Закінчи речення» (або вправа 7).

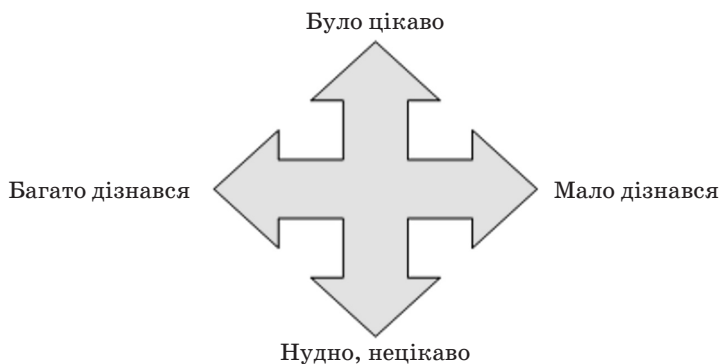
— Прочитайте речення та завершіть його.

Прислівники відповідають на питання...
Вони називають...
Прислівники в мовленні найчастіше пов'язані з...
Закінчень прислівники... тому що...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Роза вітрів»

Учням пропонується поділитися своїми враженнями від уроку, прикріпивши стікер біля відповідного запису.

2. Домашнє завдання

С. 125, вправа 8. Повторити вивчене про прислівник.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 88. ЗАКРІПЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО ПРИСЛІВНИК

Мета: узагальнити та систематизувати найважливіші відомості про прислівник як частину мови, зокрема про основні граматичні особливості прислівників та їх правопис; удосконалювати вміння і навички правильно вживати в мовленні та писати прислівники; формувати загальнопізнавальні вміння знаходити прислівники серед інших частин мови; розвивати творче мислення, спостережливість, уважність; виховувати почуття відповідальності, доброзичливість.

Обладнання: таблиці «Вилучи зайве», «Скажи навпаки»; картки для створення команд; обладнання для створення ментальних карт; набори пірамідок та кілець; будиночки та картки зі словами; картки з прикметами.

Тип уроку: урок закріплення знань, формування умінь та навичок.

Форма проведення: урок-змагання.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Дружнє коло»

— Утворімо коло і розітрімо свої долоньки. Що ви відчули?

— Передамо одне одному своє тепло потиском руки. Заплющмо очі й пошепки за мною промовмо:

- У нас гарний настрій.
- Ми всі готові до уроку.
- Бажаємо собі та друзям успіху.

2. Вправа «Вилучи зайве»

Ввечері, восени, щотижня, взимку, вранці, влітку, вперед.

— Прочитайте слова. До якої частини мови вони належать? Яке, на вашу думку, серед них зайве? Чому? (*Щотижня.*)

3. Каліграфічне письмо

Щи що от ти и ж жн ня щотижня

Чи можна встигати читати по одній книзі щотижня?

— Визначте тип цього речення за метою висловлювання. Як би ви відповіли на це запитання? Які книжки вам подобається читати?

4. Повідомлення теми уроку

— До якої частини мови належать слова в попередній вправі?

— Сьогодні на уроці ми пригадаємо все вивчене про прислівник. А щоб урок пройшов цікаво, пропоную провести його у формі змагання. Бажаю вам корисної активності та гарних результатів змагання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Об'єднання учнів у команди

Учні обирають картки, на яких усередині написано слова (*дружно, активно, продуктивно, цікаво, ...*).

— Друзі, на картках, які ви обрали, записано мої побажання до цього уроку. Об'єднайтеся в групи учні, які отримали однакові побажання.

— Яку частини мови я обрала для цих порад?

— Щоб було зручніше підраховувати результати конкурсу, пропоную обрати назви команд.

Команди мають хвилину на роботу, відбувається знайомство.

2. Створення ментальної карти

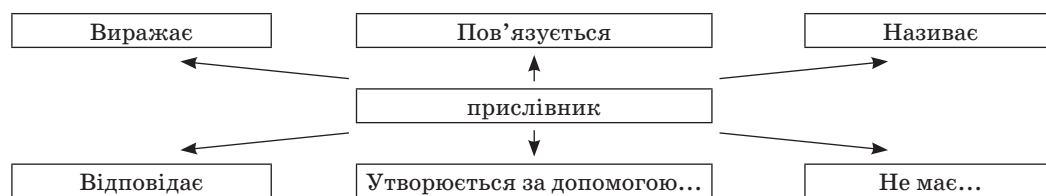
— Щоб із легкістю впоратися із конкурсними завданнями, повторимо все відоме нам про прислівник. У цьому найкраще допоможе ментальна карта.

— Отже, перший конкурс — створення ментальної карти «Прислівник».

Кожна команда має необхідний матеріал для створення ментальної карти (аркуш паперу формату А1, маркери, клей, стікери, ...).

Залежно від рівня підготовки учнів класу, вчитель може запропонувати командам схему-орієнтир або надати учням повну свободу в створенні інтелект-карти.

Ментальна карта «Прислівник»

Після завершення відведеного часу представники команд презентують свої роботи. Учителеві варто проаналізувати кожну карту, за потреби надати рекомендації щодо її доповнення та запропонувати користуватися нею під час уроку.

3. Розминка

- Перший конкурс — традиційна розминка.
- Відгадайте лінгвістичну загадку.

Назвіть 5 днів тижня, не називаючи ані числа, ані назви днів.

(Позавчора, вчора, сьогодні, завтра, післязавтра.)

- Слова якої частини мови допомогли вам виконати це завдання?

Коментар: підрахунок балів за кожен конкурс учитель проводить на свій вибір.

4. Конкурс «Прислівники знайди — піраміду створи»

Завдання: кожна команда отримує набір кілець для пірамідки, на яких написано слова різних частин мови. Необхідно обрати з них лише ті, на яких записано прислівники, та скласти з них пірамідку.

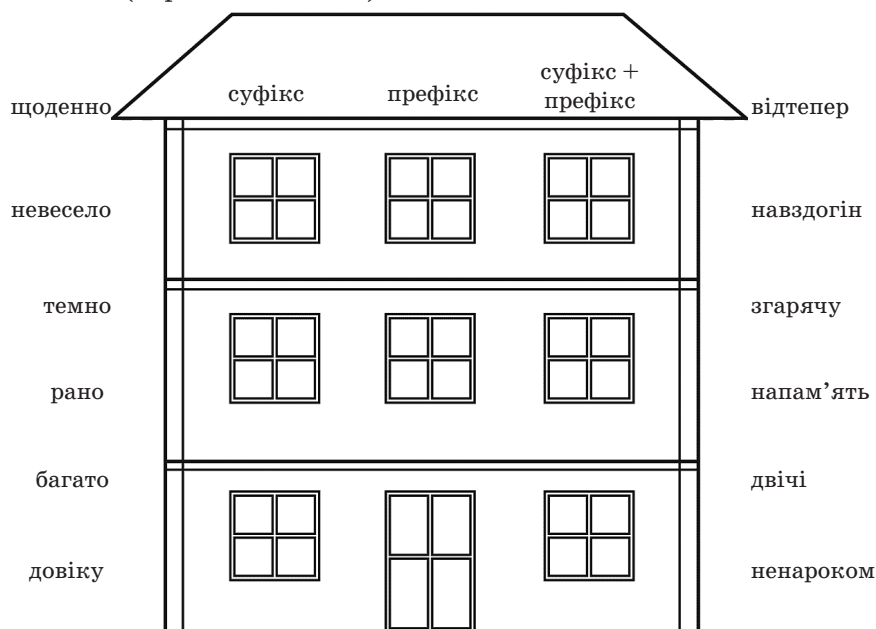
Матеріал для вчителя (слова для конкурсу): вдень, зелень, глибоко, радіти, униз, довгий, важко, день, ранок, сім, поставити, пролісок, боротьба, тихо, абикуди, всюди.

5. Фізкультхвилинка

6. Конкурс «Будівельники»

Завдання: команда отримує макет будинку та картки, на яких записано прислівники різного способу утворення. Необхідно розташувати слова у відповідні віконця.

Матеріал для вчителя (картки зі словами):

БУДУЮ РЕЧЕННЯ

УРОК 90. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО РЕЧЕННЯ. ПОДІЛ ТЕКСТУ НА РЕЧЕННЯ І ЗАПИСУВАННЯ ЙОГО З ДОТРИМАННЯМ ВІДПОВІДНИХ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ РЕЧЕНЬ. ОБГОВОРЕННЯ СВІТЛИН У ГРУПІ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЄ СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН

Мета: актуалізувати знання учнів про речення та його типи; вчити поділу тексту на окремі речення, з дотриманням розділових знаків; розвивати спостережливість, аналітичне мислення, зв'язне мовлення; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати дбайливе ставлення до тварин.

Обладнання: малюнок потягу з вагончиками, картки для лото, таблиця із тлумаченням слів, малюнки квіток для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Найрозумніша дитина класу»

На початку уроку вчитель пропонує дітям утворити коло.

— У мене в руках є чарівна скринька. Якщо в неї подивитися, то можна побачити найрозумнішу дитину нашого класу. Хто з вас хоче побачити її, може зазирнути, але поки що не розповідайте іншим, кого ви там побачили.

Учні по черзі зазирають у скриньку.

— То кого ж ви побачили? Себе, адже на дні скриньки лежить дзеркало. Тому що кожна дитина в нашому класі розумна та творча.

2. Вправа «Лото». Робота в парах

— Зберіть слова з розсипаних частин.

МІЛЬ	НОТА	КІЛО	АЕРО
МЕТР	ШЕРЕН	ЙОН	НЕЦЬ
ПОРТ	СПІЛЬ	МІЗИ	ГА

(Мільйон, кілометр, аеропорт, шеренга, спільнота, мізинець.)

3. Каліграфічне письмо

Мм Кк Аа Шш Сс йо тр ае сп ль ель нг

Мільйон, кілометр, аеропорт, шеренга, спільнота, мізинець.

4. Вправа «Утвори пару»

— Поедняйте слово з його тлумаченням.

Мільйон	Аеродром, обладнаний усім необхідним для забезпечення регулярних польотів транспортної авіації
Кілометр	Група людей, вишикуваних в один ряд і повернених обличчями в один бік
Аеропорт	Об'єднання людей, згуртованих спільними умовами життя, метою, інтересами
Шеренга	Тисяча тисяч
Спільнота	П'ятий, найкоротший палець на руці або носі
Мізинець	Одиниця вимірювання довжини, що дорівнює 1000 м

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 126–128)

1) Списування із синтаксичним завданням (вправа 1).

- Прочитайте повідомлення Щебетунчика. Яких помилок він припустився?
- Спишіть текст, виправивши ці помилки.

2) Вправа «Дешифрувальник» (вправа 2).

- Щоб дізнатися назву країни, якою віртуально подорожував Щебетунчик, випишіть з повідомлення виділені букви та прочитайте їх справа наліво.
- Запишіть слово та побудуйте його звукову схему.
- Скільки складів у слові *Єгипет*? Скільки звуків? Які з них голосні? Назвіть тверді приголосні, м'які. Яка буква у слові позначає два звуки?

3) Робота в парах. Робота з текстом (вправа 3).

- Прочитайте інформацію Щебетунчика про Єгипет. Підготуйте сусідові/сусідці по парті два запитання за змістом повідомлення.

Учні самостійно читають текст та за сигналом учителя обмінюються питаннями та відповідями.

- Що вас найбільше здивувало в цій інформації?

4) Творча вправа (вправа 4).

- Пригадайте, які бувають типи речень за метою висловлювання.
- Продовжте речення.
- Речення, у якому про когось або про щось розповідають, називається ...
- Речення, яке містить у собі прохання, наказ або спонукання до певної дії, називається ...
- Речення, у якому про когось або про щось запитують, називається ...
- А які існують типи речень за інтонацією?
- Побудуйте і запишіть зі словом *Єгипет* три речення:

питальне неокличне

розповідне окличне

спонукальне неокличне

Учні складають та записують речення самостійно. Учитель пропонує прочитати свої речення «естафетою». Тобто учень, викликаючи наступного, зазначає й тип речення, який той має прочитати.

Наприклад: *Викликаю Сергійка прочитати розповідне окличне речення.*

2. Фізкультхвилинка

Станем струнко! Руки в боки!
Пострибаєм, як сороки, (Стрибки.)
Як сороки-білобоки,
Стрибу-стрибу, скоки-скоки! (Стрибки.)
Пані горді і неквапні, (Ходьба на місці.)
По болоту ходять чаплі,
А над ними комарі
Політали угорі. (Помахи руками-«крилами».)
Жабенята пострибали:
Ква-ква-ква, ква-ква-ква! —
Щоб спочила голова.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Знайомство» (вправа 5).

- Щебетунчик познайомився з єгипетськими дітьми. Прочитайте їхні імена. Чи чули ви їх колись? Де? А які єгипетські імена доводилося чути вам?

2) Вправа «Хвилинка ввічливості» (вправа 6).

- Щоб бути ввічливими, зустрівшись з мешканцями Єгипту, ознайомимося з деякими словами. Прочитайте, як звучать у Єгипті ввічливі слова.
- Привітайтеся зі мною єгипетською. Як запитати в єгиптянина, як його справи?

- Поспілкуйтеся в парах. Розіграйте діалог єгипетською мовою.
- Які з цих речень є питальними неокличними? розповідними окличними? Назвіть розповідне неокличне речення.

3) Робота в парах. Вправа «Розглянь та поміркую» (вправа 7).

- Поспілкуйтеся в парах. Розгляньте світлини тварин. Як ви вважаєте, яка з них була священною в Стародавньому Єгипті?

Учитель пропонує учням поділитися своїми думками та обґрунтувати їх.

4) Вправа «Прочитай та перевір» (вправа 8).

- Прочитайте текст вправи, щоб перевірити, чи правильної ви думки.
- Отже, чому саме кішку вважали священною твариною? Ким її вважали?

5) Творча вправа (вправа 9).

- Підведіть руки, у кого є хатня тварина. У кого — це кішка? Чи вважаються ваші хатні улюбленці членами родини? Як ви до них ставитеся? Складіть про це розповідь.

Учитель пропонує учням прочитати свої розповіді однокласникам.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Повторимо, які розрізнять типи речень за метою висловлювання.
- Які існують типи речень за інтонацією?
- Визначте тип речень за метою висловлювання та інтонацією.
- Що нового ви дізналися на уроці?
- Будь ласка, добре відпочиньте на перерві.
- Я дуже вдячна вам за роботу на уроці!

2. Рефлексія. Вправа «Ромашка»

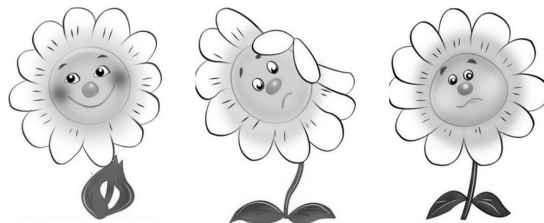
Перед кожним учнем на парті — велика і маленька квіточки (ромашки).

- Оберіть квітку, яка відповідатиме вашій активності на уроці, вашій старанності й уважності. А тепер домалюйте квіточці ротик, підніміть і покажіть мені:

усмішка — сподобався урок;

куточки ротика вниз — не сподобався урок;

пряма лінія — не визначився.

3. Домашнє завдання

С. 127, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 92. РОЗПІЗНАВАННЯ ТА ПОБУДОВА РЕЧЕНЬ РІЗНИХ ВИДІВ. ЧИТАННЯ В РОЛЯХ ДІАЛОГУ. СКЛАДАННЯ І ЗАПISУВАННЯ РЕЧЕНЬ ЗІ ЗВЕРТАННЯМ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ З ОБГРУНТУВАННЯМ ВЛАСНОЇ ДУМКИ

Мета: удосконалювати вміння учнів розпізнавати та будувати речення різних видів; закріплювати вміння виразного читання діалогів; розвивати зв'язне мовлення, аналітичне мислення, вміння співставляти факти й події; формувати здатність спілкуватися рідною мовою; виховувати уважне ставлення до оточуючих.

Обладнання: цеглинки трьох кольорів, фігурки людей та малюнок піраміди.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Каліграфічне письмо

Вв влі літ ітк тку влітку

Кому влітку холод, тому взимку голод.

— Поясніть значення цієї приказки.

3. Вправа «Кола по воді»

— Доберіть слова, що починаються із букв слова *влітку*.

В — ворона, верба, веселка, ...

Л — літо, літка, Львів, ...

І — ікра, ім'я, іграшка, ...

Т — таксі, тайна, табір, ...

К — карась, кіно, коледж, ...

У — урок, удав, усмішка, ...

4. Гра «Світлофор»

Умова гри: кожен учень має три цеглинки червоного, жовтого та зеленого кольорів. Учитель читає (або демонструє на слайді) речення. Учні мають підняти вгору цеглинку, що відповідає певному типу речення.

- У Віри гарна іграшка.
- Яка казка тобі подобається?
- Переходи вулицю в дозволених місцях при зеленому сигналі світлофора.
- Про що ти дізнався?
- На дорозі багато машин.
- Я люблю Україну!
- Хто вивчив вірш?
- Позич мені олівець!
- Світає.
- Які пташки повертаються з вирію?
- Пишно розквітли жоржини.
- Мийте руки перед їжею!

спонукальне

розповідне

питальне

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 128–129)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Попрацюйте в парах. Прочитайте діалог.

— Чи не траплялися з вами подібні історії? Чому інколи учні не виконують домашніх завдань?

Що треба робити, для уникнення таких прикрих ситуацій?

— Поясніть, чому в реченнях стоять коми. Прочитайте правило, щоб перевірити, чи правильною була ваша відповідь.

— Отже, що називається звертанням? Як його виділяють на письмі?

2) Вибіркове списування з лексичним завданням (вправа 2).

— Прочитайте текст. Хто винайшов чорнило та папір для письма?

— До чого закликають в одному з найвідоміших повчань?

— Випишіть питальне речення, відповідь на нього та спонукальне речення. Перебудуйте їх так, щоб у кожному з них було звертання. Запишіть.

Вправу виконують фронтально. Складені речення записують з коментуванням учнів щодо розділових знаків при звертанні.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Прочитай та запитай» (вправа 3).

— Прочитайте повідомлення Щебетунчика. Про що в ньому йдеться?

— Які речення за метою висловлювання містяться в цьому повідомленні?

— Побудуйте за текстом змістом тексту три запитання та запишіть їх.

Перевірку записаних запитань проводять за принципом «не повтори». Учні читають свої запитання, не повторюючи тих, що вже звучали раніше.

2) Творча вправа (вправа 4).

— А який день календаря важливий для вас? Якої дати ви очікуєте найбільше? Напишіть про це розповідь. Поясніть у ній важливість для вас саме цієї дати.

3) Самостійна робота (вправа 5).

— Прочитайте інформацію про винаходи єгиптян. Який тип мають виділені речення?

— Перебудуйте їх усно так, щоби вони стали спонукальними.

Учитель кидає по черзі учням м'яч та називає речення з тексту. Учень, який отримав м'яч, перебудовує це речення на спонукальне та повертає вчителю. Так опрацьовують усі виділені в тексті речення.

— Запишіть самостійно перебудовані речення. Яке з них містить звертання?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

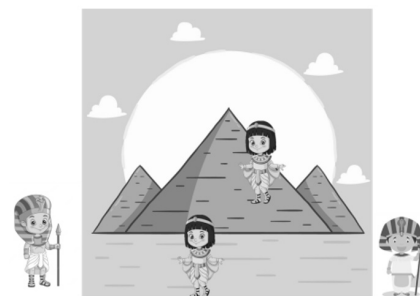
— Що називається звертанням?

— Як звертання виділяється в реченні?

— Наведіть приклад речення зі звертанням.

2. Рефлексія

— Усім відомі Єгипетські піраміди — найбільша архітектурна пам'ятка Стародавнього Єгипту, одне з семи чудес світу. Пропоную застосувати їх, аби проілюструвати ваші відчуття наприкінці цього уроку. Розташуйте фігурку єгиптянина на вершині піраміди, якщо

вам було все зрозуміло й ви готові пояснити матеріал про звертання іншим; на середині піраміди, якщо ви все зрозуміли, але спіткали певні труднощі; біля підніжжя — якщо вправи здалися вам занадто складними.

3. Домашнє завдання

С. 128, запам'ятати правило. С. 129, вправа 6.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 93. ВИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНИХ І ДРУГОРЯДНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ. РОЗПІЗНАВАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА ПОДАНОЮ СХЕМОЮ. ОБГОВОРЕННЯ СВІТЛИНИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВІЙ ВИБІР

Мета: закріплювати вміння учнів визначати головні та другорядні члени речення, розпізнавати речення за поданою схемою; розвивати критичне мислення, увагу, зв'язне мовлення; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати впевненість у своїх силах, вміння робити власний вибір.

Обладнання: малюнки трамвая та тролейбуса, таблиця «Спільне — відмінне», картки для вправи «Детективи».

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Коло успіху»

Для створення позитивного настрою учні продовжують речення: «Я успішний, тому що...».

2. Робота із загадками

— Послухайте та відгадайте загадки.

- По місту дві змії повзуть
І на собі хатки везуть.
У тих хатках людей багато.
Ти знаєш, як ці хатки звати? (*Трамвай.*)
- Замість рейок дві дротини
Визначають рух машини,
Щоби взуті в гуму ноги
Не збивалися з дороги. (*Тролейбус.*)

— Попрацюйте в парах. Відшукайте, що між цими словами спільного, а що — відмінного?

3. Каліграфічне письмо

Тт тра рам амв мва вай тро рол оле лей ейб йбу бус

тролейбус трамвай

Тролейбус лише на один рік молодший від свого старшого брата трамвая.

4. Гра «Детективи»

— Пригадайте, що називається звертанням. Як відокремлюється звертання в реченні?

— Пропоную вам уявити себе справжніми детективами та відшукати звертання, що заховалися в реченнях.

Учні отримують індивідуальні картки, на яких мають знайти та підкреслити звертання.

Граї, моя пісне, як вітер сей грає. (*Леся Українка*)
Через тумани лихі, через великеє горе ти світиш мені, моя зоре! (*Леся Українка*)
І ти, людино, в себе в ногах побачиш постать гордої природи. (*М. Рильський*)
Здрастуй, пташечко маленька, звідкіля ти, звідкіля? (*П. Усенко*)
Шуми, вітре, шуми, буйний, на ліси, на гори... (*М. Шашкевич*)
Спи, мій малесенький, поки є час. (*Леся Українка*)
Скажи, Україно, скажи, моя мила, звідки могутність незламна твоя? (*М. Нагнибіда*)
Ти чого це, дівко, не вулицю носа не показуєш? (*М. Стельмах*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 130–131)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Розгляньте схему у вправі 1. Які бувають члени речення?

— Які члени речення належать до головних?

— На які питання відповідає підмет? А присудок?

— Прочитайте речення. Допоможіть Щебетунчику визначити головні члени.

2) *Списування із синтаксичним завданням (вправа 2).*

- Пригадайте, як підкреслюється підмет? А присудок?
- Спишіть речення з попереднього завдання та підкресліть підмет та присудок.

3) *Вибіркове списування (вправа 3).*

- Прочитайте текст. Про що в ньому йдеться?
- Розгляньте схему речення. Відшукайте в тексті три речення, що відповідають цій схемі.

Випишіть їх. Позначте в них головні члени.

4) *Тренувальна вправа (вправа 4).*

- Прочитайте повідомлення Щebetунчика. Які моря омивають узбережжя Єгипту?
- Випишіть виділені речення. Визначте та підкресліть у них спочатку головні члени, а потім —

другорядні.

Перевірка: вчитель читає речення, учень, якого викликали, — граматичну основу.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи зв підручником

1) *Робота в групах. Взаємні запитання (вправа 5).*

Учні об'єднуються в групи.

- Розгляньте в групах світлину. Як ви вважаєте, що на ній зображено? Що допомогло вам дійти такого висновку? Чи бачили ви піраміди в реальному житті? Які у вас були враження від побаченого?
- Прочитайте текст вправи та перевірте, чи правильною була ваша здогадка.
- Попрацюйте в групах. Поставте взаємні запитання за змістом тексту одне одному в групах.

2) *Творча вправа (вправа 6).*

- Уявіть, що ви опинилися в Єгипті. Місцевий екскурсовод пропонує вам екскурсії на вибір:
- Подорожувати на теплоході по Нілу.
- Відвідати єгипетську піраміду.
- Помилуватися коралами, занурившись у Червоне море.
- Яку екскурсію обрали б ви? Чому саме цю? Чи доводилося вам відвідати таку екскурсію в Єгипті?
- Напишіть розповідь про свій вибір.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- На які дві групи поділяються всі члени речення? Як називаються головні члени речення?
- Як на письмі підкреслюється підмет? А присудок?

2. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

На уроці я:

- дізнався...
- зрозумів...
- навчився...
- найбільший мій успіх — це...
- найбільші труднощі я відчув...
- я не вмів, а тепер умію...
- на наступному уроці я хочу...

3. Домашнє завдання

С. 130, запам'ятати правило. С. 131, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 94. ВСТАНОВЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ СЛІВ У РЕЧЕННІ. ВИЗНАЧЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ОСНОВИ В РЕЧЕННЯХ. УТВОРЕННЯ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ЗІ СЛІВ РЕЧЕННЯ. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА ПОДАНОЮ СХЕМОЮ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: удосконалювати орфографічні знання та каліграфічні вміння учнів; поширювати словниковий запас учнів; розвивати аналітичне та синтетичне мислення, зв'язне мовлення; формувати компетентність — здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: карта світу, таблиця-анаграма, таблиці для вправи «Перекладач», картки для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Прочитай навпаки»

— Прочитайте слово.

— Назвіть орфограму в цьому слові. Як перевірити правопис цього слова?

— Що означає слово *шеренга*?

ШЕРЕНГА

3. Каліграфічне письмо

Шш шер ере рен енг нга шеренга

Учні вишикувалися в шеренгу та уважно слухали правила гри.

4. Гра «Вирости речення»

Гру проводять «ланцюжком». Учитель називає слово. Перший учень додає до нього ще одне слово, щоб утворилася граматична основа. Усі наступні учні поширюють речення, додаючи до нього по одному слову. Потім учитель продовжує «ланцюжок», надавши нове слово для нового речення.

Наприклад:

Місто зустрічає

Місто зустрічає гостей

Ошатне місто зустрічає гостей

Ошатне місто привітно зустрічає гостей

Ошатне місто привітно зустрічає дорогих гостей.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 132–133)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Прочитайте слова, пов'язані з країною, якою віртуально подорожувала Читалочка. Складіть назву цієї країни з виділених букв. Знайдіть цю країну на карті.

2) Вправа «Ти — мені, я — тобі». Робота в парах (вправа 2).

Учні читають у парах текст по реченню та розповідають одне одному, що найбільше здивувало з прочитаного.

3) Вибіркове списування із синтаксичним завданням (вправа 3).

— Випишіть з тексту про Туніс виділені речення. Підкресліть головні члени речення.

Взаємоперевірка: учні обмінюються зошитами та перевіряють роботу сусіда/сусідки по парті за шаблоном, виведеним на слайді або на дошці.

4) Робота за правилом.

— Поміркуйте, що становить основу речення. А чи можна основу речення назвати словосполученням?

— Прочитайте правило. То які слова утворюють словосполучення?

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Списування з лексичним завданням (вправа 5).

- Прочитайте інформацію. Поясніть, чим метро Тунісу відрізняється від київського.
- Спишіть речення. Визначте їхні граматичні основи. Підкресліть їх.
- Утворіть словосполучення зі слів поданих речень та запишіть їх за зразком.

2) Творча вправа (вправа 6)

— Кому доводилося їздити в метро? У якому місті це було? Які у вас були враження від поїздки? Що вас здивувало? А що вам відомо про метро?

- Напишіть про це розповідь.

Учитель пропонує учням прочитати свої розповіді однокласникам.

3) Вправа «Знайомство» (вправа 7).

- Читалочка познайомилася з туніськими школярами. Прочитайте їхні імена мовчки.
- Прочитайте імена вголос, поділяючи на склади. Запишіть їх, поділивши для переносу.
- Чи збігається поділ на склади та поділ для переносу цих імен? Чому?

4) Вправа «Перекладачі». Робота в парах (вправа 8).

— Прочитайте, яка мова є офіційною в Тунісі. Попрацюйте перекладачами. Пригадайте або відшукайте на с. 127, як звучатимуть єгипетською мовою записано фрази.

Учні заповнюють таблиці, працюючи в парах.

українською	єгипетською
Вітаю!	
Як справи?	
До побачення!	

5) Самостійна робота (вправа 9).

— Яка мова є для нас рідною? Як називають українську мову? Чому? Чи подобається вам розмовляти українською?

— Складіть речення про свою рідну мову за поданою схемою. Утворіть з його слів словосполучення, поставивши питання від головного слова до залежного. Яке словосполучення у вас утворилося?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які члени речення становлять його граматичну основу?
- Що утворюють інші слова в реченні, пов'язуючись між собою?

2. Рефлексія

Учні мають дві картки-позначки, якими демонструють своє враження від уроку.

3. Домашнє завдання

С. 132, запам'ятати правило. С. 133, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 95. ВИЗНАЧЕННЯ В РЕЧЕННІ ОДНОРІДНИХ ЧЛЕНІВ. ОБГОВОРЕННЯ ФОТОКОЛАЖУ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити визначати в реченні однорідні члени, спираючись на теоретичні знання; розвивати кругозір, аналітичне мислення, пам'ять, уміння чітко формулювати свої думки; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати любов до рідної природи.

Обладнання: ребус, кросворд, картки-довідки.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Ребус»

— Розшифруйте ребус. До якої частини мови належить слово-відгадка? Яка орфограма в цьому слові? Як перевірити правопис слова *ввечері*?

3. Каліграфічне письмо

Вв ввє вєч єчє чер єрї ввечерї

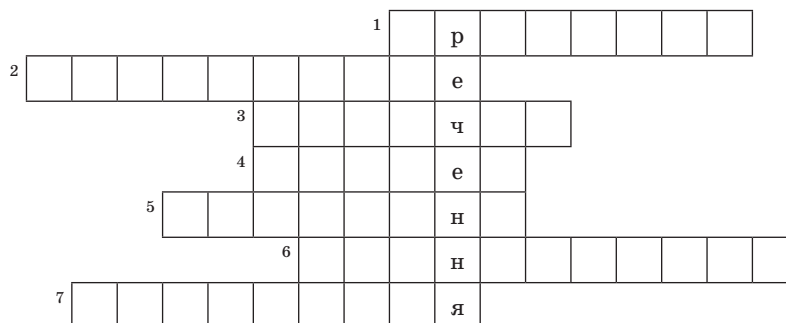
Як радісно ввечері стежною йти
У синім степу поміж трав кучерявих,

І квітку чарівну в лузі знайти
В сріблястім вбранні діамантів яскравих.

— Визначте тип речення за метою висловлювання. Назвіть усі іменники з речення.

4. Розгадування кросворда

1. Член речення, який вказує, що йдеться про підмет. (*Присудок.*)
2. Речення, у якому про щось розповідається. (*Розповідне.*)
3. Речення, вимовлене з особливим почуттям. (*Окличне.*)
4. Член речення, який називає, про кого або про що йдеться в реченні. (*Підмет.*)
5. Як називається речення, у кінці якого ставиться знак питання? (*Питальне.*)
6. Назва речення, у якому міститься те, що спонукає до дії. (*Спонукальне.*)
7. Як називається слово, що вказує на того, до кого звертаються? (*Звертання.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 134–135)

1) Вправа на дослідження (вправа 1).

- Спишіть речення. Позначте головні та другорядні члени.
- У якому реченні є слова, що перелічуються? На яке питання вони відповідають?
- З яким словом пов'язані?
- Якими членами речення є ці слова?
- Зробіть висновок, скільки підметів у цьому реченні.

— Прочитайте правило.

— Як називаються члени речення, що відповідають на одне і те саме питання та належать до того самого слова?

— Які члени речення можуть бути однорідними?

— Які розділові знаки вживаються при однорідних членах речення? Коли?

2) Вибіркове списування (вправа 2).

— Прочитайте повідомлення. Що вирощують на приморських рівнинах Середземного моря? Який вік найстаршого оливкового дерева?

— Відшукайте речення з однорідними членами. Прочитайте їх.

— Випишіть та підкресліть головні та другорядні члени.

— Назвіть граматичну основу першого речення. Які слова цього речення є однорідними членами? Аналогічну роботу проводять з другим реченням.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота в групах. Обговорення фотоколлажу (вправа 3).

— Розгляньте фотоколлаж. Обговоріть у групах, які рослини, поширені в Тунісі, на ньому зображені. Що ви про них знаєте?

2) Творча вправа (вправа 4).

— Пригадайте, які рослини ростуть у наших лісах, садах та на полях. Напишіть про це розповідь. Використайте в ній однорідні члени речення.

Картка-довідка

Поля — пшениця, жито, овес, кукурудза, соняшник, гречка, кабачки, картопля, огірки.

Ліси — береза, гриби, бузина, ліщина, шипшина, дуб, вовчі ягоди, конвалія, сосна, ялина, кропива.

Сади — яблуня, груша, абрикос, слива, малина, персик, агрус, ожина, полуниця, вишня, черешня.

3) Тренувальна вправа (вправа 5).

— Прочитайте текст. Про яку рослину в ньому йдеться? Чи бачили ви таку рослину? Де саме?

— Знайдіть речення з однорідними членами. Прочитайте його.

— Випишіть за зразком однорідні члени разом зі словом, з яким вони пов'язані.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Які члени речення називаються однорідними?

— Які члени речення можуть бути однорідними?

— Які розділові знаки вживаються при однорідних членах речення?

2. Рефлексія

— Опишіть свою роботу на уроці, використавши однорідні члени речення.

На уроці я працював/працювала..., ...,

На уроці мені було..., ...,

3. Домашнє завдання

С. 134, запам'ятати правило. С. 135, вправа 6.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 96. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ. ЗАСВОЄННЯ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ ПРИ ОДНОРІДНИХ ЧЛЕНАХ РЕЧЕННЯ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЄ СТАВЛЕННЯ ДО СПОРТУ

Мета: вчити складати та записувати речення з однорідними членами, встановлюючи між ними зв'язок за допомогою сполучників; формувати навички застосування теоретичних знань про розділові знаки під час письма, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; розвивати спостережливість, увагу, письмове мовлення, фонетичний слух; виховувати прагнення до здорового способу життя, заняття спортом.

Обладнання: вагончики та потяги для роботи в групах, зображення воріт за смайлами та шайби.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, фізкультурна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

В путь щасливу і широку
Всіх виводить школа нас.
До уроку! До уроку!
В школі кличе дзвоник вас!
Поспішіть місця зайняти,
Час урок розпочинати.
Нумо, діти, підведіться!
Всі приємно усміхніться.

2. Каліграфічне письмо

Фф фут утб тбо бол футбол футбольний футболіст

3. Вправа «Вирости речення»

Футболіст (*що зробив?*)

(*Який?*) Футболіст (*що зробив?*)

(*Де?*) (*Який?*) Футболіст (*що зробив?*)

(*Коли?*) (*Де?*) (*Який?*) Футболіст (*що зробив?*)

(*Коли?*) (*Де?*) (*Який?*) Футболіст (*як?*) (*що зробив?*)

— Підкресліть граматичну основу речення. Перебудуйте його так, щоб воно стало питальним.

4. Робота в групах. Вправа «Потяг»

Учні об'єднуються в групи, отримують набори вагончиків, на яких написано речення. Завдання: класифікувати вагончики відповідно до вказівника на потягах.

Потяг 1: речення з однорідними підметами.

Потяг 2: речення з однорідними присудками.

Потяг 3: речення з однорідними другорядними членами.

Потяг 1	Потяг 2	Потяг 3
Мама, тато, донька слухали, затамувавши подих.	Марічка читала, писала, працювала щодня.	Розумні, сильні, впевнені четвертокласники виконували сумлінно всі завдання.
Ось уже потягнулися по берегах луки, городи, поля, гаї.	На річці ми купалися, грали з м'ячем, засмагали.	Найбільше я люблю читання та малювання.
Клумбу прикрашали троянди, гладіолуси, жоржини.	На майданчику діти бігали, кричали, веселилися.	У мішку були рожеві, жовті й білі кубики.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 136–138)

1) Вправа-дослідження (вправа 1).

- Спишіть прислів'я. Поясніть їх значення. Позначте однорідні члени в реченнях.
- Що стоїть між однорідними членами в кожному реченні?
- Перед якими словами стоїть кома?
- Зробіть висновок, як можуть поєднуватись однорідні члени речення.
- Прочитайте правило.
- Як називаються слова, що поєднують однорідні члени речення?
- Перед якими сполучниками ставиться кома? А перед яким — ні?

2) Тренувальна вправа (вправа 2).

- Прочитайте речення, доповніть їх однорідними членами. Запишіть.
- Позначте в кожному реченні однорідні члени.
- Прочитайте речення, у якому однорідні члени поєднані сполучником *a*.
- Яким способом поєднані однорідні члени в першому та третьому реченнях?

3) Списування з синтаксичним завданням (вправа 3).

- Прочитайте речення, доповнивши їх сполучниками. Поясніть, у яких реченнях потрібно поставити коми. Запишіть ці речення, вставивши, де потрібно, розділові знаки.

2. Фізкультхвилинка

Вийшов в поле боровик (Виходять з-за парт.)
Та й узявся в боки, (Беруться в боки.)
Бо він бачити не звик (Розводять руками.)
Обрії широкі.
Покрутився на носі, (Крутяться на одній носі.)
Реготом залився,
Танцюристу-конику (Нахиляння вперед.)
В пояс уклонився.
Довго зайчика ганяв, (Біг на місці.)
Виспавсь на пісочку,
Коли вечір вже настав —
Викупавсь в струмочку. (Імітація рухів під час плавання.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Вибіркове списування (вправа 4).

- Прочитайте текст про країну, якою віртуально подорожувала Родзинка.
- Які океани омивають цю країну? Батьківщиною якого виду спорту вона є?
- Знайдіть у тексті та прочитайте речення з однорідними членами. Випишіть їх та позначте однорідні члени в кожному реченні.
- Поясніть, як поєднані однорідні члени.

2) Самостійна робота (вправа 5).

- Відгадайте назву країни, утворивши слово з виділених у тексті букв.
- Якою країною мандрувала Родзинка? Складіть та запишіть речення про цю країну, вживаючи однорідні члени речення.
- Учитель вибірково пропонує учням прочитати свої речення.

3) Вправа «Знайомство» (вправа 6).

- Родзинка познайомилася з канадськими школярами. Прочитайте їхні імена. Побудуйте звукові схеми цих слів.
- Яке з імен містить три склади? Яке ім'я — закритий перший склад?

4) Вправа «Перекладач» (вправа 7).

- Родзинка дізналася, що в Канаді дві офіційні мови.
- Прочитайте ввічливі слова цими мовами. Чи здогадалися ви, які це мови?

5) Робота з текстом (вправа 8).

- Прочитайте повідомлення Ендрю про його улюблений вид спорту.
- Чим захоплюється Ендрю? Що створює в Канаді всі умови для занять хокеєм?

УРОК 97. ЗАСТОСУВАННЯ ВИВЧЕНИХ ЗНАНЬ ПРО РЕЧЕННЯ. ПОБУДОВА СХЕМ РЕЧЕНЬ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ З ОБҐРУНТУВАННЯМ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: вчити застосовувати вивчені знання на практиці; узагальнити та систематизувати знання учнів про речення з однорідними членами; формувати практичні навички знаходити однорідні члени в реченнях; розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати самоорганізованість, самостійність.

Обладнання: схема слів, картки з прислів'ями; схеми словосполучень, потяг, смайлики.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Імпульс настрою»

Учні утворюють коло і повторюють слова: «Своїм потиском руки я передаю імпульс гарного настрою». Учні по черзі передають імпульси по колу.

2. Вправа «Утвори слова»

п'ят	
шіст	-десяти
сім	
вісім	

— Прочитайте слова на схемі. До якої частини мови вони належать? Чому ці слова належать до словникових?

— Введіть їх у речення.

3. Каліграфічне письмо

*ПпСсШшВвп'ятсімшістдіддісттдемдестддесп'ятдесятисімдесятишістдесятивісімдесяти
На олімпіаді вручили нагороди п'ятдесяти спортсменам.*

4. Робота в парах. Вправа «Віднови прислів'я»

Кожна пара учнів отримує набір прислів'їв, розділених на частини. Завдання: відновити прислів'я, підкреслити однорідні члени речення.

Земля потребує доброї погоди, доброго	насіння, доброго робітника.
Багатий совісті не купить,	ані блискавки, ані грому.
Чисте небо не боїться	на жодне не встигне.
Світить місяць,	буде тобі скрізь добренько.
Хто на багато весіль поспішає,	та не гріє.
Шануй батька і няньку,	а свою погубить.
Світить місяць,	та не гріє.

— Назвіть прислів'я, у яких однорідні члени об'єднуються за допомогою сполучників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 138–139)

1) Вибіркове списування (вправа 1).

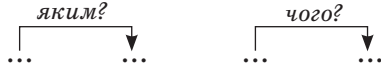
- Прочитайте повідомлення Родзинки. Про що в ньому розповідається?
- Знайдіть речення з однорідними членами. Випишіть його. Побудуйте схему.
- Як на схемі позначається підмет? присудок? другорядні члени?
- Які члени речення є другорядними в цьому реченні?

2) Робота в групах. Обговорення світлини (вправа 2).

- Об'єднайтеся в малі групи. Розгляньте світлину. Чи впізнаєте ви цю тварину?
- Прочитайте про неї текст. Про що з прочитаного ви дізналися вперше?

3) Списування з синтаксичним завданням (вправа 3).

- Спишіть перше речення з тексту про бобрів. Позначте його граматичну основу.
- Утворіть словосполучення зі слів цього речення та запишіть їх. Скористайтеся схемою.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальна вправа (вправа 4).

- Пригадайте, які слова називаються числівниками.
- Знайдіть у тексті про бобрів речення з числівником. Прочитайте його.
- Який вид цього речення за метою висловлювання? Перебудуйте його так, щоб воно стало питальним. Запишіть питальне речення.

2) Робота за текстом (вправа 5).

- Прочитайте текст. Про що ви з нього дізналися? Доберіть до тексту заголовок.
- Випишіть виділені речення. Позначте в них граматичні основи.
- Визначте, яке з них відповідає поданій схемі.

3) Самостійна робота (вправа 6).

- Прочитайте текст. Про яких тварин в ньому йдеться? Чи знали про цих тварин?
- Попрацюйте самостійно. Випишіть з цього тексту речення з однорідними членами. З'ясуйте, як поєднані однорідні члени в цих реченнях.
- Прочитайте речення, в якому однорідні члени пов'язані за допомогою сполучника *а*.

4) Творча вправа (вправа 7).

- Сьогодні на уроці читали три тексти про тварин. Який з них зацікавив вас найбільше? Напишіть про це розповідь.
- Учитель пропонує учням прочитати вголос свої розповіді однокласникам.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які члени речення називаються однорідними?
- Як поєднуються однорідні члени в реченні?
- Які розділові знаки вживаються при однорідних членах речення?

2. Рефлексія. Вправа «Потяг вражень»

На дошці — потяг з вагончиками, які символізують етапи уроку. У дітей є по два смайлики (веселий і сумний). Кожен учень повинен розподілити їх по вагончиках, зазначивши, що сподобалося і не сподобалося.

3. Домашнє завдання

С. 139, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 99. ПОВТОРЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРО РЕЧЕННЯ

Мета: вчити практичного застосування знань та вмінь з теми «Речення»; вдосконалювати вміння розрізняти типи речень за метою висловлювання та інтонацією, перебудовувати речення різних типів, установлювати межі речень, визначати звертання, та ставити розділові знаки при звертаннях; розвивати слухову увагу, аналітичне та критичне мислення, пам'ять; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати інтерес до вивчення рідної мови, старанність.

Обладнання: картки для вправи «Вгадай слово», таблиці з реченням та групою слів, матеріал для створення ментальної карти, картки для вправи «Чарівні перетворення», аркуші з текстом для шифрування, плакат для рефлексії.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Самоналаштування»

— Покладіть руки на парту, заплющте очі та промовляйте:

- Я зможу сьогодні добре працювати на уроці.
- Я — особистість творча.
- Я бажаю однокласникам успіхів на уроці.

2. Вправа «Вгадай слово»

— Доповніть слова пропущеними голосними та прочитайте їх.

3. Каліграфічне письмо

Щи, щот, щог, оти, ого, тож, год, ижн, оди, жня, дин, ини, щогодини, щотижня.

Щотижня ми ходимо плавати до басейну.

— До якої частини мови належать ці слова? Як вони пишуться?

— Утворіть усно з поданого речення питальні та спонукальні.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Прочитайте дві групи слів. Яке з них можна назвати реченням?

Гіркі ягоди звичайної горобини втрачають гіркоти після перших заморозків.

Мороз, горобина, сонечко, зима, заморозки, гіркий, втратили.

— Поясніть свій вибір.

— Сьогодні на уроці ми пригадаємо те, що вивчили про речення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

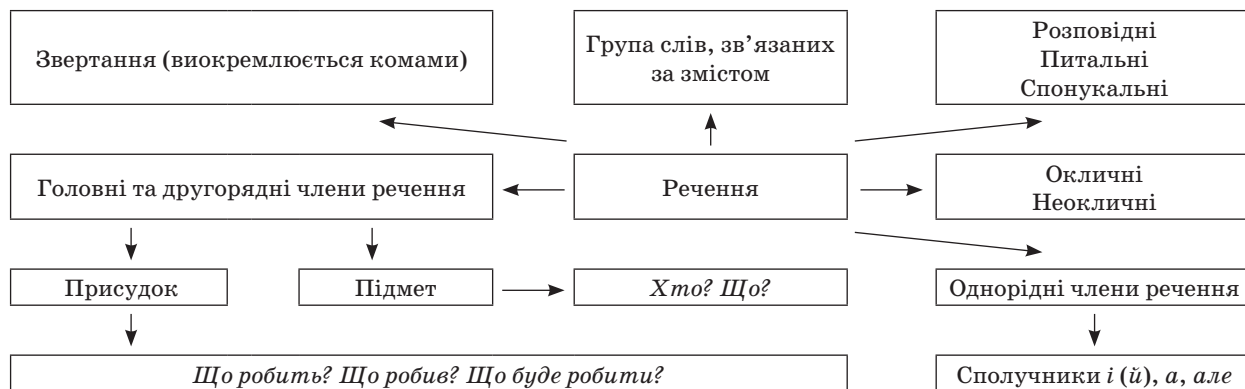
1. Створення ментальної карти «Речення»

Учні працюють у парах. Мають для створення карти основу, стікери, фломастери тощо. Учитель спрямовує роботу учнів запитаннями про речення.

- З чого складається речення? Що воно виражає?
- На які групи поділяються члени речення? Як називаються головні члени речення?
- На які питання відповідає підмет? А присудок?
- Які існують види речень за метою висловлювання? А за інтонацією?

- Як у реченні називається слово або словосполучення, яке називає того, до кого звертаються в реченні? Як звертання виділяється на письмі?
- Як називаються члени речення, що належать до того самого слова та відповідають на те саме питання?
- Якими способами можуть поєднуватися однорідні члени в реченні? Які розділові знаки при цьому вживаються?

Коментар: залежно від рівня підготовки учнів класу вчитель може надати повну самостійність у створенні інтелект-карти або разом з учнями створювати демонстраційний зразок.

2. Вправа «Незнайко»

— Прочитайте речення, відшукайте та виправте помилки. Запишіть речення правильно.

Які дарунки осені найприємніші. Може, це рум'яні яблука, запашні груші, солодкий виноград. Хтось найбільше любить осінь за тихе полювання в лісі, інші ж люди люблять її за щедрий урожай на полях.

3. Вправа «Чарівні перетворення». Робота в парах

Учні отримують на пару картки з реченнями. На звороті карток написано вид речень за метою висловлювання, у який потрібно перетворити речення.

Ласкаве сонце зігріває землю. —>	ПИТАЛЬНЕ. НЕОКЛИЧНЕ
Вилітали пташенята з гнізд. —>	СПОНУКАЛЬНЕ. ОКЛИЧНЕ
Сонце сходить на небі високо. —>	ПИТАЛЬНЕ. НЕОКЛИЧНЕ
Лелеки пролетіли над нашою хатою. —>	СПОНУКАЛЬНЕ. НЕОКЛИЧНЕ
Дрібні хмари плывуть у небі? —>	РОЗПОВІДНЕ. НЕОКЛИЧНЕ

— Прочитайте речення, виконайте перетворення та запишіть нові речення, підкресливши в них граматичну основу.

4. Вправа «Шифрувальники»

— Для шифрування люди використовують різні шифри: знаки, малюнки, кольори. Пропоную зашифрувати послання, використовуючи позначення членів речення.

— Пригадайте, як позначимо підмет? присудок? другорядні члени?

Учні отримують лист-звернення, читають по реченню та зашифровують.

Любі діти!
Читайте, читайте й читайте!
Навіть у вік комп'ютерних технологій і освоєння космічного простору ніхто й ніщо не зможе вам замінити книгу. *(Вона завжди веде вас за собою, надихає жити.)*

Коментар: важливо звернути увагу учнів на перше речення. Звертання не є членами речення. Тому шифрувати потрібно з другого речення.

5. Фізкультхвилинка

Ми — берізки і кленці.
В нас тоненькі стовбурці. (Підводяться.)

Ми в стрункі стаєм рядки,
Виправляєм гілочки. (Руки вперед, у сторони.)
Ледь зіп'ялись з корінців, (Потягування.)
Дістаємо промінців.
Ми стискаєм їх вогонь (Вправи для кистей рук.)
В зелені своїх долонь.
Хилять свіжі вітерці (Нахили тулуба.)
Вліво — вправо стовбурці.
Ще й верхівки кожен ряд (Вправи для шиї.)
Нахилия вперед-назад.

6. Вправа «Пошуковці-дослідники». Робота в групах

Коментар: варто допомогти учням організувати роботу в групах, розподілити ролі.

Завдання: з вірша В. Сосюри «Любіть Україну» відшукати та вписати всі однорідні члени речення.

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,

красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Між братніх народів, мов садом рясним,
сієє вона над віками...

Любіть Україну всім серцем своїм
і всіми своїми ділами.

7. Вправа «Спритний ловець»

Учитель читає речення. Спочатку діти уважно слухають. Потім мають «спіймати», плеснувши в долоні, слово-звертання.

Сиди, кицю, мийся та нічого не бійся.
Я знаю, синичко, чому ти сумна.
Ой, вербо зелена, спусти гіллячко додолу.
Повій, вітре, поганяй листя.
Котику, мур котику, скільки шкоди наробив!
Дякую тобі, сину, за твою доброту!
Вийди, вийди, сонечко, на дідове полечко.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Знання з якої теми узагальнювали сьогодні на уроці?
- Чим речення відрізняється від групи слів?
- Якими видами речення (за метою висловлювання) переважно розмовляю я (вчитель)? А ви (учні)?

2. Рефлексія

- З яким настроєм ви завершуєте наш урок? Оберіть потрібну позначку.
- ✓ Мені було цікаво та легко працювати на уроці.
- ✓ Було цікаво, але не все зрозуміло.
- ✓ Було сумно та нецікаво.

3. Домашнє завдання

Підготуватися до діагностувальної роботи з теми «Речення».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЗАСТОСОВУЮ ЗНАННЯ ПРО ТЕКСТ

УРОК 101. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ТЕКСТ. ПРИГАДУВАННЯ БУДОВИ ТЕКСТУ. ВІДНОВЛЕННЯ ДЕФОРМОВАНОГО ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНІ ЗАПИТАННЯ

Мета: актуалізувати знання учнів про текст та його будову; вчити послідовно розташовувати частини тексту; розвивати аналітичне та синтетичне мислення, зв'язне мовлення, увагу; формувати культурну компетентність, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати повагу до традицій інших країн, любов до близьких.

Обладнання: таблиця для вправи «Дешифрувальник», карта, таблиця для перекладу, коло для рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

— Розшифруйте записану формулу уроку: $(y + o)(e + c)p = z$, де

(*y* — увага, *o* — організованість, *e* — взаємодопомога, *c* — спілкування, *p* — робота, *z* — знання).

Саме ці якості потрібні будуть нам на уроці.

2. Вправа «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	Я	С	Ш
2	І	П	Т
3	'	Т	О

Код 1: 2б, 3а, 1а, 3б, 1б, 3в, 2в.

Код 2: 1в, 2а, 1б, 3б, 1б, 3в, 2в.

— Розшифруйте та прочитайте слова. Що вони означають? На яке питання відповідають?

3. Каліграфічне письмо

Шш Пп шіс іст стс тсо сот п'ят ятс тсо сот шістсот п'ятсот

Модрина живе до п'ятсот років.

4. Синтаксичний аналіз речення

— Підкресліть у реченні з попереднього завдання граматичну основу та другорядні члени речення.

— Визначте вид цього речення за метою висловлювання та за інтонацією.

5. Звуковий аналіз слова.

— Знайдіть у реченні слово з апострофом. Намалюйте його звукову схему.

— Скільки в цьому слові складів? звуків? букв? Чому кількість букв та звуків не збігається?

6. Фронтальне опитування

— Пригадайте, що ви знаєте про текст, та продовжте речення.

Текст виражає ...

Речення в тексті розташовуються ... та пов'язані між собою ...

Текст має таку будову: ..., ... та ...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 140–141)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Прочитайте текст. Поясніть, чи правильно він побудований. Чому?

2) Робота в групах. Обговорення правила про будову тексту (вправа 2).

— Поспілкуйтеся в групах, що ви знаєте про будову тексту. Перевірте себе за правилом.

— Які частини має текст? У якій послідовності вони мають бути розташовані?

3) Списування з синтаксичним завданням (вправа 3).

— Прочитайте текст про День матері, розташувавши його частини в правильній послідовності.

Спишіть його.

4) Творча вправа (вправа 4).

— Розкажіть, чи святкують День матері у ваших родинах. Як саме? Як ви особисто ставитеся до цього свята? Напишіть про це текст.

Учитель пропонує учням прочитати свої тексти однокласникам.

2. Фізкультхвилинка

Ми лісочком йшли, (Ходьба на місці.)
Грибочок знайшли,
Нагнулись, підняли, (Нахилення тулуба вперед.)
У кошик поклали
І далі пішли. (Ходьба на місці.)
Ми лісочком йшли,
Малинку знайшли.
Дотягнулись, зірвали, (Потягування.)
У кошик поклали
І далі пішли. (Ходьба на місці.)
Ми лісочком йшли,
Горішок знайшли,
Потягнулись, дістали, (Потягування.)
У кошик поклали
І далі пішли. (Ходьба на місці.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Мікрофон» (вправа 5).

— Гаджик віртуально подорожував країною, у якій започатковано День матері. Як називається ця країна?

— Що вам про неї відомо? Знайдіть її на карті.

2) Вибіркове списування (вправа 6).

— Прочитайте повідомлення Гаджика про Америку. Що нового дізналися з нього?

— Знайдіть у цьому тексті зачин, основну частину та кінцівку.

— Спишіть основну частину.

— Які орфограми є в словах столицею та президента? Які букви вставили в цих словах?

— Пригадайте, які слова належать до власних назв? Як пишуться власні назви? Підкресліть власні назви в основній частині.

3) Вправа «Знайомство» (вправа 7).

— Гаджик хоче познайомити вас зі своїми американськими друзями. Прочитайте їхні імена. Яке з них належить дівчинці?

— Спишіть імена, поділяючи їх для переносу. Яке ім'я ви не змогли поділити для переносу? Чому?

4) Вправа «Перекладач» (вправа 8).

— В Америці більшість населення розмовляє англійською мовою. Попрацюйте перекладачем. Перекладіть слова ввічливості.

українська	англійська
Привіт!	
Будь ласка.	
До побачення.	
Дякую.	

5) Вправа «Конструктор» (вправа 9).

— Прочитайте кожну частину тексту. Визначте, яка з них є зачином, яка — основною частиною, а яка — кінцівкою.

— Розташуйте частини тексту в правильній послідовності. Прочитайте його.

— Про яке свято в ньому йдеться?

б) Вправа «Інтерв'ю» (вправа 10).

— А чи знали ви про це свято? Розкажіть, кому та за що ви б хотіли висловити подяку. За що?

— Чи є люди у вашому житті, яким ви будете вдячні завжди? Хто вони?

— Як ви вважаєте, чи є люди у вашому житті, які вдячні вам? За що?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Назвіть частини тексту. У якій послідовності вони мають розташовуватися?

— Про які свята ви б хотіли дізнатися більше?

— Які зі свят ви б хотіли мати традиційними в Україні?

2. Рефлексія. Вправа «Коло»

— Зафарбуйте ту частину кола, з надписом на якій ви погоджуєтесь.

3. Домашнє завдання

С. 140, запам'ятати правило. С. 141, вправа 11.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 102. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ ТЕКСТУ.

ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ.

НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ НА ПОДАНІ ЗАПИТАННЯ З ОБҐРУНТУВАННЯМ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: вчити практичним шляхом визначати тему та мету тексту, добирати заголовок; розвивати увагу, аналітичне мислення, спостережливність; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати активну життєву позицію, чесність, порядність.

Обладнання: таблиці із зашифрованими словами, паперові вишні, зображення дерева.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Я в тобі впевнений»

Учні дивляться в очі сусідові по парті. Потім по черзі висловлюються, щоразу починаючи фразу словами: «Я впевнена, що ти...» Наприклад: «Я впевнена, що ти допоможеш мені, якщо мені буде потрібно», «Я впевнений, що ти ніколи не скажеш про мене погано».

2. Вправа «В гостях у математики»

— Прочитайте слова, записані цифрами. Скористайтесь для цього алфавітом-підказкою.

1	2	3	4	5	6	7
Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд	Ее
8	9	10	11	12	13	14
Єє	Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Йй
15	16	17	18	19	20	21
Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр
22	23	24	25	26	27	28
Сс	Тт	Уу	Фф	Хх	Цц	Чч
29	30	31	32	33		
Шш	Щщ	Ьь	Юю	Яя		

22	20	21	1	3	7	6	16	11	3	12	22	23	31

3	21	12	3	18	19	3	1	9	7	18	12	22	23	3

3. Каліграфічне письмо

Сс Вв спр пра рав аве вед едл длі лив иві ість врі вно важ аже ені сть врівноваженість справедливість.

4. Синтаксичний аналіз речення

— Складіть та запишіть зі словами *врівноваженість* та *справедливість* речення з однорідними членами. Підкресліть у ньому граматичну основу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 142–143)

1) Аналітична вправа (вправи 1, 2).

— Прочитайте текст. Про що ви дізналися вперше?

- Допоможіть Гаджикові визначити тему та мету тексту. Прочитайте правило.
- Поміркуйте, про що в ньому повідомляється. Отже, яка тема тексту?
- Як ви вважаєте, навіщо був створений цей текст? (*Щоб розповісти про ...*). Отже, мета ...

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

— Прочитайте заголовки до тексту про індіанців. Поясни, який з них виражає тему тексту, а який — мету.

— Поясни свій вибір.

3) Списування з морфологічним завданням (вправа 4).

— Запишіть заголовок, що вам більше подобається, або придумайте свій, та спишіть текст про індіанців.

— Підкресліть прикметники хвилястою лінією.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальна вправа (вправа 5).

— Прочитайте текст. Хто був відкривачем Америки? На честь кого назвали цей материк? Чи був Америкго Веспуччі дійсно першим мореплавцем, який потрапив на береги Америки?

— Визначте тему цього тексту. З якою метою він написаний?

— Доберіть до тексту заголовок. Поясніть, що виражає ваш заголовок — тему чи мету тексту?

Учні вибірково називають свій заголовок та пояснюють, що він виражає.

2) Творча вправа (вправа 6).

— Зважаючи на те, що ви дізналися про відкриття Америки, як ви гадаєте, чи справедливо Америку назвали на честь Америкго Веспуччі? Поміркуйте, як би ви назвали цей континент. Напишіть про це розповідь.

Учитель пропонує дітям про читати свої розповіді однокласникам.

3) Самостійна робота (вправа 7).

— Прочитайте текст. Про що ви з нього дізналися?

— Визначте його тему та мету. Спишіть першу частину тексту.

— Пригадайте, яку частину мови називають іменниками. Підкресліть іменники у списаному тексті та позначте їх відмінок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що нового дізналися про текст? Як визначити тему тексту? (*З'ясувати, про що в ньому повідомляється.*) А мету? (*Визначити, навіщо він створений.*)

2. Рефлексія. Вправа «Вишенька»

— Прикріпіть свою вишеньку вгорі дерева, якщо урок був для вас цікавим та корисним. Якщо часом вам не все вдавалося — прикріпіть вишеньки на середніх гілках. Якщо на уроці вам було складно і нецікаво — розташуйте вишеньки на нижніх гілочках дерева.

3. Домашнє завдання

С. 142, запам'ятати правило. С. 143, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 103. СКЛАДАННЯ ПЛАНУ ТЕКСТУ. ПЕРЕКАЗУВАННЯ ТЕКСТУ ЗА СКЛАДЕНИМ ПЛАНОМ. ПОДІЛ ТЕКСТУ НА АБЗАЦИ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вчити поділу тексту на логічно завершені частини та складання плану; закріплювати вміння переказувати текст за складеним планом; розвивати зв'язне мовлення, пам'ять, уміння висловлювати власні думки; формувати компетентність у галузі техніки і технологій; виховувати працелюбність, винахідливість.

Обладнання: пазли, частини тексту із зображенням прапорів, мікрофон, стікери, зображення Гаджика.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

- Настрій? (*Супер!*)
- Погода? (*Клас!*)
- До роботи, все гаразд!

2. Вправа «Пазли збирай — слово читай». Робота в парах

3. Каліграфічне письмо

Нн нап апо пол оле лег егл гли лив иві віс іст сть наполегливість

Настирливість, наполегливість, упертість, завзятість.

— Як називаються ці слова?

— Запишіть речення під диктування. Надпишіть над кожним словом речення, до якої частини мови вони належать.

Леонардо да Вінчі вважав, що будь-яка перешкода долається наполегливістю.

— Чи згодні ви з думкою художника?

4. Робота в групах

— Пригадайте, яку будову має текст. У якій послідовності розміщуються частини тексту?

— Попрацюйте в групах. Прочитайте частини текстів, написаних на фрагментах малюнків.

Розташуйте частини тексту в правильній послідовності. Яке зображення ви отримали?

Кожна група отримує три частини зображення, на звороті яких записано частини тексту. Розташували їх у правильній послідовності, отримують зображення прапорів Америки, Канади, Тунісу, Єгипту та Австралії.

Матеріал для вчителя (текст для розміщення на картках)

Калина — це лікарська рослина. Вона містить багато вітамінів, тому її широко використовують у медицині.

Найчастіше для лікувань беруть яскраві плоди або кору й гілочки цієї рослини. Кора незамінна як жарознижувальний засіб. Калина зміцнює імунітет, тобто мобілізує захисні сили організму на боротьбу з хворобою.

Варто подякувати природі за те, що подарувала нам таку чудову лікарську рослину «від ста хвороб».

Представники груп презентують результати своєї роботи. З'ясовують, якій країні належать отримані прапори.

— Ви отримали зображення прапорів країн, якими ми здійснювали віртуальну мандрівку з нашими друзями. Покажіть прапор країни, якою ми мандруємо зараз разом із Гаджиком.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 144–146)

1) Аналітична вправа (вправи 1, 2).

— Розгляньте світлини. Що на них зображено? Як ви вважаєте, що об'єднує всі ці предмети?

— Прочитайте заголовок наступного тексту, щоби перевірити свої здогадки.
— Так, саме американцям належать винаходження предметів, без яких ми вже не уявляємо свого життя.

— Прочитайте повідомлення Гаджика про предмети, зображені на світлинах. Скільки частин має цей текст? Як ви зрозуміли?

— Складіть та запишіть план цього тексту, дібравши заголовок до кожної з частин.
Учні послідовно читають частини тексту та складають його план.

2. Фізкультхвилинка

Наші ручки: раз, два, три! (Плескання в долоні.)

Наші ніжки: раз, два, три! (Притупування ногами.)

На носок, на каблучок, (Виконання руху «ковирялочки» обома ногами по черзі.)

Руку вліво, руку вправо: (Піднімають ліву руку вгору — ліворуч долонею назовні; аналогічний рух правою рукою.)

Ми танцюем козачок (Руки зігнуті до плечей, тулуб напівнахилений уперед, притупують ногами.)

Раз — присядем, два — присядем, (Присідання.)

Гарний настрій — добре всім. (Піднімаються на носки.)

Покружляли, повертілись (Кружляють на місці.)

Й тихо всі за парти сіли.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Мікрофон» (вправа 3).

Учні «естафетою» переказують текст за складеним планом.

2) Списування з синтаксичним завданням (вправа 4).

— Прочитайте текст. Чи можете ви сказати, скільки в ньому частин? Що допомогло вам визначити кількість частин у попередньому завданні?

— Прочитайте правило. Скільки речень може містити абзац? Як пишеться кожен новий абзац?

— Поділіть текст на частини. Спишіть його, починаючи кожен абзац з абзацу.

3) Тренувальна вправа (вправа 5).

Вправу виконують фронтально. Учні послідовно читають частини тексту та добирають до них заголовки у формі питального речення.

4) Вправа «Твоя думка» (вправа 6).

— Прочитайте інформацію Гаджика. Як ви гадаєте, чи правильно роблять американці?

5) Творча вправа (вправа 7).

— А що ви вмієте добре робити власноруч? Хто вас цього навчив? Напишіть про це текст.

Учні «ланцюжком» читають свої тексти однокласникам.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— На що можна поділити текст? Як пишеться кожен абзац?

— Про які винаходи американців ви сьогодні дізналися?

— Який би винахід хотілося зробити вам самим?

2. Рефлексія

— Напишіть на стікері одне слово, що характеризують ваше враження від уроку, та прикріпіть його біля Гаджика.

3. Домашнє завдання

С. 145, запам'ятати правило. С. 145, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 104. РОЗРІЗНЕННЯ РІЗНИХ ТИПІВ ТЕКСТІВ. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ

Мета: розширювати знання учнів про типи текстів; удосконалювати вміння добирати заголовки до текстів; розвивати зв'язне мовлення, фонетичний слух, вміння правильно узагальнювати інформацію та робити висновки; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати почуття поваги до інших, самоповагу.

Обладнання: карта, таблиця з анаграмою, цеглинки з типами текстів, мішень.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Доброго ранку! Доброго дня!
Доброго вечора вам кожного дня!
В школі з вами, як завжди, є я.
Нехай будуть мир і злагода в нас,
Нехай завжди квіти не в'януть для нас.
Кожному дню — безхмарного неба,
Кожній дитині веселощів треба,
Кожній оселі — щастя і хліба.
Нехай усміхаються люди щодня.
Доброго ранку! Доброго дня!

2. Вправа «Склади поміняй, слово прочитай»

РАПЕТЕТУМРА

3. Каліграфічне письмо

*Тт тем ем мпе пер ера рат ату тур ура температура
Максимальна температура повітря була зафіксована в Ірані в пустелі Деште-Лут. Столпчик
термометра тут піднявся до 71 градуса Цельсія.*

— Підкресліть граматичну основу записаних речень.

4. Звуковий аналіз слова

— Виконайте звуковий аналіз слова *Цельсія*. Поділіть його для переносу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Фронтальне опитування

- Пригадайте, які існують різновиди текстів.
- Як називається текст, у якому про щось розповідається?
- У якому щось описується? У якому щось доводиться?

2. Робота за підручником (с. 146–148)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

Учні мають на столах по три цеглинки. На таблиці — умовні позначення.

РОЗПОВІДЬ

ОПИИС

МІРКУВАННЯ

Учні читають текст та демонструють відповідну цеглинку.

2) Списування з синтаксичним завданням (вправа 2).

- Доберіть заголовки до тексту про соняшник, що вам сподобався найбільше. Спишіть його.
- Підкресліть однорідні члени речення.

3) Тренувальні вправа (вправа 3).

— Прочитайте повідомлення про країну, якою віртуально подорожувала Читалочка.

Учні читають текст естафетою по реченню.

— Який тип цього тексту? Відшукайте Мексику на карті.

3. Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас.
Два — присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — І вгору.
Два! — І вниз.
На сусіда подивись.
Будем дружно присідати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз! — Піднялись.
Два! — Присіли.
Хай мужніє наше тіло.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

4. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Що нового про Мексику ви дізналися з цього тексту? Напишіть про це розповідь.

Учитель пропонує попрацювати в парах. Учні по черзі читають свої розповіді сусідові/сусідці по парті.

2) Вправа «Знайомство» (вправа 5).

— Прочитайте імена мексиканських друзів Читалочки. Побудуйте звукові схеми цих слів.

— Яке ім'я має всі склади відкриті?

3) Вправа «Хвилинка ввічливості» (вправа 6).

— Прочитайте ввічливі слова, які вживають мексиканці. Чи здогадалися ви, якою мовою вони розмовляють?

4) Вправа «Перевір себе» (вправа 7).

— Прочитайте текст, щоб перевірити свою думку. Який тип цього тексту?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Назвіть типи текстів.

— Яка мета тексту-розповіді? Опису? Міркування?

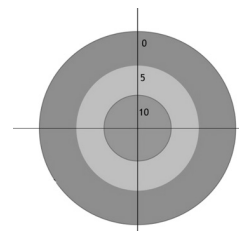
— Про яку країну сьогодні дізналися на уроці?

2. Рефлексія. Вправа «Рефлексивна мішень»

Діти на дошці заповнюють «рефлексивну мішень», оцінюючи свою діяльність на уроці.

3. Домашнє завдання

С. 148, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 106. РОЗПІЗНАВАННЯ І НАПИСАННЯ ТЕКСТУ-ОПISУ. ВІДГАДУВАННЯ РОСЛИНИ Й РОЗПІЗНАВАННЯ ЛЮДИНИ ЗА ЇХНІМ ОПИСОМ. НАПИСАННЯ ОПISУ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: удосконалювати вміння учнів визначати тип тексту; вчити розпізнавати серед інших типів та писати самостійно текст-опис; розвивати зв'язне письмове мовлення, спостережливість, вміння помічати деталі, узагальнювати та робити висновки; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати повагу до оточуючих, тактовність.

Обладнання: таблиця «Збери слово», папки-книжки та аркуші з текстами, таблиці для вправи «Прочитай та відшукай», зображення кукурудзи.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

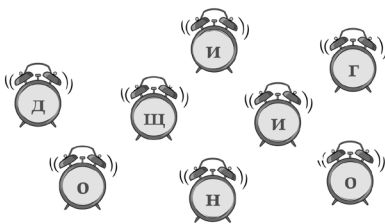
1. Організація класу

Доброго дня вам, любі малята,
Хлопчики милі мої і дівчатка!
Щирою посмішкою я вас вітаю,
Доброго настрою на весь день бажаю.
Хай на милих ваших личках
Привітні розцвітуть усмішки.

Вліво — вправо поверніться
І сусідам усміхніться.
За руки одне одного візьмем —
І дружно привітаємось —
Добрий день!

2. Вправа «Збери слово».

— З букв, написаних на малюнках, зберіть слово.

3. Каліграфічне письмо

Щи щог ого год оди дин ини щогодини.

Щогодини зі світу зникають три види тварин!

— Визначте тип речення за метою висловлювання та інтонацією. Підкресліть його граматичну основу.

4. Робота в групах. Вправа «Зберіть книжку»

Учні об'єднуються в групи. Кожна група має три книжки (файлові папки А5), з яких «повипадали» сторінки (аркуші з текстами).

Книги називаються: «Опис», «Розповідь», «Міркування».

Завдання: прочитати тексти та повернути їх (вставити у файли відповідних папок) у відповідні книги.

— Прочитайте назви книг. Що вони вам нагадують? (*Типи текстів.*)

— Яка мета тексту-розповіді? міркування? опису?

— Так сталося, що деякі сторінки з книг вилетіли та переплуталися. Прочитайте тексти на сторінках та поверніть до відповідної книжки.

Матеріал для вчителя (тексти)

Текст 1

У Юрка є олівець для писання, малювання і креслення. Він легенький, тоненький.

Складається олівець із графітного стрижня та дерев'яної оправы, зробленої з м'якого дерева, що має форму циліндра. Олівець з одного кінця гостро заструганий, а з іншого — прикріплено гумку.

Юрко носить олівець у пеналі.

Текст 2

Лисиця — красива тварина.

Тіло її вкрите густою рудою шерстю. У лисиці розкішний пухнастий хвіст. У неї короткі ноги і гостра мордочка. Очі в лисиці ніби намистинками, світяться хитрим вогнем.

Лисиця є героєм багатьох казок, де вона виконує не дуже позитивну роль — краде курей, хитрує, полює на птахів і т. ін.

Текст 3

Пенал — зручна річ. Ось поміркуйте самі!

По-перше, зручно зберігати письмове приладдя в одному місці. Мені не потрібно витратити час на пошук маленької гумки у великому портфелі. Узав пенал. Відкрив. І дістав гумку. По-друге, гострі олівці або ножиці можуть зіпсувати зошити і книжки. А так речі цілі. По-третє, пенал гарний. Настрій одразу поліпшується, коли з нього дістаєш ручку. І завдання здається не таким складним.

Все ж таки корисна річ — пенал.

Текст 4

Чи полегшує техніка життя людини?

Звісно, вона допомагає кожному. Твоїй матері — поратися по господарству. Що було б, якби не було пральних машин, холодильників, електричних і газових плит? На мою думку, техніка виконує багато важкої роботи. Адже, якби не було трактора, комбайна, автомобіля, підйомного крана, — усе потрібно було б робити вручну. Усю техніку створила сама людина. Це витвір її розуму.

Отже, без людини не було б техніки. Потрібно вчитися, здобувати знання, щоб створювати цікаві й корисні (За Лідією Андрієць).

Текст 5

Настала зима. Випав сніг. Сашко взяв ключку й шайбу, вийшов на вулицю і побачив Іванка.

Раптом Іванко послизнувся на льоду і впав, боляче вдарившись підборіддям. Побачивши це, Сашко голосно засміявся. Іванкові було дуже прикро, але він мовчки підвівся і пішов далі.

Тільки-но Іванко зробив кілька кроків, як за його спиною впав Сашко. Іванко повівся, як справжній друг. Він простягнув Сашкові руку та допоміг підвестися.

Текст 6

Історія паперу почалася давно.

Багато років тому жив у Китаї працюючий і винахідливий ремісник Цай Лунь. Він здогадався розтовкти деревину бамбука й шовковиці на борошно. Висипав його в казан, додав до нього вапна, залив водою і кип'ятив доти, поки вариво не перетворилося на білу густу масу. Додав до неї трохи клею. А тоді вилив у ситечко і якийсь час струшував. Вода стекла, а кашка лягла рівним шаром, утворивши тоненьку плівку.

Так було винайдено папір. Сучасний папір виготовляють з дерева (За Паолою Утевською).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 149–150)

1) Аналітична справа (вправи 1, 2).

— Розгляньте світлини овочів. Поміркуйте, що між ними спільного.

— Прочитайте текст, щоб перевірити свою думку. Який тип цього тексту? Чому ви так вирішили?

2) Тренувальна справа (вправа 3).

— Прочитайте текст. Який тип цього тексту?

— Чи здогадалися ви, про яку рослину йдеться в тексті? Запишіть її назву в заголовку.

— Знайдіть у тексті слова з пропущеними літерами. Назвіть орфограму в цих словах. Як перевірити ненаголошені *e* та *и* в корені слова?

— Назвіть слова, у яких пропущено літеру *e*, та перевіріть до них. Які слова мають пропущену *и*? Як перевірити?

— Спишіть текст, уставляючи пропущені букви. Підкресліть орфограми.

2. Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Заірнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!
Візьмемося за руки
Та станемо у коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій, дуже.
Посміхнись і ти, мій друже!
Зранку я чогось не в душі,
Звеселіть, бо зажурюся!

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа. Робота в парах (вправа 4).

— Попрацюйте в парах. Складіть та запишіть опис одного з овочів, що потрапив до нас з Мексики, не називаючи його. Прочитайте свій опис сусідові/сусідці по парті, щоб вони відгадали назву цієї рослини.

Якщо хтось з учнів не зміг вгадати назву рослини за описом, учитель пропонує прочитати текст для всього класу.

2) Вправа «Вгадай за описом» (вправа 5).

— Прочитайте опис зовнішності мексиканців. Уважно розгляньте світлини. Поміркуйте, на якій світлині зображено маленького мексиканця.

Учні самостійно читають текст та обирають правильний, на їхню думку, варіант.

Перевірка: учні демонструють свій варіант відповіді зручним для вчителя способом (піднімають картку з відповідною цифрою, кількість пальців, плескають у долоні, коли вчитель показує відповідну світлину).

1

2

3

4

3) Творча вправа «Впізнайко» (вправа 6).

— Чи добре ви знаєте, як виглядають ваші однокласники? Яке в них волосся, колір очей, зріст? Учитель пропонує утворити коло та уважно роздивитися зовнішній вигляд одне одного.

— Опишіть когось з однокласників, не називаючи його імені. Який тип тексту ви використаєте?

УРОК 107. ПРИГАДУВАННЯ БУДОВИ І РОЗПІЗНАВАННЯ ТЕКСТУ-МІРКУВАННЯ. СКЛАДАННЯ ТЕКСТУ-МІРКУВАННЯ ЗА ПОДАНИМ ТВЕРДЖЕННЯМ І ДОВЕДЕННЯМ. ПОШУК ПРАВДИВОЇ ТА НЕПРАВДИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА РЕКЛАМНОМУ ПЛАКАТІ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: актуалізувати знання учнів про текст-міркування, його складові; розвивати критичне мислення, пізнавальну активність, увагу, спостережливість; формувати практичні навички складання тексту-міркування, інформаційну компетентність; виховувати прагнення до здорового способу життя, активну життєву позицію.

Обладнання: цеглинки з буквами для складання слів, картки із загадками та малюнками тварин, таблиця для визначення інформації, фігурки дітей.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

— Американський винахідник Генрі Форд сказав:

«Зібратися разом — це початок,

Триматися разом — це прогрес,

Працювати разом — це успіх!»

— Ми зібралися, тримаємося разом і починаємо працювати. Бажаю успіху!

2. Робота в групах. Вправа «Розсипанка»

Учні об'єднуються в групи. Кожна група має набір цеглинок з буквами. З них необхідно скласти 4 слова.

Залежно від рівня підготовленості учнів учитель може назвати перші та останні букви у словах.
(*Влітку, взимку, вперед, назад.*)

в	і	т	к	у	л
и	у	з	к	м	в
п	е	в	д	р	е
з	а	а	д	н	е

3. Каліграфічне письмо

Вв Нн влі ітк тку взи умк мку впе ере ред наз аза зад влітку взимку вперед назад

4. Синтаксичний аналіз речення

— Складіть речення з одним зі слів на вибір. Підкресліть у ньому граматичну основу. Визначте вид речення за метою висловлювання та за інтонацією.

5. Робота в парах. Вправа «Прочитай та відгадай»

Кожна пара отримує картки із загадками та малюнками-відгадками.

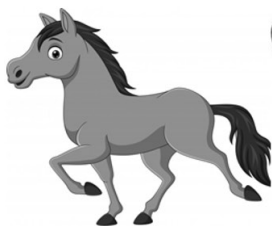
Завдання: прочитати загадку, відгадати та поєднати з малюнком-відгадкою.

— Який тип текстів використано в загадках? Яка мета тексту-опису?

Матеріал для вчителя (загадки)

- Я великий, я красивий,
Як біжу, то в'ється грива.
Хвіст у мене довгий-довгий,
Хвіст у мене, мов шовковий.
- Червонясту шубку має,
По гілках вона стрибає.
Хоч сама мала на зріст,
Та великий має хвіст,
Як намисто, оченята.
Хто це? Спробуй відгадати.

- В лісі молодиця гуляє,
На всі боки поглядає.
На ній шубка дорога
Вся горить, мов золота.
Хвіст пухнастий і м'який.
Що за звір такий?
- Шерсть гладенька
І м'якенька,
Спинка гнеться,
Хвостик в'ється —
Тільки лапки
Цап-цапапки!
- Влітку сіренький, а взимку біленький.
Довгі вуха має, швидко в лісі стрибає.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 150–152)

1) Аналітична вправа (вправи 1, 2).

— Прочитайте повідомлення Читалочки. Про що ви дізналися з нього? Визначте тип цього тексту. Поясніть свій вибір.

— Прочитайте правило. Які частини має текст-міркування?

2) Списування з синтаксичним завданням (вправа 3).

— Знайдіть та прочитайте в тексті про жувальну гумку твердження (доведення, висновок).

— Спишіть текст. Пригадайте, як потрібно писати кожен частину тексту?

3) Творча вправа (вправа 4).

— Прочитайте твердження про жувальну гумку. Оберіть те, що, на вашу думку, є правильним. Побудуйте текст-міркування, обравши відповідне доведення з рамок.

— Якої частини тексту бракує? (Висновку.) Допишіть його самостійно.

Учитель пропонує прочитати учням свої тексти з різним твердженням.

2. Фізкультхвилинка

Вже стомилися ми трішки, (Ходьба на місці.)
Вийдем, дітки, на доріжку.
Наші ручки: раз, два, три. (Плескають.)
Наші ніжки: раз, два, три. (Тупотять.)
Ось голівонька стомилась, (Нахиляння головою в сторони.)
Вліво — вправо нахилилась:
Раз, два, три.
Будем пальчики стискати, (Стискання пальців рук.)
Будем знову працювати.

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота в групах. Аналіз медіа (вправа 5).

Учні об'єднуються в групи. Завдання: дослідити рекламний плакат та визначити, яка інформація правдива, а яка — ні; заповнити таблицю.

— Поміркуйте, з якою метою створюється реклама. Чи завжди інформація, що надається у рекламному відео або фото, правдива? Наведіть приклади реклами, яка містила неправдиву інформацію.

— Потренуйтеся визначати неправдиву інформацію, дослідивши рекламний плакат жувальної гумки.

Інформація	
Правдива	Неправдива

— Як ви вважаєте, чи важливо вміти розрізняти правдиву та фейкову інформацію? Чому?

2) Творча вправа (вправа 6).

— А як ви ставитеся до жувальної гумки? Чи варто її вживати? Що можете порадити її любителям? Складіть про це розповідь.

Учні зачитують свої тексти, працюючи в парах.

3) Робота з текстом (вправа 7).

— Прочитайте повідомлення Читалочки. Визначте тип цього тексту. Доберіть до нього заголовок. Чи хотілося б вам долучитися до такого незвичайного свята? Які ще незвичайні заходи ви могли б запропонувати?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

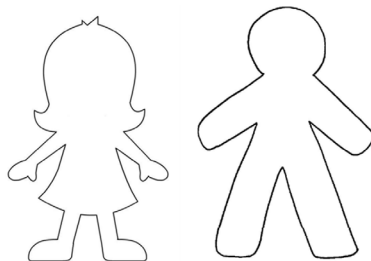
1. Бесіда

— Який тип тексту досліджували на уроці?

— Як називаються частини тексту-міркування?

— Чому важливо критично ставитися до інформації, що міститься в рекламі товарів або послуг?

2. Рефлексія. Вправа «Домалюй настрої»

Домалювати фігурці настрої, який учень (учениця) має наприкінці уроку, та прикріпити на дошці.

3. Домашнє завдання

С. 151, запам'ятати правило. С. 152, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 108. РОЗПІЗНАВАННЯ І СКЛАДАННЯ ЕСЕ. НАПИСАННЯ ЕСЕ ПРО СВОЮ МРІЮ

Мета: вчити розпізнавати есе серед інших текстів, розрізняти есе і міркування, складати власне есе; розвивати аналітичне та синтетичне мислення, фонетичний слух; формувати мовленнєву компетентність — здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати турботливе ставлення до близьких, патріотизм.

Обладнання: таблички з частинами тексту, пазл із питаннями, мотузочки або синельні палички.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Моя мрія»

— У кожного з вас, діти, є своя мрія. Складіть долоньки разом, піднесіть їх до ротиків і пошепки вимовте свою мрію: «Я мрію про...». Заховайте свою мрію в кулачок, притуліть до серця, потримайте трохи і відпустіть, дмухнувши на неї. Нехай ваші мрії летять і обов'язково здійснюються!

2. Робота над віршем

— Послухайте вірш. Про що він?

Я — всього лиш дитина,
Та мрія доросла моя:
Хочу, щоб кожна людина
Любила життя так, як я!

Хочу, щоб в небі веселка
Місточком до сонця була,
І дружба, щоб завжди від серця
До іншого серця вела.

Хочу, щоб сонце світило
Усій дітворі на Землі,

І разом під повним вітрилом
Дорослі йшли і малі.

Хочу гасати по полю,
Де квітнуть волошки й жита.
І вірю в щасливу долю,
Бо дуже люблю я життя!

Хай збудеться мрія дитяча!
Бажаєм усім Доброти!
У серці палкім і гарячім
Її по життю пронести!

Оксана Голубева-Чипак

— Як ви вважаєте, хто автор цього вірша: дитина чи доросла людина? Чому ви так вирішили?

— Про що мріє дитина?

3. Каліграфічне письмо

Мм мрі рія мрія мрійник мрійниця мріяти мрійливий замріяна

— Як називаються слова, записані під час каліграфічного письма? Визначте в них спільний корінь.

4. Робота в парах. Відновлення деформованого тексту

— Пригадайте з який частин складається текст-міркування.

— Попрацюйте в парах. Упорядкуйте частини тексту-міркування.

По-перше, сторінки книжок можуть розповісти багато цікавого та корисного. Вони допомагають пізнавати світ, дарують нам знання. По-друге, завдяки дружбі з ними ми стаємо цікавими співрозмовниками. По-третє, вони вчать нас бути порядними, чесними, щирими. Вони, як справжні друзі, завжди знаходяться поруч.

Чому книгу називають другом?

Тому книги — справжні друзі. Треба читати та берегти їх!

— Чи погоджуєтеся ви з твердженням, що міститься у відновленому тексті? Яку назву має ваша улюблена книга? А чи мріяли ви стати автором власної книги? Про що б вона була?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 152–154)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

— Прочитайте повідомлення про країну, якою віртуально мандрував Щебетунчик. Що вас зацікавило чи здивувало в ньому? Визначте тип цього тексту.

2) Списування з морфологічним завданням (вправа 2).

— Пригадайте, яка частина мови називається прикметником. Як прикметники підкреслюються в реченні?

— Оберіть з тексту про Бразилію абзац, що вам більше сподобався. Доберіть до нього заголовок.

— Спишіть цей абзац та підкресліть прикметники.

3) Тренувальні вправа (вправа 3).

— Прочитайте правило. Про який тип тексту в ньому йдеться? Що висловлюється в тексті-есе?

— Прочитайте текст про бажання Щебетунчика. Визначте, що він написав: розповідь, опис, міркування чи есе? Поясніть свою думку.

2. Фізкультхвилинка

Раз — підняти руки вгору, (Нахилиння тулуба вперед.)

Два — нагнутися додолу. (Торкаються руками підлоги.)

Не згинайте, діти, ноги,

Як торкаєтесь підлоги.

Три, чотири — прямо стати,

Будем знову починати.

Руки — в боки,

Нахились вперед, (Нахилиння тулуба вперед — назад.)

Нахились назад.

І праворуч, і ліворуч, (Праворуч — ліворуч.)

Щоб нічого не боліло.

Раз, два, три, чотири — (Стрибки на місці.)

Набираємося сили.

Нахилились, повернулись,

До товариша всміхнулись.

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Цікаво, а які бажання або мрії маєте ви? Як ви вважаєте, ваші тексти про мрію будуть однаковими чи різними? А заголовки? Поміркуйте, чи можуть мати різні за змістом тексти однаковий заголовок?

— Доберіть до свого тексту заголовок та напишіть есе про свою мрію.

Учитель пропонує учням прочитати свої тексти однокласникам.

2) Вправа «Знайомство» (вправа 5).

— Прочитайте імена бразильських друзів Щебетунчика. Яке з них належить хлопцеві?

— Запишіть імена та побудуйте їх звукову схему.

— Яке ім'я починається та закінчується приголосним?

— У якому імені однакова кількість твердих та м'яких приголосних?

3) Вправа «Перекладач» (вправа 6).

— Прочитайте, якою мовою розмовляють бразильці. Як звучать ввічливі слова цією мовою?

— Як привітатися португальською мовою? А попрощатися?

— Яке слово вживають, коли хочуть подякувати? А коли звертаються з проханням?

4) Колективна вправа «Пазл» (вправа 7).

— Уважно прочитайте інформацію про бразильців. Надавши відповіді на запитання за змістом цієї інформації, ми зберемо пазл та побачимо, як виглядає прапор Бразилії.

Запитання 1

Що обов'язково має кожен бразилець?

Запитання 2

Як ставляться бразильці до всіх членів своєї сім'ї?

Запитання 3

З ким бразильці підтримують стосунки?

Запитання 4

Чого не люблять робити в Бразилії?

Запитання 5

Що для бразильців є звичайною річчю?

Запитання 6

Що в Бразилії зазвичай починається із запізненням?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. **Бесіда**

- Про який тип тексту дізналися на цьому уроці? Чим він відрізняється від інших типів текстів?
- Чи маєте ви в себе вдома щось із символіки своєї країни? Що саме?
- Які з традицій бразильців, на вашу думку, варто мати і нам, українцям?

2. **Рефлексія. Вправа «Мотузочка»**

- Покажіть за допомогою мотузочки свій настрій наприкінці уроку.

3. **Домашнє завдання**

С. 153, запам'ятати правило. С. 154, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 109. РОЗПІЗНАВАННЯ СТИЛІВ ТЕКСТІВ. НАПИСАННЯ ОГОЛОШЕННЯ. СТВОРЕННЯ І ЗАПИСУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ЗА ПОДАНИМ ПОЧАТКОМ, СВІТЛИНОЮ ТА ІНФОРМАЦІЄЮ З ДОВІДКИ

Мета: вчити практичним шляхом розпізнавати стилі текстів; виробляти вміння писати оголошення; розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, увагу; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати виконавську дисципліну, акуратність, охайність.

Обладнання: індивідуальні картки із зашифрованим словом, цеглинки з реченнями, таблиця про стилі тексту.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

— Відчуємо себе часточками колективу, краю, держави, Всесвіту і скажімо собі...

- Я прийшов на урок навіщо? ... (*Учитися.*)
- Треба бути яким? ... (*Спокійним.*)
- Зі мною хто? ... (*Мої друзі.*)
- Вони мене що? ... (*Поважають.*)
- Мені це як? ... (*Приємно.*)
- Я готовий до чого? ... (*До успішної роботи.*)

2. Вправа «Дешифрувальник»

— Прочитайте слово з таблиці, відшукавши в кожному стовпчику зайву букву.

Ю	К	Н	А	А	*	Ф	Г	Б
Ю	К	Н	Л	А	*	Я	Г	Б
Ю	А	Н	Л	А	*	Ф	Г	Ь
Ю	К	Н	Л	А	*	Ф	Г	Б
Н	К	Н	Л	М	*	Ф	Г	Б
Ю	К	Н	Л	А	*	Ф	Т	Б
Ю	К	Н	Л	А	'	Ф	Г	Б
Ю	К	П	Л	А	*	Ф	Г	Б

— Чи подобається вам учити напам'ять? Що саме?

— Чи є у вас секрети, що швидше допомагають вчити напам'ять?

— Яка орфограма в цьому слові? Коли в словах вживається апостроф?

3. Каліграфічне письмо

Нн нап ана пам ам'я м'ят ять напам'ять

Щоби легко вчити тексти напам'ять, використовуйте тільки позитивні твердження, програмуючи свій мозок на роботу і результат.

— Визначте тип цього речення за метою висловлювання та інтонацією.

4. Робота в групах. Вправа «Збери текст»

Учні об'єднуються в групи. Кожна група отримує набір цеглинок, на якому написано речення.

Була вже пізня осінь.

Одного разу ми з мамою прогулювалися по парку.

І тут я помітив, що хтось ворухиться на товстому стовбурі старого дерева.

Я подивився туди й побачив білку!

Білочка, не кліпаючи, дивилася на нас своїми блискучими чорними очима.

Вона трималася на стовбурі, міцно вчепившись в кору кігтиками на лапках.

Завдання: розмістити цеглинки (одна на одну) в такому порядку, щоб утворився текст. До тексту дібрати заголовок. Визначити тип тексту.

Матеріал для вчителя (речення)

1-ша група

Адже вона давала гарний урожай.

Люди боялися прогнвити Деметру.

Для давніх греків Деметра — богиня родючості.

Її сила проявляється в цвітінні садів, проростанні хлібних паростків, теплих дощах, вона вдихає життя у все живе.

Вірили, що з настанням весни віддячить Деметра кожному, хто шанував її чудодійну силу.

Тому прославляли її урочистими піснями.

2-га група

І тут я помітив, що хтось ворухиться на товстому стовбурі старого дерева.

Білочка, не кліпаючи, дивилася на нас своїми блискучими чорними очима.

Я подивився туди й побачив білку!

Була вже пізня осінь.

Одного разу ми з мамою прогулювалися по парку.

Вона трималася на стовбурі, міцно вчепившись в кору кігтиками на лапках.

3-тя група

Залишився в цуценяти тільки хвіст у зубах.

Ящірка сиділа на камені і грілася на сонечку.

Цуценя пирхнуло і відкинуло його.

А ящірка сидить під каменем і новий хвіст відрощує.

До неї підкралося цуценя і схопило її за хвіст.

Ящірка вивернулася і втекла.

4-та група

Цю указку Сашко Петренко виготовив власноруч.

Діти принесли красиві й рівні указки.

Марія Миколаївна взяла її та почала показувати літери на дошці.

Раптом учителька побачила криву паличку.

Учителька Марія Миколаївна попросила учнів зробити їй указку.

Їх майстрували батьки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань учнів

— Пригадайте з 3-го класу, які існують стилі текстів.

— Скористайтеся таблицею та назвіть ознаки, властиві художньому стилю. А науково-популярному?

Текст	Характерні ознаки
Художній	Наявні синоніми, антоніми, порівняння, слова з переносним значенням, емоційне мовлення
Науково-популярний	Використовуються наукові терміни, перевірені факти, відсутні емоції

2. Робота за підручником (с. 154–155)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

- Прочитайте тексти та визначте, до якого стилю вони належать. Що допомогло вам визначитися?
- Прочитайте підказку Гаджика. Про які стилі мовлення ви з неї дізналися?

2) Списування з синтаксичним завданням (вправа 2).

— Спишіть з попереднього завдання науково-популярний текст. Спочатку доберіть до нього заголовок.

3) Творча вправа (вправа 3).

- Розгляньте світлину. Як називається рослина, що на ній зображена?
- Прочитайте довідку. Що ви дізналися з неї про латаття?
- Чи бачили ви в житті таку квітку? Де саме?
- Напишіть художній текст про зображену рослину за поданим початком. Чого у вашому тексті буде більше: наукових фактів чи слів з емоційним забарвленням та порівнянь?

Учитель пропонує учням прочитати свої тексти однокласникам. Варто коментувати прослухані тексти, заохочувати дітей аналізувати почуте: чи були дотримані вимоги до текстів художнього стилю.

3. Фізкультхвилинка

4. Продовження роботи за підручником

Тренувальна вправа (вправи 4, 5)

- Прочитайте повідомлення. До якого стилю належать ці тексти? Чому ви так вирішили?
- Яке оголошення вас зацікавило? Чому?
- Чи доводилося вам писати оголошення? Про що саме?
- Уявіть, що у вас є ролики, з яких ви вже вирости. Батьки дозволили вам їх комусь віддати.

Напишіть оголошення про свою пропозицію.

Учні працюють самостійно, потім зачитують свої оголошення. Учитель пропонує визначити оголошення, які містять максимальну кількість потрібної інформації. Аналізують також інформацію, що не є важливою для того, хто читає оголошення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Назвіть, які існують стилі текстів.
- Який зі стилів можна зустріти в енциклопедії? А в книжці з казками? Тексти якого стилю доводиться вам читати найчастіше? А з якими зустрічаєтеся рідко?

2. Рефлексія. Вправа «Пантоміма»

Учням пропонують показати пантомімою своє враження від уроку.

«Руки вгору» — задоволений.

«Голова донизу» — незадоволений.

«Обличчя закрите долонями» — байдуже.

3. Домашнє завдання

С. 154, запам'ятати правило. С. 155, вправа 6.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 110. ПОВТОРЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ТЕКСТ

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів з теми «Текст»; удосконалювати практичні навички роботи з текстом; розвивати вміння концентрувати увагу на виконанні завдання, пам'ять; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати самоорганізованість, відповідальність, любов до рідної мови.

Обладнання: таблиця зі смайлами, веселка з питаннями, малюнки із зображенням нот, цеглинки з написаними стилями текстів, плакат для рефлексії, картки для індивідуальної роботи, аудіо або відеофайл з піснею Олега Самойдюка «Мова єднання».

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Обери смайлик»

— Оберіть «Смайл уроку» з-поміж запропонованих.

В учнів, які обрали «сумні» або занадто веселі смайлики, варто дізнатися про причину їхнього вибору та порадити налаштуватися на активну роботу.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Прочитайте приказку: «Мови нашої слова, наче музика жива».

— З чим порівнюються слова нашої мови? (З музикою.)

— У що складаються слова? (У речення.) А речення? (У тексти.)

— Сьогодні ми узагальнимо знання про текст. За кожне виконане завдання отримаємо музичну ноту. Зібравши всі сім нот, зможемо послухати пісню Олега Самойдюка «Мова єднання».

3. Робота над віршем

— Прочитайте вірш. Поміркуйте, яке слово пропущене?

Все, що в ... (гардеробі) маєш
та щоденно надягаєш, —
це робота швачки рук,
пам'ятай про це, мій друг.

— Де зберігається одяг?

— Яке ще значення, крім місця для зберігання одягу, має слово *гардероб*?

4. Каліграфічне письмо (перша нота)

Гг гар рде дер еро роб гардероб

Гардероб, гардеробна, гардеробник, гардеробниця.

— Як називають ці слова? (Споріднені). Визначте в них корінь.

— Складіть та запишіть зі словом *гардероб* речення. Підкресліть у ньому граматичну основу.

— За сумлінно виконане завдання отримуємо першу ноту.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вправа «Збери веселку» (друга нота)

- Скільки нот на музичному стані? А чого ще в світі сім?
- Другу нотку отримуємо, коли побудуємо семикольорову веселку. Кожен колір веселки — питання з теми «Текст».

Червоний	Яку будову має текст?
Помаранчевий	Що називається темою та метою тексту?
Жовтий	На що можна поділити текст? Як пишуться абзаци?
Зелений	Назвіть типи текстів.
Блакитний	Назвіть частини тексту-міркування.
Синій	Який текст називають есе?
Фіолетовий	Назвіть стилі текстів.

2. Вправа «Текст читай — заголовок добирай» (третья нота)

Завдання: прочитати текст та дібрати заголовок; визначити його тему та мету.

Учні працюють за індивідуальними картками.

Картка

Білка — заощадлива тваринка.

В одному зі своїх гнізд білка облаштовує склад. Тут вона запасає лісові горішки, шишки. Любить білочка ласувати і грибочками. Вона збирає масляки і підберезники, насаджує їх на гілки і сушить.

Узимку білка буде стрибати по гілках дерев, підкріплюватися сушеними грибами.

Тема тексту: _____

Мета тексту _____

3. Вправа «Упорядкуй текст». Робота в групах (четверта нота)

Учні об'єднуються в групи та отримують картку з деформованим текстом. Завдання: упорядкувати речення так, щоб утворився текст. Визначити стиль утвореного тексту.

№ речення	Речення
	З хлопцями був собачка Дружок.
	Біля ялинки хлопчики знайшли мале білченя.
	Був теплий сонячний день.
	Там було гарно і весело.
	Хлопчики гарно провели день.
	Василько взяв його і посадив на дерево.
	Василько і Петрик пішли до лісу.

№ речення	Речення
	На узліссі з надламаної гілки сльозиться сік.
	Ласкаво пригріває сонечко в лісі.
	Однак чує вона кожен шерех, кожен тривожний звук.
	Вже набубнявіли бруньки на деревах.
	Вийшла на узлісся стара лосиха з довгоногим лосеням.
	Задрімала проти сонця.

№ речення	Речення
	Воно причаїлося на гілці біля годівнички.
	Він сміливо кинувся на розбишаку.
	Кошеня захотіло зловити маленьку пташку.
	Це помітив горобець.
	Котик впав на землю.
	У гнізді сиділо пташеня.

Фізкультхвилинка. «Виростемо великі»

- 1) В. п. — основна стійка
 1 — руки в сторони
 2 — руки вгору, підняти на носки, потягнутись
 3 — руки в сторони, опуститись на ступні
 4 — в. п. (Повторити 4–6 разів.)

- 2) В. п. — основна стійка
 1 — праву ногу вперед на носок, руки вперед
 2 — праву ногу в сторону на носок, руки в сторони
 3 — праву ногу назад на носок, руки вгору
 4 — в. п.
 5–8 — те саме з лівою ногою.

4. Вправа «Самостійно попрацюй — п'яту ноту намалюй» (п'ята нота)

Учні працюють самостійно за індивідуальними картками.

Картка

Прочитайте текст. Поділіть його на абзаци. Складіть план.

СНІГУРІ

Одного разу я визирнув у віконце і здивувався. Уся яблунька вкрилася червоногрудими живими яблуками. Це були маленькі поштарикки Зими — снігурі. Вони принесли телеграму, що йде цариця Зима. Веде з собою Мороза і тітку Віхолу. Треба їх гостинно зустрічати. Тож не дарма кажуть, що снігурі зиму на своїх крилах приносять.

План

1. _____
2. _____
3. _____

5. Гра «Сигнал» (шоста нота)

Умова гри: учні мають на парті цеглинки. Учителю читає текст. Діти визначають на слух стиль цього тексту та подають сигнал цеглинкою відповідного кольору.

Художній

Діловий

Науково-популярний

Розмовний

Матеріал для вчителя (тексти)

Текст 1

Радісна, гомінка і пахуча весна. Дзвінко співають птахи, дзюркотять попід деревами весняні струмочки. Смолою пахнуть набубнявілі бруньки. Теплий вітер пробігає у верховітті.

Незбаром одягнеться ліс у листя, зацвіте на узліссях черемха, защебечуть над струмками дзвінкоголосі соловейки. Забігають на купинах заклопотані мурашки, вилетить із зимового притулку, загуде перший джміль. Паростками трави, голубими та білими пролісками вкриються лісові галявинки (За І. Соколовим-Микитовим).

Текст 2

— Привіт, Мишко! Як справи?

— Привіт! Ти бачиш, Яночко, я по вуха в пригодах. Вчора їздили на велосипеді з другом до річки, так назад пленталися пішки сім кілометрів, ще велосипеда на собі несли.

— І як, прийшли?

— Ха, краще сказати: «доповзли» або «дошкандибали».

— А чому ж ви добиралися пішки?

— А тому що біля річки хтось швендяв. Поки ми купалися, поцупив переднє колесо та й учимчикував. Зробив нам сюрприз!

— Слухай, Мишко, скільки слів цікавих є в мові з приводу твоєї ситуації!

— Оце тільки й втішає, що мова в нас багата. А от люди деякі зустрічаються, що заслуговують лозини...

Текст 3

РОЗПISKA

Я, Антон Іваненко, учень 5 «Б» класу, отримав в шкільній бібліотеці 1 (один) екземпляр «Тлумачного словника української мови» А. А. Ворона для проведення уроку української мови. Книгу зобов'язуюсь повернути в цього ж дня.

23 березня 2022 А. Іваненко

Текст 4

ЛИСИЦЯ ЗВИЧАЙНА

Лисиця — один із хижих звірів України. Вона широко поширена по всій її території.

Як і вовк, лисиця належить до родини собачих. Своїм зовнішнім виглядом лисиця справді нагадує собаку. Проте від собаки лисиця відрізняється характерними ознаками. Вона має міцні й жилаві ноги, що дає змогу їй робити раптові довгі стрибки. У стрибках їй допомагає пухнастий хвіст, який перевищує половину довжини тіла. Завдяки цим особливостям лисиця не поступається життєздатністю значно сильнішим за неї хижакам.

Лисиця — обережний звір із прекрасно розвиненим нюхом і гострим зором. Живиться вона переважно савцями від молодих зайців до телят козулі. Особливо багато добуває лисиця дрібних гризунів.

6. Складання сенкану «Текст». Робота в групах (сьома нота)

— Пригадайте правила складання сенкану.

— Попрацюйте в групах. Складіть сенкан про текст.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Підсумок уроку

— Друзі, ви виконали всі сім завдань та отримали сім нот, які дарують вам пісню «Мова єднання», слова й музику якої написав Олег Самойдюк (<https://youtu.be/CF2hdrvIC2s>).

2. Рефлексія. Вправа «Обери цеглинку»

— Підніміть цеглинку відповідного кольору.

Зелена — На уроці працював із задоволенням, було цікаво.

Жовта — Деяко було важко та незрозуміло.

Червона — Завдання були дуже складними.

3. Домашнє завдання

Підготуватися до діагностувальної роботи з теми «Текст».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ПОВТОРЮЮ І ЗАСТОСОВУЮ ВИВЧЕНЕ

УРОК 113. ПОВТОРЕННЯ ЗНАНЬ З ВИВЧЕНИХ ТЕМ. НАПИСАННЯ І ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ ТВОРУ ПРО МАЛУ АБО ВЕЛИКУ БАТЬКІВЩИНУ. КОЛЕКТИВНЕ ВИГОТОВЛЕННЯ АЛЬБОМУ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ «НАША МАЛА І ВЕЛИКА БАТЬКІВЩИНА»

Мета: повторити матеріал з вивчених тем; формувати навички практичного застосування знань; розвивати спостережливість, аналітичне мислення, творчі здібності; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати патріотичні почуття.

Обладнання: схема утворення слова, зразок розбору іменника, зернинки колоска.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Працьовитість»

— Перегляньте ілюстрації й отримайте гарні емоції.

2. Вправа «Поділи та прочитай»

Завдання: поділіть подані слова на склади. Утворіть нове слово з перших складів поданих слів.

П'ЯТНАДЦЯТЬ ДЕРЕВО СЯГАТИ ТИХО

— Яке слово утворилося? (*П'ятдесяти.*)

— Визначте частини мови кожного слова в цьому завданні.

— Поедняйте утворене словникове слово в реченні з кожним з цих слів.

Наприклад. Число п'ятнадцять менше п'ятдесяти.

П'ЯТНАДЦЯТЬ
ДЕРЕВО
СЯГАТИ П'ЯТДЕСЯТИ
ТИХО

3. Каліграфічне письмо

Пп п'ят ятд тде дес еся сят яти п'ятдесяти

— Складіть та запишіть каліграфічно речення з цим словом.

— Визначте вид речення за метою висловлювання та інтонацією.

— До якої частини мови належить слово *п'ятдесяти*?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 156–157)

1) Вибіркове списування (вправа 1).

— Друзі записали для іноземних однолітків відео, на яких читали вірші про рідну країну.

Прочитайте вірш, з яким виступила Читалочка.

— Хто автор цього вірша?

— Випишіть у стовпчик іменники, вжиті в множині. Змініть їх за числами та запишіть поряд.

— Прочитайте пари слів, що утворилися.

— Прочитайте виділене слово. До якої частини мови воно належить? Розберіть цей іменник як частину мови.

Зразок розбору іменника

1. Аналізоване слово
2. Питання, на яке відповідає слово
3. Початкова форма
4. Частина мови
5. Назва істоти чи неістоти
6. Власна чи загальна назва
7. Рід
8. Число
9. Відмінок

2) Робота над віршем (вправа 2).

— Прочитайте вірш, який дібрала Родзинка. Між ким відбулася розмова?

— Про що хотів дізнатися поет? Чи погоджуєтесь ви з відповіддю сонця?

— Визначте тему й мету вірша.

3) Тренувальна вправа (вправа 3).

— Відшукайте у вірші про сонце питальні й окличні речення. Випишіть їх. Підкресліть прикметники. Позначте над кожним його рід.

— Назвіть прикметник чоловічого роду, жіночого, середнього.

2. Фізкультхвилинка

Діти лісом гуляли, (Діти ходять кімнатою.)

За природою спостерігали.

Вгору — на сонце — подивились (Дивляться на сонце, рух «ліхтарика».)

Промінчиками зігрілись.

Метелики літали, (Імітують метелика.)

Крильцями махали.

Дружно плеснімо: раз, (Плещуть у долоні.)

Два, три, чотири, п'ять.

Треба нам букет зібрати. (Присідають, імітують букет.)

Раз присіли, два присіли.

В руках дзвоники задзвонили.

Праворуч дзвін: Дінь-дінь! (Нахили тулуба ліворуч.)

Ліворуч дзвін: Дінь-дінь!

3. Продовження роботи за підручником

1) Списування із синтаксичним та морфологічним завданнями (вправа 4).

— Прочитайте та спишіть вірш, що підготував Щебетунчик.

— Визначте головні та другорядні члени в першому реченні. Підкресліть їх. Надпишіть над кожним словом цього речення, яка це частина мови.

Перевірка: вчитель називає частину мови, учні — слово з речення.

Іменник — руці, олівці.

Прикметник — кольорові.

Дієслово — тримаю.

УРОК 114. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. ОБГОВОРЕННЯ РЕКЛАМНОГО ПЛАКАТА. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО ПЛАНИ НА ЛІТО

Мета: закріпити вивчені знання про частини мови та текст; розвивати увагу, пізнавальну активність, спостережливість; формувати загальнонавчальні навички, інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати доброзичливість, взаємоповагу.

Обладнання: таблиця для емоційного налаштування, індивідуальні таблиці з частинами мови, таблиці зі схемами аналізу частин мови, кольорові долоньки.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго ранку! Доброго дня!
Доброго вечора — нині, щодня!
Хай не псується годинник на вежі.
Хай буде все на земля, як належить:
Сонце — як сонце, літо — як літо,
Дощик — як дощик, діти — як діти.
Кожному дому я щастя бажаю.
Маку — цвітіння, житу — врожаю,
Небові — миру, голубу — неба.
Кожній дитині — всього що треба.
Хай усміхаються діти щодня.
Доброго ранку! Доброго дня!

2. Робота над скоромовкою

Взимку біла вся земля,
Ковзани бере маля.

— Про яку пору йдеться в скоромовці?

3. Каліграфічне письмо

Вв вз зи им мк ку взимку

Взимку біла вся земля,
Ковзани бере маля.

— Підкресліть граматичну основу речення. Позначте над кожним словом частину мови.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 158–159)

1) Робота над ребусом (вправа 1).

— Розгадайте ребус Родзинки. Запишіть слово-відгадку.

— Заповніть таблицю, дібравши по три іменники, прикметники та дієслова, пов'язані зі словом *канікули*.

— Пригадайте, яка частина мови називається іменником; прикметником; дієсловом.

Канікули		
іменник	прикметник	дієслово

2) Самостійна робота (вправа 2).

— Допоможіть Гаджикові скласти речення зі словом-відгадкою. Запишіть його. Позначте головні та другорядні члени.

Взаємоперевірка. Учні обмінюються зошитами із сусідом/сусідкою по парті, читають речення та перевіряють правильність визначення головних та другорядних членів речення.

3) Вибіркове списування (вправа 3).

— Прочитайте уривок з вірша Анатолія Костецького. Про що в ньому йдеться?

— А як ви проводите свої літні канікули?

— Випишіть з вірша дієслова та змініть їх за часами.

2. Фізкультхвилинка

Подивись скоріш, котра година, (Учні дивляться вперед — угору.)

Тік-так, тік-так, тік-так. (Ведуть пальцем зліва направо і навпаки.)

Наліво — раз, направо — раз! (Нахиляються в зазначений бік.)

Ми теж умієм так!

Щоб стати схожим на орла

І налякати собак,

Розправив півень два крила. (Піднімають праву руку в сторону.)

Ми теж умієм так! (Піднімають ліву руку, махають обома.)

Іде ведмідь, шумить в кущах,

Спускається униз.

На двох ногах, на двох руках, (Нахиляються і рачкують як ведмедики.)

Ми теж умієм так.

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальна вправа (вправа 4).

— А чи цікаво вам, як збирається провести свої канікули Родзинка? Прочитайте вірш та дізнайтеся про це.

— Прочитайте виділене слово. До якої частини мови воно належить? Розберіть його усно як частину мови.

Зразок розбору прикметника

1. Аналізоване слово
2. Питання, на яке відповідає слово
3. Початкова форма
4. Частина мови
5. Пов'язаний з іменником
6. Рід
7. Число
8. Відмінок

2) Списування з орфографічним завданням (вправа 5).

— Прочитайте, які плани на літо має Щебетунчик. Доберіть до цього тексту заголовок.

— Спишіть заголовок та текст, уставляючи пропущені орфограми.

Учитель пропонує прокоментувати написання орфограм.

3) Тренувальна вправа (вправа 6).

— Назвіть виділене слово в тексті Щебетунчика. До якої частини мови воно належить?

— Розберіть це дієслово усно як частину мови, користуючись зразком розбору дієслова.

Зразок розбору дієслова

1. Аналізоване слово
2. Питання, на яке відповідає слово
3. Початкова форма
4. Частина мови
5. Число
6. Час

УРОК 115. ПОВТОРЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ З МОВИ

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про частини мови; вчити застосовувати свої знання на практиці; розвивати слухову увагу, критичне мислення; формувати навички самоорганізації; виховувати відповідальність, взаємоповагу.

Обладнання: таблиці для вправи «Шифрувальники», гри «Зійдіть східцями», розподіли числівників, чарівна лінійка.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Спіймай мій настрій»

Дітям пропонують попрацювати в парі та домовитися, хто почне свої дії першим. Діти виконують дії, які називає учитель.

— Усміхніться, «зніміть» усмішку зі свого обличчя долонею та «киньте» своєму сусідові. «Спіймайте» усмішку, «прикрасьте» нею своє обличчя.

— Зобразіть на обличчі ще будь-яку емоцію, «подаруйте» її своєму товаришеві.

2. Вправа «Шифрувальники»

Завдання: прочитайте слово, обравши з першого слова — першу букву, з другого — другу, ...

ВЕСНА
ПРОЛІСОК
ПРАЦЯ
АРЕНА
КОРИЦЯ
ОПТИМІЗМ

ВРАНЦІ

3. Каліграфічне письмо

В в р р а а н н ц ц і і в р а н ц ц і і

Година вранці варта двох увечері.

— Поясніть зміст прислів'я. Чому так уважають?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Гра «М'яч»

Умова гри: м'яч рухається з рук у руки по колу, доки діти промовляють слова: «М'ячику, м'ячику, ти котись. Біля мене зупинись». Дитина, у якої зупиняється м'яч, називає частину мови. Наступний учень, до якого потрапляє м'яч, називає 5 слів цієї частини мови. Потім гра триває, доки не будуть названі всі вивчені частини мови. Учитель має стежити, щоби частини мови не повторювалися.

2. Вправа «Знайди числівник»

— Пригадайте, що називається числівником?

Завдання: роздано друкований текст. За командою вчителя потрібно знайти та підкреслити всі числівники, що зустрічаються на картці.

Картка

1) Шість ніг, дві голови, один хвіст, четверо очей, два носи. Хто це? 2) В одній скрині сімсот козаків. 3) Має шкір сім, витискає сльози всім. 4) Що то за птах, що на вісьмох ногах? 5) Барилко без обручів, без дна, а в нім два сорти вина. 6) Сімсот воріт, та вихід один.

3. Вправа «Фразеологізми читай — числівники розподіляй»

Завдання: прочитати фразеологізми; розподілити їх у два стовпчики: кількісні та порядкові.

Одна нога тут, а друга — там; в одну дудку грати; десята вода на киселі; перша ластівка; дві сторони однієї медалі; по три шкури дерти; в чотири ока; як п'яте колесо до воза; намолоти сім мішків гречаної вовни; за тридев'ять земель; десята спиця в колесі.

Кількісні	Порядкові

- Який фразеологізм означає «дивитися дуже уважно»? «Занадто дорого»? А «дуже далеко»?
- Значення якого фразеологізму вам не зрозуміло?

4. Фізкультхвилинка

На зеленій галявині,
(Діти ходять по колу.)
Де рясна трава,
Дзюркотить криниченька, чиста, лісова.
До води схиляються
(Нахилення тулуба вперед, руки витягнуті вперед. Діти стежать поглядом за витягнутими пальцями.)
Квіти запашні.
Камінці поблискують
В темній глибині.
Ми збирали ягоди,
(Присідають, імітують збирання ягід, стежать за рукою.)
Забрели сюди відпочити в затишку.
Сіли край води.
Ходять у лісі шелести, (Ходьба.)
Дзюркотить вода —
Це казки криниченька нам розповіда.

5. Розподільний диктант

— Як називаються слова, що лише вказують на предмети, але не називають їх? Пригадайте, навіщо в мовленні вживаються займенники.

— Запишіть займенники у три стовпчики: займенники 1-ї особи, займенники 2-ї особи та займенники 3-ї особи.

Матеріал для вчителя (займенники)

Тобою, він, мене, вас, його, тобі, на мені, вони, нас, нею, вами, ми.

6. Вправа «Редактор»

— Прочитайте текст. Які помітили в ньому недоліки? Запишіть відредагований текст, замінивши слова, що повторюються займенниками.

На схилах яру лежав зірчастий сніг. Сніг тулився й до дерев, корчився під кущами — всюди, де снігу не могло дістати не дуже палке березневе сонце. Але сонце все набирало сили, до сонця пробивалися проліски.

7. Гра «Зійдїть східцями»

	м	и							
1	м	и							
2	м	и							
3	м	и							
4	м	и							
5	м	и							
6	м	и							

УРОК 116. ПОВТОРЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Мета: повторити та закріпити вивчений матеріал; формувати навички самоорганізації; розвивати відчуття часу, вміння зосереджуватися; виховувати інтерес до навчання, відповідальність.

Обладнання: картки із завданнями, дзвіночок, гаджети для тестування.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Повідомлення теми, мети уроку

— Друзі, добігає завершення ваше навчання в 4-му класі. За цей рік ви ще більше дізналися про нашу рідну мову та стали ще самостійнішими. Сьогодні на уроці пропоную вам перевірити свої знання з української мови та здатність до самоорганізації. Наш урок пройде у формі роботи в ротаційних групах.

Коментар: до початку уроку в класі обладнанні місця для роботи на локаціях, учні об'єднані в групи. Переміщуються між локаціями, а також починають працювати за сигналом учителя. Всі справи (крім тесту) учні виконують у власних зошитах, читаючи завдання на картках, що лежать на локаціях.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з правилами роботи на локаціях

Правила роботи в ротаційних групах

1. Під час роботи не розмовляти, дотримуватися дисципліни.
2. Не можна звертатися до однокласників по допомогу. Роль помічника виконує вчитель.
3. Переходити з локації на локацію лише за сигналом учителя. Не можна затримуватися на станції після сигналу.
4. Опинившись на локації, потрібно уважно ознайомитися із завданням та виконати його.
5. Правильно розподіляти свій час. Починати виконувати завдання одразу після сигналу.
6. Завдання виконувати розбірливо, старанно та каліграфічно.
— Отже, перші локації вже зайняті. Бажаю вам успіху!

2. Виконання завдань

Локація

Виконати тест. (За можливості, учні виконують тестові завдання, користуючись гаджетами. Якщо такої можливості немає — на аркушах паперу.)

ТЕСТ

1. Познач речення, у якому є звертання.
А. Зацвіла в долині червона калина.
Б. Квіточку не зірвали, а обгородили гілочками.
В. Дівчинка побачила під ногами лілового квітку.
Г. Мамо, ось цвіте сон-трава!
2. Познач лише частини мови.
А. Іменник
Б. Підмет
В. Прислівник
Г. Займенник
Д. Дієслово
Е. Числівник
Є. Прикметник
3. Те, про що йдеться, повідомляється в тексті, — це...
А. Мета тексту
Б. Основна частина
В. Тема тексту
4. Познач рядок, у якому числівники написано правильно.
А. Шіснадцять, п'ятий, двадцять шість
Б. Шістнадцять, п'ятий, двацять шість
В. Шістнадцять, п'ятий, двадцять шість

5. Визнач рядок, у якому всі слова пишуться з апострофом.
- Мал..ята, кам..яний, бур..ян
 - Хлоп..ята, прислів..я, пуп..янок
 - Солов..ї, міл..он, голуб..ятко
6. Познач рядок, у якому всі дієслова записано правильно.
- Помиляєшся, дізнається, пишуться
 - Помиляєєся, дізнається, пишуться
 - Помиляєєшся, дізнаєтьця, пишуться
7. Установи відповідність між реченням та його типом.
- Чи полювала вона сьогодні на мишей?
 - Робота ніби сама робилася.
 - Сусідко, поприбирайте біля хатинки.
- 1 — питальне, 2 — розповідне, 3 — спонукальне.
 - 1 — спонукальне, 2 — розповідне, 3 — питальне.
 - 1 — розповідне, 2 — питальне, 3 — спонукальне.
 - Немає правильної відповіді.
8. Визнач, у якому рядку записано тільки займенники.
- Нас, ми, у, перед
 - Мене, їх, тобі, вам
 - Я, ти, на, тебе
9. Познач рядок, у якому у всіх словах букви *я, ю, є* позначають два звуки.
- Валянки, єнот, плющ
 - Синіє, м'яч, юшка
 - Яблуко, Юхим, сине
 - Євген, яма, люлька
10. У слові *Україна*...
- 7 букв, 8 звуків, 4 склади, 3 склад наголошений
 - 7 букв, 8 звуків, 3 склади, 3 склад наголошений
 - 7 букв, 7 звуків, 4 склади, 3 склад наголошений
 - 7 букв, 6 звуків, 4 склади, 1 склад наголошений
11. Як називається спільна частина споріднених слів?
- Суфікс
 - Основа
 - Корінь
 - Префікс
12. У якому рядку всі слова спільнокореневі?
- Вітер, вітрище, вітрюган, вітерець
 - Вода, водій, водичка, водити
 - Перон, перо, перина, пір'іна
 - Вітер, вітру, вітром, вітри
13. Познач правильну послідовність частин мови в поданому реченні.
По небу легко пливуть біленькі хмаринки.
- Прийменник, іменник, прислівник, прикметник, дієслово, іменник.
 - Прийменник, іменник, прислівник, дієслово, прикметник, іменник.
 - Прийменник, іменник, дієслово, прислівник, прикметник, іменник.
 - Немає правильної відповіді
14. Визнач, у якому рядку записано всі прикметники чоловічого роду.
- Зелена, червоний, блакитний, гарне
 - Веселий, розумний, бадьорий, темна
 - Жовтий, червоний, сміливий, мирний
15. Познач групу слів, яка складається тільки з дієслів неозначеної форми.
- Працювали, думали, знали
 - Працюють, думають, знають
 - Працювати, думати, знати

16. Визнач, у якому рядку записано іменники жіночого роду, що стоять в орудному відмінку однини.

- А. Ніжністю, столом, зима, піччю
- Б. Відданість, радістю, парті, води
- В. Кручею, межею, тишею, стіною

II локація

Запиши словникові слова в зошит, розкриваючи дужки й заповнюючи за потреби пропуски. Постав наголоси.

(Будь)ласка, (в)вечері, (в)день, вісім..сяти, (г, г)гардероб, (г, г)ектар, (до)побачення, (Д, д)ержава, д..сц..пліна, кілометр..р, (на)пам'ять.

Склади два речення зі словами на вибір. Підкресли в них граматичну основу. Визнач та запиши в дужках тип речення за метою висловлювання та за інтонацією.

III локація

Відшукай у кожному рядку зайве слово. Випиши їх та добери до них споріднені.

- 1. Весна, весняний, весело, веснянка.
- 2. Сирий, сирість, сирний, сируватий.
- 3. Дорога, доріжка, дорожній, дорого.

Добери та запиши по одному слову до кожної схеми.

- 1. Префікс, корінь, суфікс.
- 2. Корінь, суфікс.
- 3. Префікс, корінь, суфікс, закінчення.

Запиши та розбери за будовою слова.

Хатинонька, доріжка, прибережний.

IV локація

Віднови рядки українських пісень, записавши слова з дужок у потрібному відмінку, дотримуючись чергування приголосних.

Ой у (луг) _____ червона калина похилилася, чогось наша слава Україна зажурилася (Народна пісня). Знов зозулі голос чути в лісі, ластівки гніздечко звили в (стріха) _____ (Микола Юрійчук). Ой горе тій (чайка) _____, (чаечка-небога) _____, що вивела чаєняток при битій дорозі!

Підкресли іменники, визнач над ними число та рід.

V локація

На цій локації з учнями спілкується вчитель. Пропонує пригадати слова ввічливості іноземними мовами, які вивчили під час віртуальних мандрівок країнами.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Поділіться враженнями від уроку. Які локації сподобалися? А які спричинили труднощі?
- Чи легко було розподілити час на виконання завдань?
- Зробіть висновки: на який матеріал варто звернути увагу?

2. Рефлексія. Вправа «Рибка»

— Запустіть у ставок рибку зеленого кольору, якщо на уроці працювали із задоволенням, було цікаво, жовту рибку — якщо дещо було важко та незрозуміло, червону рибку — якщо завдання були дуже складними.

3. Домашнє завдання

- Визначте завдання для себе самостійно: повторіть тему, що спричинила у вас сьогодні труднощі.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 117. ЗАКРІПЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ МОВНИХ ЗНАНЬ І МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ

Мета: активізувати розумові здібності дітей; розвивати уяву, мислення, пам'ять, увагу, зв'язне мовлення; поширювати словник дітей, сприяти виправленню мовних помилок; формувати комунікаційну компетентність; виховувати інтерес до вивчення мови, до читання.

Обладнання: цифри, смайли, таблиця із зашифрованим словом, крапельки, аркуші з реченнями, картки зі словами.

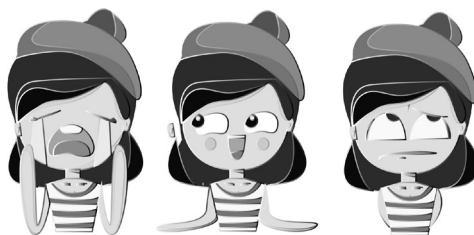
Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Екран настрою»

2. Вправа «Дешифрувальник»

— Закресліть цифри та прочитайте слово.

123Т3699В30756Р258С1478І39756С74Т111Ь78996

3. Каліграфічне письмо

Т т т в о о р р ч ч і і с с т т ь т творчість

З творчістю Всеволода Нестайка учні знайомляться ще в початковій школі.

4. Повідомлення теми, мети уроку

— Сьогодні на уроці буде весело! Адже, граючи в мовні ігри, ми повторимо правила правильного мовлення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Гра «Кінець слова за тобою»

— Цікаво, а чи вмієте ви вгадувати слово лише за його початком? Ця гра допоможе вам перевірити, наскільки великий запас слів у вашому активному словнику. Отож, починаємо.

Учитель називає лише перший склад слова, учні продовжують. Варто називати стільки слів, скільки можуть придумати учні до першої довгої зупинки. Потім педагог називає наступне слово.

Ма — мама, машина, малина...

Ра — ракета, райдуга, радість...

Ша — шапка, шаровари, шайба...

Ка — калина, камінь, каштан...

2. Гра «Візьми краплинку»

Учитель пропонує учням узяти паперові краплинки та по черзі називати слова, пов'язані з весною, у яких є певний звук (записаний на краплинці).

[а] — радість, весна;

[в] — весна, вода;

[ш] — шпак, шпаківня, пташки;

[ж] — жук, жайворонок;

[д] — дерева, дощ;
[с] — струмок, сонце, сон-трава;
[з] — гроза, зелень, береза.

3. Гра «Чий вінок довший»

Учні об'єднуються в команди. Кожна команда отримує аркуш, на якому написано речення. З останнім словом цього речення потрібно придумати нове, у якому діти знаходять останнє слово та складають із ним речення.

Наприклад: «Сергійко читає книжку». Орієнтовна відповідь учнів: «Книжка лежить на столі». — «Мій стіл чистий». — «Чисті руки — запорука здоров'я». — «Бажаю тобі міцного здоров'я»....

Усі речення учні записують на аркуші, ніби плетуть вінок. Гра триває 2–3 хвилини. Потім підбивають підсумки.

4. Гра «Хто більше?»

Учні, залишаючись у командах, мають придумати з поданих слів якомога більше нових.

Шкарпеточка (рак, перо, шпак, точка, пара, Петро, карточка...);
горошиночка (гора, шина, шинок, риночка, корч, нори, шир...);
снігопад (нога, погін, ніс, сіно, дно, піна, сніг, сніп...).

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Заирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!
Візьмемося за руки
Та станемо у коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій, дуже.
Усміхнись і ти, мій друже!
Зранку я чогось не в дусі,
Звеселіть, бо зажурюся!

5. Гра «Так — ні»

Одна дитина виходить за двері. Інші гравці загадують слово — назву предмета.

Заходить ведучий, ставить запитання. Гравці відповідають: «Так» або «Ні».

Наприклад:

Цей предмет є в цій кімнаті? (*Так.*)

Він дерев'яний? (*Ні.*)

Він знаходиться на підлозі? (*Ні.*)

На стелі? (*Так.*)

Це лампочка? (*Так.*)

Лічилкою обирають іншого ведучого, гра триває.

6. Гра «Смішне речення»

Учитель пропонує дітям скласти смішне речення із заданими словами:

- озеро, олівець, ведмідь;
- машина, небо, мавпа;
- сонце, драбина, горобець;
- робот, дрова, лікарня.

7. Гра «Скажи навпаки»

Необхідно дібрати антоніми до багатозначних слів.

Сухий одяг —
Суха погода —
Сухий хліб —
Суха мова —
Сухе літо —
Сухі квіти —

Пальчикова гімнастика

— Де ваші долоні? (Діти показують руки.)
Тут-тут-тут! (Стискають у кулачки.)
А в долонях пальчики живуть. (Розкривають кулачки.)
Працювали пальчики — не лінувалися: (Показують пальчики в русі.)
Ліпили, ліпили, малювали, (Імітують ліплення, будівництво.)
Будували, будували — зупинилися.
А потім, а потім, а потім стомилися. (Повільно опускають руки на стіл.)

8. Творча вправа

— Пропоную вас уявити себе письменниками-фантастами та написати твір, у якому треба дати відповідь на дуже дивні питання....

- Що було б, якби зникли всі дорослі?
- Що було б, якби до нашого класу зайшли космічні прибульці?

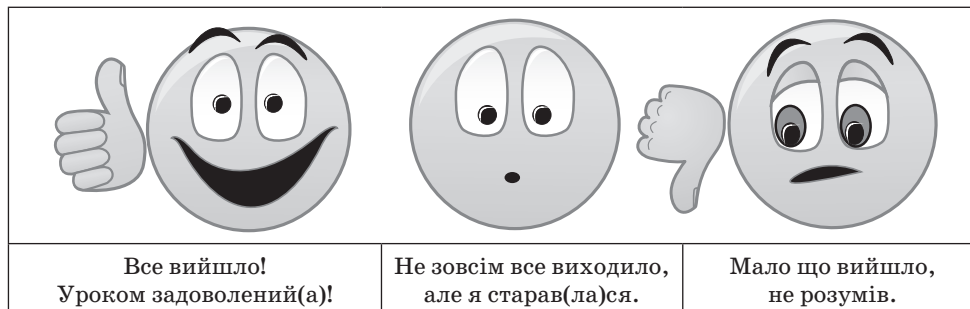
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Навіщо людині знати багато слів? Як можна поширювати свій словник?

2. Рефлексія. Вправа «Смайл»

— Наш урок ми почали з екрану настрою, де ви продемонстрували смайликом свій настрій на початку уроку. Покажіть, чи змінився ваш настрій протягом уроку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 119. ПІДСУМКОВИЙ УРОК

Мета: розвивати пам'ять, увагу, творчі здібності; створити позитивний психологічний клімат у класному колективі.

Обладнання: малюнок трамвая та річкового трамвайчика, цеглинки, таблиці з частинами слів, таблиці зі схемами речень, індивідуальні картки із завданнями.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування «Девіз творчих та винахідливих»

Дітям пропонують перед початком роботи промовити:

Видумуй, пробуй, твори!
Розум, фантазію прояви!
Активним і уважним будь
І про кмітливість не забудь!

2. Робота над загадкою

- У місті він по рейках ходить,
Він народ з роботи возить!
На дорозі не зівай,
Їде часто тут... (трамвай).

3. Каліграфічне письмо

Т т т р р а а м м в в а а й й т т р а м в а й

Пам'ятник першому трамваю було встановлено в 1992 році, на честь 100-річчя київського трамвая.

4. Повідомлення теми, мети уроку

— Настав останній урок вивчення української мови в початковій школі. Попереду — канікули. На вас чекають відпочинок, цікаві пригоди, приємні зустрічі з друзями та справжні мандрівки. І саме тому запрошую вас сьогодні завершити наші віртуальні подорожі. Попливемо річним трамвайчиком річкою, що називається Рідна мова, заирнемо в порти Части мови, Будови слова, Речення та Текст і зупинимося в порту Літні канікули!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Початок подорожі

— На честь річки, якою попливемо, пропоную скласти сенкан.

Учні, спираючись на схему, створюють сенкан «Мова», працюючи в парах або групах (на вибір учителя).

— Щоб прокласти собі шлях, розташуйте букви в словосполученні *річковий трамвай* за алфавітом.

Відповідь: *а, в, и, і, й, к, м, о, р, т, ч.*

2. Зупинка в порту «Части мови»

На дошці записано букви: *І П Д Ч З*. Учитель показує букву, учні мають «ланцюжком» назвати частину мови, що починається цією літерою. Бажано, щоб усі учні взяли участь.

— Ми повторили вивчені частини мови. Пригадаймо їх характеристики, погравши в гру «Мовна загадка».

Умова гри: учень тримаючи м'яч, перелічує характеристики загаданої частини мови та кидає його одному з однокласників. Той угадує слово та продовжує гру з наступною загадкою. Гра триває, доки не прозвучать загадки про всі вивчені частини мови. Повторень варто уникати.

Наприклад: ця частина мови відповідає на питання *хто? що?*, вказує на предмет, але не називає його.

— Як ви вважаєте, а чи дружать між собою частини мови?

— Поедняйте числівники з іменниками. Запишіть утворені словосполучення.

П'ять, окунь/ один, книга/ двадцять, курча/ два, олівець/ три, вікно/ одинадцять, футболіст.

— Пригадали частини мови, час рушати далі. (Під час павз можна запропонувати учням музичний релакс.)

3. Зупинка в порту «Будова слова»

— У цьому порту багато різного обладнання. Діти, чи впізнали ви його? (На дошці прикріплено зображення позначок частин слова: основа, корінь,)

Завдання: скласти з цеглинок слова, де колір цеглинки позначає певну морфемну частину.

Червона — префікс, жовта — корінь, зелена — суфікс, синя — закінчення.

ий	н	ий	н
під	ок	ліс	ов
сніж	ом	мор	ськ
дерев	ий	ий	
вод	без	мір	

Гра «Відгадайко»

— Ви тільки послушайте, як слова вміють ховатися!

- Корінь мій — у слові *дзвінко*,
Суфікс — у слові *синочок*,
Закінчення — у слові *кіт*. (*Дзвінок*.)
- Що за слово відгадай:
Корінь у *садку* сховався,
Префікс у *постіль* забрався,
А закінчення та суфікс
У слові *хмарка* пошукай. (*Посадка*.)
- Корінь — в слові *відгадай*,
Префікс — в слові *запитай*,
Суфікс — в слові *нічка*,
Закінчення — в слові *криничка*. (*Загадка*.)
- У слові *хмарка* корінь відшукаєш,
Зі слова *літній* суфікс підбирай,
У *бездоріжжі* префікс упізнаєш,
Закінчення у слові *злий* впізнай! (*Безхмарний*.)

Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підривняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,

Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

4. Зупинка у порту «Речення»

Вправа «Поети»

Завдання: скласти вірш про осінь, використовуючи подані рими.

Вітерець — пустунець; листочок — грибочок;

гріє — зріє; іній — осінній;

тепло — дупло; холодом — золотом.

— Який це стиль мовлення?

Вправа «Відшукай схему»

— Яка зі схем відповідає цьому реченню?

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

ПИШАЄМОЯ РІДНОЮ КРАЇНОЮ

УРОК 57. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. РІДНИЙ КРАЙ — МОЯ УКРАЇНА. ВІРШ ВОЛОДИМИРА СОСЮРИ «ЯК НЕ ЛЮБИТЬ ТОЙ КРАЙ...». ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ. СЛОВО ПРО АВТОРА. ВІРШ ЛІНИ КОСТЕНКО «УСЕ МОЄ, ВСЕ ЗВЕТЬСЯ УКРАЇНА». ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ. СЛОВО ПРО АВТОРА. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІРШІВ

Мета: ознайомити учнів із творами українських письменників; продовжити вдосконалювати навички виразного та свідомого читання, висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, навички визначення головної думки віршів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати любов до Батьківщини.

Обладнання: картки до ігор «Шифрувальник», «Яка вона — Україна?»; аркуші для складання діаграми Венна та сенкана; долоньки та зображення України для складання «асоціативного куща»; картки для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

1) *Налаштування на роботу. Вправа «Кулька добра».*

— Тремо долоні одна об одну, щоб відчуті тепло. Розводимо ручки на невелику відстань. Відчуваємо тепло? Усе своє тепло, доброту своїх сердець вкладаємо в уявну кульку. Продовжуємо її ліпити ручками, а тепер разом з усмішкою надсилаємо всім присутнім!

2) *Мотивація навчальної діяльності.*

Гра «Шифрувальник». Робота в парах

— Розшифруйте слово за кодом.

24	15	21	1	13	18	1
----	----	----	---	----	----	---

— Отже, яке слово утворилося? З якої букви напишемо його? Чому?

— Що б ви розповіли про Україну друзям із інших держав?

1	2	3	4	5	6	7
Аа	Бб	Вв	Гг	Гґ	Дд	Ее
8	9	10	11	12	13	14
Єє	Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Йй
15	16	17	18	19	20	21
Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр
22	23	24	25	26	27	28
Сс	Тт	Уу	Фф	Хх	Цц	Чч
29	30	31	32	33		
Шш	Щщ	Ьь	Юю	Яя		

Гра «Яка вона — Україна?». Робота в парах

— Ви багато вже знаєте про нашу рідну країну. Виконавши це завдання, ви доповните свою розповідь ще деякими словами, які її характеризують.

— Назвіть утворені слова.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми починаємо вивчати новий розділ. Сподіваюсь, ви вже зрозуміли, про що будемо читати та говорити? Так, розділ присвячений нашій рідній країні — Україні. Розгорніть підручник на сторінці 86 та прочитайте назву розділу.

— Сьогодні ми читатимемо вірш Володимира Сосюри «Як не любить той край...» та вірш Ліни Костенко «Усе моє, все зветься Україна», продовжимо вдосконалювати читацькі навички, визначимо головну думку творів тощо.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 86)

1) Читання тексту з елементами бесіди.

- Розгляньте дороговказ розділу. Чи помітили ви зміни? Які саме?
- Прочитайте напівголосно перший і другий абзаци тексту.
- Що можна обачити, читаючи твори про рідний край? А що відчуті?
- Прочитайте третій абзац тексту.
- Про що ми дізнаємося з розділу?
- Чого навчимося?
- Що будемо досліджувати?

2) Слово вчителя.

— Україна — наша найдорожча і найрідніша земля, наша Батьківщина.

Україна — це отча земля, рідний край, де ви народилися. Широкі чарівні простори, прекрасні села й міста.

Україна — не тільки країна, це і держава. Вона має свою Конституцію, тобто правила, за якими живуть її громадяни — українці.

Любі діти, ми — нащадки славетного українського минулого, творці нової історії своєї держави. Тому зрозуміло, чому останнім часом ми дедалі частіше звертаємося до витоків нашої української духовності, прагнемо стати учасниками відродження національної культури та історії.

Україна — це наш рідний край, наша дорога і мила Вітчизна, земля, де ми народилися, уперше побачили і пізнали світ, почули колискову пісню, рідну мову, відчували любов і ласку — це наша найдорожча у світі Батьківщина. Їй присвячують свої вірші українські поети.

3) Робота за твором Володимира Сосюри «Як не любить той край...».

Інформація про автора

Володимир Миколайович Сосюра — український письменник, поет-лірик, автор понад 40 збірок поезій.

Народився 6 січня 1898 р. на станції Дебальцеве (Донецька область) у шахтарській родині. Батько Володимира за походженням був французом. У родині Сосюр було 8 дітей.

Дитячі роки минули в селищі Третя Рота, на берегах річки Сіверський Донець. Родина Сосюр часто переїжджала, бо батько повсякчас змінював місце роботи, щоб утримувати багатодітну родину.

З 11 років хлопець почав працювати: спершу пішов до бондарного цеху содового заводу, потім — телефоністом, чорноробом, не цурався випадкового заробітку. У дитинстві він захоплювався творчістю: Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки.

В. Сосюра почав писати вірші з 14 років.

З 1911 до 1918 року навчався в двокласному міністерському училищі м. Верхнього, трикласному нижчому сільськогосподарському училищі на станції Яма Північно-Донецької залізниці, маркшейдерському бюро Донецького содового заводу.

Після смерті батька (1915 р.) працював на шахті, потім знову повернувся до школи.

Перша збірка поета вийшла 1921 року і мала назву «Поезії», містила поему «Червона зима». Після її публікації автор набув популярності.

Читання твору вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/i53TP5DguLI>)

Бесіда

- Чи сподобався вам вірш?
- Про який край пише поет?
- Як ви вважаєте, поет запитує чи стверджує? Обґрунтуйте власну думку.
- Яка головна думка цього твору? Поясніть.
- З яким почуттям читатимеш вірш? Чому?
- З якою інтонацією, у якому темпі будете читати вірш?
- Які слова слід виділити голосом?

Читання вірша учнями

- Напівголосно;
- за диктором;
- виразне читання вірша окремими учнями;
- гра «Земля — небо» (учні читають вірш, періодично відриваючи погляд від тексту);
- конкурс «Кращий читач».

2. Фізкультхвилинка

Встаньте, діти, усміхніться,
Землі нашій уклоніться
За щасливий день вчорашній.
Всі до сонця потягніться,
Вліво — вправо нахиліться,
Веретенцем покрутіться.
Раз присядьте, два присядьте
І за парти тихо сядьте.

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота за твором Ліни Костенко «Усе моє, все зветься Україна».

Інформація про автора

Костенко Ліна Василівна, знаменита на весь світ українська поетеса, з'явилася на світ 19 березня 1930 року в містечку Ржищів, що на Київщині, в родині викладачів. 1936 року Костенки переїздить до Києва. Вищу освіту здобувала в Київському педагогічному інституті. Але на цьому вона не зупинилась і закінчила ще Московський літературний інститут 1956 року. Варто відзначити, що поетеса належить до так званого покоління «дітей війни». Саме тому в її роботах часто порушуються проблеми миру та війни. Ще одна болюча тема творчості Костенко — трагедія Чорнобилю. Проблема екології дуже зацікавила її. Але найбільша частка творів поетеси присвячена історичному життю України.

Саме Ліна Костенко прищепила мільйонам українців непохитну віру та впевненість у те, що ми незалежні, гідні та вільні. Щодо нас не здолати, адже дух наш є незламним.

Словникова робота

Не тямлю — не розумію.
Незрадливий — вірний, не здатний на зраду.
Нетлінна — тут: вічна.

Читання твору вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: https://youtu.be/_DvyFtQPPPI)

Читання вірша учнями мовчки.

Робота над висловами.

— Поясніть, як ви розумієте такі вислови.

Сліпну від краси

Спинись і з Богом говори

Усе як є, усе моє

Краса висока і нетлінна

— Які почуття автора до рідної землі передають згадані вище вислови?

— Яка головна думка цього твору? Обґрунтуйте власну думку.

— Читаючи вголос, передайте своє ставлення до змісту вірша.

Читання вірша учнями

- Напівголосно;
- за диктором;
- виразне читання вірша окремими учнями;
- гра «Земля — небо» (учні читають вірш, періодично відриваючи погляд від тексту).

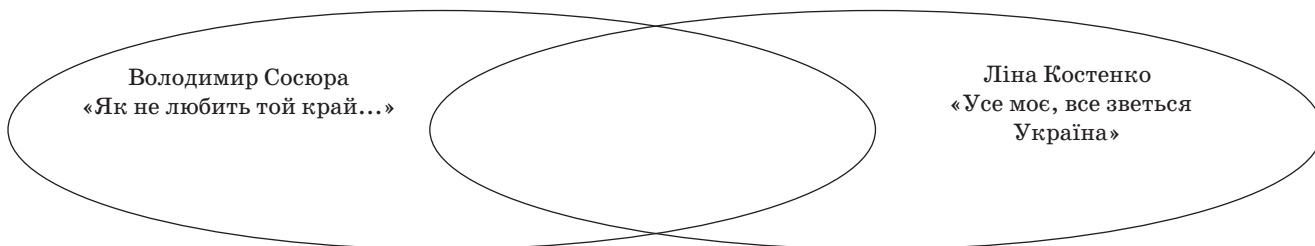
4. Робота в групах. Порівняльна характеристика віршів

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання. Робота за діаграмою Вена.

3) Презентація робіт.

Діаграма Вена

Виконання завдання 1

— Складіть у групах «Шифрувальник» «Рідна країна — Україна».

(Діти на долоньках записують слова, які можуть стати в пригоді під час складання «асоціативного куща» на задану тему. Під час презентації прикріплюють їх на плакаті.)

Презентація діяльності учнів.

Виконання завдання 2

— Складіть сенкан з теми «Україна».

УРОК 58. РОСЛИНИ УКРАЇНИ. ТВІР НАДІЇ КИР'ЯН «ЄВШАН». РОЗГЛЯДАННЯ РОСЛИН-СИМВОЛІВ УКРАЇНИ. АНАЛІЗ ТВОРУ. СКЛАДАННЯ ТВОРУ ПРО СВОЮ УЛЮБЛЕНУ РОСЛИНУ. РОБОТА З ТЕКСТАМИ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творчістю українських письменників; удосконалювати навички виразного та свідомого читання, висловлення власної думки, написання тексту-опису; розширити уявлення учнів про рослини — символи України; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, компетентність у природничих науках; виховувати повагу до традицій українського народу.

Обладнання: картки до ігор «Збери прислів'я» та «З'єднай»; кросворд; зображення євшану; картки для тестування та рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Лиш дзвінок на урок продзвенить,
Стане кожний серйозним в ту мить.
Бо роботи багато у нас,
І дружно працює наш клас.

— Девізом сьогоднішнього уроку стануть слова:

Виразно читаємо,
Чітко слова промовляємо.
Мовлення й творчість свою розвиваємо.

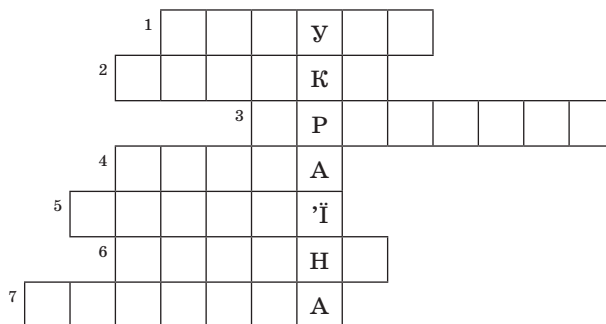
2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в парах. Гра «Збери прислів'я»

Всюди добре,	життя віддай.
Кожному мила,	а вдома найкраще.
За рідний край,	рідна сторона.

— Поясніть значення одного з прислів'їв (на вибір).

4. Розгадування кросворда

1. Пташка — символ України, яка підкидає свої яйця в гнізда іншим птахам. (*Зозуля.*)
2. Пташка — символ України, яка приносить дітей. (*Лелека.*)
3. Перша квіточка весни. (*Пролісок.*)
4. Без неї нема України. (*Верба.*)

5. Українські пташки, які співають найкраще. (Солов'ї.)
6. Куц з червоними ягідками, який саджають біля хати. (Калина.)
7. Синя квітка, яка росте у житі. (Волошка.)

— Яким словосполученням ми можемо узагальнити всі слова, що розгадали?

— Так, народні символи. Є державні символи нашої держави. Пригадайте їх.

— А є символи-рослини, про деякі ми вже говорили, розгадуючи кросворд. Які ще рослини-символи ви знаєте?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми поговоримо про рослину-символ, яку вам необхідно розгадати, прибравши з рядка букви, що повторюються.

У П Р У Є П Р У В П Р У Ш У П Р А У П Р Н У П Р У

— Яке слово утворилося? Так, євшан. На уроці ми дізнаємося про цю рослину, прочитавши текст Надії Кир'ян «Євшан». Продовжимо вдосконалювати навички читання, збагатимо словниковий запас, будемо працювати та спілкуватися в командах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Довідкове бюро (інформацію готують учні)

— Євшан — рослина степу, різновид полину. Найхарактерніша ознака — міцний запах. Розростається він різноманітним килимом і розливає чарівні пахощі ні з чим незрівнянного українського євшан-зілля. Стебла не високі, у великій кількості, прямостоячі з невеликими листочками. Квітки червоні або пурпурові. Цвіте у вересні — жовті. Це рослина отруйна. І хоч гірка та отруйна ця трава, через що її жодна худоба не їсть, але міцні пахощі ідуть від неї. Євшан — це символ любові до батьківщини. П'яний аромат слова цього запашного євшану, завжди нагадує рідну землю. У багатьох переказах та легендах згадують про нього.

2. Інформація про автора твору

— Про цю чудову рослину написала свій твір *Надія Кир'ян* — українська дитяча письменниця, поетеса, перекладачка, журналістка. Член Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України. Лауреат літературної премії видавництва «Веселка» імені Олени Пчілки. Отже, почитаємо твір.

3. Читання тексту вчителем або перегляд відео (посилання на відео: <https://youtu.be/xZZ4WerBHWa>)

4. Читання тексту учнями мовчки (с. 88)

5. Бесіда

— Чим особлива ця квітка?

— До яких почуттів вона спонукає?

6. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підривняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,

Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три.
Нахил вправо — раз, два три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте,
Два присядьте
І за парти тихо сядьте.

7. Читання твору учнями

- Ланцюжком;
- вибіркоче.

— Знайдіть та прочитайте речення, у якому йдеться про те, де народжується євшан.

- Який аромат має ця квітка?
- Яка легенда існує про цю квітку?
- Виберіть уривок із твору, який би хотілося вивчити напам'ять.
- Кому б вам хотілося б його розповісти?

8. Тестування

1. Ця квітка народжується:
 - а) у степу;
 - б) у душі людини;
 - в) у лісі.
2. Почуття любові до рідної землі розкривається від:
 - а) запаху зілля;
 - б) неприємного запаху;
 - в) гіркого смаку.
3. За легендою людини котра зовсім забула рідну Батьківщину, вдихнувши євшанового запаху:
 - а) співає рідні пісні;
 - б) звекає до чужини;
 - в) згадує рідний край.
4. Людина розуміє, що її сите і забезпечене життя на чужині:
 - а) є значно кращим;
 - б) нічого не варте.

9. Взаємоперевірка за ключем: б, а, в, б

10. Робота з текстами посібника

11. Робота в парах. Гра «З'єднай»

- З'єднайте малюнок та назву рослини. Прочитайте інформацію про рослини.

		<p style="text-align: center;">ЧОРНОБРИВЕЦЬ</p> <p>Чорнобривець — один із символів українського народу, який уособлює дитинство, рідну матір і батька, рідну оселю. Приказка: «Немає України без білої хати і чорнобривців, які милують око до сивих морозів». Для матерів чорнобривці — символ синівської чоловічої сили, святості, чистоти, хлоп'ячої краси й добра. Діти ж пов'язують ці квіти з образом матері. Для них — це символ отчого дому, материнської любові, Батьківщини</p>
		<p style="text-align: center;">БАРВІНОК</p> <p>Барвінком прикрашають весільний коровай, його садять біля хати. Барвінок уплітають дівчата у віночок. Він зеленіє навіть під снігом. Барвінок є символом кохання</p>
		<p style="text-align: center;">СОНЯШНИК</p> <p>Символ Сонця, праці й достатку, сили і добробуту. Він — чи не найсильніший серед квітів, що знайшов своє місце під Сонцем</p>

УРОК 59. РІЧКИ УКРАЇНИ. ВІРШ ВОЛОДИМИРА ЛУЧУКА «СКІЛЬКИ РІЧОК В УКРАЇНІ?». НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ; ПОЯСНЕННЯ ВИДІЛЕНИХ СЛІВ І РЕЧЕНЬ. РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творчістю українських письменників; удосконалювати навички виразного та свідомого читання, висловлення власної думки; збагачувати словниковий запас учнів; розширити уявлення учнів про річки України; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, математичну, компетентність у природничих науках; виховувати любов до рідного краю, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: картки-анаграми, зображення забруднених річок, картки для проведення гри «Добери ознаку», цеглинки, картки-підказки для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Мотивація навчальної діяльності

— Відгадайте загадку.

- Зимою спить,
А влітку шумить. (Річка.)

4. Бесіда

- Що ви знаєте про річки?
- Хто з вас бував на річці? Поділіться враженнями.
- Якою може бути річка?

5. Робота в парах. Гра «Розгадай анаграму»

Видшка — швидка.

Касьгір — гірська.

Счиат — чиста.

Каширо — широка.

Рхубилва — бурхлива.

6. Повідомлення теми та мети уроку

— А чи відомо вам, скільки річок у нашій рідній країні? Сьогодні про деякі з них ми дізнаємося/пригадаємо, прочитавши вірш Володимира Лучука «Скільки річок в Україні?», продовжимо вдосконалювати навички читання та розвивати наше мовлення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

Володимир Лучук (1934–1992) — відомий український поет та перекладач. Володимир Іванович народився в селі Матче на Волині (тепер Польща). 1945 року родина була переселена в село Доросині Волинської області, зазнала всіх бід від розриву з прадавніми коренями. Зростав хлопчик серед працьовитого люду і сам був роботящим. Радів, коли його хвалили за щось добре зроблене чи вивчене, а то й за вигадане... Після закінчення середньої школи здібний юнак, закоханий в українську поезію, подався здобувати вищу освіту до Львівського університету на слов'янський відділ філологічного факультету, там же закінчив й аспірантуру. Вірші почав друкувати ще студентом. Володя був одержимий поезією, а решта побутових справ для нього не існували. Ті, хто знав Володимира Івановича, називають такі головні риси його характеру: доброта, довіра до людей, невтомність у праці та сміливість у пошуку вагомого, як добірне зерно, слова. Мабуть, не випадково свою першу збірку поезій він

назвав так промовисто — «Довір'я». Якийсь час Лучук завідував відділом рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. Володимир Іванович зібрав чи не найбільшу і найповнішу бібліотеку поетичних збірок, виданих в Україні. Тісна творча дружбаєднала його з літераторами Білорусі, Польщі, Чехії, Словаччини, Німеччини. Володимир Лучук відомий також як дитячий поет. Дітей він дуже любив. Навіть під час творчих поїздок у Прагу на вулицях міста він мав про що поговорити з дітьми. І хоч розмови були короткі, натомість контакт налагоджувався доволі швидко. Надійною підтримкою та помічницею в царині дитячої літератури була для Володимира його дружина Оксана Сенатович. Їхнім подружнім гаслом стали такі слова: «Якщо ти поет — напиши для дітей!». А написав Володимир Іванович Лучук чимало віршованих збірок для дітей. Батьки поета згадували, що ще в дитинстві циганка наворожила йому смерть у дорозі. Повний творчих задумів, Володимир Лучук раптово помер у потягу, їдучи зі Львова до Києва. Похований він у Львові на Личаківському цвинтарі.

2. Читання тексту вчителем або перегляд відео (посилання на відео: <https://youtu.be/tRGgt48VMDk>)

3. Бесіда

- Чи сподобався вам вірш?
- До яких почуттів він вас спонукав?
- Які картини ви уявляли, слухаючи його?
- Назв яких річок ви раніше не чули?

4. Словникова робота

Рине — бурхливо потече.

Гін — тут: частина шляху.

Терикон — насип із порожньої породи біля шахти.

Пруг — край чого-небудь.

Зорять — тут: дивляться.

Свічадо — дзеркало.

5. Підготовка до виразного читання

- У якому темпі, з якою інтонацією і силою голосу будете читати вірш?
- Які слова виділите голосом під час читання?
- Де зробите найдовшу павзу?

6. Самостійне читання вірша учнями (с. 89–90)

7. Робота за змістом вірша. Робота з картою України

- Скільки річок згадано у вірші? (14.) Назвіть їх.
- Які характерні ознаки кожної річки?
- У яких краях вони протікають? Знайдіть їх на карті України.

8. Інформація про довжину річок. Математична розминка

— Зверніть увагу на довжину річок: Тетерів — 365 км, Південний Буг — 806 км, Дніпро — 2201 км, Десна — 1130 км, Дністер — 1362 км.

— Яка з-поміж них найдовша?

— А найменша?

— Знайдіть різницю між довжиною річки Дніпро та річки Тетерів.

— Річки — наше багатство. Це водні артерії, що живлять нашу Українську землю. Як ми повинні про них дбати? Що може зробити кожен для чистоти річок?

(Демонстрування фото забруднених річок.)

9. Фізкультхвилинка

10. Вибіркове читання

- Знайдіть у тексті та прочитайте рядки, у яких ідеться про води Тиси.
- Прочитайте рядки, у яких говориться про річку, що протікає під Карпатами.
- Яке місто стоїть над річкою Уж?
- Через який край мчить Донець?
- Що відбувається на Ворсклі?

11. Робота над інтонацією

- Яке речення ви прочитаєте із захопленням?

(А по той бік гір чимдуж,
Поспішає долом Уж.
А над Ужем кожен знає
Місто Ужгород зростає.)

— Яке речення ви прочитаєте із гордістю?

(Ось Дніпро біжить невпинний
Річка — символ України.)

— Яке речення ви прочитаєте зі здивуванням?

(На зеленій на Десні
Просто диво навесні.)

12. Гра «Так чи ні?» (з використанням цеглинок)

— Якщо ви вважаєте, що на питання треба дати відповідь «так» — ви піднімаєте вгору зелену цеглинку, якщо «ні» — червону. Готові? Вперед!

- Річка Тиса гірська? (Так.)
- Черемош Білий та Блакитний? (Ні.)
- Дністер розпростер плесо під Карпатами? (Так.)
- Стрий впадає в Дніпро? (Ні.)
- Ворскла протікає через Полтавську область? (Так.)

13. Робота в парах. Гра «Добери ознаку»

Тиса		зелена
Черемоші		тихий
Стрий		буйна
Дон		голубий
Десна		сміливі та проворні

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що нового ви дізналися на уроці?
— Чи вдалося нам усім разом із поетом назвати всі ріки?
— Цікавинка наостанок уроку: на Україні нараховується понад 71 тис. річок. З них завдовжки понад 10 км — 4000, а більше ніж 100 км — близько 160. Ріки — найважливіший елемент природного середовища, джерело питної та промислової води, постійно відновлювальне джерело гідроенергії.

2. Рефлексія. Вправа «П'ять відкриттів уроку»

— Подумайте та розкажіть (за бажанням) про те, які відкриття ви зробили для себе під час уроку. Скористайтеся підказкою:

- на уроці з'ясував/з'ясувала для себе...
- сьогодні мене здивувало...
- виникли несподівані думки про...
- сьогодні на уроці я дізналася/дізнався (про, що, як)...
- сьогодні я зрозуміла/зрозумів, що... стане в пригоді мені в подальшому житті.

2. Домашнє завдання

С. 89–90, виразно читати, відповідати на запитання; підготувати розповідь про річку свого рідного краю.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 61. НЕ ЗАБУВАЙ ПРО ДЖЕРЕЛО. ОПОВІДАННЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО «НЕ ЗАБУВАЙ ПРО ДЖЕРЕЛО». НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ; ПОЯСНЕННЯ ВИДІЛЕНИХ СЛІВ І РЕЧЕНЬ. ВМІННЯ ПЕРЕКАЗУВАТИ ТА СТАВИТИ ПИТАННЯ ДО ТЕКСТУ. АНАЛІЗ ТВОРУ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творчістю українських письменників; удосконалювати навички виразного та свідомого читання, висловлення власної думки, переказувати текст та ставити до нього питання; розширити уявлення учнів про джерела, їхню роль для природи рідного краю; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, компетентність у природничих науках і технологіях, екологічну грамотність; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: ребус, цеглинки, набори *Play Box*, аркуші та картки для проведення стратегії критичного мислення «Порушена послідовність», картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу
2. Перевірка домашнього завдання
3. Розгадування ребуса

— Розгадайте ключове слово нашого уроку.

— Так, джерело. Що ви знаєте про джерела?

— Джерело — потік підземної води, що витікає на поверхню землі. Джерельна вода завжди чиста, холодна, її приємно пити. Така вода додає сили, здоров'я.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми будемо працювати за оповіданням Василя Сухомлинського «Не забувай про джерело». Продовжимо вчитися виразного читання, збагатимо словниковий запас, будемо переказувати текст та ставити до нього питання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

— Народився Василь Олександрович Сухомлинський 28 вересня 1918 року в селі Василівці (тепер Кіровоградська область) в бідній селянській сім'ї. Тут минули його дитинство й юність. Він учився в рідному селі в школі. 1933 року закінчив семирічку. Влітку 1933 року мати провела молодшого сина Василя до Кременчука.

Спочатку Василь Сухомлинський учився в медичному технікумі, але незабаром пішов звідти, вступив на робочий факультет, достроково закінчив його і був прийнятий до педагогічного інституту. З 1935 р. починається педагогічний шлях В. О. Сухомлинського.

У 17 років він став учителем заочної школи неподалік від рідного села. Перевівся до Полтавського педагогічного інституту заочником і закінчив його 1938 року. Закінчивши інститут, Сухомлинський повертається в рідні місця і працює викладачем української мови й літератури в Онуфріївській середній школі.

1941 року під час Другої світової війни добровольцем іде на фронт. У січні 1942 року Сухомлинський був важко поранений, довго лікувався і вже не зміг повернутися до військової служби. У червні 1942 року його призначили директором сільської середньої школи, де він працював до березня 1944 року.

1948 року Сухомлинський стає директором Павлиської середньої школи і працює на цій посаді 23 роки (до кінця життя). 1948 року це була звичайна, пересічна школа. 23 роки стали найпліднішим періодом його науково-практичної та літературно-публіцистичної діяльності. Звичайну сільську школу він перетворив на справжню педагогічну лабораторію, де видобував скарби педагогічної мудрості.

2. Передбачення за ключовими словами. Робота в парах

1) Слово вчителя.

— Сьогодні ми прочитаємо оповідання Василя Сухомлинського «Не забувай про джерело». У тексті є такі словосполучення: *глибокий ставок, верби росли, висіли дерев'яні відра, купалися в ставку, лихий призвід, звисай забули, ставок щез.*

— Яка історія описується?

— Складіть текст, використовуючи ці сполучення слів.

2) Робота в парах (усно).

3) Презентація текстів охочими учнями.

3. Словникова робота

Свічадо — дзеркало.

Зорять — тут: дивляться.

Плуг — край чого-небудь.

4. Читання тексту вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/tVOZX-qk7ZI>)

5. Бесіда

— Що розповів дітям учитель?

— Про що була бувальщина?

— Що було на місці пустиря?

— А чому ставок зник?

6. Напівголосне читання тексту учнями (с. 90–92)

7. Читання тексту «ланцюжком» по реченню

8. Фізкультхвилинка

9. Читання тексту учнями за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання за змістом і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими.

10. Гра «Так — ні» з використанням цеглинок

— Якщо ви вважаєте, що відповідь на питання «так», підіймаєте зелену цеглинка. Якщо вважаєте, що відповідь «ні» — зелену цеглинку.

- На місці цього пустиря багато років тому був глибокий ставок. (Так.)
- Вкопали тут ставок запорожці після битви під Жовтими Водами. (Так.)
- Зійшлися селяни на раду й ухвалили: кожен, хто скупався в ставку, мусить набрати відро мулу і висипати в поле. (Так.)
- Та ось хтозна-звідки приїхала в село сім'я. Усіх їх прозвали Неприкаяними. (Так.)
- Поселилися вони на околиці села і до ставка ніколи не ходили. (Ні.)
- Багато підлітків, а потім і дорослих припинили купатися в ставку. (Ні.)
- Кожному думалось «На мій вік вистачить». (Так.)
- І ставок щез. Тільки спогад про нього лишився. (Так.)
- Напившись води, не забувай про джерело, з якого вона витікає. (Так.)

11. Робота в групах. Стратегія критичного мислення «Порушена послідовність»

- 1) Об'єднання в групи.
- 2) Виконання завдання — відтворити послідовність речень тексту.
- 3) Презентація діяльності груп.

Завдання:

Зійшлися селяни на раду й ухвалили... (3)

Ставок став чистіший і глибший. (4)

І ставок щез. (8)

То старовинне козацьке село (під Жовтими Водами). (2)

На березі верби росли. (1)

І дорослі й діти з весни до осені купались в ставку, а за відра не взяли. (5)

Дерев'яні відра розсохлися, розсипалися, а потім зникли. (6)

Старий звичай забули. (7)

12. Бесіда за змістом твору

- Хто розповів учням бувальщину?
- Що було на місці пустиря?
- Яким були ставок і природа біля нього?
- Хто викопав цей ставок?
- Що ухвалили селяни на своїй раді?
- Як люди дотримували ухвали?
- Хто першим припинив виносити мул? Чому?
- Прочитайте, як підлітки пояснювали свій учинок.
- Чому багато селян почали купатися вночі?
- Що почали помічати старі люди?
- Як розумієте вислів «Лихий призвід — людям заохота»?
- Що сталося внаслідок бездіяльності людей?
- Як ви вважаєте, яка головна думка твору?

13. Робота в парах. Гра «Я — тобі, ти — мені!»

Завдання: 1-й учень переказує половину тексту, 2-й учень слухає, ставить запитання за змістом тексту. Потім учня міняються місцями: 2-й учень переказує текст до кінця, 1-й ставить запитання.

14. Робота в групах. Робота з цеглинками та наборами *Play Vox*

Завдання: розробити макет ставка та презентувати його.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- З яким твором ознайомилися сьогодні на уроці? Хто його автор?
- Що хотів автор сказати своїм читачам?
- Як могли б розгорнутися події, якби нова сім'я дотримувалася і виконувала ухвалу сільської ради?

2. Рефлексія. Вправа «10 балів»

— Оцініть за 10-бальною шкалою роботу на уроці з позиції:

«Я»

«Ми»

«Справа»

3. Домашнє завдання

С. 90–92, читати, переказувати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

**УРОК 62. МОВА МОЯ СОЛОВ'ІНА. ВІРШ ГАЛИНИ КИРПИ «МОВА МОЯ».
ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ. ДОБИРАННЯ ВІРШІВ ПРО МОВУ ТА ЇХ ПОРІВНЯЛЬНА
ХАРАКТЕРИСТИКА. ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ;
РОЗВИТОК ПОНЯТІЙНОГО Й ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ**

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творчістю українських письменників; удосконалювати навички виразного та свідомого читання, висловлення власної думки; розвивати мовлення учнів, навички аналізувати твори; збагачувати словниковий запас учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальною, громадянською, компетентність у природничих науках; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: репродукція картини Аркадія Пластова «Джерело», картки до гри «Збери прислів'я», таблиці для роботи в групах, роздруківки віршів, маркери.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, митецька, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Гра «Створюємо настрої»

— Відчуємо себе часточками колективу, краю, держави, Всесвіту і скажемо собі:

- Я прийшов на урок навіщо? ... (*Учитися.*)
- Треба бути яким? ... (*Спокійним.*)
- Зі мною хто? ... (*Мої друзі.*)
- Вони мене що? ... (*Поважають.*)
- Мені це як? ... (*Приємно.*)
- Я готовий до чого? ... (*До успішної роботи.*)

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?

- Що роблять чоловік та жінка?
- З чого вони п'ють воду?
- Хто пив воду з джерела? Яка вона?
- На чому приїхали люди до джерела?
- Хто огоротив джерело? Навіщо?
- Як ви гадаєте, як люди опинилися біля джерела?
- Яку пору року зображено?
- Чому навколо зелено?
- Чи можна сказати, що картина демонструє епізод із життя сільського люду? Чому? (*Так, адже можливо, що чоловік та жінка працювали в полі, збирали врожай і дуже втомилися від спеки.*)

— Щоби було так гарно біля джерела, що слід робити?

— Як би ви назвали репродукцію картини?

— Ця картина відомого радянського художника Аркадія Пластова та має назву «Джерело».

4. Робота в парах. Гра «Збери прислів'я»

Птицю пізнати по пір'ю,		зложиться мова.
Слово до слова —		а людину — по мові.
Хто мови своєї цурається,		хай сам себе стидається.

- Поясніть значення одного з прислів'їв.
- Якою темою можна об'єднати всі ці прислів'я?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Найбільше і найдорожче багатство в кожного народу — це його мова, його багата скарбниця, у яку народ складає своє давнє життя, свої сподівання, розум, досвід та почуття. Саме про нашу українську мову йтиметься на сьогоднішньому уроці. Ми опрацюємо вірш Галини Кирпи «Мова моя», ознайомимося з іншими віршами українських письменників, присвячених рідній мові, порівняємо їх зміст, працюючи в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/sV4Wh-zXsm0>)

— Пригадайте, які твори Галини Кирпи ми вже читали.

— Сьогодні ознайомимося із новим для вас твором поетеси «Мова моя» (с. 92).

2. Бесіда

— Чи сподобався вам вірш?

— З чим порівнює автор мову?

— Що означають ці порівняння?

— Яке ставлення до рідної мови вони утворюють?

3. Читання вірша учнями

- Напівголосне;
- читання в парах одне одному.

4. Вибіркове читання

— Прочитайте рядки, в яких ідеться, з чим порівнюється мова.

— Мова моя — немов... Хто?

— Що утверджується у вірші?

— Подумайте та скажіть, що кожен з нас може зробити для того, щоб рідній мові «було легше роби́ти».

5. Конкурс на краще читання вірша

6. Робота за малюнком

— Розгляньте малюнок.

— Кого ви бачите на ньому?

— Вони українці? Чому? Доведіть власну думку.

— Що оточує матусю і дитину?

— Прочитайте, хто створив цей малюнок.

— Придумайте йому назву.

7. Фізкультхвилинка

Встаньте, діти, усміхніться,
Землі нашій уклоніться
За щасливий день вчорашній.
Всі до сонця потягніться,
Вліво — вправо нахиліться,
Веретенцем покрутіться.
Раз присядьте, два присядьте
І за парти тихо сядьте.

8. Робота в групах. Порівняння віршів

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Робота в групах. Виконання завдань.*

3) *Презентація діяльності груп.*

Завдання:

1. Прочитати додатковий вірш про рідну мову.
2. Порівняти його зміст із змістом вірша Галини Кирпи «Мова моя», заповнюючи таблицю.
3. Презентувати роботу.

✓ Група 1

Володимир Даник

ПОЧИНАЙМОСЯ З РІДНОЇ МОВИ

Ніби сонце, що сходить над кручі,
 Ніби сяво стрімкої води,
 Наша мова — це диво квітуче,
 Без якого серцям не цвісти!
 Кожне слово — вогнем калиновим,
 Кожне слово тривожно — як дзвін,
 Починаймося з рідної мови —
 З її щирих і мудрих глибин!
 Ніби подих легкий заметілі,
 Що з розквітлої вишні зліта.
 Як Дніпрові вируючі хвилі —
 Мова ця і співуча, й проста!
 Скільки в долі і тиші, і бурі!
 І тривожна, як марево, путь.
 Грона слів — ніби струни бандури! —
 Що нам — цвітом душі... — оживуть.
 Кожне слово — вогнем калиновим,
 Кожне слово тривожно — як дзвін,
 Починаймося з рідної мови —
 З її щирих і мудрих глибин!

Вірш	Що оспівується у творі?	З чим порівнює автор мову?	Чим схожі останні рядки творів?	Порівняйте кількість окличних речень у віршах
Галина Кирпа «Мова моя»				
Володимир Даник «Починаймося з рідної мови»				

✓ Група 2

Тетяна Строкач

МАЛО ВСЕ ПРО МОВУ ЗНАТИ

Мила, осяйна, барвіста,
 І сонячна, й росяниста,
 Ніжна, лагідна, ласкава,
 Неповторна і цікава,
 І прадавня, і правдива,
 Рідна, щира, жартівлива,
 Веселкова, світанкова,
 І джерельна, й барвінкова,
 І виразна, й промениста,
 Розмаїта, урочиста,
 Солов'їна і співуча,
 Калинова й дуже влучна,
 Чиста, мудра, щебетлива,
 І дотепна, й гомінлива,
 І м'яка, і пишна, й красна,
 Незнищенна і прекрасна,
 Милозвучна і щемлива,
 Іскрометна і грайлива!
 Мало все про мову знати!
 Нею треба розмовляти!

Вірш	Що оспівується у творі?	Порахуйте прикметники в цих творах	Позначте вірш, у якому прикметників більше	До чого закликає автор?
Галина Кирпа «Мова моя»				
Тетяна Строкач «Мало все про мову знати»				

✓ Група 3

Федір Пантов

ЛЮБІТЬ РІДНУ МОВУ

Мова — краса спілкування,
 Мова — як сонце ясне,
 Мова — то предків надбання,
 Мова — багатство моє.
 Мова — то чиста криниця,
 Де б'є, мов сльоза, джерело,
 Мова — це наша світлиця,
 Вона як добірне зерно.
 Мова — державна перлина,
 Нею завжди дорожить:
 Без мови немає країни —
 Мову, як матір, любіть!

Вірш	Що оспівується у творі?	З чим порівнює автор мову?	Порахуйте кількість речень у творах, порівняйте їх кількість	До чого закликає автор?
Галина Кирпа «Мова моя»				
Федір Пантов «Любіть рідну мову»				

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Прийом «Мікрофон». Бесіда

- Що нового дізналися на уроці?
- Якою є наша українська мова?

2. Рефлексія. Вправа «Вузлики в дорозі»

- Висловіть одним реченням те повчальне, що ви взяли в життя з нашого уроку.

3. Домашнє завдання

Читати виразно (с. 92), вірш вивчити напам'ять, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 64. МЕДІАВІКОНЦЕ: ЯК СТАТИ ПОІНФОРМОВАНОЮ ЛЮДИНОЮ? ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ. ПОНЯТТЯ ПРОІНФОРМОВАНОЇ ЛЮДИНИ. СТАНОВЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ДУМКИ ЛЮДИНИ

Мета: ознайомити учнів з поняттям «інформована людина»; удосконалювати навички свідомого читання, висловлення власної думки; розвивати мовлення учнів, навички роботи в команді, ухвалення спільних рішень; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати уважність, старанність.

Обладнання: пазли, аркуші для фліпчарту, маркери, клей, ілюстрації для створення колажу «Правила для інформованої людини», плакат «Проінформована людина...».

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, інформатична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Добрий день! В добрий час!
Рада, діти, бачить вас!
Ви почули всі дзвінок?
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався —
На перерві постарався.
Зараз сядуть всі дівчатка,
А за ними і хлоп'ятка.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в групах. Складання пазлів

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Робота в групах. Виконання завдань.*
- 3) *Презентація діяльності груп.*

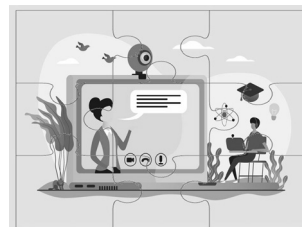
Завдання:

1. Скласти пазл.
2. Підготувати розповідь (2–3 речення) про користь предмета, зображеного на пазлі.

Група 1

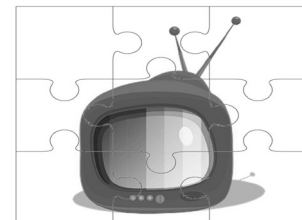
Група 3

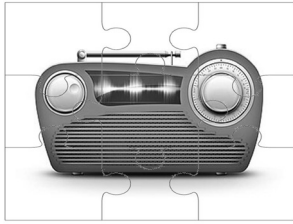
Група 2

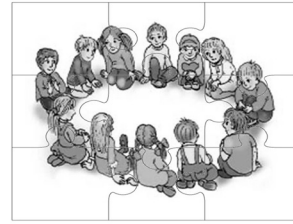
Група 4

Група 5

Група 6

(Після презентації роботи вивішують на дошці.)

4) *Бесіда.*

- Що об'єднує всі ці пазли?
- Пригадайте, що таке джерела інформації.
- Чи може людина існувати без інформації? Чому?
- Які види інформації ви знаєте? (*Звукова, текстова, мультимедійна, графічна, схематична.*)
- Що таке засоби інформації?

Словничок

Засоби масової інформації (ЗМІ), масмедіа (англ. *mass media*) — різновид медіа, орієнтований на одночасне передавання інформації великим групам людей. Охоплюють засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, зокрема пресу (газети, журнали, книжки), радіо, телебачення, інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотекст, телетекст, рекламні щити та панелі, мультимедійні центри.

- Навіщо кожному потрібні засоби інформації? Прокоментуйте відповідь.

4. **Повідомлення теми та мети уроку**

- Сьогодні на уроці ми поговоримо про те, як стати поінформованою людиною, як здійснюється становлення власної думки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. **Прийом «Мікрофон»**

- Якими засобами інформації ви користуєтесь найчастіше?
- Проінформована людина — це хто?

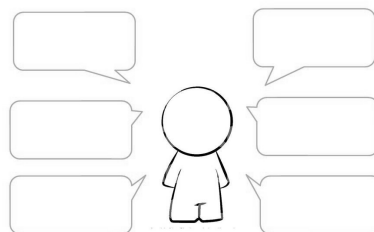
2. **Робота в групах. Створення плаката «Проінформована людина»**

Завдання: доповнити плакат «Проінформована людина...» власними думками.
(Групи залишаються незмінними після попередньої роботи.)

1) *Робота в групах. Виконання завдань.*

2) *Презентація діяльності груп.*

Проінформована людина ...

3. **Фізкультхвилинка**

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.

Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!
Візьмемося за руки
Та станемо у коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій, дуже.
Усміхнись і ти, мій друже!
Зранку я чогось не в дусі,
Звеселіть, бо зажурюся!

4. Робота за підручником (с. 93)

- 1) Читання та обговорення правил про те, як бути проінформованою людиною.
- 2) Робота за змістом пам'ятки «Запам'ятай!».

5. Робота в групах. Створення колажу «Правила для інформованої людини»

- 1) Виконання завдання в групах.
- 2) Презентація діяльності учнів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що нового дізналися на уроці?
- Що найбільше вас вразило чи здивувало?

2. Рефлексія. Вправа «Анкетування» (діти продовжують речення)

- Сьогодні на уроці зрозумів (зрозуміла)...
- Сьогодні я дізнався (дізналася)...
- Сьогодні мені вдалося...
- Я відчував (відчувала)...

3. Домашнє завдання

С. 93, читати; підготувати розповідь про найважливіший для себе засіб інформації.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 65. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність щодо створення «Дороговказу нашої любові»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: картки для роботи в парах, репродукція картини Ярослава Чижевського з циклу «Неповторна Україна», картки для тестування, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, аркуші для рефлексії.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь учнів.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Знову день почався, діти,
Всі зібрались на урок.
Тож пора нам починати.
Кличе в подорож дзвінок.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?

— Що вони роблять?

— Скільки дорослих співають? А дітей? Кого більше?

— У якій країні відбувається подія, зображена на репродукції? Чому ви так вважаєте?

— Які рослини виглядають з-за паркана? Що ви знаєте про соняхи?

— Скільки будинків зобразив художник? Чим укриті їхні дахи?

— Чи є ця картина сучасною? Чому?

— Як би ви назвали цю картину?

— Цю картину написав сучасний український художник Ярослав Чижевський. Ви перші дали їй назву. Ця картина без назви, але з циклу «Неповторна Україна».

4. Гра «Зberi прислів'я». Робота в парах

Людина без Вітчизни,
Наша слава —
Рідна земля —
Без верби і калини
Всюди на світі добре,

мов колиска золота.
як соловей без пісні.
а вдома найкраще.
Українська держава.
немає України.

— Поясніть значення одного з прислів'їв (на вибір учнів).

— Якою темою можна їх поєднати?

— Яку назву має розділ, який ми вивчали?

— Що спільного між назвою розділу та прислів'ями?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Пишаємося рідною країною». На нас чекають завдання підручника та тесту з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 94)

Гра «Запитання — відповідь»

Учень/учениця читає запитання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває доти, поки не пролунають відповіді на всі запитання.

— Отже, починаємо відповідати на запитання до розділу.

— Гру починає...

2. Заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...»

3. Тестування

1. Яка квітка, за словами Надії Кир'ян, «народжується не на землі, а в душі людини»?
а) Євшан; б) мальва; в) тюльпан.
2. У реченні «Напившись води, не забувайте про..., з якого вона витікає» пропущене слово:
а) джерело; б) ставок; в) річку.
3. Скільки річок згадано у вірші Володимира Лучука «Скільки річок в Україні»?
а) Тринадцять; б) чотирнадцять; в) п'ятнадцять.
4. З ким порівнює мову Галина Кирпа у вірші «Мова моя»?
а) З голубом; б) зозулею; в) ластівкою.
5. Який жанр твору Василя Сухомлинського «Не забувай про джерело»?
а) Притча; б) легенда; в) оповідання.
6. Що треба робити з інформацією, отриманою з інтернет-джерел?
а) Не робити нічого; б) запам'ятовувати; в) аналізувати, перевіряти.

4. Фізкультхвилинка

5. Робота в групах. Створення «Дороговказів нашої любові»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Діяльність у групах.*

— Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 88).

— Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?

— Запишіть свої міркування на аркуші фліпчарту та підготуйтеся презентувати власні нароби.

3) *Презентація діяльності учнів.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Які твори розділу вам сподобалися найбільше? Чому?

2. Рефлексія. Рефлексійний твір «Дякую»

Діти дописують речення на аркушах, зачитують власні думки за бажанням.

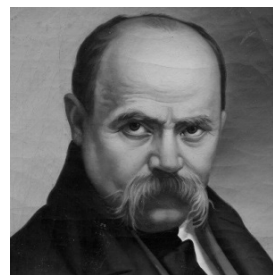
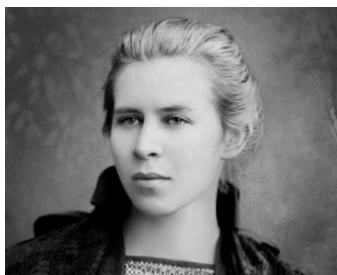
- Дякую моїй країні: бо вона для мене...
- Дякую моїй країні: бо я бачу...
- Дякую моїй країні: бо я люблю...

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ. Обговорити його з близькими та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

3) 12 3 1 18
25 21 1 115 19
(Іван Франко.)

- З якої букви напишемо розшифровані слова? Чому?
- З'єднайте слова-відповіді з фото письменників.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ви вже знаєте ці імена, читали твори цих письменників. Сьогодні ми починаємо вивчати розділ, який має назву «Замислимося над сторінками книжок українського письменства», у межах якого продовжимо ознайомлення з творами видатних українських письменників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 95)

1) Обговорення позначок з інформацією дороговказу розуміння творів видатних особистостей.

- Розгляньте інформацію дороговказу.
- Про що/кого будемо читати в розділі?

2) Робота в парах.

- Прочитайте, про що ми дізнаємося, читаючи твори розділу.
- Розкажіть одне одному про те, що дізналися.

2. Гра «Відгадай». Робота за акровіршем

— Прочитайте вірш. За першими буквами кожного рядка спробуйте здогадатися, про кого йтиметься на уроці.

Ти мусиш нам співця назвати,
Адже умів лише він один
Рабів німих так захищати,
А хто так оспівав, як він,
Садок вишневий коло хати?
Д. Білоус

— Так, сьогодні ми будемо говорити про незвичайну людину. Ця людина — український поет, художник, філософ, народний учитель — Тарас Григорович Шевченко.

3. Гра «Закінчи речення»

— Продовжте рядок словами твори видатного поета.

Дивлюсь, аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темній гаї
Сонце... (*зустрічає*).
Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона... (*калина*).

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи... (*дівчата*).
Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком... (*укрила*).

4. Робота за підручником (с. 96)

1) Читання тексту «Тарас Шевченко» вчителем.

2) Читання тексту учнями (напівголосно).

3) Перегляд відеоролика «Про Кобзаря дітям» (посилання на відео: https://youtu.be/_5WBOI4pfQw).

4) **Бесіда.**

— Що нового ви дізналися про життя Тараса Григоровича Шевченка?

— Пригадайте та розкажіть факти з життя поета, про які не згадується в тексті та відеоролика.

— Які вірші цього поета ви пам'ятаєте?

— За що боровся Тарас Шевченко? Чого прагнув?

— Як ви гадаєте, чому життя Кобзаря стало легендою?

5. Фізкультхвилинка

6. Робота в групах

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Виконання завдання. Побудова тематичної павутинки до слова «Кобзар».*

3) *Презентація діяльності груп.*

7. Робота за підручником (с. 96)

1) *Робота з хмаринкою слів «Тарас Шевченко».*

— Розгляньте хмаринку слів «Тарас Шевченко».

— Яку нову інформацію ви отримали?

2) *Обговорення картин сучасного українського художника Олега Шупляка.*

— Розгляньте репродукції картин сучасного українського художника Олега Шупляка.

— Поясніть, чому він вирішив зобразити Тараса Шевченка саме таким чином.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що нового про Тараса Шевченка ви дізналися сьогодні на уроці?

— Який сучасний художник зобразив поета?

— Чи сподобалися вам його картини? Поясніть чому.

2. Рефлексія. Прийом «Мікрофон»

— Висловіть власну думку.

- Я навчився/навчилася...
- Я дізнався/дізналася...
- Я зрозумів/зрозуміла...
- На мою думку, Тарас Шевченко...

3. Домашня робота

С. 95–97, читати, підготувати розповідь за репродукціями картин Олега Шупляка.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 67. ПОЕЗІЯ КОБЗАРЯ. ВІРШІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «ВІТЕР ВІЄ-ПОВІВАЄ», «ВІТЕР З ГАЄМ РОЗМОВЛЯЄ». ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕННЯ НОВИХ СЛІВ. ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ (задати потрібну інтонацію). ВМІННЯ СТАВИТИ ПИТАННЯ ЗА ТЕКСТОМ. ВИЗНАЧЕННЯ НАСТРОЮ, ТЕМПУ ЧИТАННЯ

Мета: поглиблювати знання учнів про творчість Т. Шевченка; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання поетичних творів, порівнювати зміст творів; розвивати зв'язне мовлення учнів; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати любов до художнього слова.

Обладнання: аркуші для фліпчарту, маркери, магніти; бланки із зображенням діаграми Венна.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго дня вам, любі малятка!
Хлопчики милі мої та дівчатка!
Щирою усмішкою я вас вітаю,
Гарного настрою на весь день бажаю!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Вправа «Крісло автора» (пригадування життєвого шляху Т. Шевченка)

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Тараса Шевченка (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші діти формулюють запитання за змістом біографії, а «автор твору» повинен відповісти.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжимо ознайомлення з творчістю Тараса Шевченка, з його віршами; продовжимо вчитися ставити запитання за текстом, вправлятися у виразному читанні.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 98). Робота за змістом вірша Т. Шевченка «Вітер віє-повіває»

1) Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/BdmgRVWVXVkl>).

2) Бесіда.

- Чи сподобався вам вірш? Чим саме?
- Хто головний герой твору?
- У якому темпі, з якою силою голосу, на вашу думку, слід читати вірш?

3) Читання вірша учнями.

- Навіголосне;
- читання в парах.

4) Бесіда.

- Які картини змальовано у вірші?
- Із чим поет порівнює степ?
- Як ви розумієте вислів «а там — тільки мріє»?
- Який настрій створює вірш?

5) Робота в групах.

- Об'єднання в групи;

- виконання завдань у групах;
 - презентація діяльності груп (після презентації всі роботи кріпляться на дошці).
- Група 1.* Завдання: виписати з вірша іменники.

Іменники

Група 2. Завдання: виписати з вірша прикметники.

Прикметники

Група 3. Завдання: виписати з вірша дієслова.

Дієслова

— Перегляньте роботи груп. Слів якої частини мови у вірші зустрічається більше?

2. Фізкультхвилинка

Трава — низенька-низенька, (Діти присідають.)
 Деревя — високі-високі. (Потягуються.)
 Вітер дерева колише, гойдає, (Нахили тулуба.)
 То вправо, то вліво хитає,
 То вперед, то назад, то вниз пригинає.
 Птахи летять, відлітають,
 (Махають руками-«крилами».)
 А учні тихенько за парти сідають
 Та вправи вивчають.

3. Продовження роботи за підручником. Робота за змістом вірша Т. Шевченка «Вітер з гаєм розмовляє»

1) Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: https://youtu.be/Ngr0BD_mEWk).

2) Словникова робота.

Скіпка — невелика тонка пластинка, відколота від деревини.

3) *Бесіда.*

— Які картини постали у вашій уяві, коли ви слухали цього вірша?

— Який його настрій?

- У якому темпі краще читати вірш?
- Які почуття слід передати інтонацією?

4) Читання вірша учнями.

- Напівголосне;
 - читання в парах;
 - вибіркове читання.
- Знайдіть і прочитайте слова та вислови, які змальовують картини тиші та неспокою в природі.

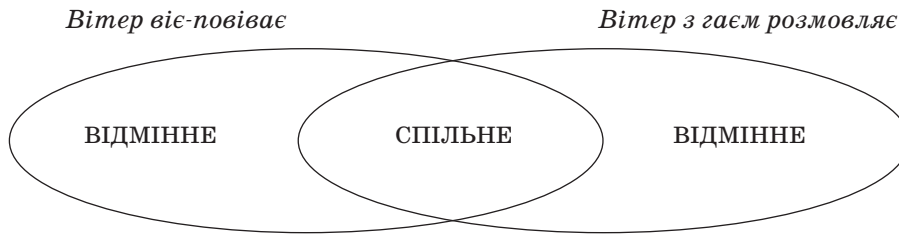
4. Гра «Постав питання до змісту віршів». Робота в парах

Перший учень ставить запитання другому, другий — відповідає. Потім діти міняються ролями.

5. Робота в групах. Порівняння змісту віршів Т. Шевченка «Вітер віє-повіває» та «Вітер з гаєм розмовляє»

- 1) Об'єднання учнів у групи.
- 2) Виконання завдання учнями.

Порівняння сюжетів (за діаграмою Венна)

3) Презентація діяльності учнів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- З якими творами ознайомилися сьогодні на уроці?
- Що нового дізналися?

2. Рефлексія. Метод «Незакінчене речення»

- Продовжте речення.
- Мені було цікаво...
- Ми сьогодні розібралися...
- Я сьогодні зрозумів/зрозуміла, що...
- Мені було важко...
- Завтра я хочу на уроці...

3. Домашнє завдання

С. 98–99, вірш Т. Шевченка «Вітер віє-повіває» вивчити напам'ять, вірш «Вітер з гаєм розмовляє» виразно читати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 68. РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ. ВІРШ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ». ІНТОНАЦІЯ ТА ТЕМП ЧИТАННЯ. АНАЛІЗ РЕПРОДУКЦІЙ КАРТИН ДО ТВОРУ. СТВОРЕННЯ ВЛАСНОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ. СЛУХАННЯ ТВОРУ У ВИКОНАННІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСЛУЖЕНОГО АКАДЕМІЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ХОРУ ІМЕНІ Г. ВЕРЬОВКИ. ЗДОБУВАЄМО ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ (QR-код), РОЗГЛЯДАЄМО ТВІР В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВ

Мета: продовжити знайомити учнів з творами Т. Г. Шевченка; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву; розширювати кругозір учнів; учити відчувати створені словами образи; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати почуття гідності та поваги до свого народу, прагнення зберегти в пам'яті його історію; спонукати зацікавленість до творчості Т. Г. Шевченка.

Обладнання: слова-підказки для визначення темпу та інтонації, аркуші для малювання, кольорові олівці, магніти, картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок —
Починаємо урок.
Працюватимем старанно,
Щоб почути у кінці,
Що у нашім дружнім класі
Діти — просто молодці.

2. Вступне слово вчителя

— Хочу почати сьогоднішній урок віршем. Послухайте та поміркуйте, про кого він.

Всі його ми батьком звемо,
Так від роду і до роду:
Кожний вірш свій і поему
Він присвячував народу.
Він любив усе прекрасне,
Все ненавидів потворне,—
І його ім'я незгасне,
Світлий образ — неповторний.
Чисту матір і дитину
Він прославив серцем чистим,

Всю осяяв Україну
Поглядом він променистим.
Ясен досвіт ще не сходить,—
А йому перед очима
Дружба радісна народів,
Як зоря, палала зрима.
Ось чому в сім'ї великій
У цвіту садів прекрасних
Буде жити він вовіки
Як безсмертний наш сучасник.

— Так, дійсно, цей вірш присвячено Тарасу Григоровичу Шевченку, і написав його видатний український письменник Павло Тичина.

3. Перевірка домашнього завдання

1) Бліцопитування.

1. Тарас Шевченко народився:

а) 1814 року;

б) 1813 року;

в) 1915 року.

2. Тарас Шевченко був:

а) письменником;

б) поетом;

в) художником.

3. Цю гору біля міста.... називають Тарасовою.

а) Канева;

б) Ромен;

в) Києва;

г) Полтави.

4. З чим поет порівнює степ у вірші «Вігер віє-повіває»?

а) з морем;

б) з горою;

в) з океаном.

5. Хто сидів на могилі та грав на кобзі?

а) Козак; б) кобзар; в) чумака.

6. По якій річці пливе човен у вірші «Вітер з гаєм розмовляє»?

а) По Дніпру; б) по Десні; в) по Дунаю.

2) *Конкурс на краще читання вірша Т. Шевченка «Вітер віє-повіває».*

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжимо ознайомлення з творчістю Тараса Шевченка, зокрема з віршем «Рече та стогне Дніпр широкий». Будемо вдосконалювати навички виразного читання, проаналізуємо репродукції картин до твору, послухаємо музичні твори та перетворимося на художників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 99)

1) *Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/7MViDKUiWQA>).*

2) *Читання вірша учнями:*

- напівголосне;
- читання в парі.

3) *Бесіда з елементами вибіркового читання.*

— Яку пору доби описано у вірші? Прочитайте рядки з вірша.

— Які птахи згадуються в творі?

— З чим порівнює автор місяць?

— Про які дерева йдеться у вірші? Як їх описує автор?

— На скільки уявних картин можна поділити вірш? (*На три.*)

— Що відтворив поет у першій картині? (*Буря на Дніпрі, завивання вітру.*)

— Що б ви зобразили на другій? (*Місяць, що виглядає з-за хмар.*)

— Якою буде третя картина? (*Природа вгамувалася, все стихло.*)

4) *Слухання пісні «Рече та стогне Дніпр широкий».*

— Зараз ми послухаємо пісню «Рече та стогне Дніпр широкий...» у виконанні Національного за- служеного академічного українського народного хору імені Г. Верьовки. Спробуйте уявити все те, що хотів передати автор словами і музиканти — музикою.

(Посилання на відео: https://youtu.be/B55iyQHZ_g або за QR-кодом на с. 100 підручника.)

— Як ви вважаєте, чому цей вірш став піснею?

— До яких почуттів спонукала вас ця пісня?

5) *Підготовка до виразного читання.*

— Який темп та інтонацію виберемо для читання першої строфи, щоб передати бурю на Дніпрі?

Скористайтеся словами-підказками, що є в нас на дошці.

Інтонація	Темп
Грізно	Спокійний
Піднесено	Повільний
Голосно	Помірний
Тихо	Швидкий
Ніжно	Сповільнений

— Як читатимемо другу частину? А третю?

б) *Робота над виразністю читання.*

— До яких почуттів вас спонукав цей вірш? (*Любов до рідного краю, до своєї Батьківщини.*)

— Що навіває вірш? (*Сум, біль, тугу за рідним краєм.*)

— Доберіть до поданих слів слова-ознаки: *Дніпро, вітер, небо, місяць.*

— Назвіть слова, за допомогою яких описана картина наповнюється звуками.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником (с. 99)

1) Робота за репродукціями картин.

— Твори Т. Шевченка надихали не лише композиторів, але й художників.

— Розгляньте репродукцію картини-ілюстрації Катерини Штанко «Рече та стогне Дніпр широкий». Що ви бачите на ній?

— Переглянемо ще деякі роботи видатних художників (с. 100). Перед вами — репродукція картини українського живописця-пейзажиста Миколи Бурачека «Рече та стогне Дніпр широкий». Чи можна назвати її пейзажем?

— Які перші враження від побаченого?

— Що зображено на картині?

— Яким настроєм пронизана вся картина?

— До яких асоціацій спонукають вас предмети, зображені на полотні?

— Як авторові вдалося зобразити бурю на Дніпрі, місяць?

— Що надає зображеному відчуття тривожності, страху перед силами природи?

— Які фарби переважають на картині?

— Наступна репродукція картини українського художника Федора Панка під такою самою назвою. Яким ми бачимо Дніпро на ній?

— Чи перегукуються кольори з попередніми роботами художників?

— Як різні митці зобразили грізні сили природи? Порівняйте.

— Які з-поміж репродукцій подобаються вам більше? Чому?

4. Хвилини творчості

— Створіть власну ілюстрацію до цього твору.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Через які види мистецтва ми сьогодні сприймали твір Тараса Шевченка «Рече та стогне Дніпр широкий»?

— Що вам сподобалося більше: читати, слухати, роздивлятися чи самому виконувати?

— Що об'єднує всі ці твори мистецтва?

2. Рефлексія. Вправа «Покажи палець»

За позитивної оцінки емоційного стану дитина спрямовує великий палець вгору, за негативної — вниз.

3. Домашнє завдання

С. 99, виразно читати вірш, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 70–71. КАЗКАР, ПИСЬМЕННИК ІВАН ФРАНКО. СЛОВО ПРО ПИСЬМЕННИКА. РОЗКРИТТЯ ЗНАЧУЩОСТІ ОСОБИСТОСТІ І. ФРАНКА. ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ; РОЗВИТОК ПОНЯТІЙНОГО Й ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ. ФРАНКО: НАЖИВО. ЗДОБУВАЄМО ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ (QR-код). ВІРШІ ІВАНА ФРАНКА «ДИВУВАЛАСЯ ЗИМА», «ДРІМАЮТЬ СЕЛА». ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ (задати потрібну інтонацію). ВМІННЯ СТАВИТИ ПИТАННЯ ЗА ТЕКСТОМ. ВИЗНАЧЕННЯ НАСТРОЮ, ТЕМПУ ЧИТАННЯ. РОБОТА З ВИДІЛЕНИМИ СЛОВАМИ ТА ВИСЛОВАМИ

Мета: поглибити знання учнів про життя і творчість Івана Яковича Франка; продовжити вдосконалювати навички виразного читання, ставити питання до тексту та здобувати інформацію з різних джерел (QR-код); розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; долучити учнів до активної взаємодії через роботу в парах, групах; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальною, громадянською; виховувати почуття любові до свого народу, до України, рідної мови.

Обладнання: ребус, картки для роботи в парах, плакати для роботи в групах, маркери, магніти, аркуші із зображенням діаграми Венна.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

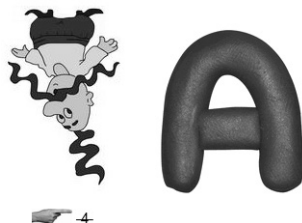
1. Організація класу

Доброго здоров'я, діти, доброго дня!
Хай вам ясно сонце світить у вікно щодня.
Хай сміється мирне небо і дивує світ,
А земля нехай дарує вам барвистий цвіт.
Бо здоров'я, любі діти, в світі — головне,
А здоровий і веселий — щастя не мине!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Розгадування ребуса

— Яке слово заховалося в ребусі, відгадайте!

4. Бесіда

- Які казки ви знаєте?
- Чим казка відрізняється від оповідання?
- Хто пише казки?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми ознайомимося з діяльністю видатного українського казкаря та письменника Івана Франка, опрацюємо його вірші «Дивувалася зима» та «Дрімають села», продовжимо вчитися ставити питання до тексту та здобувати інформацію з різних джерел (QR-код).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 101)

- 1) Читання тексту про І. Франка вчителем.

2) Читання тексту учнями.

- Напівголосно;
- ланцюжком.

3) Робота в парах. Читання тексту та виконання завдання.

— Прочитайте текст, заповніть таблицю.

Іван Франко	
Коли народився Іван Франко?	
Де народився письменник?	
Ким був батько Івана?	
Що почув Іван Франко від батька?	
Що перейняв від матері?	
Де здобував освіту майбутній письменник?	
Коли Іван Франко почав збирати народні пісні, байки, легенди та писати власні твори?	
Які твори для дітей написав Іван Франко?	

4) Переказ тексту «Іван Франко» з опорою на записи в таблиці.

2. Фізкультхвилинка

Ось скакалки ми візьмемо
І стрибати розпочнемо.
Всі стрибаємо тихенько,
Навшпиньках, ще й легенько.
Ледь торкаємось підлоги —
Не стомити наші ноги.
Діти на майданчику гуляють,
Спритно бігають, високо стрибають.
Ми всі трохи погуляли
І на місце посідали.
Один, два, три, чотири, п'ять!
Будемо весело стрибать!
Стій!

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота за репродукцією картини Володимира Слєпченка «Портрет Івана Франка».

— Розгляньте репродукцію картини. Чи звично вам бачити такий портрет? Чому?

— Що цим хотів передати автор?

— Слєпченко Володимир Павлович — маляр, графік, монументаліст і майстер психологічного портрета. Працює в мистецькому напрямі романтичного символізму, винайшов свою авторську техніку й унікальний власний стиль «Артлайн» (мистецтво лінії).

2) Онлайн-мандрівка сайтом «Франко: наживо» (посилання на сайт: <https://frankolive.wordpress.com/> або за QR-кодом на сторінці підручника).

— Багато цікавого та корисного про Івана Франка ви зможете дізнатися на цьому сайті, який має доволі незвичайну назву: «Франко: наживо».

3) Робота над змістом вірша Івана Франка «Дивувалася зима» (с. 102).

Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/2cxUln2KaZc>)

Бесіда

- До якого настрою вас спонукав прослуханий вірш?
- Які картини ви уявляли, слухаючи його?
- Хто є головним персонажем вірша?

Робота над виразністю читання вірша

- У якому темпі будемо читати вірш?
- Якою інформацією будете передавати здивування зими?
- Скільки питальних речень у вірші?
- Прочитайте їх.

Читання вірша учнями

- Читання мовчки;
- читання в парах.

Гра «Прочитай рядок до кінця». Робота в парах

Умова гри: один учень називає слово будь-якого рядка, а інший — дочитує рядок і продовжує гру.

Вибіркове читання

- За допомогою яких слів поет змальовує зиму як живу істоту?
- Як зима хотіла розправитися з першими квітами?
- Чи вдалося це їй?

Робота в групах

- Об'єднання в групи;
- виконання завдань у групах, створення плакатів;
- презентація діяльності груп.

Група 1

Завдання: висловити своє ставлення до зими з точки зору художників.

Група 2

Завдання: висловити своє ставлення до зими з точки зору лікаря.

Група 3

Завдання: висловити своє ставлення до зими з точки зору двірника.

4. Фізкультхвилинка

5. Робота над змістом вірша Івана Франка «Дрімають села» (с. 103)

1) *Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/ze4mE1HRQVA>).*

2) *Бесіда.*

- Що найбільше сподобалося вам у вірші «Дрімають села»?
- Який день описав Іван Франко?
- Яка картина постала у вашій уяві під час слухання вірша?
- Які вислови вказують на те, що поет змальовує день ранньої осені?
- А яке слово підкреслює, що це останні погожі дні?
- Як ви розумієте вирази: «дрімають села», «садки дрімають», «тихо гріються садки», «холодом осіннім потягає»?

3) *Читання вірша учнями.*

- Напівголосно;
- читання в парах.

4) *Робота над виразністю читання вірша.*

— У якому темпі та з якою інтонацією треба, на вашу думку, читати вірш? Чому?

5) *Гра «Відшукай риму».*

- Знайдіть риму до слів:
сяє — ... (*потягає*);
плоду — ... (*у воду*);
садки — ... (*хатки*);
тоном — ... (*загоном*).

6) Конкурс «Кращий читач».

7) Гра «Хто більше?». Робота в парах.

— Поставте одне одному питання за текстом.

Умова: учні по черзі ставлять одне одному питання за змістом твору. Хто назвав останнє питання, той переміг.

6. Робота в групах. Порівняння змісту віршів І. Франка «Дрімають села» та «Дивувалась зима»

1) Об'єднання учнів у групи.

2) Виконання завдання учнями.

Порівняння сюжетів (за діаграмою Вена)

3) Презентація діяльності учнів.

7. Гра «Пора року, що сподобалася мені...». Метод «Прес»

— Поділіться думками стосовно пори року, про які згадуються у віршах «Дрімають села» та «Дивувалась зима». Почніть так: «Я вважаю, що найпрекрасніша пора року — ... тому що... Наприклад, ...».

Отже, я вважаю...».

8. Робота за підручником (с. 103). Робота за ілюстраціями.

— Розгляньте сторінку з незвичайної книжки про Івана Франка — енциклопедії «Франко: від А до Я», укладеної Богданом і Наталею Тихолозами.

— Що побачили цікавого?

— Що здивувало? Чому?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— З творчістю якого письменника ознайомилися на уроці?

— Що цікавого ви запам'ятали про життя та діяльність Івана Франка?

2. Рефлексія. Метод «Незакінчене речення»

— Продовжте речення.

- Мені було цікаво...
- Ми сьогодні розібралися...
- Я сьогодні зрозумів/зрозуміла, що...
- Мені було важко...
- Завтра я хочу на уроці...

3. Домашнє завдання

С. 101–103, виразно читати вірші, один (на вибір учня) вивчити напам'ять, відповідати на запитання; за бажанням підготувати ілюстрацію до одного з віршів.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 72–73. СТОРІНКИ ЖИТТЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ; ЇЇ ТВОРИ. РОДИНА КОСАЧІВ, У ЯКІЙ ЗРОСТАЛА МАЙБУТНЯ ПОЕТЕСА. УЛЮБЛЕНІ ЗАНЯТТЯ; ЯКІ КНИГИ ОХОЧЕ ЧИТАЛА ЛЕСЯ; ГРА НА ФОРТЕПІАНО; СПИВИ, ТАНЦІ. ТВОРИ ПОЕТЕСИ ДЛЯ ДІТЕЙ. ВІРШ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ДАВНЯ ВЕСНА». НАСТРІЙ ВІРША. УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧКИ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ. РОЗВИТОК ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ, УЯВИ УЧНІВ

Мета: розширити уявлення учнів про творчість Лесі Українки; вчити сприймати поетичні твори; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного та свідомого читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; організувати командну діяльність учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати дбайливе ставлення до живої природи.

Обладнання: картки-пазли, таблиці для роботи в групах, аркуші для фліпчарту, магніти, клей, маркери, репродукція картини Василя Поповича «С. Волосянка. Осінь», картки для проведення рефлексії, книжки Лесі Українки.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ:
До роботи швидше, клас!
Попрацюємо старанно,
Щоб сказати у кінці,
Що у нашій дружній класі
Діти — просто молодці!

2. Перевірка домашнього завдання

1) Стратегія критичного мислення «Входження в картину».

- Яку пору року зображено на репродукції картини?
- Чому ви так вважаєте?
- Яка це осінь: золота чи пізня? Чому?
- Які кольори використав художник для написання осені?
- Куди завітала осінь?
- Доведіть, що це село, а не місто.
- Як ви гадаєте, чому на вулиці села майже немає людей?
- Якою зображено річку?
- Як ба ви назвали цю картину?
- Це репродукція українського живописця, заслуженого художника України Василя Поповича під назвою «С. Волосянка. Осінь». Автор написав село, яке знаходиться в Карпатах.

2) Гра «Добери рядки».

- Рядки якого вірша І. Франка могли б підійти до цієї картини? Зачитайте їх.

3) Виразне читання віршів І. Франка.

3. Мотивація навчальної діяльності. Робота в групах

1) Об'єднання в групи.

2) Діяльність у групах, виконання завдання.

Завдання: зібрати пазл (наклеїти на папір); з'ясувати, яку пору року зображено; дібрати 2 пари іменників у поєднанні з прикметниками та 2 пари іменників у поєднанні з дієсловами; заповнити таблицю.

Іменник + прикметник	Іменник + дієслово

3) Презентація робіт (зображення та складені таблиці учні вивішують на дошці).

Група 1

Група 3

Група 2

Група 4

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Що спільного ви побачили в зображеннях, що ми маємо на дошці? Так, їх усіх об'єднала весна. Сьогодні на уроці ми читатимемо вірш «Давня весна» видатної української письменниці Лесі Українки. Дізнаємося про її життєвий шлях та улюблені заняття, продовжимо вдосконалювати навички читання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення із творчим та життєвим шляхом Лесі Українки

— Невідомі факти про письменницю розкажуть вам сьогодні багато нового та неймовірного. І хоча прожила вона лише 42 роки, її внесок у літературу надзвичайно потужний. Цікаві факти про Лесю Українку, про життя, творчість та захоплення занурять вас у її світ.

Народилася Лариса Косач 25 лютого 1971 р. на Волині в місті Звягин (Новгород-Волинський) у заможній та інтелігентній, високоосвіченій родині. Її матір — відома письменниця-націоналістка Олена Пчілка (Ольга Петрівна Драгоманова-Косач). Батько — високоосвічений поміщик, який дуже любив літературу і живопис. Дядько — Михайло Драгоманов (відомий український діяч).

Лариса була другою дитиною в багатодітній родині. Та ще будучи дитиною, дівчинка попросила називати її Лесею. Усіх 6 дітей Косачі привчали до літературної роботи, намагалися навчити різних мов. Мати була дуже суворою, привчала дітей до роботи. Лесея Українка сама вивчила понад 10 мов — європейські та слов'янські (французьку, німецьку, італійську, англійську, польську, болгарську, латину, грецьку та ін.).

Поміж усіх дітей Лесея була найбільш близька з братом Михайликом, їх навіть називали спільним іменем — «Мишелосіє» через нерозлучність. Проте сина мати ставила вище за Лесею — її довго вважала малорозвиненою. Ба більше, не любила її непокірної вдачі. Дітей Косачі навчали вдома за власною програмою і лише українською мовою.

У 10 років у дівчинки почалися серйозні проблеми зі здоров'ям: у Лесі Українки діагностували туберкульоз кісток, їй доводилося лежати із загіпсованими руками і ногою тривалі місяці. Через хворобу, з однієї руки були видалено частину кісток, що поставило хрест на музичній кар'єрі, хоча

вона неймовірно талановито грала на роялі. Грати її вчила спочатку її тітка, яку Леся дуже любила, а згодом перша дружина Миколи Лисенка — Ольга Оконор. Вона не просто грала на фортепіано, а ім-провізувала.

Свій псевдонім Лариса Косач запозичила в дядька — Михайла Драгоманова. Він підписувався як «Українець». А оскільки Леся дуже любила свого дядька і захоплювалась ним, то вирішила в чомусь бути схожою на нього. Псевдонім «Українка» з'явився 1884 року, коли дівчині виповнилося всього тринадцять.

У 19 років написала підручник «Стародавня історія східних народів» для сестер.

Леся Українка любила природу, обожнювала сама садити квіти. А вершина її творчості — неймо-вірний твір «Лісова пісня». Цей твір про природу було написано лише за 12 днів.

Може, всупереч недузі, а, може, завдяки любові до життя Леся виросла різносторонньою та творчою натурою. І ніхто ніколи не чув від неї нарікань, ніхто не бачив її сліз, вона навіть знаходила в собі сили втішати інших. З дитинства дівчинка засвоїла правило: «Щоб не плакати, треба сміятись». Боротьба і праця! Таким був зміст усього життя поетеси, гідного подиву та захоплення.

Прожила Леся Українка всього лише 42 роки. Із них 33 з них плідно працювала на літературній ниві. Останні роки свого життя прожила в Грузії. Похована вона на Байковому кладовищі в Києві.

2. Перегляд відеоролика «Леся Українка: цікаві факти (дитинство, життя, біографія) (посилання на відео: https://youtu.be/_JzWAYJA0bc)

3. Робота за підручником (с. 104)

1) Опрацювання тексту «Леся Українка». Робота в парах за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання».

Учні читають текст за абзацами та по черзі виконують роль учителя. Учень, який виконує роль учителя, ставить запитання за пунктами, що містяться в підручнику, й отримує відповідь учня.

Далі учні міняються ролями.

Важливо, щоб вони ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що нового дізнався?).

4. Фізкультхвилинка

5. Вправа «Крісло автора»

Один учень (за бажанням) сідає в «Крісло автора» і виступає в ролі Лесі Українки (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші учні формулюють запитання за змістом біографії, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

6. Перегляд виставки книжок Лесі Українки

Можливо, до виставки книжок долучити шкільного бібліотекаря, який презентує книжки Лесі Українки, наявні в шкільній бібліотеці.

— Розгляньте книжки Лесі Українки, які ви зможете прочитати в нашій бібліотеці.

— Що вас зацікавило?

7. Робота над змістом вірша Лесі Українки «Давня весна» (с. 104–105)

1) Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://youtu.be/68UljYiZuhU>).

2) Бесіда.

— Чи сподобався вам вірш?

— Яку пору року оспівує авторка?

— Які картини ви уявляли, коли звучав вірш?

3) Слухання уривка пісні «Давня весна», у виконанні солістки військового оркестру Луцького прикордонного загону (посилання на відео: <https://youtu.be/5dAAhmg8EBk>).

— Багато віршів Лесі Українки наскільки мелодійні, що покладено на музику. Послухайте уривок пісні.

— Чи сподобалося вам виконання?

4) Словникова робота.

— У вірші нам зустрінуться слова, які потренуємося прочитати.

весела я ясна
хвора шум мила
радісна весна щедра
тісна квітки зелений
білесенькі хатина самотна

— Значення яких слів є незрозумілими?

— Назвіть прикметники, які зустрілися в стовпчиках.

— Назвіть іменники.

— Утворіть словосполучення за схемою «іменник + прикметник».

5) Читання вірша учнями.

- Напівголосно;
- читання в парах по строфах;
- читання за «диктором».

6) Вибіркове читання.

— Знайдіть у першій та другій строфах рядки, у яких ідеться про весну як про живу істоту.

— Який дарунок принесла весна поетесі? Як про це сказано у вірші?

— Відшукайте та прочитайте рядки, у яких простежується зміна настрою. Чим це спричинено?

— Що сказано у вірші про пробудження природи (вітру, дерев, пташок)? Виразно прочитайте ці рядки.

— Чому про весну сказано, що вона давня? Висловіть власну думку.

8. Фізкультхвилинка

У весняну світлу пору
Тягнеться травичка вгору.
(Діти піднімають руки вгору.)
Промінці пускає сонце.
Я тримаю їх в долоньці.
(Імітують, ніби тримають промінці.)
Зліва, справа їх ловлю:
То присяду, то встаю.
(Імітують, ніби ловлять промінці, стоячи навприсядки.)
Підтягнуся до хмаринки
І зігну повільно спинку.
(Підтягуються, нахиляються вперед.)
У луги, річки, степи
Відпущу я промінці.
(Імітують, ніби відпускають промінці.)
Рівно стану, усміхнуся,

За навчання знов візьмуся.
(Посміхаються, сідають за парти.)

9. Продовження роботи над змістом вірша Лесі Українки «Давня весна»

1) Гра «Відшукай риму».

Мила — ... (стокрила).

Квітки — ... (пташки).

Загомніло — ... (бриніло).

Луна — ... (самотна).

Настала — ... (придбала).

Ясна — ... (весна).

До мене — ... (зелене).

Гілки — ... (квітки).

Хатині — ... (пташині).

Заспівав — ... (прислав).

Не забуде — ... (не буде).

Дала — ... (цвіла).

2) Робота в групах. Створення обкладинки до книжки.

- Об'єднання в групи.
- Діяльність учнів у групах, виконання завдання.
 - Розгляньте обкладинку книжки (с. 105), що вийшла друком 2016 року в місті Ковелі до 145-річчя Лесі Українки. Чи подобається вона вам?
 - Запропонуйте свої варіанти обкладинки до цієї поезії.
- Презентація діяльності груп.

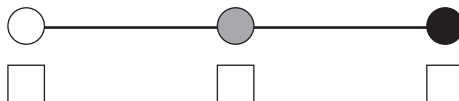
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- З творчістю якого письменника ознайомилися сьогодні на уроці?
- Що цікавого запам'ятали?

2. Рефлексія. Вправа «Мої зусилля»

— Замалюйте на картці квадрат під зеленим кружечком, якщо все вдалося, ти старався; під жовтим — якщо спіткали труднощі; під червоним — якщо нічого не вдалося, треба ще попрацювати.

3. Домашнє завдання

С. 104–105, виразно читати, відповідати на запитання; за бажанням створити ілюстрацію до вірша.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 75. ЩО, ДЕ, КОЛИ І ЯК? ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ В ЖУРНАЛАХ І ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ ДЛЯ ДІТЕЙ ПРО ВИНАХІДНИКІВ І ВІДКРИТТЯ

Мета: дослідити з учнями значення слів «винахідник», «винахід», «відкриття»; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів у межах мініпроєкту «Що, де, коли і як?»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій, інноваційність; виховувати повагу одне до одного, зацікавленість до нових відкриттів.

Обладнання: аркуші для складання «асоціативного куща», ребуси, журнали та енциклопедії, аркуші для фліп-чарту, маркери, магніти, бланки для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

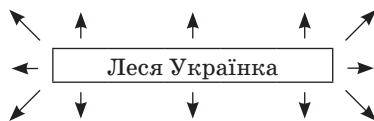
1. Організація класу

Погляньте у віконечко. (Діти протягують руку.)
Чомусь сховалось сонечко. (Знижують плечима.)
А ми засвіtimo сонечко. (Показують на себе.)
Таке велике сонечко. (Руки в сторони.)
Таке веселе сонечко. (Посміхаються одне одному.)
Я — сонечко! (Показують на себе.)
Ти — сонечко! (Показують одне на одного.)
Ми — сонечка! (Беруться за руки.)
Ми — світимосся всі!

2. Перевірка домашнього завдання

1) *Робота в групах. Створення «асоціативного куща» «Що ми знаємо про Лесю Українку?».*

- Об'єднання в групи.
- Діяльність у групах, виконання завдання.

- Презентація діяльності груп.

2) *Виразне читання вірша Лесі Українки «Давня весна».*

3. Розгадування ребусів

— Розгадайте слова, які заховалися в ребусах.

- Так, це винахід, винахідники, відкриття.
- Як ви гадаєте, що таке винахід? А хто такий винахідник?
- Навіщо потрібні їхні відкриття та дослідження?
- Чим важливі відкриття? Яка від них користь?
- Уявіть, що ви винахідник. Що саме ви б хотіли винайти?

4. Словникова робота

Винахід (корисна модель) — результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Одним з істотних моментів, що становлять відміну винаходу від відкриття, є те, що винайдена річ або спосіб дії раніше ніколи не існували.

Відкриття — це виявлення того, що завжди було наявне в світі, але раніше знаходилося поза людського знання.

Проаналізуймо тепер, як з'являються винаходи. Перш за все, подібний процес має на увазі використання певних знань і досвіду, звернення до інтуїції, творчу працю, конструювання. Часто винахід стає результатом напружених зусиль великої кількості людей.

Водночас деякі відкриття можна назвати випадковою знахідкою, коли абсолютно незаплановано виявляється щось важливе, що допомагає пояснити явища дійсності або дає практичну користь.

5. Гра «Ми йдемо шукати винахід»

(Діти підводяться з-за парт, утворюють коло. Завдання: під час руху учні шукають винаходи навколо та визначають наскільки вони важливі.)

Ми йдемо шукати винахід!
Ми йдемо шукати винахід!
Ми йдемо шукати винахід!
Зупинились. Подивились.
Я знайшов. І я знайшла...

6. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми перетворимося на винахідників та за допомогою журналів і енциклопедій для дітей відшукаємо інформацію про винахідників й відкриття, реалізуємо мініпроект «Що, де, коли і як?».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА (за методом «Дизайн мислення», вибір винаходів для виконання проекту добирається за запитом учнів)

Водночас:

Вид проекту:

за кількістю: груповий;

за видом діяльності: змішаний (інформаційний, творчий);

за часом виконання: короткотривалий;

за предметами: міжпредметний (інтегровані курси «ЯДС», «Мистецтво»; літературне читання, математика).

Учасники проекту: учні 4-го класу, учителі-предметники (класовод, учитель «Мистецтва» та інформатики), бібліотекар, батьки.

1. Об'єднання учнів у групи за інтересами та бажанням

Група «Винахідники»

Група «Розумники»

Група «Мандрівники»

Група «Експерти»

2. Діяльність у групах за напрямками та планом

Етапи проєкту	Дії вчителя	Дії учнів	Очікуваний результат
Емпатія	Пропонує тему	Обговорення теми учнями (тема може бути за запитами учнів)	Ухвалене рішення щодо розроблення проєкту
Фокусування	Координує роботу учнів, допомагає визначити основні питання проєкту	Визначають основні питання проєкту, об'єднуються в групи за інтересами	Учні об'єднані у групи: «Винахідники»; «Розумники»; «Мандрівники»; «Експерти»
Генерування ідей	Координує роботу учнів, допомагає (за потреби)	Робота в групах, генерування ідей, обговорення найкращих	Наявність сценарію (порядок конкретних дій), взаємодія учасників у групах
Прототипування або узагальнення	Координує роботу учнів, допомагає (за потреби) узагальнити матеріали	Завершують роботу: узагальнюють матеріали, з'ясовують результати, готуються до презентації	Готові матеріали: результати досліджень; плакати, схеми, малюнки
Тест	Презентація роботи		

3. Презентація діяльності груп

Підсумок проєкту:

- 1) Вдала презентація роботи учнів класу у вигляді інформаційного плаката.
- 2) Виставка фото та малюнків із зображенням винаходів та інформацією про них (розмістити в куточку творчості або в коридорі біля класу для розгляду та ознайомлення іншими учнями).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи сподобалась вам робота в межах проєкту?
- У якому проєкті хотілося б узяти участь ще?

2. Рефлексія. Вправа «Самооцінювання»

Постав +, якщо:	Критерії самооцінювання:
	Ми працювали разом
	Ми працювали дружньо
	Ми прислухалися до думки одне одного

3. Домашнє завдання

Підготувати малюнок-рекламу винаходу, що подобається.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 76. МЕДІАВІКОНЦЕ: ВІКІПЕДІЯ І ВІКІПЕДИСТИ. ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ВІКІПЕДІЮ. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У ВИВЧЕННІ БІОГРАФІЇ ПИСЬМЕННИКІВ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із різними джерелами інформації; продовжити вдосконалення навичок правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати старанність, спостережливість.

Обладнання: картки до гра «Доповни таблиці», таблиці для роботи в групах, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, картки для оцінювання емоційного стану в межах рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, інформаційна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

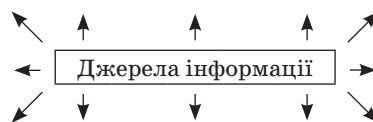
3. Бесіда

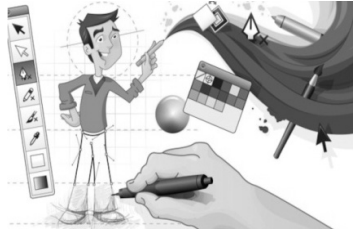

- Назвіть засоби інформації, якими ви користуєтесь найчастіше.
- Пригадайте, що таке інформація.
- А що таке джерела інформації?
- Якими бувають види інформації?

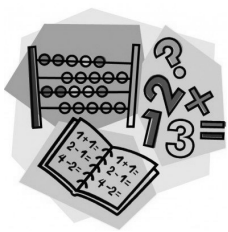

4. Гра «Доповни таблиці». Робота в парах

1) Виконання завдання.

- Додайте зображення на відповідні таблиці.

		
Звукова	Родина	Графічна
		
Інтернет	Мультимедійна	Журнали

		
Телебачення	Числова	Книги
		
Однолітки	Радіо	Телефон
		
Однокласники	Текстова	Вчитель

2) Презентація робіт.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми продовжуємо ознайомлення з різними джерелами інформації. Сьогодні ми завітаємо до одного з найпопулярніших інтернет-проектів — української Вікіпедії, дізнаємося, хто такі вікіпедисти. Дослідимо, які інформаційні ресурси стануть у пригоді нам у вивченні біографії письменників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформаційна довідка «Українська Вікіпедія» (з повідомленнями виступають учні, які заздалегідь підготували інформацію)

1-й учень. Українська Вікіпедія — українськомовний розділ Вікіпедії, багатомовного інтернет-проекту зі створення вікі-енциклопедії, яку може редагувати кожний охочий користувач Інтернету.

2-й учень. Вікіпедія — один із найуспішніших некомерційних інтернет-проектів. Це онлайн-енциклопедія, до якої кожен охочий може додавати статті або вносити корективи в уже наявні. Попри певні вади такої «інтернет-демократії», вона має і свої переваги порівняно з процедурами, прийнятими в академічних виданнях. Насамперед це стосується доступності та можливості швидко віддзеркалювати нову інформацію.

3-й учень. На цей час кількість статей української Вікіпедії становить 1 136 902. За цим показником вона посідає 17-те місце серед усіх мовних розділів, 10-те — серед європейських Вікіпедій та 3-тє — серед Вікіпедій слов'янськими мовами.

4-й учень. Українська Вікіпедія станом на 7 лютого 2022 року має 595 747 зареєстрованих користувачів, 44 адміністраторів. Загальна кількість сторінок в українській Вікіпедії — 3 960 418, редагувань — 34 437 570, завантажених файлів — 110 394.

2. Перегляд та обговорення відеоролика

— У березні 2020 року українська Вікіпедія перетнула позначку в мільйон статей. За 16 років вона стала найбільшою в історії енциклопедією українською мовою. Хто створює цей популярний та

доступний усім ресурс? Переглянемо відео, у якому на це питання відповідають самі дописувачі (поширення на відео: <https://youtu.be/OuV4F-jU-KQ>).

3. Бесіда

— Отже, хто бере участь у створенні Вікіпедії?

— Запам'ятайте, вікіпедист — особа, яка пише чи поліпшує статті «Вікіпедії», вільної онлайн-енциклопедії.

4. Фізкультхвилинка

5. Робота за підручником (с. 106)

1) Самостійне читання тексту учнями.

2) Бесіда.

— Яка інформація була для вас новою?

— Прочитайте, як утворилася назва «Вікіпедія».

— Хто такі вікіпедисти?

3) Перегляд сторінок Вікіпедії в режимі онлайн.

— Хто вже користувався сторінками української Вікіпедії?

— Як часто ви користуєтеся її допомогою?

4) Перегляд інформаційних матеріалів.

— Розгляньте інформаційні матеріали.

— Що ви дізналися з них про українську Вікіпедію?

— Чи допомагає Вікіпедія вивчати біографії письменників?

— Чи хотілося б вам стати вікіпедисткою/вікіпедистом?

— Як ви гадаєте, які знання та навички необхідні вам для цього?

— Про що б ви хотіли написати?

5) Робота в групах.

• Об'єднання в групи.

• Виконання завдання: поміркуйте та запишіть по три «плюси» і три «мінуси» використання Вікіпедії.

Використання Вікіпедії	
«плюси»	«мінуси»

• Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що ви запам'ятали про Вікіпедію?

— Навіщо потрібний цей інтернет-проект?

2. Рефлексія. Вправа «Покажи палець»

За позитивної оцінки емоційного стану дитина спрямовує великий палець вгору, за негативної — вниз.

3. Домашнє завдання

Намалювати власну емблему для української Вікіпедії.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 77. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички правильного та свідомого читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення «Дороговказу розуміння творів видатних особистостей»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати повагу до творчості українських письменників.

Обладнання: картки для тестування, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь учнів.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Діти утворюють коло і разом з учителем промовляють вітання:

Кожному дню безхмарного неба,
Кожній дитині веселоців треба.

Нехай усміхаються люди щодня.
Доброго ранку! Доброго дня!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Замислюємося над сторінками книжок українського письменства». На нас чекають завдання підручника та тесту з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВАНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 107)

1) Гра «Запитання — відповідь».

Учень/учениця читає запитання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває до тих пір, поки не пролунають відповіді на всі запитання.

— Отже, починаємо відповідати на запитання до розділу.

2) Виконання тестової роботи.

1. Де і коли народився Тарас Шевченко?

- а) 1814 р., село Моринці;
- б) 1856 р., село Нагуєвичі;
- в) 1871 р., місто Новоград-Волинський.

2. У вірші Тараса Шевченка вітер розмовляє:

- а) з гаєм;
- б) з морем;
- в) з осокою.

3. Автором вірша «Реве та стогне Дніпр широкий...» є:

- а) Леся Українка;
- б) Іван Франко;
- в) Тарас Шевченко.

4. Зима — героїня вірша Івана Франка — дивувалася, чому:

- а) сяє сонце;
- б) в неї сили нема;
- в) бушують вітри.

5. Інтернет-енциклопедія, що містить пояснення до всього, що є на світі, українською мовою, — це:

- а) вільна інтернет-енциклопедія;
- б) українська Вікіпедія;
- в) словопедія.

6. Справжнім ім'ям Лесі Українки є:
 - а) Лариса Крайова;
 - б) Ліля Корбут;
 - в) Лариса Косач.
7. Яким було дитинство Лесі Українки?
 - а) Радісним і безтурботним;
 - б) спокійним і веселим;
 - в) нелегким і хворобливим.
8. Іван Франко народився в родині:
 - а) кріпака;
 - б) коваля;
 - в) вчителя.
9. Від кого Івась Франко почув перші казки, притчі, бувальщини?
 - а) Від батька;
 - б) від матері;
 - в) від бабусі.
10. Якою була весна у вірші Лесі Українки?
 - а) Давньою;
 - б) веселою;
 - в) шумною.

2. Фізкультхвилинка

3. Робота в групах. Створення «Дороговказів розуміння творів видатних особистостей»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Діяльність у групах.*

— Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 95).

— Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?

— Запишіть свої міркування на аркуші та підготуйтеся презентувати власні наробки.

3) *Презентація діяльності учнів.*

4. Заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Назвіть авторів, з творчістю яких ми ознайомилися в розділі «Замислюємося над сторінками книжок українського письменства».

— Чий твори вам сподобалися більше? Чим саме?

2. Рефлексія. Прийом «Наплічник»

Учні передають одне одному умовний «наплічник». Той, хто тримає його в руках, має озвучити свої досягнення та навести конкретний приклад. Якщо не вдається одразу зібратися з думками, учень може сказати фразу «Пропускаю хід» та передати слово наступному школяреві.

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ. Обговорити його з рідними та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ВІДКРИВАЄМО СВІТ ЛІТЕРАТУРНИХ БАЙОК, КАЗОК, П'ЄС

УРОКИ 78–79. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. РОЗГЛЯДАННЯ КОЛАЖУ. БАЙКА. ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ З ПОНЯТТЯМИ БАЙКА, БАЙКАР; МОРАЛЬ БАЙКИ. БАЙКА ЛЕОНІДА ГЛІБОВА «ЗОЗУЛЯ Й ПІВЕНЬ». РОЗШИРЕННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ ПРО ТВОРЧИСТЬ БАЙКАРЯ ЛЕОНІДА ГЛІБОВА. РОЗВИТОК УМІННЯ ВИРАЗНО ЧИТАТИ, УЯВЛЯТИ, ІНСЦЕНІЗУВАТИ. ВИЗНАЧЕННЯ МОРАЛІ БАЙКИ, ЇЇ ГОЛОВНОЇ ДУМКИ; ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ, ВИСЛОВЛЕННЯ ОЦІНЮВАЛЬНИХ СУДЖЕНЬ. ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ОБРАЗНИМИ ВИСЛОВАМИ

Мета: ознайомити учнів з поняттями *байка, байкар; мораль байки*; вчити визначати мораль байки, її головну думку; узагальнити та розширити знання учнів про діяльність українського байкаря Леоніда Глібова; продовжити вдосконалювати навички правильного, свідомого та виразного читання, інсценування; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас молодших школярів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, компетентність у природничих науках та технологіях; виховувати моральні цінності.

Обладнання: картки для роботи в парах, книжки Л. Глібова, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, технологічні карти для виготовлення оригамі.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго ранку,
Доброго дня!
Хай плещуть долоньки,
Тупають ніжки,
Працюють голівки

Та сяють усмішки.
Доброго ранку!
Доброго дня!
Бажаєте ви, бажаю вам я!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в парах. Гра «Шифрувальник»

— Розшифруйте слово: 2 1 14 15 1.

1	2	3	4	5	6	7
Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд	Ее
8	9	10	11	12	13	14
Єє	Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Йй
15	16	17	18	19	20	21
Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр
22	23	24	25	26	27	28
Сс	Тт	Уу	Фф	Хх	Цц	Чч
	29	30	31	32	33	
	Шш	Щщ	Ьь	Юю	Яя	

— Яке слово утворилося? (*Байка.*)

— Пригадайте, що це за твір?

— Розшифруйте наступне слово: 15 1 10 15 1.

— Яке слово утворилося? (*Казка.*)

— Що вам відомо про казки?

— Хто створює казки?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми починаємо вивчати розділ «Відкриваємо світ літературних казок, байок і п'єс», у межах якого поглибимо знання про літературні жанри, познайомимося з новими українськими й зарубіжними письменниками та їхніми творами.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 108)

1) Обговорення позначок з інформацією дороговказу історичної пам'яті.

— Розгляньте інформацію дороговказу.

— Про що/кого будемо читати в розділі?

— Прочитайте, про що ми дізнаємося, читаючи твори розділу.

2) Розповідь учителя.

— Сьогодні ми вже пригадали інформацію про байки. А хто їх пише?

(Байкар.)

— Яких байкарів ви знаєте?

— Що вам відомо про видатного українського байкаря Леоніда Глібова?

— Леонід Іванович Глібов народився 21 лютого (5 березня) 1827 на Полтавщині в селі Веселий Поділ Хорольського повіту в родині управителя маєтків магнатів Родзянків. Початкову освіту він здобув дома за допомогою матері, яка в 7 років навчила його читати, а пан Родзянко, в якого служив батько, давав йому уроки арифметики.

1840 року вступив до Полтавської гімназії, де почав писати вірші, де виходить друком його перша збірка російською мовою «Стихотворения Леонид Глебова» (1847).

Цікавим є те, що Леонід Глібов свій перший вірш написав у 13 років. Дитячі твори, надруковані в різних виданнях, поет підписував псевдонімом *дідусь Кеніра*.

Дитячі твори письменник друкував у львівському журналі «Дзвінок».

До жанру байки Глібов звертається під час навчання в Ніжинському ліцеї вищих наук, тоді ж деякі з них друкує в газеті «Черниговские губернские ведомости».

Після закінчення ліцею (1855) Глібов працює вчителем історії та географії в Чорному Острові на Поділлі, а з 1858 р. — у Чернігівській чоловічій гімназії, гаряче захищає прогресивні педагогічні методи. Навколо сім'ї Глібова групується чернігівська інтелігенція. Учнем Глібова був Петро Косач (батько Лесі Українки).

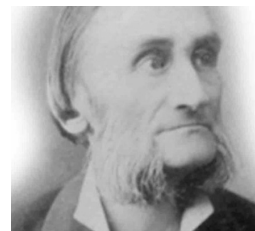
Свої байки та вірші Глібов друкував у журналі «Основа», що з 1861 р. виходив у Петербурзі.

2. Перегляд виставки книжок Л. Глібова (можливе залучення до проведення уроку шкільного бібліотекаря)

— Розгляньте книжки, автором яких є Леонід Глібов.

— Яка книжка вас зацікавила? Чому?

3. Фізкультхвилинка «Моя книжечка»

Я навшпиньки зараз стану,
Свою книжечку дістану, (Діти стають навшпиньки, руки вгору.)
Буду книжечку гортати
Та малюнки розглядати. (Імітація гортання книжки.)
А у ній живуть чудові
Герої всі казкові: ... (Імітація рухів казкових героїв.)
Вовчик, зайчик, їжачок,
Рак, солом'яний бичок,
Колобок, Сірко, Жар-птиця,
Мишка, Півник і Лисиця.

4. Продовження роботи за підручником

1) Робота в парах. Стратегія критичного мислення «Взаємонавчання». Читання тексту про Л. Глібова (с. 109.)

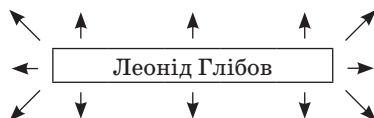
Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того, як вони прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання за змістом і отримує відповідь;
- пояснює моменти, які учень не зрозумів;
- дає завдання прочитати наступний абзац.

5. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Що ми знаємо про Леоніда Глібова?»

1) Об'єднання в групи.

2) Діяльність дітей у групах. Виконання завдання: складання «асоціативного куща».

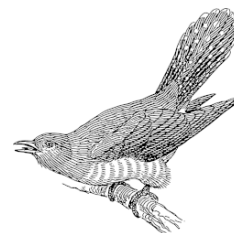

3) Презентація діяльності груп.

6. Робота над змістом байки Л. Глібова «Зозуля й Півень» (с. 110–111)

1) Відгадування загадок.

- Може скрізь вона літати,
Бо нема своєї хати.
Яйця іншим підкидає,
Скільки кому жити — знає! (Зозуля.)
- Гребінь, крила, гарний хвіст,
Хто співає як артист? (Півень.)

2) Хвилинка-цікавинка.

— Що ви знаєте про зозулю?

— Більшість видів зозул не мостять гнізд та не висиджують яєць, а підкидають їх іншим птахам.

Щоб підкласти своє яйце до чужого гнізда, зозуля викидає одне чуже яйце з кладки і замінює його своїм. Також вона може викинути з чужого гнізда всі насиджені яйця, змусивши пташок нестися знову, а потім підкидає своє яйце в свіжу кладку.

Новонароджені зозулята у віці всього лише кілька годин від роду викидають з гнізда все, що там знаходиться, зокрема: пташенят або яйця господарів гнізда. Така доля чекає всіх пташенят і яєць, поки зозуля не залишиться одне в гнізді. Його одного вигодовують прийомні батьки, іноді значно менші за розміром, ніж їхній ненажерливий підкидьок.

Уважають, що зозуля раніше за всіх відлітає на південь і повертається звідти, тому що в неї є ключі від Вірїю, міфічної теплою південної країни, де зимують птахи і змії, а також знаходяться душі померлих.

Півень... Усім нам знайомий з казок, віршів і пісень образ хороброго, відважного півника. Своім дзвінким голосом він спонукає до втечі негативних казкових персонажів. І така роль півня в казках не випадкова. З давніх часів серед людей існувало повір'я, що крик півня відганяє від людини та її будинку темні сили. А в багатьох народів півень уважався священним.

У наш час роль птахів у сільському житті вже не така велика, як за старих часів, але досі жителі села вміють визначати час за криком півня. Перше «ку-ку-рі-ку» звучить о першій годині ночі. Це «перші півні». Другий раз півень подає голос приблизно через годину. І о четвертій годині ранку по всьому селу чути «треті півні», що оповіщають жителів про те, що незабаром настане світанок.

Роль півнячого співу вранці була настільки велика в старі часи, що півень став символом Франції, а в Болгарії йому встановили пам'ятник як символу перемоги світла над темрявою.

У повсякденному сільському житті півень чесно виконує роботу ватажка курей. Свій голос півень подає і вдень, попереджаючи сусідніх півнів про права на територію. Ця звичка передалася свійським півням від їхніх далеких диких предків, які жили в лісах Індії й стежили за своєю територією, безжально виганяючи порушників.

3) *Передбачення в парах за ключовими словами.*

— Як ви гадаєте, чому ми маємо саме такі слова-відгадки?

— Так, це персонажі байки, за якою сьогодні ми будемо працювати, — байки Леоніда Глібова «Зозуля й Півень».

— Попрацюйте в парах. Запишіть слова: *зозуля, півень, спів, вихваляння, брехня.*

— Протягом 5 хвилин напишіть відповідь на запитання «Про що цей текст?». Увага: переглядати зміст тексту в підручнику не можна.

— Прочитайте власні передбачення. (Озвучують передбачення декілька пар за бажанням.)

— Прочитаємо байку та переконаємося правильності наших передбачень.

4) *Словникова робота.*

Далєбі — справді, правду кажучи.

Знічев'я — тут: без причини.

5) *Читання твору вчителем або слухання аудіотвору (посилання на аудіо: <https://youtu.be/8ioQWnTG-0Q>).*

— Чи справдилися ваші очікування? У чому?

6) *Читання байки учнями.*

- Напівголосне;
- за диктором.

7) *Бесіда.*

— Уявіть Зозулю та Півня. Які вони?

— Як ви гадаєте, чому в байці назви птахів написані з великої букви?

— Відшукайте в тексті рядки, що звучать як прислів'я. Прочитайте їх.

— Знайдіть у тексті рими.

— Пригадайте, що таке мораль.

— Які рядки є мораллю байки?

— Висловіть власне ставлення до персонажів байки.

8) *Робота за малюнком.*

— Розгляньте малюнок на 110 сторінці підручника.

— Який епізод зображено на ньому?

— Якими зображено дійових осіб?

— До якого епізоду ви б намалювали малюнок?

7. *Гімнастика для очей*

- Не працювати є причина —
Очам даємо відпочинок!

Мерщій рівнесенько сідаймо.
 Очима кліпать починаймо.
 Навіщо кліпать? Така зарядка —
 Вже краще бачать оченятка!
 Очима швидко обертаймо,
 Та головою не хитаймо.
 Ліворуч — раз, два, три, чотири.
 Праворуч — стільки ж повторили.
 По колу очі обертаймо,
 І все навколо розглядаймо.
 Раз коло, два і три, чотири.
 Щільніше очі ми закрили.
 На п'ять і шість їх потримали
 По колу знов пообертали.

8. Робота в групах

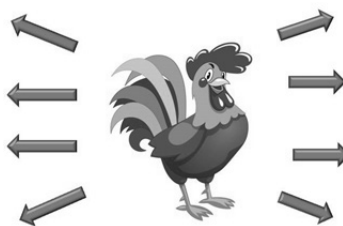
1) Об'єднання в групи.

2) Діяльність дітей у групах.

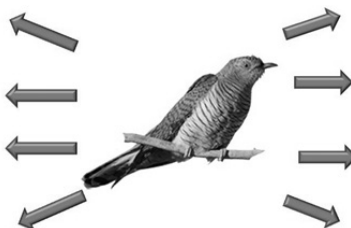
Виконання завдання:

- Поміркуйте та напишіть, чому байки, написані багато років тому, цікаво читати і сьогодні?
- Дайте характеристику персонажам.

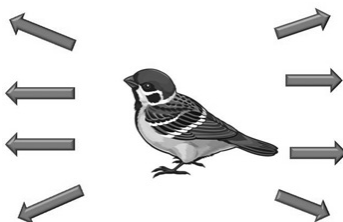
Група 1. Півень

Група 2. Зозуля

Група 3. Горобець

9. Інсценування байки

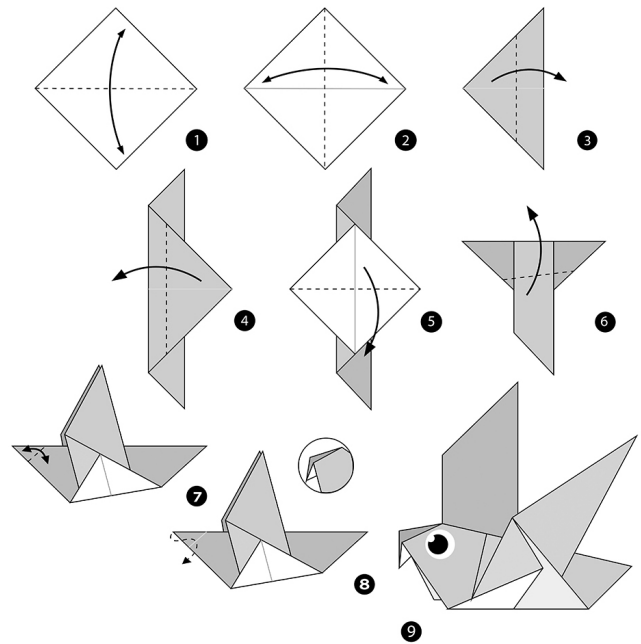
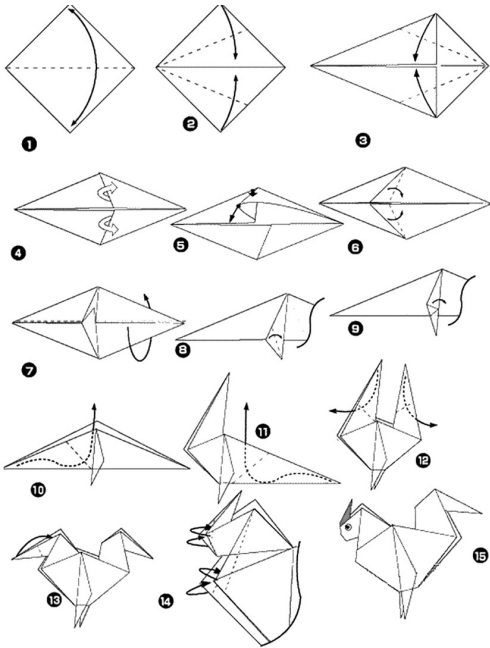
1) Бесіда.

- Скільки буде учасників інсценування?
- З якою інтонацією треба вимовляти слова Півня? А Зозулі?
- А якою буде інтонація Горобця?

2) Інсценування байки.

10. Виконання поробки в техніці оригамі «Зозуля й Півень» (на вибір учнів)

— Оберіть персонажа та зробіть поробку, спираючись на технологічну картку.

11. Виставка робіт

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чим для вас цікава байка?
- Що нового дізналися про Леоніда Глібова?
- Чого навчає байка «Зозуля й Півень»?

2. Рефлексія. Прийом «Аргументація власної відповіді»

Запропонуйте учням закінчити речення:

- На уроці я працював _____, бо _____.
- Своєю роботою на уроці я _____.
- Урок здався мені _____.
- Протягом уроку я _____.
- Мій настрій _____.
- Матеріал уроку був для мене _____.

3. Домашнє завдання

С. 110–111, вивчити байку напам'ять, відповідати на запитання; скласти байку з подібною мораллю, але на сучасний лад (за бажанням).

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 81–83. ЛІТЕРАТУРНІ КАЗКИ. ДЖОЗЕФ РЕДЬЯРД КІПЛІНГ «МАУГЛІ ЙДЕ ДО ЛЮДЕЙ» (уривок з книжки «Книга джунглів»). СЛОВО ПРО АВТОРА. РОБОТА ЗІ СЛОВНИКОМ. ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕННЯ НОВИХ СЛІВ. ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ (задати потрібну інтонацію). ВМІННЯ СТАВИТИ ПИТАННЯ ЗА ТЕКСТОМ. ОБГОВОРЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ. ПЕРЕКАЗ ЧАСТИНИ ТВОРУ

Мета: ознайомити учнів із терміном «літературні казки», діяльністю Джозефа Редьярда Кіплінга та уривком з його книжки «Мауглі йде до людей»; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання та переказу частин тексту; розвивати зв'язне мовлення; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати спостережливість, уважність, кращі людські якості.

Обладнання: картки для роботи в групах у межах гри «Додай героїв твору», ілюстрації до гри «Обери і розкажи», таблиці для роботи в парах, діаграми Венна, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, аркуші для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Ця дивна країна
Довкола — чудесна,
І все там чарівне,
Скрізь — диво-краса.

Подумайте, друзі,
Промовте, будь ласка,
Яка це країна?
Згадали? Це ж... *(казка)*!

— Чи подобаються вам казки?

— Які казки ви знаєте?

— Пригадайте, чим відрізняються народні казки від літературних.

— Назвіть своїх улюблених казкарів чи казкарочок.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжимо ознайомлення з казкою. Познайомимось з діяльністю видатного англійського письменника Джозефа Редьярда Кіплінга та прочитаємо уривок з «Книги джунглів» — «Мауглі йде до людей».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Знайомство з автором

— Редьярд Кіплінг (англійський письменник і поет) народився 30 грудня 1865 року в британській колонії міста Бомбея (Індія). Саме в Індії він провів перші 5 років життя, а потім батьки відрядили хлопчика разом із сестрою на навчання до Англії. Пансіон Лорна Лодж, у якому діти знаходилися близько 6 років, запам'ятався їм жорстоким поводженням власників закладу. Через пережитий стрес письменник усе життя страждав на безсоння.

Потім Кіплінг навчався в Девонському училищі. Директор цієї установи всіляко заохочував письменницький талант свого вихованця. Після навчання батько влаштував Кіплінга журналістом в одну з індійських газет. З жовтня 1882 року юнак регулярно публікував там свої репортажі, вірші та оповідання.

У 1980-х Кіплінг багато подорожував США, Азією, Китаєм, Японією та Англією. Його твори тим часом набували дедалі більшої популярності. Потім письменник вирішує оселитися в Лондоні, де видає свій перший роман «Світло згасло» (1890). Там же Кіплінг знайомиться зі своєю майбутньою дружиною Кароліною Бейлстір.

Незабаром фінансові труднощі змушують родину перебраться в Вермонт (США). Там Кіплінг починає знову писати для дітей. У 1893–1894 роках виходять його знамениті збірники: «Книга джунглів» і «Друга книга джунглів».

«Книга Джунглів» — перший твір Кіплінга, завдяки якому він зажив слави.

1896 року подружжя повертається в Англію. Від запалення легенів 1899-го помирає донька письменника, що стає сильним ударом для нього, тому Кіплінг незабаром на кілька місяців їде в Африку, де створює свій кращий роман «Кім». Трохи пізніше письменник купує маєток в Сассексі (Англія). Потім 1907 року Кіплінг стає Нобелівським лауреатом і отримує премію з літератури.

Під час Першої світової війни на письменника очікував ще один важкий удар. 1915 року на полі бою трагічно загинув його старший син. Після цього Кіплінг майже до самої смерті продовжує займатися літературною працею. Помирає письменник 18 січня 1936 року.

2. Перегляд освітнього відеоролика «Кіплінг Редьярд» (посилання на відео: <https://youtu.be/Tg03NUL8MKM>)

3. Робота за підручником (с. 112)

1) **Читання тексту «Джозеф Редьярд Кіплінг». Робота в парах. Стратегія критичного мислення «Взаємонавчання».**

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того, як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання за змістом і отримує відповідь;
- пояснює моменти, які учень не зрозумів;
- дає завдання прочитати наступний абзац.

2) **Вправа «Крісло автора».**

Один учень (за бажанням) сідає в «Крісло автора» і виступає в ролі Джозефа Редьярда Кіплінга (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші учні формулюють запитання за змістом біографії, а «автор» повинен відповісти.

4. Фізкультхвилинка

5. Робота над змістом твору

1) **Бесіда.**

- Прочитайте назву казки.
- Кому знайома ця казка?
- Хто читав її? Хто переглядав мультфільм?

2) **Читання складних слів (с. 113).**

3) **Читання першої частини тексту.**

Читання тексту вчителем (с. 113–114)

Бесіда

- Де і коли відбувається подія?
- Хто бере участь у бесіді? Назвіть дійових осіб.

Самостійне читання тексту учнями

Вибіркове читання

— Знайдіть та прочитайте рядки, у яких ідеться про те, що найперше побачив Мауглі біля Скелі Ради. Про що це свідчило?

- Чому Акелу називали *Мертвим Вовком*?
- Прочитайте першу промову Самотнього Вовка.

Читання уривка за особами

Робота в групах. Гра «Додай героїв твору»

- Об'єднання в групи;

- виконання завдання: на аркуш із зображенням печери вирізати та наклеїти персонажів, які беруть участь у частині, що прочитали.
- Презентація діяльності груп.

6. Фізкультхвилинка. Руханка «Джунглі»

— Пропоную прогулятися джунглями. Повторюйте за мною рухи.

- Заходимо в сутінки джунглів і спочатку нічого не бачимо, заплющуємо очі — розплющуємо (кілька разів).
- Йдемо по стежці (ходьба на місці); намагаємося високо піднімати ноги — раптом нам зустрінеться змія (ходьба на місці з високим підніманням стегна). Побачили птахів ліворуч, праворуч (повороту голови ліворуч — праворуч).
- Попереду побачили красиву квітку, понюхаємо її (витягаючи шию вперед, утягувати повітря носом).
- Прибираємо ліани на шляху (розводити руками: правою, лівою, двома).
- Ось вийшли з джунглів, побачили сонечко, усміхнулися йому і потягнулися руками догори (потягування).

7. Продовження читання твору (с. 115–116)

1) *Читання тексту вчителем.*

2) *Читання тексту учнями.*

- Напівголосне:
- в парах по реченню;
- «естафетою» по абзацах.

3) *Бесіда.*

— Які персонажі діють у цій частині казки?

— Як Самотній Вовк захищав Мауглі?

— Які докази він наводив?

— Чому Мауглі нетямився від злості та горя? Прочитайте.

4) *Читання за особами.*

6) *Робота в парах. Підготовка питань за змістом тексту. Гра «Я — тобі, ти — мені!».*

Діти ставлять по черзі запитання за змістом прочитаної частини тексту.

8. Гімнастика для очей

Вам слід відпочити.

Тож зробимо зарядку.

Сідайте зручніше —

І все по порядку:

Очі заплющили. Ви бачили ніч?

Розплющили! Заплющили!

Ще раз повторили.

Тепер подивіться

То вправо, то вліво,

То вгору, то вниз.

Ще раз повторімо.

Дивіться, за вікнами — неба блакить.

А гляньте, на носі комар не сидить?

І знову очима то вправо, то вліво.

Усі відпочили? Берімося за діло.

9. Продовження читання твору (с. 117–118)

1) *Читання тексту вчителем.*

2) *Напівголосне читання тексту учнями.*

3) *Бесіда.*

— Поясніть, чому Мауглі заплакав.

— У кого бувають сльози?

— Де домовився зустрічатися Мауглі з батьками?

4) *Робота в парах. Складання плану.*

— Пригадайте, з яких частин складається текст.

— Поміркуйте та скажіть, де буде зачин. Де основна частина? кінцівка?

— Попрацюйте в парах. Складіть план тексту, за яким вам зручно було б переказати казку.

5) Презентація планів тексту (за бажанням учнів).

6) Переказ тексту з опорою на план.

7) Робота в парах. Гра «Який персонаж?».

— Використовуючи слова з довідки, розподіліть персонажів казки в два стовпчики — позитивні герої (веселий смайлик), негативні герої (сумний смайлик).

Довідка: Мауглі, Шер-Хан, Акела, Табакі, Мати та Батько Вовк, Багіра.

8) Робота в групах.

- Об'єднання в групи;
- діяльність у групах, виконання завдань: порівняльна характеристика персонажів (за діаграмою Венна);
- презентація діяльності груп.

9) Робота в групах. Складання сенканів.

Група 1 — образ Акели.

Група 2 — образ Багіри.

Група 3 — образ Мауглі.

Група 4 — образ Шер-Хана.

10) Перегляд уривка мультфільму «Книга джунглів» (посилання на відео: <https://youtu.be/qlqXcS4IYSg>).

11) Гра «Озвучування».

Завдання: озвучити фрагмент мультфільму.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Чи сподобалась вам ця казка?

— Що вас у ній вразило та схвилювало?

2. Рефлексія. Вправа «Якими ви були на уроці?»

— Якими ви сьогодні були? (На першу букву дібрати прикметник.)

М — мудрими

А — активними

У — уважними

Г — грамотними

Л — люблячими

І — ініціативними

3. Домашнє завдання

С. 113–118, читати, відповідати на запитання; переказувати казку за складеним планом.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

**УРОКИ 84–86. СУЧАСНІ КАЗКИ АБО КАЗКИ НА НОВИЙ ЛАД.
КАЗКА ГАЛИНИ ГУЗОВСЬКОЇ-КОРИЦЬКОЇ «ЛИСИЧКА-КОМЕРСАНТКА».
ПОЯСНЕННЯ ВИДІЛЕНИХ СЛІВ. СКЛАДАННЯ ПЛАНУ ДО КАЗКИ.
ОБГОВОРЕННЯ ГОЛОВНОЇ ДУМКИ ТВОРУ. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЧИНУ,
ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ ТА КІНЦІВКИ КАЗКИ.
ВМІННЯ СТАВИТИ ПИТАННЯ ЗА ТЕКСТОМ. ОБГОВОРЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ.
РОБОТА З ТЕКСТАМИ**

Мета: знайомити учнів із сучасниками українськими письменниками та їх творами; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальною, громадянською, компетентності в природничих науках і технологіях; виховувати зацікавленість до читання сучасної української літератури.

Обладнання: картки-пазли для роботи в парах, аркуші для складання «асоціативного куща» «Казка», стікери, картки до вправи «Лисиця і лисички», шаблони закладок, кольорові олівці, цеглинки, роздруковані об'ємні поробки «Лисичка», пластилін, стеки, дощечки для ліплення, магніти, вологі серветки.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна, мистецька, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сьогодні у нас — незвичайний урок.
Сьогодні ми зробимо ще один крок
В країну чудову, в країну відому,
Що нас так чекає й збагачує мову.
Щоб урок пройшов немарно,
Треба сісти рівно, гарно.
Дарма часу не втрачати,
Думати і працювати.

2. Перевірка домашнього завдання. Робота в групах

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Виконання завдання: скласти пазл; переказати частину тексту, що відповідає зображенню.*
- 3) *Презентація діяльності груп.*

3. Відгадування загадки

- Не можемо без неї у світі ми жити,
Бо нас вона вчить, як потрібно дружити,
Як зло подолати, як хитрих провчити.
Як чуйних і добрих, й сміливих любити.

— Про що йдеться в загадці? (*Про казку.*)

4. Повідомлення теми та мети уроку

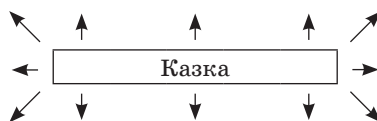
— Сьогодні на уроці ми продовжимо ознайомлення з різними видами казок, завітаємо в гості до сучасної казки або казки на новий лад. Будемо вдосконалювати читацькі навички, попрацюємо за будовою казки, підготуємо питання до казки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Казка»

- 1) *Об'єднання в групи.*

- 2) Діяльність у групах.
- 3) Презентація діяльності груп.

2. Інформація про авторку

— Галина Романівна Корицька народилася 6 червня 1963 року в селищі Скоморохи Бучацького району Тернопільської області. Українська педагогиня і науковиця, авторка навчальних посібників із української мови і літератури. Кандидат філологічних наук (2006). Для дітей написала книжки «Світ навколо нас» та «Кульбаба: дід чи баба?».

3. Стратегія критичного мислення «Передбачення за назвою тексту»

- Прочитайте назву казки. Чи знайоме вам значення слова «комерсантка»?
- Чи траплялися у вас випадки, коли ви щось продавали?
- Як ви гадаєте, про що йтиметься в цій казці?

4. Словникова робота

Комерсантка/комерсант — особа, яка займається приватною торгівлею.

Комерція — торгова і торгово-посередницька діяльність.

Взяти на кпини — глузувати, насміхатися з когось.

5. Читання першої частини казки

1) Читання вчителем першої частини казки (с. 119–120) (посилання на відео: <https://youtu.be/wAEoGKbxzI4>).

2) Бесіда.

- Чи справдилися ваші передбачення?
- Чи сподобався вам початок казки?
- Коли відбувалися події?
- Хто головний герой казки?

3) Цікаві факти про лисиць.

Лисиця — звір, який є синонімом хитрості. І, до речі, абсолютно заслужено. Ці хижаки дійсно не тільки розумні, але й хитрі, що дає їм змогу виживати в суворій природі. Незважаючи на те, що цивілізація активно поширюється, лисиці досі успішно живуть у лісах, оточених містами й селами, примудряючись при цьому практично не потрапляти на очі своїм ворогам — людям. А спостереження за ними в дикій природі й зовсім допомогло дізнатися про них багато дивного.

У роду лисиць є 12 різновидів. Найвідомішою із них є руда лисиця. Це найпоширеніший різновид, який можна зустріти на всіх континентах, крім Антарктиди.

Цей усеїдний хижак харчується різними гризунами, зайцями, птахами. Можуть уживати комах і рослинну їжу.

Цікаве лисяче полювання. Лисиця прислухається, почувши жертву, підстрибує, потім приземляється, схопивши здобич передніми лапами й зубами. Стрибати лисиця буде доти, поки не зловить жертву.

Ці тваринки дуже грайливі. Вони, як і кішки, розважаються з різними предметами. Для цього лисиці крадуть м'ячі для гольфу, завдаючи чималої шкоди спортклубам.

Незважаючи на невеликі худі лапки, лисиці відмінно бігають. Свою здобич вони можуть переслідувати дуже довго. Під час полювання тварина розвиває швидкість до 40–50 км на годину.

У лисячій сім'ї можуть народитися від 4 до 16 лисенят. Лисичка-мама майже не виходить із нори, а самець-тато приносить їжу для неї до порогу їхнього будинку.

У лисиці дуже мало ворогів у природі. І головним із них є людина. Люди винищують цих звірків через красиве хутро.

4) Читання першої частини казки учнями.

- Напівголосно.
- Читання в парах по реченню.

5) Вибіркове читання.

- Знайдіть у тексті та прочитайте речення, у якому йдеться, з ким дружили лиси.
- Чим вирішила зайнятися Лисиця?
- Що для цього зробила?
- Що вирішила зробити спочатку?
- До кого за порадою завітала Лисиця?
- Як ставилися одне до одного Лисиця та Ярина Микитівна?
- Чим займалася Ярина Микитівна?
- Чим Лисичці пахли грибочки?

6) Читання за ролями.

7) Робота в парах. Вправа «Лисиця і лисички»

Завдання: заповнити таблицю; розфарбувати малюнок.

	Частина мови	Відповідає на питання...	Назва істоти чи неістоти	Визначте число
Лисиця				
Лисички				

- Презентація робіт.

6. Фізкультхвилинка

7. Читання другої частини казки (с. 121–122)

1) Самостійне читання тексту учнями.

2) Бесіда.

- Що привело Лисичку до Ярини Микитівни?
- Чи поділилася Лисичка планом створення власного бренду з Яриною Микитівною?
- Як ви розумієте вислів «Наговорила сім мішків гречаної вовни»?
- Яку назву бренду придумала Лисичка?
- Про що домовилися Лисичка та Ярина Микитівна?

3) Гра «Хто більше?». Робота в парах.

Завдання: з прочитаною частини тексту виписати дієслова.

Умова гри: за 4 хвилини виписати якомога більше дієслів із прочитаної частини тексту.

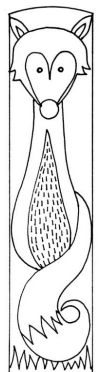
Презентація відбувається по колу. Кожна пара зачитує одне слово. Прочитані слова вдруге не повторюються. Перемагає та пара, яка витримала перегони по колу.

4) Читання за ролями.

5) Інсценування прочитаної частини тексту учнями.

8. Виготовлення закладки для книжки

— Уявіть себе комерсантами, які виготовляють продукцію і не продають її, а дарують. Підготуйте подарунок для своєї улюбленої книжки — закладку із зображенням Лисички-комерсантки.

9. Фізкультхвилинка

Вийшов в поле боровик (Діти виходять з-за парт.)
Та й узявся в боки, (Беруть руки в боки.)
Бо він бачити не звик
Обрії широкі. (Розводять руками.)
Покрутився на нозі, (Крутяться на одній нозі.)
Реготом залився,
Танцюристу-конику
В пояс уклонився, (Нахиляння вперед.)
Довго зайчика ганяв, (Біг на місці.)
Виспавсь на пісочку,
Коли вечір вже настав —
Викупавсь в струмочку. (Імітація рухів під час плавання.)

10. Читання третьої частини тексту (с. 123–124)

1) *Читання тексту вчителем.*

2) *Читання тексту учнями в парах по реченню.*

3) *Бесіда.*

- Чому Лисичка вирішила поговорити з лісниками?
- Чому образилася Лисичка на людей?
- Коли з'явилися гриби?
- Кому похвалилася Лисичка?
- Що відбулося далі?
- Як помстилася Лисичка людям?
- Поясніть значення виділених висловів.
- Як ви гадаєте, чому лише лісничиха зрозуміла Лисичку?
- Придумайте запитання до тексту. Поставте його сусідові по парті.

4) *Читання за ролями.*

5) *Робота в парах. Складання плану казки.*

- Визначте зачин, основну частину та кінцівку казки.
- Підготуйте план казки, дібравши заголовок до кожної частини тексту.
- Презентуйте власну роботу.

6) *Робота за малюнками (с. 124).*

- Розгляньте малюнки до казки, що намалювали юні художники та художниці із Запоріжжя.
- Які епізоди вони демонструють?

7) *Стратегія критичного мислення «Займи позицію».*

- Висловіть власну позицію, обґрунтуйте її.

Мені подобається
поведінка Лисички,
тому що...

Мені не подобається
поведінка Лисички,
тому що...

(Діти приклеюють стікер на позицію, яку мають намір обґрунтувати.)

8) *Гра «Так — ні» (з використанням цеглинок).*

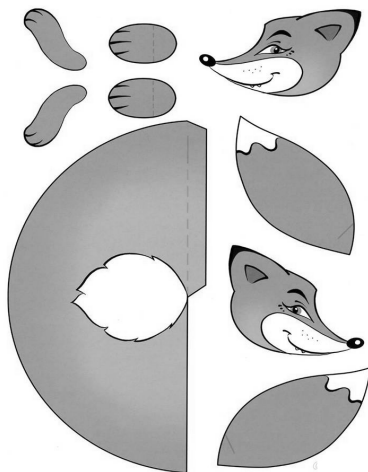
(Учні піднімають цеглинку: зелену, якщо відповідь «так», червону — «ні».)

- Це було давно, коли звірі говорили. (*Так.*)
- Лисиця вирішила комерцією зайнятись. (*Так.*)
- — Хочу яблуню виростити, — міркувала Рудохвоста. (*Ні.*)
- Коли Рудохвоста наблизилася до лісного підвір'я, жінка сиділа та перебирала ягоди. (*Ні.*)
- Лисичка та Ярина Микитівна завжди знаходили спільну мову. (*Так.*)
- Назва бренду «Лисички та сунічки». (*Ні.*)
- Знала Рудохвоста, що цілий рік доведеться чекати! (*Ні.*)

- Люди насміхалися над Лисицею. (Так.)
- Хоч і хитра від природи, та не відала, що краще води в рота набрати! (Так.)

11. Робота в парах. Створення композиції «Лисичка-комерсантка»

- Виготовити об'ємну поробку «Лисичка».
- Виліпити з пластиліну гриби (за власним задумом).
- Презентувати свою роботу.

12. Робота з текстами посібника

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи сподобалась вам казка?
- Чим, на вашу думку, вона відрізняється від казок, які ви читали раніше?
- Про який урок ідеться в кінці казки?

2. Рефлексія. Вправа «Анкетування» (діти продовжують речення)

- Сьогодні на уроці зрозумів (зрозуміла)...
- Сьогодні я дізнався (дізналася)...
- Сьогодні мені вдалося...
- Я відчував (відчувала)...

3. Домашнє завдання

С. 119–125, читати за ролями, відповідати на запитання; придумати власну кінцівку цієї історії.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 87–89. П'ЄСА-КАЗКА. КАЗКА СВІТЛАНИ КОНОЩУК «ОБЕРЕЖНО, НЕЗНАЙОМЕЦЬ!» (п'єса-казка). СЛОВО ПРО ПИСЬМЕННИКА. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО І КРИТИЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ, УЯВИ; ПРОГНОСТИЧНИХ УМІНЬ. ЧИМ ВОНА ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД ОПОВІДАННЯ? РОБОТА В ПАРІ. ПЕРЕГЛЯД ТЕКСТУ П'ЄСИ-КАЗКИ. ЯК ВОНА ПОБУДОВАНА? ХТО ДІЙОВІ ОСОБИ? ЯК ЧЕРГУЮТЬСЯ ЇХНІ СЛОВА? ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІСТУ ТВОРУ. МОТИВАЦІЯ ДО ЧИТАННЯ. НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ ЗА ОСОБАМИ, З ОГЛЯДУ НА ЇХНІ НАСТРІЙ І ВЧИНКИ. ВИЗНАЧЕННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ ПОДІЙ. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО І КРИТИЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ. ВИБІРКОВА ІНСЦЕНІЗАЦІЯ ЕПІЗОДІВ П'ЄСИ. ЗАСВОЄННЯ ОЗНАК ЧАРІВНОЇ КАЗКИ

Мета: ознайомити учнів із п'єсою-казкою Світлани Конощук «Обережно, Незнайомець!»; узагальнити знання про ознаки чарівної казки; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання, читання за особами, з огляду на настрій і вчинки персонажів; розвивати зв'язне мовлення, уяву, логічне мислення, емоційний та критичний інтелект, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; закріпити правила безпечної поведінки з незнайомцями; виховувати повагу одне до одного.

Обладнання: бланки для виконання тестів, репродукція картини Олени Леонової «Діти у театрі», аркуші для складання «асоціативного куща» «Театр», аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, аркуші для виконання вправи «Що я знаю про казку-п'єсу», стікери, конверти із завданнями до стратегії критичного мислення «Порушена послідовність», білі аркуші формату А4, клей, технологічні карти для виготовлення оригамі, малюнок долоні для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Ви сьогодні вже проснулись?
Мамі зранку усміхнулись?
Клас наш радо вас вітає!
Настрій кожен гарний має?
Станьмо разом в дружне коло!
Привітай нас, рідна школо!
Добрий день!

2. Перевірка домашнього завдання

1) Читання за ролями.

2) Тестування.

- До якого жанру належить твір письменниці Галини Гузовської-Корицької «Лисичка-комерсантка»?
 - Оповідання;
 - байка;
 - народна казка;
 - літературна казка.
- З ким у ті часи дружили лисиці?
 - З лісовими звірами;
 - зі свійськими тваринами;
 - з людьми;
 - з комерсантами.

3. Чим захотіла зайнятися Лисиця?
 - а) Хитрощами;
 - б) комерцією;
 - в) дивиною;
 - г) пошуками.
4. Чому люди Лисичку пригощали молочком?
 - а) Бо боялися її;
 - б) бо хотіли в неї розпитати якісь таємниці;
 - в) бо вона, знаючи ліси, виводила їх на малину та на ожину;
 - г) щоб вона не з'їла їхнього півника.
5. Навіщо Лисичка вирішила просити гриби в Ярини Микитівни?
 - а) Для розмноження;
 - б) для того, щоб викинути;
 - в) для того, щоб приготувати в сметані;
 - г) щоб вихвалитися перед людьми.
6. Як ви розумієте вислів «Сім мішків гречаної вовни»?
 - а) Наговорити багато зайвого;
 - б) наговорити багато таємниць;
 - в) наговорити багато дурниць, нісенітниць;
 - г) наварити каші з гречки.
7. Де Лисичка посадила свій посівний матеріал?
 - а) Навколо свого двору;
 - б) навколо сосни;
 - в) у полі;
 - г) біля хатини лісника.
8. Які гриби виростила Лисичка?
 - а) Боровики;
 - б) рижики;
 - в) лисички;
 - г) мухомори.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— У третьому класі ми вже ознайомилися із казкою-п'єсою. Сьогодні ми пригадаємо будову цього тексту, ознайомимося з п'єсою-казкою Світлани Конощук «Обережно, Незнайомець!», спробуємо себе в ролі акторів, працюватимемо над правильністю та виразністю читання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Відгадування загадок

— Відгадайте загадки!

- Хочеш — він заплаче,
Хочеш — засміється.
Це його робота —
Кожна роль вдається.
Може бути паном,
Може жебраком,
Вміє перевтілюватися,
Бо грає свою роль... (*актор*).
- Приміщення ошатне та святкове,
На сцені актори грають чудово.
Показують тут нам вистави,
Впізнав назву цієї зали? (*Театр*.)
- У кінотеатрі — широкий екран,
У цирку — манеж іль арена.
Ну, а в театрі, звичайному театрі,
Майданчик особлива — ... (*сцена*).

- Хто любитель всіх вистав,
Безліч їх переглядав?
Він аплодував чимало.
Як він зветься?.. (Театралом).

— Пропоную вам сьогодні відвідати театр.

2. Гра «Ввічливі слова»

— Але двері театру розчиняться за умови...

Театр відкривається!
До початку все готово!
Квитки пропонуються
За ввічливе слово.

(Учні називають ввічливі слова, усі отримують білет до театру.)

- Молодці, ми маємо білети.
- Можемо вирушати!

3. Вправа «Незакінчене речення»

— Продовжте речення: «Люди ходять до театру, бо...» (Учні висловлюють власні думки.)

4. Стратегія «Входження в картину»

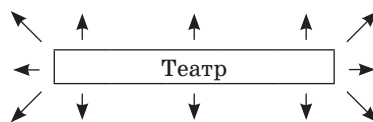
- Кого ви бачите на картині?
- Де відбувається подія? Чому ви так уважаєте? Обґрунтуйте думку.
- Вистава вже триває чи діти лише чекають на неї? Обґрунтуйте думку.
- Хто знаходиться поруч з дітьми?
- Чи подобається дітям вистава? Чому ви так вважаєте?
- Ця картина сучасна? Чому?
- Яку назву ви б дали цій картині?
- Цю картину в 20-му столітті написала художниця Олена Леонова. Вона називається «Діти в театрі».

5. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Театр».

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання: скласти «асоціативний кущ» до слова «театр». Записати стільки думок, скільки дозволить час.

3) Презентація діяльності груп.

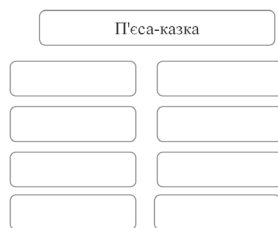
6. Робота в групах. Вправа «Що я знаю про казку-п'єсу»

— Пригадайте, які особливості має п'єса-казка. Заповніть картку, працюючи в групах.

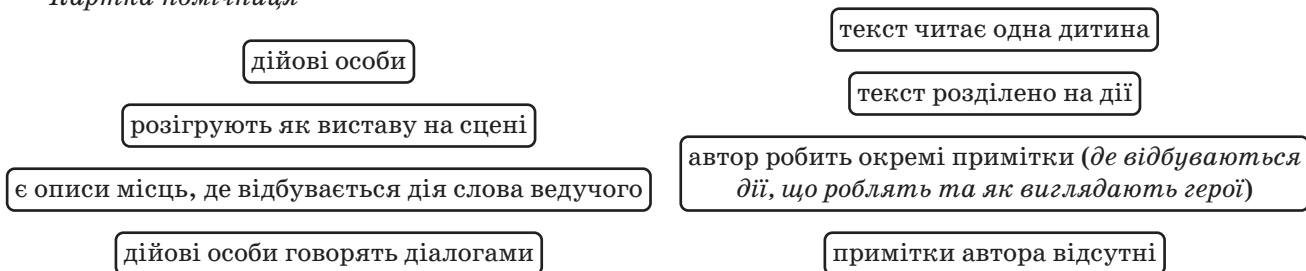
1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання:

- заповнити картку «П'єса-казка» необхідними для цього висловлюваннями;
- поміркувати та підготувати відповідь на питання: чим п'єса-казка відрізняється від оповідання?

Картка-помічниця

4) Презентація діяльності груп.

7. Фізкультхвилинка

8. Інформація про авторку

— Світлана Конощук — письменниця, сценаристка, драматургиня, художниця із Києва, яка виступає під псевдонімом Лана Ра. Мисткиня пише книги, сценарії до анімаційних мультфільмів і ставить п'єси.

9. Читання тексту (с. 125) за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання»

Учні читають текст за абзацами, виконуючи по черзі роль учителя.

Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання за змістом і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими;
- висловлює передбачення, про що йтиметься в наступному абзаці.

10. Робота над змістом п'єси-казки Світлани Конощук «Обережно, Незнайомець!»

1) Стратегія критичного мислення «Передбачення за назвою тексту».

— Прочитайте назву п'єси-казки. Чи всі слова вам знайомі?

— Чи доводилося зустрічатися з незнайомцями? Як слід учиняти тоді?

— Як ви гадаєте, про що йтиметься в цій п'єсі-казці?

2) Робота в парах.

- Виконання завдання: переглянути текст п'єси-казки. Розказати, як вона побудована, та назвати дійових осіб;
- презентація діяльності учнів у парах.

3) Читання першої дії вчителем або учнями, які гарно читають (с. 126–128).

4) Самостійне напівголосне читання тексту учнями.

5) Бесіда.

— Про що попередила бабуся Камелію?

— Кого зустріла Камелія?

— До кого завітали Камелія та Горох?

— Чому була здивована Камелія, завітавши до Борчика?

— Свідками якої ситуації стали Камелія та Горох?

— Як на телефонну відповідь Борчика відреагувала Камелія? Про що вона сказала Борчику?

— Якою була реакція Борчика? Чому?

— Перегляньте ще раз текст. Які речення за метою висловлювання зустрічаються в ньому?

- Прочитайте питальні речення з відповідною інтонацією.
- Відшукайте окличні речення. Прочитайте їх із відповідною інтонацією.
- З яким настроєм будемо читати слова Камелії? А Гороха?
- Чи схожий настрій у Борчика? Чому?

б) *Розподіл ролей. Читання першої дії за ролями.*

11. Фізкультхвилинка

12. Робота за другою дією п'єси-казки (с. 128–131)

1) *Бесіда.*

- Перегляньте початок другої дії. Де будуть відбуватися події?
- Передивіться сторінки, на яких розміщено другу дію п'єси. Назвіть героїв, яких буде задіяно в ній.

2) *Читання другої дії вчителем або учнями, які гарно читають.*

3) *Самостійне читання тексту учнями.*

4) *Бесіда.*

- Які нові персонажі з'явилися в другій частині п'єси?
- Куди запропонував піти Незнайомець Камелії, Борчику та Горохові?
- Як повелися Камелія та Горох? Як ти вважаєш, вони зробили правильно? Чому?
- Куди вирішила піти Камелія?
- Хто залишився з Борчиком?
- У яку гру вирішили погратися Горох та Борчик?
- Що трапилося під час гри?
- Чому Борчик пішов з Незнайомцем?
- Хто побачив, що Борчик пішов з Незнайомцем?
- Що зробила Камелія?
- Що сталося з Горохом?
- Хто прийшов на допомогу Камелії?

5) *Читання другої дії за ролями.*

б) *Стратегія критичного мислення «Передбачення». Робота в групах.*

- Об'єднання в групи.
- Виконання завдання.
Завдання: на аркушах фліпчарту намалювати, написати, що відбуватиметься далі.
- Презентація діяльності учнів у групах.

13. Фізкультхвилинка

14. Робота за третьою дією п'єси-казки (с. 131–133)

1) *Бесіда.*

- Перегляньте початок третьої дії п'єси-казки. Де будуть відбуватися події?
- Передивіться сторінки, на яких розміщено третю дію п'єси. Назвіть героїв, яких буде задіяно в ній. Чи змінився склад дійових осіб порівняно з другою дією?

2) *Читання другої дії вчителем або учнями, які гарно читають.*

3) *Самостійне читання тексту учнями.*

4) *Бесіда.*

- До кого просилися Борчик та Горох? Які слова при цьому використовували?
- Де хотів Незнайомець залишити наших героїв?
- Як і хто врятував Борчика та Гороха?
- Про що розповіла Камелія друзям під час зустрічі?
- Які висновки зробили друзі?
- Чи повинні цих правил дотримуватися звичайні діти? Чому?

5) Читання за ролями третьої дії.

6) Вибіркове читання.

— Знайдіть та прочитайте правила безпечної поведінки з незнайомцями, яких треба дотримуватися і дітям.

7) Робота в групах.

- Об'єднання в групи.
 - Виконання завдання.
- Завдання: поміркувати разом та з'ясувати, чому в дійових осіб різне ставлення до Незнайомця.
- Презентація діяльності учні.

8) Стратегія критичного мислення «Займи позицію».

Чий вчинки ви схвалюєте, а чий — ?

Камелії Горошка Борчика

Учні прикріплюють стікери під іменами героїв та коментують власну відповідь спочатку за першим питанням (Чий вчинки ви схвалюєте?), а потім за другим (Чий вчинки ви не схвалюєте?).

9) Стратегія критичного мислення «Порушена послідовність». Робота в групах

- Об'єднання в групи;
 - виконання завдання;
 - презентація діяльності груп.
- Завдання: скласти уривки п'єси-казки відповідно до її змісту.

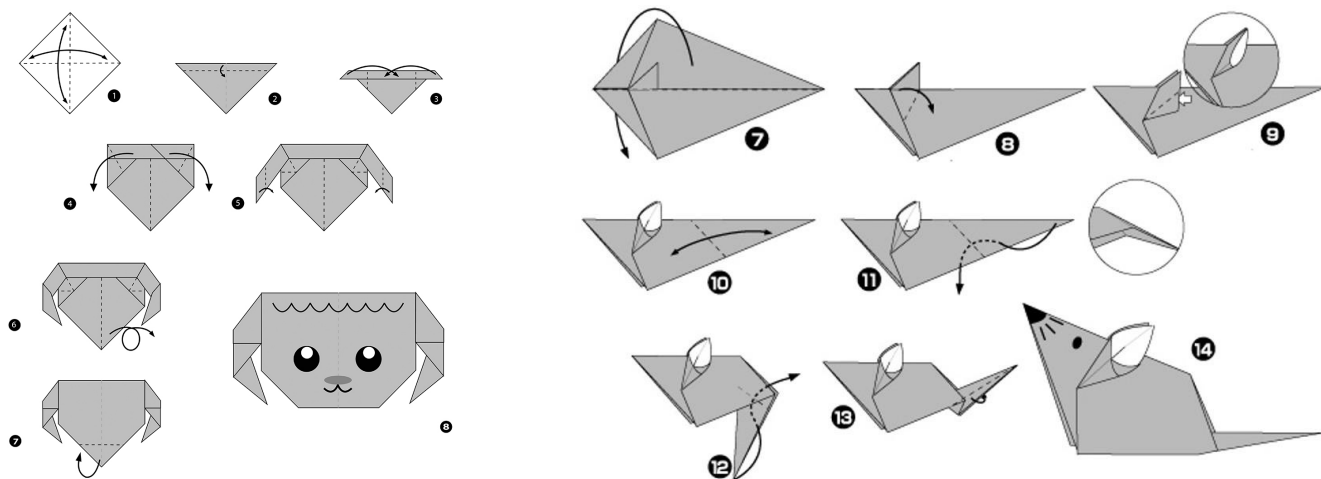
Капітани груп отримують конверти із фрагментами п'єси-казки. Група перечитує їх, складає в правильній послідовності та приклеює на аркуш паперу.

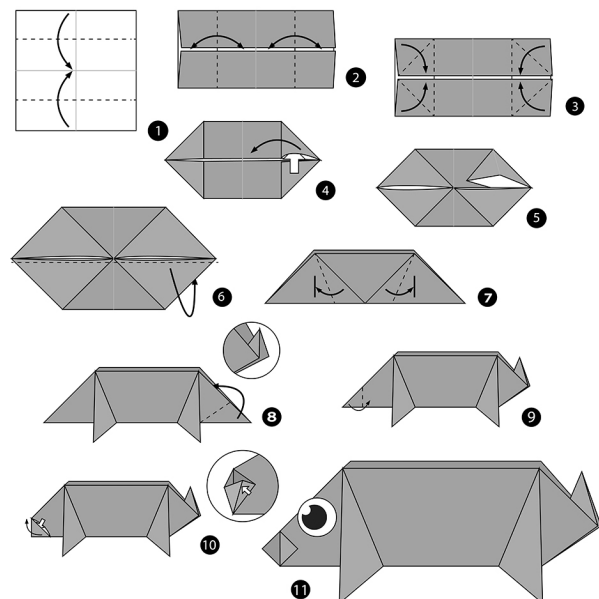
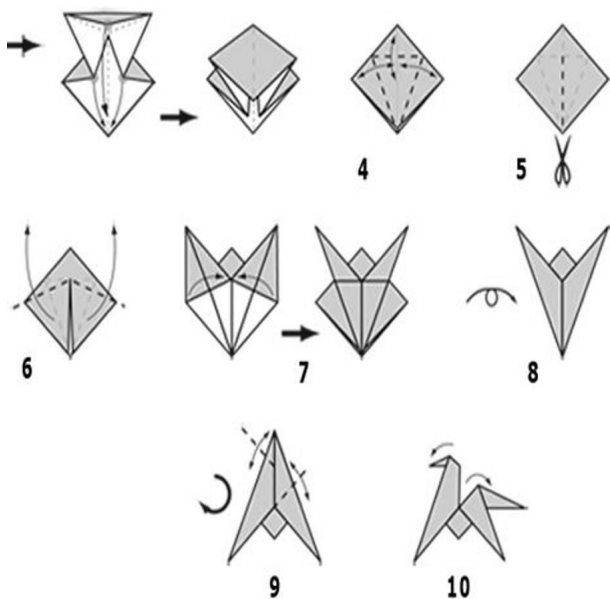
Жодна дитина, яку він вкрав, не повернулася додому. На жаль, але таких неслухняних дітей багато. Тому остерігайтесь Незнайомців.
Пане поліцейський, допоможіть! Кабанця та мишеня викрав Незнайомець!
Ми тут! Ми тут! Рятуйте, будь ласка!
Обережно там! І остерігайся незнайомців!
Відпустіть нас, ми хочемо до мами!
Ця карусель занадто повільна. Я знаю майданчик, де супершвидкісні крутилки... Пішли зі мною!
Спитали, чи люблю я цукерки. От дурні запитання. Звісно, люблю!

10) Вибіркова інсценізація епізодів п'єси.

11) Творча робота. Створення оригамі персонажів п'єси-казки (на вибір учнів).

- Виконання роботи;
- виставка та презентація дитячих робіт.

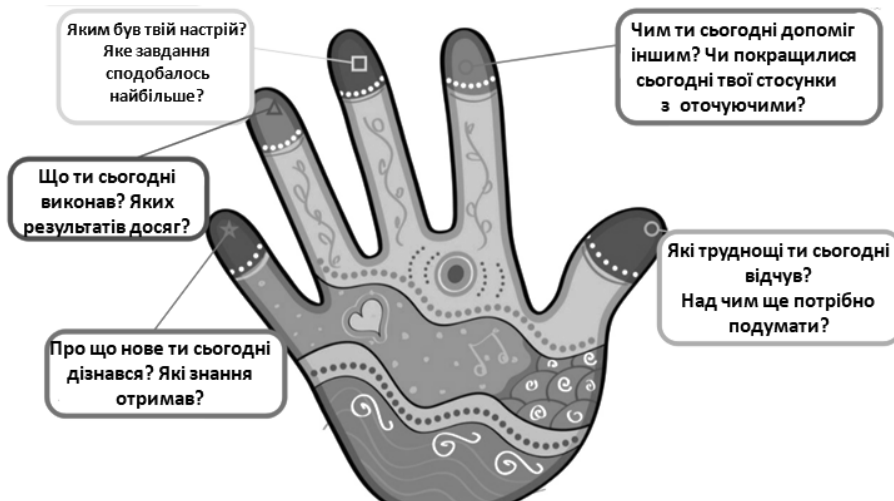
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи сподобалась вам п'єса-казка?
- До яких почуттів спонукала у вас ця казка-п'єса?
- Чи доводилося вам потрапляти в подібні ситуації?
- Якби ви зустрілися з авторкою п'єси, про що б ви її запитали?

2. Рефлексія. Вправа «Кольорова долонька»

- Дайте відповідь на питання, що належать кожному пальчику долоні.

3. Домашнє завдання

- С. 125–133, читати за ролями, відповідати на питання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 92. МЕДІАВІКОНЦЕ: БУКТРЕЙЛЕР. СУЧАСНА РЕКЛАМА КНИЖКИ. РОЗШИРЕННЯ ЧИТАЦЬКОГО ДОСВІДУ. ПЕРЕГЛЯД БУКТЛЕЙЛЕРА, ПРИСВЯЧЕНОГО КАЗЦІ «МАУГЛІ». ЗДОБУВАЄМО ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ (QR-код)

Мета: ознайомити учнів з поняттям «буктрейлер» та його основними завданнями; продовжити вдосконалювати навички правильного свідомого читання, здобування інформації з різних джерел (за QR-кодом); розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, навички командної роботи; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, інформаційно-цифрову; виховувати любов до книги.

Обладнання: ребус, аркуші для складання «асоціативного куща», картки для гри «Збери прислів'я», зображення кінострічки для роботи в групах щодо складання сценарію для буктрейлера, маркери, магніти, стікери, конверти-картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, інформаційна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Раз — берізка,
Два — гайочок,
Три — березовий листочок,
А чотири — рідний клас,
П'ять — добром вітає нас.
Шість — це вчителька рідненька,
Миля, люба, наче ненька.
Сім — це діточки усі,
Вісім — мами, татусі.
Дев'ять — рідна наша школа.
Десять — ми у дружнім колі.
Добрий день! Добрий день!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Розгадування ребуса

4. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Навіщо нам книжка»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Виконання завдання.*

Завдання: скласти «асоціативний кущ» «Навіщо нам книжка».

3) *Презентація діяльності груп.*

5. Робота в парах. Гра «Збери прислів'я»

Знання — сонце,	→	від дурного відверне.
Книга — твій друг,		книга — вікно.
Книга добра навчить,		без неї, як без рук.
Книгу читають не очима,		той і розум має.
Хто книгу читає,		а розумом.

- Прочитайте прислів'я, що утворилися.
- Поясніть значення одного з них.

6. Передбачення. Повідомлення теми уроку.

- Як ви вважаєте, про що далі буде йтиметься на уроці? Чому ви так вирішили?
- Сьогодні на уроці ми будемо говорити не лише про книгу як джерело знань, а й дізнаємося про *буктрейлер*, зокрема мету його створення та завдання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформаційна хвилинка

- Що ж таке *буктрейлер*?
- Це сучасна реклама книги. Короткий відеоролик за мотивами книги, кліп за книгою. Метою створення буктрейлера є спонукання до прочитання книги. Його особливістю є те, що розповідь про книгу подається в образній формі, з дотриманням інтриги.

2. Робота за підручником (с. 134). Читання тексту учнями за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як вони прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання за змістом і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими.

3. Бесіда

- Що таке буктрейлер?
- Який дослівний переклад цього слова?
- Яке його основне завдання?

4. Робота за ілюстрацією

- Розгляньте ілюстрацію, що є на сторінці підручника.
- Кого ви бачите на ній?
- Чим зайнята дівчинка?
- Як ви гадаєте: де вона читає?
- Чи подобається читати? Чому?
- Прочитайте вислів, розміщений на ілюстрації. Як ви його розумієте?

5. Робота в групах.

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Виконання завдання.*

Завдання: обговорити питання — що може спонукати до читання вас і ваших однолітків? Запропонувати відповідь.

- 3) *Презентація роботи учнів.*

6. Фізкультхвилинка

7. Продовження роботи за підручником (с. 135)

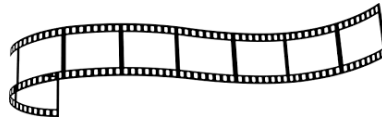
- 1) *Ознайомлення з алгоритмом створення буктрейлера.*

2) Робота за змістом буктрейлера.

- Читання інформації про створення буктрейлера.
- Перегляд буктрейлера, присвяченого казці «Мауглі» (здобуємо інформацію за QR-кодом, розташованим у підручнику на с. 135 або за посиланням на відео).
- Бесіда.
 - Чи сподобався вам буктрейлер?
 - Якою ви бачите рекламу цієї книжки?

3) Робота в групах.

- Об'єднання в групи.
- Виконання завдання.
 - ✓ вибрати книжку, до якої буде створено буктрейлер;
 - ✓ розробити сценарій;
 - ✓ дібрати матеріали для відеоряду.

- Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що нового дізналися сьогодні на уроці?
- Чи зацікавило вас створення буктрейлерів? Чим саме?

2. Рефлексія. Вправа «Лист собі»

— Приклейте стікер на той лист, який би ви хотіли відкрити. За бажанням — обґрунтуйте власний вибір.

3. Домашнє завдання

С. 135. Спробувати разом із дорослими створити буктрейлер за сценарієм, що розробили на уроці в групах, або до своєї улюбленої книжки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 93. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення «Дороговказу читацьких вражень»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати зацікавленість до читання.

Обладнання: репродукція картини Стівена Крістофера Сьюарда з циклу картин про читачів, картки для тестування, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, стікери, зображення квітів для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь учнів.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго ранку — сонце привітне!
Доброго ранку — небо блакитне!
Доброго ранку — в небі пташки!
Доброго ранку — зелені дубки!
Доброго ранку — люди привітні!
Я всім бажаю, щоб посмішки квітли!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Кого ви бачите на репродукції картини?

— Якого віку діти?

— Чим вони зайняті?

— Який хлопчик (більш доросліший чи молодший) читає книгу?

— Чи цікаво йому читати? Чому?

— Чи уважно його слухає молодший брат? Чому ви так вважаєте?

— Яку пору року зображено на репродукції? Доведіть власну думку.

— Як би назвали цю репродукцію картини?

— Це репродукція картини американський художника-реаліста 21 століття Стівена Крістофера Сьюарда з циклу картин про читачів.

— Як ви вважаєте, чому треба читати книжки? Що це нам дає?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Відкриваємо світ літературних байок, казок, п'єс». На нас чекають завдання підручника та тесту з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 136)

1) Гра «Запитання — відповідь».

Учень/учениця читає запитання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває до тих пір, поки не пролунають відповіді на всі запитання.

— Отже, починаємо відповідати на запитання до розділу.

2) Виконання тестової роботи.

1. Які жанри входять до розділу, який ми опрацювали?

а) Чарівні казки; б) п'єси-казки; в) легенди; г) байки.

2. Леонід Глібов — це:

а) байкар; б) казкар; в) політик; г) письменник.

3. Вибери з-поміж названих творів байку.
- а) «Зозуля й півень»; б) «Мауглі»; в) «Лисичка-комерсантка».
4. Хто є автором твору «Мауглі йде до людей»?
- а) Галина Гузовська-Корицька; б) Катерина Штанько; в) Джозеф Редьярд Кіплінг; г) Леонід Глібов.
5. П'єсою-казкою називається твір Світлани Конощук «Обережно, ...!»?
- а) Злодій; б) Незнайомець; в) Поліцейський; г) Камелія.
6. Хто такі Камелія Горошок та Борщик?
- а) Конячка, мишеня і кабанчик; б) конячка, пес і кіт; в) кішка, пес та півень.
7. Що таке «буктрейлер»?
- а) Сучасна реклама книги; б) сценарій книги; в) електронна книга.
8. Що зазначено на початку п'єси?
- а) Дійові особи; б) зачин; в) вступ; г) описують події.

2. Фізкультхвилинка

3. Робота в групах. Створення «Дороговказів читацьких вражень»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Діяльність у групах.*

— Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 108).

— Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?

— Запишіть свої міркування на аркуші та підготуйтеся презентувати власні думки.

3) *Презентація діяльності учнів.*

4. Заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

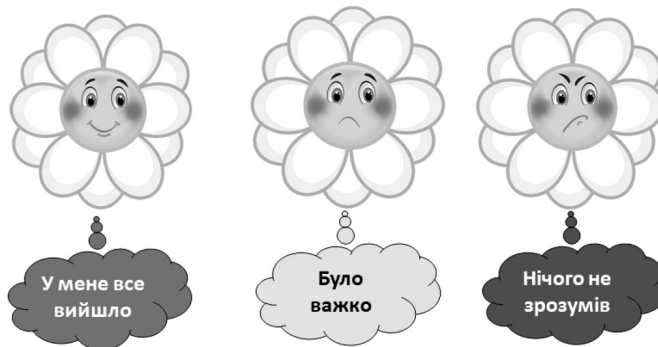
1. Бесіда

— Назвіть авторів, з творчістю яких ми ознайомилися в розділі «Відкриваємо світ літературних байок, казок, п'єс».

— Чиї твори вам сподобалися більше? Чим саме?

2. Рефлексія. Вправа «Обери квітку»

— Прикріпи стікер на квітку, що відображає твій стан за підсумками уроку.

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ. Обговорити його з рідними та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЧУЄМО ВЕСНЯНІ ПЕРЕДЗВОНИ

УРОК 94. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. РОЗГЛЯДАННЯ КОЛАЖУ. З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ ВЕСНА. ВІРШ ВАДИМА СКОМАРОВСЬКОГО «З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ ВЕСНА». ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ (задати потрібну інтонацію). ДОБИРАННЯ ВІРШІВ ПРО ВЕСНУ

Мета: ознайомити учнів із творами українських письменників про весну; продовжити вдосконалювати навички свідомого та правильного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення «Дороговказу нашої любові»; формувати навички виразного читання та компетентності: спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати любов до рідного краю, до краси природи.

Обладнання: пазли для роботи в групах, картки-довідники з віршами, картки для роботи в парах, картки з віршами про весну, аркуші для малювання, кольорові олівці, фломастери, маркери, магніти.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Добрий день, малята,
Хлопчики і дівчатка!
З давніх пір і понині
Кажуть в нас в Україні:
Здоровенькі були!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

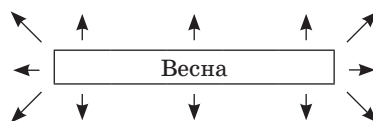
- У лісах струмки пустила,
Землю травами встелила.
Перші квіти принесла
Чарівна моя... (весна).

4. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Весна»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Виконання завдання в групах.*

Завдання: скласти «асоціативний кущ» «Весна».

3) *Презентація діяльності груп.*

5. Робота в групах

1) *Діяльність учнів у групах.*

Завдання:

1. Скласти пазл.
2. Розглянути репродукцію картини, дібрати до неї заголовки.
3. Дібрати до репродукції влучні рядки (із довідника).

Група 1

Група 2

Група 3

Довідник

Була весна весела, щедра, мила,
Промінням грала, сипала квітки,
Вона летіла хутко, мов стокрила,
За нею вслід співучії пташки!

Леся Українка

Весна, весна! Радійте, дітки!
Ховайте швидше саночки!
Немов пташки, летіть із клітки,—
З кімнати, з хати у садки.

Олександр Олесь

Надійшла весна прекрасна,
многоцвітна, тепла, ясна,
наче дівчина в вінку.
Зацвіли луги, діброви,
повно гомону, розмови
і пісень в чагарнику.

І. Франко

Навесні, коли бузок
Хоче зацвітати,
Виглядає ластівок
Наша біла хата.

Ми подвір'я підмели,
Висіяли квіти,
А весні допомогли
Яблуні білити.
І розчистили струмок,
Що тече з діброви...
До прильоту ластівок
Все у нас готово.

А. Качан

Дивувалась зима,
чом це тануть сніги,
чом льоди присли всі
на широкій ріці?
Дивувалась зима,
як посміли над сніг
проклянутись квітки
запахуці, дрібні?
І найдужче над тим
дивувалась зима,
що на цвіт той дрібний
в неї сили нема.

І. Франко

2) Презентація діяльності учнів.

3) *Бесіда.*

— Чим схожі всі ваші репродукції картин? Якою темою вони об'єднані?

— Що хотіли донести до нас автори цих робіт?

Інформація для вчителя

Група 1. Репродукція картини народного українського художника Федора Захарова «Останній сніг».

Група 2. Репродукція картини українського художника Костянтина Шаповалова «Буяння весни».

Група 3. Репродукція картини українського художника Бориса Литовченка «Весна у Києві».

6. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми недаремно розпочали наш урок із розмови про чарівну весну, бо сьогодні починаємо вивчати новий розділ «Чуємо весняні передзвони», будемо ознайомлюватися з творами українських письменників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 137)

1) Обговорення позначок з інформацією дороговказу поетичного настрою.

— Розгляньте інформацію дороговказу.

— Про що/кого будемо читати в розділі?

2) Робота в парах.

— Прочитайте, про що ми дізнаємося, читаючи твори розділу.

— Розкажіть одне одному інформацію, яку отримали.

3) Робота за змістом вірша Вадима Скомаровського «З чого починається весна».

Довідкове бюро. Інформація про автора

Вадим Петрович Скомаровський народився 1 червня 1937 року в селі Балико-Щучинка на Київщині. Його дитинство припало на страшні роки Другої світової війни. Під час фашистської окупації він втратив двох менших братів. На фронті під Ленінградом, у січні 1944 року, загинув батько Вадима — Петро Якимович Скомаровський, колишній директор сільської школи, вчитель української мови та літератури. Мати Федосія Василівна, все життя працювала в сільській школі вчителькою початкових класів.

У дитинстві майбутній поет зачитувався книжками Аркадія Гайдара і Миколи Трублаїні. Після закінчення семирічки, а потім — Ржищівського педучилища Вадим працював учителем у Бородянській школі на Київщині. Згодом закінчив Ізмаїльський педагогічний інститут. За фахом учитель і журналіст.

І подальша його журналістська та редакційно-видавнича робота була тісно пов'язана зі школою та молоддю. Упродовж майже двадцяти років Вадим Петрович працював директором видавництва «Молодь» і «Радянський письменник», був секретар правління Спілки письменників України. Останні роки — заступник головного редактора газети «Культура і життя».

Тематика численних віршів, казок, поем митця різноманітна. Тут ідеться і про красу рідної Вітчизни, змальовується її чудова і багата природа. Розповідається про героїчних, відважних і працьовитих людей, що в буремні дні лихоліть вибороли народне щастя, а тепер невтомно трудяться для її процвітання. «... Багато моїх віршів, — написав В. Скомаровський, — про звірів і птахів, про тіністі ліси і діброви, про запахи луки, урожайні ниви і, звісно ж, про найюніших жителів цього дивовижного краю — хлопчиків і дівчаток».

Вже з перших кроків у літературі творча увага Вадима Скомаровського була привернута до шевченківської теми. Поетові не раз доводилося бувати в Каневі, де височить пам'ятник на могилі великого Кобзаря. І вже тоді в нього виникла думка написати про Тараса Шевченка. 1963 року побачила світ його книга віршів для дітей «На Тарасовій горі». Автор писав про народну любов до геніального Кобзаря, повагу до його пам'яті народів світу.

Виразне читання вірша вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/5xpuhpZH8w>)

Бесіда

— Чи сподобався вам вірш? Чим саме?

— А з чого для вас починається весна? Розкажіть.

Самостійне читання вірша учнями

2. Фізкультхвилинка

Нумо, всі гарненько встанем,
У віконечко поглянем.
В небі хмароньки біленькі,
А ми дітки всі гарненькі.
Ось поставим руки в боки,
Й пострибаємо навскоки.
Вліво — вправо нахиліться
І навшпиньки підніміться,
Руки вгору, руки вниз,
Кругом себе повернись.
Крок вперед зроби швиденько
Та на стільчик сядь зручненько.

3. Читання вірша учнями

1) *Напівголосне читання.*

2) *Читання твору «за диктором» (під час читання веде дітей учитель або дитина, яка гарно читає).*

3) *Читання «естафетою» по одному реченню.*

4) *Вибіркове читання.*

— Знайдіть та прочитайте питальне речення.

— Які за метою висловлювання є ще речення в цьому творі?

— Якої інтонації треба дотримуватися, читаючи цей вірш?

4. Робота в парах

1) *Виразне читання вірша. Гра «Я — для тебе, ти — для мене».*

2) *Виконання завдання.*

— Заповніть таблицю словами з вірша.

Іменники	Прикметники	Дієслова

(Презентація відбувається по колу, слова, що лунали, — не повторюються.)

— Яких частин мови у вірші більше? А яких — менше?

5. Читання віршів про весну. Робота в парах

- Обрати вірш для читання за прийомом «Сліпий капітан».
- Підготуватися до виразного читання.
- Підготувати малюнок до твору, що прочитали.
- Презентувати результати роботи.

Варіанти віршів для читання

КІТ, ЗИМА І ВЕСНА
Іде кіт через лід
Чорнолапо на обід.
Коли чує він — зима
Його біла підзива:
— Ти чого йдеш через лід
І лишаєш чорний слід?
— Бо я чорний, — каже кіт, —
Я лишаю чорний слід,
Коли ж біла ти сама,
То білій тут дотемна! —

І пішов кіт через лід
Чорнолапо на обід.
Стала зимонька сумна:
За котом ішла весна!

Микола Вінграновський

А МИ ШПАКІВНІ БУДУВАЛИ

А ми шпаківні будували...
Як розпускалися садки,
До нас весною завітали
Веселі наші співаки.

УРОК 95. ОЗНАКИ РАННЬОЇ ВЕСНИ. ВІРШ-ЗАГАДКА ЛЕОНІДА ГЛІБОВА «ХТО ВОНА?». НАСТРІЙ ВІРША. ОБРАЗНІСТЬ ОПИСУ ПОЛЬОТУ І СПІВІВ ЛАСТІВКИ. МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ З УРОКАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. ЗНАХОДЖЕННЯ РИМ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІРША ВАДИМА СКОМАРОВСЬКОГО «З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ ВЕСНА» ТА ВІРША ЛЕОНІДА ГЛІБОВА «ХТО ВОНА?»

Мета: узагальнити знання учнів про акровірш; ознайомити з твором Л. Глібова «Хто вона?»; продовжити вдосконалювати навички правильного та виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальною, громадянську, а також компетентність галузі природничих наук, техніки та технологій; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: шаблони таблиць для роботи в парах, шаблони для виготовлення поробки, надруковані слова з прислів'я до гри «Розсіпанка», кольорові олівці, фломастери, кольорові стрічки.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сонечко встало,
Іде новий день.
Любі малята.
Усім: «Добрий день!»
Пташечка в небі
Співає пісень,

Ніби вітає усіх:
«Добрий день!»
Дзвоник видзвонює:
«Дзень! Дзень-дзелень!»
Учні, школярки,
Всім: Добрий день!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Маленька, чорненька, співає, щебече,
Під стріхою з глини зліпила гніздечко,
Роздвоений хвостик, як ножички, має.
Як звати цю пташку, хто знає? (*Ластівка.*)

— Що вам відомо про цю пташку?

4. Хвилинка-цікавинка

У світі налічують 79 видів ластівок. Найбільш відомі види: берегова, міська і сільська.

Між собою види ластівок різняться забарвленням і місцем, у якому вони облаштовують гнізда.

Зовнішній вид ластівки свідчить про її пристосованість до швидких польотів: вузькі крила, обтічне тіло і довгий хвіст. Довжина тільки коливається в межах 6–23 см. Вага варіюється від 10 до 60 г. Усі показники відповідають характеристикам маленьких птахів. Розмах крил ластівки 30 см. Упізнати пташечку можна за традиційним темно-синім оперенням, яке на сонці відливає металевим блиском.

Ці птахи харчуються тільки комахами. До раціону входять мухи, метелики, комарі й жуки.

95 % свого часу ластівка проводить у польоті й дуже рідко спускається на землю.

Процес годівлі у цих птахів здійснюється просто на льоту. І навіть своїх пташенят ластівка годує в повітрі.

Середня тривалість життя ластівки становить 4 роки. Подеколи — 8 років.

Ластівка в польоті здатна розвинути швидкість до 120 км/ч.

У перекладі з балтійських мов слово *lakstīti* означає «літати», що і дало назву птаха.

Велика кількість ластівок знаходять собі притулок під дахами будинків людей, деякі селяться на скелях і кручах, так само ластівки для облаштування гнізда вибирають дерева.

У ластівки дуже гарний зір. Вона прекрасно бачить на віддаленій відстані крихітну комаху в польоті, переслідує її, орієнтуючись тільки поглядом.

А ще ластівка — символ весни і відродження, добра і щастя.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми прочитаємо вірш-загадку Леоніда Глібова «Хто вона?», порівняємо його з віршем Вадима Скомаровського «З чого починається весна», продовжимо вчитися виразно читати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Підготовча робота. Пригадування терміна «акровірш»

Слухання вірша

— Ти, Максимку, щось притих.
— Я читаю акростих!
— Що воно така за штука? —
Запитав дідусь онука.

— Перші літери рядків
Зверху вниз я разом звів,
Ось і вийшло слово з них,
Це, дідусю — акростих.

— Так написав у вірші «Що таке акростих?» поет Микола Романченко.

— Пригадайте, що таке акровірш (акростих).

Акровірш (акростих) — це вірш, написаний так, що початкові букви рядків згори вниз, утворюють слово або словосполучення — відгадку.

— Сьогодні ми читатимемо саме такий вірш, що написав Леонід Глібов.

2. Читання вірша вчителем (с. 138)

3. Бесіда

- Чи сподобався вам вірш? Чим саме?
- Про що поет запитує?
- Яку дає відповідь на свої роздуми?
- Який птах «заховався» у вірші?
- Чому автор поєднав прикмети весни та образ ластівки?
- Чи можете продовжити перелік ознак весни?
- Пригадайте, як називаються такі вірші.

4. Читання вірша учнями

- Читання за «диктором» (за вчителем або учнем, який гарно читає).
- Читання в парах по рядочку.
- Читання в парах «Хто краще?».

5. Знаходження та читання рим

6. Фізкультхвилинка

7. Перегляд мультфільму за мотивами вірша Л. Глібова «Хто вона?».

— Пропоную вашій увазі мультфільм, створений п'ятикласниками Берестівської ЗОШ І–ІІІ ступенів Липоводолинського району Сумської області. Учні написали сценарій, виготовили героїв та створили це відео (посилання на відео: <https://youtu.be/9aiEv0DiPsk>).

- Чи сподобався вам мультфільм? Чим саме?
- Який матеріал використали учні для створення цього мультфільму?
- Чи вдалося їм передати настрій вірша? Яким чином?

8. Робота в парах. Заповнення таблиці

— Перечитайте вірш, випишіть словосполучення, що відповідають моделі в таблиці.

іменник + прикметник	іменник + дієслово

(Презентація робіт учнів відбувається по колу, словосполучення, що вже лунали, не озвучуються.)

УРОК 96. ЛІЧИЛКИ. ЛІЧИЛКА АНАТОЛІЯ КАМІНЧУКА «ЛІЧИЛКА». ДОВЕДЕННЯ, ЩО ЛІЧИЛКА — ВІРШ. ВИЗНАЧЕННЯ РИМИ. ВИРАЗНІСТЬ ЧИТАННЯ. ДОБИРАННЯ ІНШИХ ЛІЧИЛОК. ІЛЮСТРУВАННЯ ОДНІЄЇ З НИХ. УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧКИ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ

Мета: ознайомити учнів із творчістю Анатолія Камінчука та його твором; продовжити вдосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську та компетентність у галузі природничих наук; виховувати любов до природи.

Обладнання: картки для роботи в групах, ілюстрації на тему «Весна», аркуші для складання «асоціативного куща», маркери, магніти, кольорові олівці та альбомні аркуші для малювання ілюстрацій до лічилки, квіти та зображення зеленої галявини для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Треба разом привітатись:
 Добрий день. Добрий день.
 Дружно й весело сказати:
 Добрий день. Добрий день.

Вправо, вліво повернутись.
 Добрий день. Добрий день.
 Одне одному всміхнутись.
 Добрий день. Добрий день.

2. Перевірка домашнього завдання

(Якщо учні підготували малюнки про весну та ластівок, організуйте виставку дитячих робіт.)

3. Робота в групах за ілюстраціями

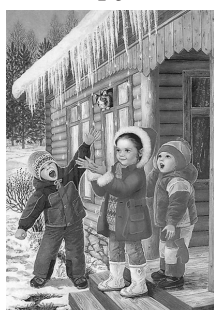
- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Виконання завдання.*
- 3) *Презентація діяльності груп.*

Завдання:

- Уважно розглянути ілюстрацію.
- Підготувати відповіді на питання, заповнивши таблицю.

Яку пору року зображено на ілюстрації?	
Який це місяць весни, на вашу думку?	
Кого ви бачите?	
Що роблять діти?	
Передайте їх настрій	

Група 1

Група 2

Група 3

Група 4

4. **Бесіда**

- Що спільного ви бачите на всіх ілюстраціях, за якими працювали?
- Що несе весна для дітей?

5. **Повідомлення теми та мети уроку**

— Весна несе для дітей розваги, веселощі, ігри. А для багатьох ігор необхідно обирати ведучого. Як ви обираєте його під час ігор у дворі? Сьогодні на уроці ми прочитаємо лічилку Анатолія Камінчука, спробуємо довести, що лічилка — вірш, та продовжимо вдосконалювати навички виразного читання творів.

II. **ОСНОВНА ЧАСТИНА**

1. **Інформація про автора**

Анатолій Камінчук народився 1939 року в Києві в сім'ї службовця.

Коли почалася війна, його батько — Семен Камінчук — пішов на фронт. 1943 році він загинув у боях під Житомиром. Мати, Марина Федорівна, разом із сином переїхала в село Луб'янку (Борзнянський район Київської області) до свого батька Федора Івановича Петренка, де потім Анатолій закінчив середню школу. Після служби в армії закінчив філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, працював учителем на Житомирщині.

Писати вірші Анатолій почав ще в школі. Перший вірш надрукував у районній газеті, коли навчався в дев'ятому класі. Він називався «Десятикласнику» (1956 рік).

1969 року вийшла друком перша збірка віршів Анатолія Камінчука «Свічадо», тоді ж він переїхав до Києва.

Працював у журналі «Малютко», у видавництві «Дніпро», завідувачем відділу, заступником головного редактора журналу «Київ».

Друкувався в журналах «Україна», «Дніпро», «Вітчизна» тощо.

Анатолій Камінчук видав понад 10 збірок віршів для дітей.

Вийшли друком його книжки віршів та прози, книжка оповідань, новел, етюдів та образків «Білий сніг кульбаб».

Окремі вірші поета перекладено молдавською, азербайджанською та польською мовами. Є членом Національної Спілки письменників України.

2. **Робота з підручником (с. 139)**

1) *Читання твору вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/oQzsZBUZrsg>).*

2) *Бесіда.*

- Як ви вважаєте, хто бере участь у розмові? Чому ви такої думки?
- Яку квітку згадали в лічилці?
- Чи знаєте ви ще вірші про кульбабку?
- Чи можна сказати, що ця лічилка — вірш? Доведіть власну думку.

3. **Цікаве про кульбабу (бажано підготувати учнів)**

Стародавні китайці й перші поселенці Америки вживали кульбабу в їжу.

У світі налічується понад 1000 видів кульбаб.

З квіток кульбаби виготовляють вино і варення.

Листя кульбаби застосовують у косметичі: з нього готують маски, воно живить, зволожує й омолоджує шкіру.

У кульбабі міститься: кальцій, залізо, фосфор, калій і вітаміни А, В, С, Е, також білки до 5 %.

Корінь кульбаби застосовують як лікарську сировину. Наприклад, сушений корінь є жовчогінним засобом, що зміцнює і оздоровлює печінку.

Молоді стебла і листя кульбаб містять вітамін В2, з них готують салати й борщі.

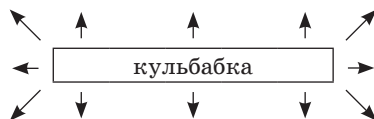
Бельгія є однією з рідкісних країн, що культивує кульбабу у великих кількостях.

Кульбаба корисна в садах, оскільки вона поліпшує якість ґрунту, збільшуючи вміст азоту та інших корисних копалин.

Життєвий цикл кульбаби близько 2 років.

4. **Фізкультхвилинка (під «Пісню про кульбабку» Н. Май. Посилання на відео: <https://youtu.be/fkLTiHMBHQ>)**

5. **Робота в парах. Читання вірша. Вправа «Я — тобі, а ти — мені»**
6. **Читання лічилки (за бажанням учнів)**
7. **Визначення рими**
8. **Розігрування лічилки за ролями**
9. **Робота в групах. Складання «асоціативного куща» до слова «кульбабка»**
 - 1) *Об'єднання в групи.*
 - 2) *Виконання завдання.*

- 3) *Презентація діяльності учнів.*
9. **Перегляд мультфільму «Кульбабка» (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=ZhHfeQDpcBA>)**

10. **Бесіда**

- Хто веде розмову?
- Про що кульбабка розказала Марійці?
- Про які парашути згадується в мультфільмі?

11. **Добирання інших лічилок. Ілюстрування однієї з них**

- Пригадайте інші лічилки.
- Намалюйте ілюстрацію до лічилки, що сподобалася найбільше.

12. **Гра/руханка з використанням лічилки (за запитом учнів організуйте гру з використанням лічилки)**

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. **Бесіда**

- Який вірш читали на уроці? Хто його автор?
- Хто такі кульбаба і кульбід?

2. **Рефлексія. Вправа «Галявина кульбабок»**

Учні прикріплюють до зображеної на аркуші формату А1 — зеленій галявині — зображення кульбабки та діляться враженнями від уроку.

3. **Домашнє завдання**

- С. 139, вивчити лічилку напам'ять, відповідати на питання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 97. ОПИС ГРОМУ У ВІРШІ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО «ГРІМ».
СЛОВО ПРО ПОЕТА. ПОЧУТТЯ, ЯКІ ПЕРЕДАЄ ПОЕТ, МИЛЮЮЧИСЬ КРАСОЮ
РІДНОГО КРАЮ. ОЗНАКИ, ПОРІВНЯННЯ, СЛОВА З ПЕРЕНОСНИМ ЗНАЧЕННЯМ.
НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ.
РИМУВАННЯ СЛІВ

Мета: ознайомити учнів із діяльністю українського поета Миколи Вінграновського; продовжити вдосконалювати навички свідомого та виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати любов до краси рідного краю.

Обладнання: аудіозапис звучання грому, цеглинки, таблиці «Добери прикметники та дієслова», заготовки до гри «Збери прислів'я», аркуші для фліпчарту, маркери, кольорові олівці, магніти, роздруківки до рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Промінь падає в долоні —
Другу усміхнись.
Очі у небес бездонні —
За руки візьмись.
Шелестить над нами листя —
Весело стрибай.
Хвиля мружиться іскристо —
Тож і ти моргай!
Вже метелик не сумує —
З радістю танцюй.
Квіти хтось комусь дарує —
Тож і ти даруй.
На галявці гриб-грибочок —
В кошик поклади.
А на річці є місточок —
Швидше перейди.

Заховалася сунічка —
Нахились мерщій.
Вітер вже лоскоче личко —
Ти його закрий.
В небо пташечка злетіла —
Спробуй полети.
Деся за лісом сонце сіло —
Тож сідай і ти.
Задощила раптом хмарка —
Руки підставляй.
Потім знову стало жарко —
Голову сховай.
Ось таке воно, це літо —
В небо задивись.
Пісня лине понад світом —
Другу усміхнись!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

— Відгадайте загадку!

- Біг кінь білобокий
через Дунай глибокий;
Як упав — заіржав,
увесь світ задрижав. (Грім.)

4. Бесіда

- Чи спостерігали ви у своєму житті грім?
- Які почуття у вас виникали?
- Як можна описати грім?
- Отже, грім — акустичне атмосферне явище, що спостерігається як гучний звук, який супроводжує блискавку під час грози, зазвичай улітку.

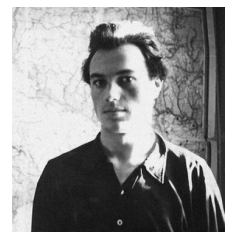
5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося з віршем Миколи Вінграновського «Грім», пригадаємо все, що знаємо про слова з переносним значенням, продовжимо вправлятися у виразному читанні віршованих творів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

— Микола Вінграновський народився 7 листопада 1936 року в місті Первомайськ Миколаївської області. На долю хлопця припали війна та тяжкі повоєнні роки, тому школу він закінчив аж у 18 років. Далі Вінграновський вступив до Київського інституту театрального мистецтва. Там він познайомився та заприятелював із Олександром Довженком, який і забрав Миколу до Москви на навчання у ВДІК. Після закінчення вишу 1960-го, Вінграновський знявся в стрічці «Повість полум'яних літ», де зіграв головну роль Івана Орлюка. За цю роботу Микола отримав золоту відзнаку кінофестивалю в Лос-Анджелесі.

Дипломований кінорежисер повернувся до Києва і почав працювати на кіностудії Довженка.

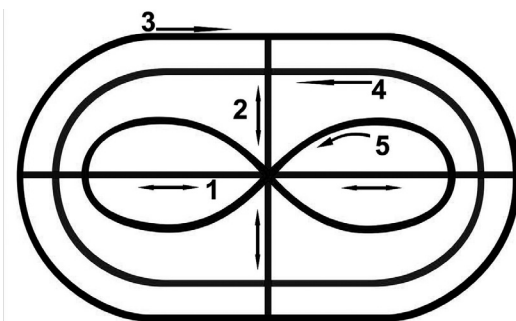
Вінграновський удаю поєднував режисуру з письменством. Літературний дебют Миколи відбувся 1957 року в журналі «Жовтень» (нині «Дзвін»).

Водночас із поезією Микола Степанович почав писати прозу. З-під його пера з'явилися повісті й оповідання. Найвідоміші з них: «Первінка», «Сіроманець», «Гусенятко», «На добраніч», «Кінь на вечірній зорі», «У глибині дощів», «Літо на Десні». Тут письменник поєднував світ людей і тварин. Він майстерно передавав думки, які нібито роїлися в головах звірів. Цей художній прийом зачаровував малечу. До речі, діти для Вінграновського — особлива тема. На відміну від дорослих, вони живуть ще мріями, у них ще не сформувалась та доросла практичність, вони позбавлені цинізму, світлі та відкриті для світу, кожен із них — індивідуальність, яку ще не «причесало» суспільство. Саме через те, Микола Степанович чимало своїх праць присвятив дітям. 1984 року письменник за дитячі збірки став лауреатом Державної премії України імені Тараса Шевченка.

У творчому доробку Миколи Вінграновського десять поетичних збірок, дев'ять повістей, один роман. Він зіграв вісім ролей і зняв 14 фільмів. Як то кажуть — талановита людина, талановита у всьому.

26 травня 2004 року Микола Вінграновський унаслідок тяжкої хвороби відійшов у засвіти. Похований на Байковому кладовищі в Києві.

Офтальмотренаж

2. Робота за підручником (с. 139–140)

1) Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=QpTvEjCShc>).

2) *Бесіда.*

- До яких почуттів спонукав вас вірш?
- Що відбувається в природі?
- Якої пори року автор змальовує грозу? Обґрунтуйте власну відповідь.
- Над чим дядько грім опустив хмару?
- Хто попросив його про допомогу? Чому?
- З чим/або з ким порівнює автор грім?

3) *Самостійне читання вірша учнями.*

4) *Слухання аудіозапису звучання грому.*

5) *Робота в групах. Вправа «Намалюй грім».*

- Об'єднання в групи;
- виконання завдання — намалювати грім (його образ); записати прикметники, що описують його.
- презентація діяльності груп.

3. Фізкультхвилинка

Учні виконують рухи за піснею Н. Май «Кап-кап (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=B-M6mXzJiMo>).

Хмарка біла-біла в небі голубім
Раптом потемніла і почувся грім,
Дощик не барився, він співав пісні,
У вікно настукував мені.
Дощик капає зі стріхи, кап-кап-кап,
Я ступає тихо-тихо, кап-кап-кап,
Сумно йти мені по суші, кап-кап-кап,
Я гуляю по калюжах, кап-кап-кап...
Крапельки сріблясті — дощику, привіт!
Умивають рясно цілий білий світ,
Всім навколо сумно, я одна сміюсь,
Я дощу ні краплі не боюсь.
Дощик капає зі стріхи, кап-кап-кап,
Я ступає тихо-тихо, кап-кап-кап,
Сумно йти мені по суші, кап-кап-кап,
Я гуляю по калюжах, кап-кап-кап...
Кап-кап-кап... Кап-кап-кап..

4. Читання вірша в парах по реченню

5. Робота в парах. Заповнення таблиці «Добери прикметники та дієслова»

1) *Робота за таблицею.*

Іменник	Прикметник	Дієслово
грім		

2) *Презентація роботи по колу.*

3) *Бесіда.*

- Яка частина мови більше характеризує грім?
- Як ви вважаєте чому?
- Відшукайте в тексті та прочитайте слова з переносним значенням, які використовує автор у вірші.
- Які почуття передає поет, милуючись красою рідного краю?
- Які звуки, мелодії, крики передають радість весняного розмаю?

6. Гра «Знайди риму»

7. Читання вірша за ролями

8. Гра «Так чи ні?» (з використанням цеглинок)

- Якщо ви погоджуєтесь із твердженням — підіймаєте зелену цеглинку, якщо ні — червону.
 - Була гроза і грім гримів,
він так любив гриміти. (Так.)
 - Грім жив у домі, і з гори
він бачив, хто що хоче... (Ні.)

УРОК 98. КАЗКОВИЙ ОБРАЗ ДОЩУ У ВІРШІ АНДРІЯ МАЛИШКА «ДОЩИК». СЛОВО ПРО ПОЕТА. ОБРАЗНІ ЗАСОБИ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬ КАЗКОВІСТЬ ДОЩУ, СИЛУ ЛІТНЬОЇ ЗЛИВИ, ЗВУКИ, БАРВИ. ВИСЛОВЛЮВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНИХ СУДЖЕНЬ. НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ ВІРША

Мета: ознайомити учнів з діяльністю Андрія Малишка та його віршами; продовжити вдосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, компетентність у природничих науках і технологіях; виховувати любов до природи.

Обладнання: репродукція картини Дональда Золана з циклу «Щасливе дитинство», аркуші для складання «асоціативного куща» «Дощ», таблиці для гри «Знайди словосполучення», маркери, магніти, картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?

— Чи можна сказати, що песик та хлопчик друзі? Обґрунтуйте

власну думку.

— Що спричинило утворення калюжі?

— Чому хлопчик та песик опинилися в калюжі?

— Який настрій у них?

— Чому їм так весело?

— Що цікавого вони побачили в калюжі?

— Як ви вважаєте, це сучасна картина чи ні? Чому у вас саме така думка?

— Уявіть себе на їхньому місці. Розкажіть, що ви бачите, відчуваєте?

— А чи була така ситуація у вашому житті? Поділіться враженнями.

— Придумайте назву для цієї репродукції.

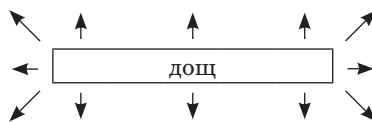
— Цю картину написав американський художник Дональд Золан, який почав малювати в 3 роки. Він допомагає нам зазирнути в дитинство, відновити власні спогади, подивитися на світ очима дитини. Репродукція картини, яку ми сьогодні розглянули, — з циклу його картин «Щасливе дитинство».

4. Робота в групах. Створення «асоціативного куща» «Дощ»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Виконання завдання: створити «асоціативний кущ» до слова «дощ», дібрати та записати 5 прикметників до зазначеного слова.*

3) *Презентація діяльності груп.*

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми читатимемо вірш Андрія Малишка «Дощик», продовжимо вчитися висловлювати оцінювальні судження, вправлятися у виразному читанні твору.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

— Народився Андрій Малишко 14 листопада 1912 року в Обухові, що на Київщині. Дитинство минало в чарівливому голосі маминого співу. Це вона ознайомила сина з творчістю Тараса Шевченка й народними мотивами.

Освіту здобув у місцевій семирічці, після закінчення якої вступив до медичного технікуму. Але всім серцем Андрій линув до прекрасного світу поезії, тому зрештою, вступив на літературний факультет Київського інституту народної освіти (нині — Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Там здібного юнака одразу ж помітив Максим Рильський, який допоміг у становленні молодого митця.

Завершивши навчання, Малишко вчителював на Житомирщині. Але за рік довелося облишити педагогічну працю.

Під час німецько-радянської війни Малишко працював військовим кореспондентом. Але це не стало на заваді його творчості, навпаки, у цей період вийшло друком чимало поетичних збірок.

У повоєнні роки автор пише нові твори, у яких змальовує українського трударя, але не як бездушну складову механізму, а як особистість і Людину з великої літери, яка все своє життя віддає улюбленій праці, і в тому вбачає найвищу цінність.

У 1950-х вийшла друком збірка «За синім морем», яку Малишко написав після повернення з Америки. Саме на ці роки припав найпродуктивніший період творчості в житті митця. Поет видає збірки, до яких входять літературні перлини: «Знову цвітуть каштани», «Пісня про Київ», «Пісня про рушник», «Ми підемо, де трави похилі», «Вчителька». Ці поезії поклали на музику композитори брати Майбороди, Ревуцький, Козицький, Вериківський та інші. Саме завдяки плідній співпраці з композиторами, Малишко ввійшов в історію як український пісняр.

Помер Андрій Малишко 17 лютого 1970 року.

31 жовтня 2003 року Національний банк України випустив в обіг двогривневу пам'ятну монету, присвячену поетові. 2012 року випущено поштову марку до 100-річчя поета.

2. Робота за підручником (с. 140)

1) Читання вірша А. Малишка «Дощик» вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=V8Zi8kLEFuk>).

2) Слухання аудіозапису дощу.

3) Бесіда.

- Про яке природне явище написав Андрій Малишко у вірші?
- Яким змальовано дощик у вірші? Який колір переважає в його описі?
- Який настрій у вас після читання вірша?
- Який настрій у вас під час дощу? Чому?

4) Перегляд відеоролика «Як утворюється дощ?» (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=zaqk1s6qs24>).

- Пригадайте з уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ», як утворюється дощ.
- Перевірмо наші знання, переглянувши відеоролик «Як утворюється дощ?».

3. Фізкультхвилинка

4. Продовження роботи над змістом твору

1) Читання твору учнями

- За диктором;
- напівголосно;
- в парах по реченню.

2) Бесіда з елементами вибіркового читання.

- Які слова свідчать про те, що дощик з'явився раптово?
- А які — про те, що він сильний?
- Які рядки занурюють нас у казку?

УРОКИ 99–100. СТВОРЕННЯ ОБКЛАДИНКИ КНИЖКИ «МІЙ УЛЮБЛЕНИЙ ВІРШ». ВИСТАВКА КНИЖОК, ПРИНЕСЕНИХ УЧНЯМИ. ЧИМ ЗУМОВЛЕНА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ОБКЛАДИНОК, ХТО ЇХ СТВОРЮЄ? ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІСТУ ЗА ОБКЛАДИНКОЮ. У ЯКИХ ВИДАВНИЦТВАХ ВИДАЮТЬ ДИТЯЧІ КНИЖКИ? ОПРАЦЮВАННЯ ПОРАД ЮНИМ ВИДАВЦЯМ. СТВОРЕННЯ ОБКЛАДИНКИ КНИЖКИ, У ЯКІЙ Є УЛЮБЛЕНИЙ ВІРШ (індивідуальна і групова робота). КОЛАЖ НА ТЛІ ДОШКИ. ОБГОВОРЕННЯ ВИКОНАНОЇ РОБОТИ

Мета: узагальнити знання учнів про будову книги; ознайомити з інформацією, що може бути розміщеною на обкладинці; навчити оформлювати обкладинку за змістом книги; продовжити вдосконалювати навички свідомого читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення обкладинки книжки «Мій улюблений вірш»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати любов та повагу до книги, зацікавленість до читання.

Обладнання: дитячі книжки, папір, маркери, фарби, кольорові олівці, малюнки чи картинки для оформлення робіт учнів, картон, магніти, аркуші для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, інформаційна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

Конкурс на краще читання вірша А. Малишка «Дощик».

3. Відгадування загадки

- Поля письменник-агроном
Засіяв буквами-зерном.
Отож, читачу, поспішай
Зібрати мудрий урожай. (*Книга.*)

4. Бесіда в межах виставки книжок, принесених учнями

- Про що можуть бути книги?
- Які книжки у вас спонукають більшу зацікавленість?
- Чи хотілося б вам на обкладинці книжки бачити малюнки-передбачення? Чому?
- Кожен з вас приніс сьогодні до класу власну книжку. Чи збігається зміст книги із зображеннями на обкладинці? (*Діти коментують за бажанням.*)
- Чи хотілося б вам створити власну обкладинку для улюбленої книги, твору?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми дізнаємося про оформлення обкладинок різних книжок та про тих, хто їх створює, розробимо власні обкладинки книжки «Мій улюблений вірш», дізнаємося про те, у яких видавництвах видають дитячі книжки. Отже, поринемо у світ творчості!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вступне слово вчителя

— Людина, яка читає та любить читати, — щаслива людина. Вона оточена великою кількістю розумних, добрих і вірних друзів. Ці друзі — книги. Ви заходите до книжкових магазинів, бібліотек, де безліч різноманітних книжок. Як же вибрати потрібну і не помилитися у виборі? Дуже просто. Адже книга може розповісти сама про себе.

Народне прислів'я говорить «Людину зустрічають по одежі...». А у книжок замість одежі — обкладинка.

- Яку інформацію вона містить?
- Спробуємо перевірити наші знання, переглянувши ролик.

2. Інформаційна сторінка

1) *Перегляд відеоролика «Як створюється книга? Правила розробки обкладинки» (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=wpDzPsutxF4>).*

2) *Обговорення відеоролика.*

— Які блоки видавництва книги існують? (*Іх 4. 1-й — генерація ідеї книги, розроблення проєкту; 2-й — створення макета книги; 3-й — друк книги, робота друкарні; 4-й — продаж книги.*)

— Які правила створення обкладинки існують? (*Привернути увагу, бути читабельною, спонукати емоції.*)

— Хто дбає про створення обкладинки? (*Дизайнер, редактор, технічний редактор, художній редактор, провідний редактор тощо.*)

— Що означає для обкладинки «привернути увагу»? (*Розміри книги, її колір.*)

— Що означає «бути читабельною»? (*Бачити автора, назву книги, її переваги, тобто ознайомитися з книгою ще з обкладинки.*)

— Що означає «спонукати емоцію»? (*Книга повинна зацікавити, спонукати емоції.*)

3) *Стіна слів. Ознайомлення з термінами «обкладинка», «суперобкладинка».*

Книжкова обкладинка — покриття книжки. Існує два основні типи обкладинок книжок: палітурки та м'які обкладинки.

Обкладинка є важливою складовою будь-якої книжки, адже слугує захисним покриттям. На дачу до захисної, обкладинка має також й інші функції: скріплювальну, художню та інформаційну. Виготовляють обкладинки зазвичай зі звичайного паперу (м'які обкладинки) або з більш цупких матеріалів, як-от картон або шкіра (палітурка).

Палітурка, також оправа — цупка, захисна обкладинка книжки, зазвичай виготовлена з покритого з матерією картону, коленкору, важкого паперу, та рідше зі шкіри, з'єднана за допомогою подвійних аркушів паперу (форзаців) з книжковим блоком. Слово *палітура* виникло внаслідок видозміни *політура* («лак»): первісно обкладинки книг робили з дерев'яних дощечок, ретельно відшліфованих і покритих лаком.

Передня частина обкладинки — це перше, що бачить читач. Її мета — інтригувати, передбачити зміст книги, створювати настрій і певні очікування.

На передній панелі обкладинки обов'язково зазначають назву книги та ім'я автора. Шрифти для оформлення назви іноді розповідають читачеві більше, ніж сама назва.

У деяких книжок може бути задня частина обкладинки. Основним її елементом є опис книги, який говорить читачеві, чому той має прочитати книгу, чого він може від неї очікувати. Це схоже до трейлера фільму. Опис має бути таким, щоб читач просто не міг відмовити собі купити цю книжку.

Тут також інколи розміщують інформацію про автора, його фото, коротку біографію.

Корінець містить назву книги та її автора. Цей текст має бути читабельним, помітним. Пам'ятаєте, як зазвичай стоять книги на полиці? Дуже важливо, щоб текст на корінці було зручно читати, коли книжка стоїть.

Суперобкладинка (від лат. *super* — укр. *над*) — паперова обкладинка, що надівається на палітурку або основну обкладинку. Для підвищення міцності її часто покривають лаком чи синтетичною плівкою. Якщо книга в обкладинці, то суперобкладинка може бути приклеєна до корінця, щоб не зісковзувати. Використовується як елемент зовнішнього оформлення, оберігає від пошкоджень і забруднень основну обкладинку. На ній можуть розміщуватися анотація до видання, інформація про автора, реклама.

Перші суперобкладинки з'явилися приблизно в середині XIX століття. Служили вони здебільшого для захисту палітурки від забруднень під час перевезення та продажу, виготовлялися з цупкого паперу немаркового кольору і не запечатувалися. Було не прийнято зберігати книгу в суперобкладинці, їх викидали.

Поступово суперобкладинки стали повноцінним елементом оформлення книги, надавали їй витонченості й привабливості, вони розширювали можливості оформлення, адже на палітурці з тканини (або його заміника) неможливо було віддрукувати такі складні багатоколірні зображення, як на папері.

Книжкова обкладинка, крім захисної та інформаційної функції, є важливим маркетинговим елементом, засобом привернення уваги потенційного читача до книжки. Професійна красива обкладинка — цінний рекламний інструмент, вона продає книжку. Тому, якими б класними не були автор і його твір, ніколи не можна знецінювати роль обкладинки, а поставитися до її дизайну з розумом.

3. Гра «Вгадай за обкладинкою»

Учитель демонструє дітям книжки. Дивлячись лише на обкладинку, учні повинні спрогнозувати її зміст.

4. Фізкультхвилинка

Учні співають та виконують рухи під пісню «Нас чекає бібліотека» (муз. Анни Олейнікової, сл. Наталії Іванової-Ткаченко, виконання: Анастасія Карабан, Мирослав Немитий, вокальна студія «Джерельце»). Посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=zGFdLnabCfc>.

5. Опрацювання порад юним видавцям

— Перед виконанням роботи ми маємо опрацювати поради юних видавців.

- Придумайте назву книжки.
- Доберіть зміст (свій вірш або вірш улюбленого автора).
- З цупкого паперу виготовте обкладинку.
- На обкладинці зазначте назву книжки, ім'я та прізвище автора.
- Створіть або знайдіть малюнок, що відповідав би змісту книжки.
- Напишіть анотацію (короткий відгук) про свою книжку, щоб усім захотілося її прочитати.

(Проведіть пропедевтичну роботу задля успішної роботи дітей у малих групах (2–4 особи), об'єднайте дітей за бажанням створювати обкладинку за певною тематикою чи улюбленим автором.)

6. Робота в групах. Створення обкладинки книжки «Мій улюблений вірш»

- Об'єднання в групи.
- Діяльність учнів у межах групи.
- Презентація діяльності груп.

7. Створення колажу на тлі дошки

8. Обговорення виконаної роботи

9. Вправа «Чи знаєш ти?»

— Сьогодні ми багато говорили про книжки. А хто знає, де можна побачити інформацію про видавництво в книжці?

— У яких видавництвах видають дитячі книжки?

Інформаційна довідка «Видавництва, що видають дитячі книжки»: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, видавництво Старого лева, Ранок, Веселка, Країна мрій, Видавнича група «Основа», видавничий дім «Школа», Дитяча редакція видавництва «Наш Формат» та багато інших.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Навіщо книжці потрібна обкладинка?
- Яку інформацію вона повинна містити?

2. Рефлексія. Вправа «Вільне письмо»

Умови щодо виконання вправи: учні пишуть твір без дотримання граматичних та стилістичних правил, у якому швидко фіксують думки щодо вивченого на уроці матеріалу.

Тема: для мене відкриттям сьогодні на уроці стало...

3. Домашнє завдання

Створити власну обкладинку для улюбленого твору, підготувати її презентацію.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

**УРОК 101. МАТИ В ПІСНЯХ, ВІРШАХ, КАЗКАХ. ВІРШ ДМИТРА ПАВЛИЧКА «МАТИ».
 НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ; ПОЯСНЕННЯ ВИДІЛЕНИХ СЛІВ І РЕЧЕНЬ.
 РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ. НАСТРІЙ ВІРША.
 РОЗВИТОК ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ, УЯВИ УЧНІВ**

Мета: ознайомити учнів із діяльністю українського письменника Дмитра Павличка та його віршем «Мати»; продовжити вдосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати повагу та любов до матері, рідної держави.

Обладнання: бланки для проведення гри «Шифрувальник», репродукції картин американського художника Дональда Золана з циклу «Щасливе дитинство», розмальовки, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, картки для проведення гри «Утвори прислів'я», розмальовки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Клас готовий працювати?
 Додавати й віднімати,
 Числа й вирази рівняти,
 Вчасно руку піднімати,
 Щоб складну задачу розв'язати.
 Проспівав дзвінок —
 Починається урок.
 З ласки,
 Маминої казки,
 З щирого старання,
 Цікавого навчання.

2. Перевірка домашнього завдання. Презентація обкладинок

3. Гра «Шифрувальник». Робота в парах

— Розшифруйте слово. Слово заховалося за шифром: 17, 1, 23, 24, 22, 33.

1	2	3	4	5	6	7
Аа	Бб	Вв	Гг	Гґ	Дд	Ее
8	9	10	11	12	13	14
Єє	Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Йй
15	16	17	18	19	20	21
Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр
22	23	24	25	26	27	28
Сс	Тт	Уу	Фф	Хх	Цц	Чч
	29	30	31	32	33	
	Шш	Щщ	Ьь	Юю	Яя	

— Так, це слово «матуся».

— Що ви відчуваєте, чуючи це слово?

— Доберіть прикметники, які б охарактеризували матусю.

4. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукції картин.

1

2

— Кого ви бачите на них?

Питання за першою репродукцією

— Опишіть маму. Якою вона є?

— Чим вона зайнята разом із донькою?

— Як ви вважаєте, яка атмосфера зараз панує в цій кімнаті? Чому?

Питання за другою репродукцією

— Де перебувають мама та дитина?

— Чи вони зайняті?

— Опишіть цю маму.

— А яка атмосфера панує саме тут?

— Назвіть спільне в цих репродукціях. А в чому різниця?

— Доберіть назву до першої та другої репродукцій.

— Як ви гадаєте, це сучасні репродукції картин?

— Це картини вже відомого нам американського художника Дональда Золана з циклу «Щасливе дитинство». І дитинство справді щасливе, бо поруч із нашими дітками рідна матінка, яка дуже любить свою дитину.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми будемо говорити про найдорожчу нам людину — маму; ознайомимося з віршем Дмитра Павличка «Мати»; продовжимо вправлятися у виразному читанні віршованих текстів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

Народився поет 28 вересня 1929 року в селянській родині на Івано-Франківщині. Мати Дмитра Павличка прищепила синові любов до поезії Шевченка і Франка.

Початкову освіту здобув у польській школі в Яблунові, продовжив навчання в Коломийській гімназії, а далі — в Яблунівській середній школі.

1953 року закінчив філологічний факультет Львівського університету. Після закінчення цього університету Павличко продовжує навчання в аспірантурі.

Завідував відділом поезії редакції журналу «Жовтень» (нині — «Дзвін»). Протягом 1971–1978 рр. Д. Павличко редагував журнал «Всесвіт».

Особливу сторінку творчості Д. Павличка становлять його поетичні твори для дітей. Збірка «Плесо», «Де найкраще місце на землі», казкові поеми «Пригоди kota Мартина» та «Золоторогий олень» — віхи в українській дитячій поезії.

2. Робота за підручником (с. 141)

1) Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=sau0ZhSy3g>).

2) *Бесіда.*

— Яке є перше слово?

— А друге?

- Як ви вважаєте, чому?
- Які ваші враження від цього твору?

3) Самостійне читання вірша учнями.

- Напівголосне;
- читання в парах.

3. Фізкультхвилинка «Карта України»

Я тримаю у руці
(Діти стискають і розтискають долоні. Руки підняті вгору.)
Кольорові олівці.
(Витягують руки вперед і розкривають долоні.)
Хочу я намалювати
(Хитання голови вгору — вниз — вгору — вниз.)
Кримські гори і Карпати.
(Розведення рук у сторони.)
Степ і пагорби Дніпрові,
(Потягуються вгору.)

І озера, і діброви,
(Торкаються руками підлоги, ніби зачерпнувши воду.)
І веселку, і калину,
(Потягуються вгору.)
Чорне море і Дунай —
(Торкаються руками підлоги, ніби зачерпнувши воду.)
Все це наша Україна,
(Кружляють на своєму місці.)
Наш чудовий рідний край!
(Руки в боки, стрибають на місці.)

4. Продовження роботи за змістом твору

1) Обговорення та пояснення виділених слів і речень.

— Прочитайте перші два рядки вірша з виділеними словами. Чому, на вашу думку, звертається увага на ці слова?

— Відшукайте в тексті третє речення. Прочитайте його. Чому в цьому реченні виділено слово «мати»?

— Прочитайте останнє речення. Чому виділяється в цьому реченні слово «Україна»?

— Із чим у вас співвідносяться слова «мати», «Україна»?

— Який, на вашу думку, вірш має настрій? Чому?

2) Виразне читання вірша окремим учнями.

3) Робота в парах. Вправа «Добери синоніми».

— Доберіть слова-синоніми до слова «мати». (*Мати, матір, мама, няня, матуся, матінка, мамця.*)
(Презентація діяльності — по колу.)

4) Робота в групах. Складання сенканів до слів «мати» та «Україна».

- Робота за пам'яткою.

— Пригадаємо, що таке сенкан та як його створити. Попрацюємо за пам'яткою.

ПАМ'ЯТКА

Сенкан — це вірш, що складається з 5 рядків:

1-й рядок — слово, яке позначає тему (іменник).

2-й рядок — це опис теми, що складається з 2 слів (два прикметники).

3-й рядок — дія, пов'язана з темою, складається з 3 слів (це дієслова).

4-й рядок є фразою, яка складається з чотирьох слів і висловлює ставлення до теми, почуття з приводу обговорюваного.

5-й рядок — це одне слово — синонім до першого слова, в ньому висловлюється сутність теми, ніби підбивається підсумок.

Слова не мають повторюватися і не мають бути спільнокореневими.

- Об'єднання в групи;
- діяльність учнів у групах;
- презентація діяльності учнів.

Зразок:

Мати.

Рідненька, ніжна.

Народила, виховує, оберігає.

Усе починається з матері.

Життя.

Україна.
 Незалежна, рідна.
 Об'єднує, зміцнює, захищає.
 Це могутня європейська держава!
 Єдність!

5) *Робота за ілюстрацією (с. 141).*

Бесіда

- Розгляньте ілюстрацію. Прочитайте інформацію про того, хто його створив.
- Через який образ уявили дівчинка Україну?
- Як ви гадаєте чому?

Самостійна робота. Робота за розмальовкою

- Робота дітей;
- виставка робіт.

6) *Гра «Утвори прислів'я».*

- Про матусю складено багато прислів'їв. Пригадайте та утворіть деякі з них.

Без матері		сорочка біленька й голівка гладенька.
Любов матері		і сонце не гріє.
У кого мати рідненька, у того		й на віддалі гріє.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- З діяльністю якого українського письменника ми ознайомилися сьогодні на уроці?
- Чому автор поєднав слова «мати» та «Україна» в одному вірші?

2. Рефлексія. Вправа «Кольорові квіти»

— Якщо у вас на уроці все вдалося, розфарбуйте квіти в букеті синім кольором; якщо постали питання — жовтим; якщо ви залишилися незадоволеними від власної роботи — червоним.

3. Домашнє завдання

С. 141–142, виразно читати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 103. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ У ВІРШІ ФЕДОРА ПЕТРІВА «ЩО ПОЧИНАЄТЬСЯ З МАЛОГО?». ВИСЛОВЛЮВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНИХ СУДЖЕНЬ. НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ ВІРША. ДОПОВНЕННЯ ВІРША ВЛАСНИМИ ПРИКЛАДАМИ ЗВ'ЯЗКІВ І ВЗАЄМОДІЇ СВІТУ

Мета: ознайомити учнів з діяльністю українського письменника Федора Петріва та його віршем «Що починається з малого?»; продовжити вдосконалювати навички виразного читання, висловлення власної думки та оцінювальних суджень; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: картки до гри «Збери прислів'я», аркуші для складання «асоціативного куща», картки для проведення гри «Від малого до великого», маркери, магніти, аркуші для роботи в групах, зображення валізи для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу
2. Перевірка домашнього завдання
3. Гра «Збери прислів'я». Робота в парах

Наша слава —		Українська держава.
Без верби і калини		як соловей без пісні.
Людина без Вітчизни,		немає України.

— Поясніть, як ви розумієте одне з прислів'їв (на вибір учнів).

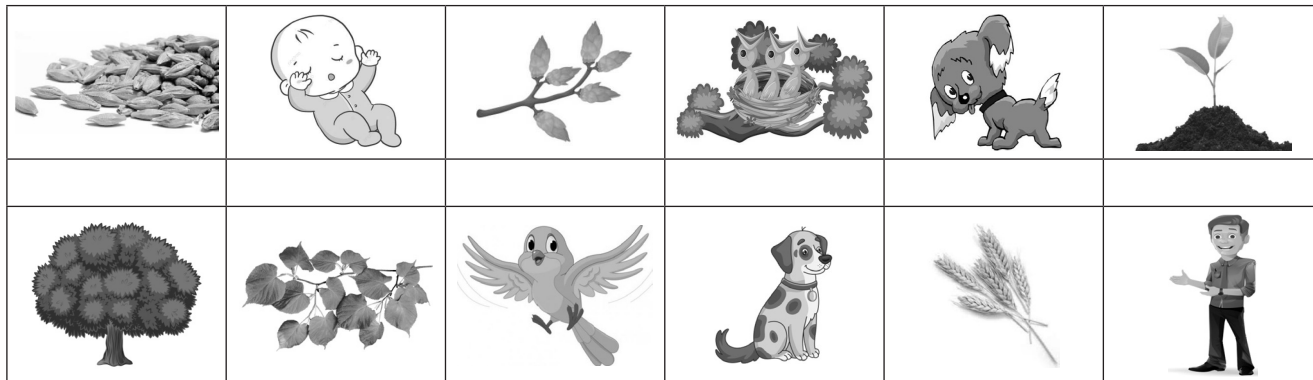
4. Робота в парах. Складання «асоціативного куща» «Україна для мене...»

(Презентація робіт відбувається по колу.)

5. Гра «Від малого до великого». Робота в парах

Завдання: утворити взаємопов'язані пари (з'єднати стрілочками).

— За яким принципом вам удалося утворити пари?

6. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося з віршем Федора Петріва «Що починається з малого?», продовжимо вдосконалювати навички виразного читання, поділимося власними спостереженнями за довкіллям.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Читання вірша Федора Петріва «Що починається з малого?» вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=UGHNge1H3IM>)

2. Бесіда

- Як ви гадаєте, про що вірш?
- Яку б ви дали відповідь на запитання, що є назвою вірша?

3. Читання вірша учнями

- Самостійне напівголосне читання вірша.
- Читання вірша за «диктором».
- Читання в парах по реченню.
- Гра «Хвиля».

Ведучий/вчитель задає тон та темп гри. Текст читають так, ніби хвиля прибивається до берега і відходить до нього: тихо — голосніше — голосно — тихо — голосніше — голосно тощо.

4. Фізкультхвилинка

5. Продовження роботи за змістом твору

1) Вибіркове читання.

- Прочитайте рядки, у яких ідеться про те, що виросте із зернинки.
- А що буде навесні з бруньки?
- А з жолудя?
- Хто виросте з немовляти?
- З чого починається річка?
- Поміркуйте та висловіть власну думку стосовно того, що в природі, суспільстві, родині все взаємопов'язано. Як ви вважаєте, чому?

6. Гра «Голосування руками та ногами»

Правила гри

Учитель читає твір по рядках/реченнях зі змінами або без них. Якщо учні почули в рядках неточність, то тупотять ногами, якщо в рядках прозвучало все правильно, піднімають руки догори.

7. Робота в групах

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання.

Завдання: доповнити вірш, навівши власні приклади зв'язків та взаємодії у світі.

3) Презентація діяльності учнів в групах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- З діяльністю якого українського письменника ми ознайомилися сьогодні на уроці?
- Про що вам говорить назва вірша?

2. Рефлексія. Вправа «Валіза»

- Зберіть особисту валізу — якості та особливості, що проявились сьогодні на уроці.

3. Домашнє завдання

- С. 142, виразно читати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 104. МЕДІАВІКОНЦЕ: ЯК ВІДЗНАЧИТИ ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ПОЕЗІЇ. УЛЮБЛЕНІ ПОЕЗІЇ. ДОБИРАННЯ СВОГО ГАСЛА ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ ПОЕЗІЇ

Мета: ознайомити учнів з історією виникнення Всесвітнього дня поезії; продовжити вдосконалювати навички свідомого та виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; збагачувати їх словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати любов до рідного слова, зацікавленість до поезії.

Обладнання: ребус, аркуші для складання «асоціативного куща» «Що таке поезія?», плакат із зображенням українського віночка, паперові квіти, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти.

Тип уроку: урок формування вмін і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Кожен з нас готовий? Так!
Встаньте, дітки, всі рівненько,
Усміхніться всі гарненько.
Усміхніться всі до мене,
Усміхніться і до себе.
Привітайтеся: Добрий день!
Хай гарно розпочнеться новий день!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Розгадування ребуса

— Розгадайте ребус та поміркуйте, про що сьогодні ми будемо говорити на уроці.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Так, сьогодні ми говоритимемо про поезію, дізнаємося про те, як відзначається Всесвітній день поезії, пригадаємо улюблені вірші.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформаційна довідка

Всесвітній день поезії. Коли і як почали його відзначати?

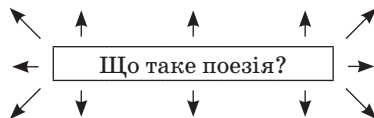
21 березня рішенням генеральної конференції ЮНЕСКО був призначений Всесвітній день поезії. Це свято відзначається з 1999 року. Рішення про встановлення цього свята було ухвалено тому, що поезія може допомогти людині розгадати найскладніші питання. Вона формує громадську думку і водночас передає внутрішні переживання як самого автора, так і читачів. Представники ЮНЕСКО вважають, що поезія була і залишається найважливішою частиною сучасного мистецтва. Тому людство повинно навчитися цінувати поетичні рядки і знаходити в них справжнє багатство. Поезія допомагає нам жити разом. Вона необхідна для встановлення діалогу між культурами та для гармонійної взаємодії між різними суспільствами. Заохочення поетичної творчості, її поширення та перекладу — це ще один із чинників сприяння культурному різноманіттю, життєво важливе джерело натхнення, відроджуване живою єдністю поета в багатогранних проявах його творчості. Генеральний директор

ЮНЕСКО закликав усі держави-члени, громадські організації та асоціації у Всесвітній день поезії віддати належне поезії та задуматися про ту фундаментальну роль, яку вона відіграє в діалозі між культурами — в діалозі, який є гарантом миру.

Всесвітній день поезії відзначається і в Україні. У відривному «Українському народному календарі» він уперше з'явився 2004 року.

2. Перегляд інформаційного ролика про Всесвітній день поезії (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=waL9qq3fk4U>)

3. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Що таке поезія?»

- Об'єднання в групи.
- Діяльність учнів у межах групи.
- Презентація діяльності груп.

4. Бесіда

- Отже, важко уявити наше життя без поезії. А хто її створює?
- Що ви знаєте про діяльність поетів?
- Яких українських поетів/поетес ви знаєте?

5. Робота за підручником (с. 143)

— Розгляньте обкладинки серії книжок, виданих у добре відомому вам видавництві «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

- Що привернуло вашу увагу насамперед?
- Чиє у вас улюблені поезії? Розкажіть про них.
- Про що/кого може бути поезія?

6. Фізкультхвилинка (за віршем Л. Храпливої-Щур «Дивна мандрівка»)

Цікаву мандрівку
Відбув я ось нині: (Діти крокують на місці.)
В човні з ескімосом, (Імітація руху в човні.)
З верблюдом в пустині. (Імітація руху на верблюді.)
Літав поміж зорі, (Імітація польоту на літакові.)
Бував на дні моря, (Імітація пірнання у воду, плавання під водою.)
В печерах, де скарби,
Де звірі говорять. (Імітація підйому в гори.)
Водив характерник
Мене на могили, (Діти крокують на місці.)
Де лицарі славні
По битві спочили. (Імітація бою мечами.)
В гранітному замку
Вбив лютого змія; (Імітація руху змії.)
Прекрасна царівна
На волі радіє! (Імітація радості, розводять руки в сторони та вгору.)
На острові дивнім
Малі дробенята (Діти крокують на місці.)
Мене попросили
В них князем остатись. (Демонструють величну постать.)
А далі?... — Ти дармо
«Що далі» — питаєш! (Долонею в повітрі малюють знак питання.)
Це книжку читав я!
Читай, то узнаєш! (Долонями демонструють розгортання книги.)

7. Створення віночка слів про українську мову

(В учнів на парті — паперова квітка з українського віночка.)

— Не може існувати поезія без любові до рідної мови. Пропоную створити український віночок, кожна квітка якого буде присвячена нашій рідній мові.

1) Виконання завдання.

Завдання: написати на квітці слово, що характеризує нашу українську мову.

2) Презентація учнівських робіт.

Учні прикріплюють власну квітку на плакаті із зображенням віночка, коментують його.

8. Робота в групах. Створення гасла до Всесвітнього дня поезії

1) Діяльність у групах.

Завдання: придумати гасло до Всесвітнього дня поезії, записати його на аркуші паперу, оформити малюнками.

2) Презентація діяльності груп.

9. Віртуальна подорож. Перегляд віртуальної виставки до Всесвітнього дня поезії «Поезія — це мова молодих...»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що нового ви дізналися на уроці?

— Коли відзначають Всесвітній день поезії?

2. Рефлексія. Вправа «П'ять відкриттів уроку»

— Подумайте та розкажіть (за бажанням) про те, які відкриття ви зробили для себе під час уроку.

Скористайтесь підказкою:

- на уроці з'ясував/з'ясувала для себе...
- сьогодні мене здивувало...
- виникли несподівані думки про...
- сьогодні на уроці я дізналася/дізнався (про, що, як)...
- сьогодні я зрозуміла/зрозумів, що.... стане в пригоді мені в подальшому житті.

3. Домашнє завдання

Придумати власне гасло до Всесвітнього дня поезії.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 107. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички свідомого та виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення «Дороговказу поетичного настрою»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: картки для роботи в парах, репродукція картини Наталії Івчик «Весна у садочку», картки для тестування, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, стікери, зображення веселки для рефлексії.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь учнів.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Другу руку простягни,
Посмішку усім пошли.
Добрий ранок!
Добрий день!
Нашу зустріч розпочнем!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Яку пору року зображено?

- Чому ви вважаєте, що це весна?
- Де ця весна: в селі чи в місті? Обґрунтуйте власну думку.
- Де саме на сільському подвір'ї ми опинилися?
- Перенесіться в цей садок. Які пахощі ви відчуваєте?
- Що квітне навкруги?
- Що ви відчуваєте крім ароматів цвітіння?
- Чи хотілося б вам справді опинитися в такому садочку?
- Як би назвали цю картину?

— Цю картину написала сучасна українська художниця з міста Мелітополь Наталія Івчик. Картина має назву «Весна в садочку».

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Як розквітають садочки на нашій милій Україні, так розквітає і українська поезія. І сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Чуємо весняні передзвони», що був присвячений творчості українських поетів. На нас чекають завдання підручника та тесту з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 144)

1) Гра «Запитання — відповідь».

Учень/учениця читає запитання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває до тих пір, поки не дадуть відповіді на всі запитання.

— Отже, починаємо відповідати на запитання до розділу.

2) Виконання тестових завдань.

1. Для мови поезії характерні:
 - а) речення, абзаци, стовпчики;

- б) рими, ритм, строфи;
 - в) невіршований текст.
2. Що таке акровірш?
- а) Вірш з чотирьох рядків;
 - б) вірш, що не має рими;
 - в) перші літери кожного рядка вірша утворюють слово.
3. В акровірші Леоніда Глібова «Хто вона?» йдеться про:
- а) лелеку;
 - б) бджолу;
 - в) ластівку.
4. Автором вірша «З чого починається весна» є:
- а) Вадим Скомаровський;
 - б) Анатолій Камінчук;
 - в) Микола Вінграновський.
5. Для Вадима Скомаровського весна починається з:
- а) відлиги, жайворонка, проліска, ключа гусей;
 - б) грози, спеки, веселки, ягід;
 - в) струмка, сонця, ластівки, хмар.
6. З якого твору ці рядки: «Я — кульбаба, ти — кульдід, слухай, як лічити слід...»?
- а) М. Вінграновський «Грім»;
 - б) А. Камінчук «Лічилка»;
 - в) Л. Глібов «Хто вона?».
7. Тема вірша М. Вінграновського «Грім»:
- а) зображення грому як живої істоти, корисної природі;
 - б) весняний грім — це небезпечне природне явище;
 - в) як поводитися під час грози.
8. Про що йдеться в розділі «Чуємо весняні передзвони» та якими є основні жанри творів?
- а) Оповідання про природу;
 - б) поезія про весну;
 - в) твори про пори року.
9. Головна думка твору Федора Петріва «Що починається з малого?»:
- а) тихіше їдеш — далі будеш;
 - б) у природі, у суспільстві й у родині — все у взаємному зв'язку;
 - в) у природі немає поганої погоди.
10. 21 березня усі святкують Всесвітній день:
- а) поезії;
 - б) природи;
 - в) землі.
11. Як називається видавництво, у якому видана серія книжок «Улюблені вірші»?
- а) А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА;
 - б) Ранок;
 - в) Основа.
12. Коли святкують День матері?
- а) У другу неділю травня;
 - б) у березні;
 - в) у травні.

2. Фізкультхвилинка «Гори Карпати»

Раз, два — піднімається гора,
Три, чотири — це круті гірські схили,
П'ять, шість — це орли дивний танок завели,
Сім, вісім — це смерічки похилилися до річки,
Дев'ять, десять — це вода з водоспаду витіка.

ФАНТАЗУЄМО, ТВОРИМО І МРІЄМО

УРОКИ 108–109. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. РОЗГЛЯДАННЯ КОЛАЖУ. ФАНТАЗЕРИ ТА МРІЙНИКИ У ТВОРІ СТЕПАНА ПУШИКА «НОВИНКАР». ТВОРЧЕ СПРИЙНЯТТЯ ТВОРУ. СТВОРЕННЯ УЯВНОГО МАЛЮНКА. ВИСЛОВЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ДУМКИ ПРО ТВІР. РОЗУМІННЯ ВИДІЛЕНИХ РЕЧЕНЬ

Мета: ознайомити учнів із завданнями нового розділу «Фантазуємо, творимо та мріємо» та твором Степана Пушика «Новинкар»; продовжити вдосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, творчі здібності, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; сприяти зацікавленню до винахідництва.

Обладнання: ребуси, репродукція картини Аріни Резченко «Діти не хочуть війни», картки для роботи в групах, аркуші для фліпчарту, маркери, фломастери, магніти.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго здоров'я, діти, доброго дня!
Хай вам ясно сонце світить у вікно щодня.
Хай сміється мирне небо і дивує світ,
А земля нехай дарує вам барвистий цвіт.
Бо здоров'я, любі діти, в світі — головне,
А здоровий і веселий — щастя не мине!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Розгадування ребусів

— Розгадайте ребус.

- А хто такі фантазери? Розкажіть.
- Хто може назвати себе фантазером?
- Розгадайте наступний ребус.

- А хто такі мрійники?
- Хто з вас може сказати, що він мрійник? Чому?
- Чи цікаве життя мрійників та фантазерів?

4. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?

— Чим зайнята дівчинка?

— Хто їй допомагає?

— Чи можна сказати, що дівчинка мрійниця? Чому?

— Про що вона мріє?

— Що вона малює?

— Так, кожна дитина, кожна доросла людина на нашій рідній Україні завжди мріє, щоб у нас було мирно, щоб зростали щасливими діти, щоб батьки були поруч та оберігали їх.

— Як би ви назвали цю картину?

— Як ви гадаєте, хто написав її?

— Цю картину підготувала 11-річна вихованка

Чугуївської дитячої художньої школи, що на Харківщині, Аріна Резченко. Саме ця картина посіла третє місце на міжнародному конкурсі дитячої та юнацької творчості «Діти не хочуть війни», що відбувався в Парижі.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми починаємо вивчати новий розділ «Фантазуємо, творимо та мріємо», продовжимо не лише працювати з різними творами, а й розвивати власні творчі здібності.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 145)

1) *Обговорення позначок з інформацією дороговказу успішної та щасливої долі.*

— Розгляньте інформацію дороговказу.

— Про що/кого будемо читати в розділі?

2) *Робота в парах.*

— Прочитайте, про що ми дізнаємося, читаючи твори розділу.

— Розкажіть одне одному інформацію, яку отримали.

3) *Робота за змістом вірша Степана Пушика «Новинкар».*

Передбачення

— Ми будемо читати вірш Степана Пушика «Новинкар». Як ви гадаєте, про кого йтиметься?

— Про кого можна сказати — Новинкар?

— Які споріднені слова можна дібрати до цього слова?

Читання вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: https://www.youtube.com/watch?v=2UYc_4bqnVs)

Бесіда

— Чи справдилися ваші передбачення?

— Про кого цей вірш?

— У чому полягав винахід Новинкаря?

Читання твору учнями

- Самостійне напівголосне читання;
- читання за диктором;
- ланцюжком по реченню;
- в парах по реченню.

2. Фізкультхвилинка-руханка «Годинник»

Правила гри

Учитель пропонує уявити, що колектив класу — величезний годинник, який працює за відповідним сигналом педагога.

Запропонуйте учням розрахуватись по порядку (кожен має запам'ятати свій порядковий номер). Потім педагог називає час, наприклад, 10 годин 12 хвилин (той, у кого порядковий номер означає години, має плеснути в долоні, у кого хвилини — стрибнути). Той, хто помилився, припиняє гру.

3. Продовження роботи за твором

1) Вибіркове читання.

- Знайдіть та прочитайте рядки, у яких ідеться про те, хто такий Новинкар.
- Знайдіть рядки, у яких говориться про те, хто народився в ньому після знаходження колоска пшениці.
- Знайдіть рядки, у яких наявні описи його винаходів.

2) Робота в групах. Стратегія критичного мислення «Порушена послідовність».

- Об'єднання в групи.
- Виконання завдання.

Завдання: встановити послідовність рядків.

№	Фрагмент вірша	№	Фрагмент вірша
	Завжди Новинкар між нами, Він працює і співа...		Новинкар сказав, що можна Млин зробити на воді...
	Ще в літа далекі, сиві, Про які лиш чув школяр...		Хай нам вітер камінь крутить! Так він видумав вітряк!
	Новинкар придумав жорна — Зерна каменем розтер...		А натрапив на пшеницю — Виріс дикий колосок!

- Презентація діяльності груп.

3) Цікаві факти про пшеницю (бажано до виступу підготувати учнів).

- З пшениці виготовляють не тільки хліб і макаронні вироби.
- Жоден зі злаків не має стільки сортів і видів, як пшениця (у світі існує 20 видів пшениць).
- Батьківщиною пшениці вважають Вірменію (пшеницю там вирощували в 13–12 століттях до нашої ери).
- Дика пшениця на відміну від сучасної, обсіпається відразу після дозрівання, її неможливо зібрати (мабуть, тому стародавні люди споживали її в незрілому вигляді).
- Пшениця поширена всюди. Її почали культивувати в Римській Імперії, завдяки цьому вона поширилася Європою. В Азії та Африці вона з'явилася на початку нашої ери. У Південну і Північну Америку пшеницю було завезено європейськими колонізаторами в 16–17 століттях, в 18–19 століттях — в Австралію і в Канаду.
- У 100 г пшениці міститься 360 кілокалорій (зокрема білки, жири і вуглеводи).
- Найбільший виробник пшениці в світі — Китай.
- Площа посівів пшениці є найбільшою площею серед усіх сільськогосподарських культур (площа посіву пшениці — понад 215 млн гектарів, на другому місці — кукурудза з площею понад 177 млн гектарів, на третьому — рис з 163 млн гектарів).
- Найбільшим споживачем пшениці у світі є Євросоюз.
- США — найбільший експортер пшениці у світі.
- З пшениці виділяють пшеничний крохмаль, який використовують у мазах і присипках, а в хірургії використовують нерухомі пов'язки з крохмальних бинтів.

4) Розуміння виділених речень. Бесіда.

- У тексті твору наявні виділені блакитним кольором рядки. Спробуйте пояснити, що хотів ними сказати автор.
- Поміркуйте, про одного Новинкаря розповідає поет чи про багатьох людей?
- Як ви розумієте вислів: «Завжди Новинкар між нами...»?
- Висловіть власну думку про твір.

5) Робота в групах. Створення мультфільму за змістом вірша «Новинкар».

- Об'єднання в групи за кількістю малюнків, що буде створено.

- Виконання завдання: створити малюнок за змістом фрагмента вірша, який обере група.

Зразки фрагментів вірша:

- ✓ Жив поміж людей кмітливий, мудрий хлопчик Новинкар...
- ✓ А натрапив на пшеницю — виріс дикий колосок!
- ✓ Скуштував смачну зернину:
— Що ж із неї проросло б?
- ✓ Новинкар пшеницю сів, щось наспівував під ніс.
- ✓ З часом нивка невеличка розрослася...
- ✓ Новинкар придумав жорна —
Зерна каменем розтер...
- ✓ Потім смачно пахло тісто...
- ✓ Хай нам вітер камінь крутить, так придумали вітряк.
- ✓ А забракло вітру сили — млин молоти перестав...
- ✓ Новинкар сказав, що можна млин створити на воді...
- ✓ Відкриває хлопець тайни і дарує залюбки...
- ✓ Новинкар міста буде...

- Презентація діяльності учнів, монтаж робіт у кінострічку, створення мультфільму.

6) Робота в групах. Вправа «Поміркуй та намалюй».

- Об'єднання в групи;
- виконання завдання: осучаснити та підготувати перелік важливих справ, якими можуть опікуватися сьогоднішні новинкарі.
- презентація діяльності груп.

7) Робота за підручником (с. 148)

- Розгляньте репродукції картин сучасного чеського художника Павела Кучинського.
- Як ви їх зрозуміли?
- Від чого застерігає нас автор?
- До чого закликає?
- Придумайте до них назви.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи сподобався вам вірш Степана Пушика «Новинкар»? Чим саме?
- Вірш «Новинкар» було написано багато років тому, ще в минулому столітті. Чи можна сказати, що Новинкар — це мрійник та фантазер?

2. Рефлексія. Гра «Мікрофон»

- Висловіть власну думку.
- Я навчився/навчилась...
- Я дізнався/дізналася...
- Я зрозумів/зрозуміла...
- На мою думку, Новинкарем можна стати...

4. Домашня робота:

С. 146–148, виразно читати, відповідати на запитання, намалювати Новинкаря (за бажанням).

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

**УРОКИ 110–111. ПОВІР У СЕБЕ. ОПОВІДАННЯ ЛЕСІ МОВЧУН «АРФА ДЛЯ ПАВУЧКА».
ПРОБЛЕМНЕ ЗАПИТАННЯ: ЧИ РОЗКРИВАЄ ЗМІСТ ТВОРУ ЙОГО НАЗВУ?
АНАЛІТИЧНЕ ЧИТАННЯ; ПРИЙОМИ ПОРІВНЯННЯ, ПРОГНОЗУВАННЯ.
РОЗВИТОК УЯВИ І ЗДАТНОСТІ СТВОРЮВАТИ СВОЇ ОПИСИ, СЛОВЕСНІ МАЛЮНКИ.
ЧИТАННЯ МОВЧКИ. ВДУМЛИВЕ ЧИТАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ ТВОРУ.
ВИЗНАЧЕННЯ Й ОБГОВОРЕННЯ ОСНОВНОЇ ДУМКИ ТВОРУ**

Мета: ознайомити учнів з діяльністю української письменниці Лесі Мовчун та її оповіданням «Арфа для павучка»; продовжити вдосконалювати навички виразного та свідомого читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, компетентність у природничих науках; виховувати любов до природи рідного краю.

Обладнання: картки для роботи в парах, картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, мистецька.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Свою ніжну павутину
Він сплітає безупинно,
Вісім лапок у комахки

День і ніч працюють важко,
Бо для мушок гамачок
Виплітає... (*павучок*).

4. Хвилинка-цікавинка

Цікаве про павука

- Відомо 35 000 видів павуків. Вони мешкають скрізь, крім холодної Антарктики.
- Павук є корисною істотою. Один павук на рік знищує близько 2000 шкідливих комах, які з неосторожності потрапили в його липкі мережі. Здебільшого, жертвою більшості павуків стають мухи і комарі. Вчені підрахували, що, наприклад, у Франції, щороку павуки споживають 400 мільйонів комах на один гектар землі. Це означає, що павуки відіграють вагомую екологічну роль, адже оберігають сільськогосподарські культури від численних комах-шкідників.
- У павука є 8 ніг, а на кожній нозі — 6 суглобів.
- За допомогою ніг павук визначає, яка здобич опинилася в павутині: їстівна чи ні. Таке розпізнавання можливо, оскільки в ногах павука — орган нюху.
- Кількість очей у павуків різниться: 2–12. Але найчастіше їх 8.
- Скелета в павуків немає. Однак тверду оболонку вони мають. Це екзоскелет. Панцир дуже міцний — може витримати ядерний вибух.
- У застиглому бурштині була знайдена стародавня павутина, вік якої — 100 млн років.
- Не раз люди намагалися відтворити павутину в лабораторіях. Усі спроби зазнали фіаско.
- Діаметр павутини павука-кругопряда — 7 метрів.
- Павутина, довжина якої збігатиметься з довжиною обхвату екватора Землі, буде важити всього 340 г.
- За допомогою павутини, товщина якої дорівнює товщині олівця, можна зупинити Боїнг.
- 28 см — довжина найбільшого павука; пів міліметра — найменшого.
- 30 років — не межа тривалості життя павуків.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Як ви вже зрозуміли, героєм сьогоднішнього дня стане павучок. Ми читатимемо оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка». Продовжимо вдосконалювати навички свідомого та правильного читання, продовжимо вчитися визначати структуру твору, визначимо та обговоримо основну думку твору.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово про автора

Леся Мовчун народилася 26 серпня 1969 р. у м. Києві в родині педагога Антоніни Іванівни Мовчун і філолога, байкаря Віктора Максимовича Мовчуна.

Дитинство минало в Києві, а світ народного слова майбутня письменниця відкрила завдяки щорічним відвідинам мальовничого села Вербка на Вінниччині. Писати вірші почала ще в дошкільному віці. 1987 року закінчила Київську середню школу №212 і вступила на філологічний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького, а 1992 року закінчила Київський державний педагогічний інститут ім. М. П. Драгоманова, отримавши диплом із відзнакою (за спеціальністю «Учитель української мови та літератури»).

Дебютувала 1991 року добіркою віршів «Вклонись, людино, знов воскреслій правді» в журналі «Українська мова та література в школі».

Леся Мовчун пише для дітей (прозу, поезію, драматургію), а також лірику. Творчість для дітей відзначається жанровим і тематичним розмаїттям: оповідання, казки, повісті, п'єси, вірші. Авторка звертається до форм скоромовок і безконечників, охоче використовує гру слів і звуків. У легкій, а подекуди вибагливій формі ці твори виховують мовне чуття читачів. Парадоксальні сюжети розвивають фантазію та змушують замислитися над одвічними проблемами добра і зла.

Вона є авторкою численних публікацій у журналах для дітей «Малютко», «Барвінок», «Соняшник», «Перець», «Пізнайко», «Стежка», «Однокласник», «Крилаті», «Джміль», «Мамине сонечко», «Пригоди». Її твори можна знайти в підручниках та хрестоматіях для школи.

2. Словникова робота

Ткали — виготовляли (тканину) способом щільного приєднання перехресно переплетених ниток — поздовжніх (основи) і поперечних (утоку).

Миготіли — з'являлися на короткий час і зникали з поля зору; мелькали.

Ткацька школа — місце, де виготовляли тканину, роблячи на ній певні візерунки.

Нетрі — труднопрохідні місця, які заросли лісом, чагарником.

Ніяково — незручно, не по собі.

Заздалегідь — за якийсь час до чого-небудь.

Надув черевце — наповнив повітрям живіт.

Нездара — людина, яка не має таланту, здібностей до чого-небудь.

3. Стратегія критичного мислення «Передбачення за назвою тексту» (с. 149)

— Прочитайте назву оповідання. Чи знайоме вам значення слова «арфа»?

— Чи граєте ви на музичних інструментах?

— Як ви гадаєте, про що йтиметься в цьому оповіданні?

4. Читання першого уривка оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка» вчителем (до першого абзацу, с. 151)

5. Бесіда

— Куди відбувався набір? Кого в які класи запрошували?

— Що вчитися виготовляти майбутні музиканти перед тим, як розпочати навчання?

— Чи всім це вдавалося?

— Хто поспішав до музичної школи?

— Чому хвилювався Карпик?

— Що робила його мама?

6. Читання уривка учнями

• Самостійне напівголосне читання.

• Читання в парах по абзацах.

7. Читання діалогу між мамою та Карпиком (с. 150)

8. Словесне малювання

— Яким ви уявляєте Карпика? Обґрунтуйте власну думку.

— А якою є його мама?

— Як би зараз у вас були фарби, які б кольори ви б використали в роботі, малюючи Карпика та його маму?

9. Фізкультхвилинка. Вправа «День та ніч для павучка»

Учні перетворюються на «павучків». Діти стоять поряд із партою або зі своїм робочим місцем. Коли вчитель промовляє: «Для павучка — день», то учні можуть довільно рухатись, гомоніти та веселитись, а коли каже: «Для павучка — ніч» — мають завмерти (якщо ж хтось хоч поворухнеться «вночі», то він припиняє грати та сідає на своє місце за партою).

10. Читання вчителем уривка оповідання с. 151 (з першого абзацу — до кінця оповідання)

11. Бесіда

- Яку арфу зробив павучок?
- Чому вона в нього не звучала на концерті?
- Що відчувала його мама?
- А павучок?

12. Читання уривка учнями

- Самостійне напівголосне читання.
- Читання «ланцюжком» по реченню.
- Виразне читання питальних та окличних речень.
- Вибіркове читання.
 - Знайдіть та прочитайте, скільки концертів мали вислухати екзаменатори.
 - Про що гомоніли вчителі?
 - Прочитайте рядки, у яких ідеться про реакцію мами, коли Карпик не склав іспит.
 - Прочитайте рядки, у яких відображено іншу думку мами. Чому мама її змінила?
 - Поміркуйте та скажіть, чи розкриває зміст твору його назву.

13. Читання оповідання за особами

14. Робота в парах. Заповнення таблиці

1) Виконання завдання.

Назва твору	Арфа для павучка
Автор	Леся Мовчун
Жанр	
Тема	
Головні герої	
Основна думка	

2) Презентація робіт та їх обговорення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Хто автор оповідання, з яким ми сьогодні познайомилися?
- Що сподобалося вам у цьому оповіданні?

2. Рефлексія. Вправа «Покажи палець»

За позитивної оцінки емоційного стану дитина спрямовує великий палець угору, за негативної — вниз.

3. Домашнє завдання

С. 149–152, виразно читати, підготуватися до читання за особами; відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 112. МІСЯЧНА АРФА. ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Мета: продовжити роботу за змістом оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка»; удосконалювати навички свідомого та виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, творчу уяву, фантазію учнів, критичне мислення; розширювати кругозір учнів; формувати навички вільно висловлювати власну думку, працювати в команді, а також формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати почуття гідності за справу, яку робиш.

Обладнання: картки для тестування, картки для роботи в парах, зображення павучка, павучихи, сонця та місяця для об'єднання в групи, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, стікери.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Погляньте у віконечко. (Діти протягують руку.)
Чомусь сховалось сонечко. (Знизують плечима.)
А ми засвіtimo сонечко. (Показують на себе.)
Таке велике сонечко. (Руки в сторони.)
Таке веселе сонечко. (Посміхаються одне одному.)
Я — сонечко! (Показують на себе.)
Ти — сонечко! (Показують одне на одного.)
Ми — сонечка! (Беруться за руки.)
Ми — світимося всі!

2. Перевірка домашнього завдання

Читання оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка» за особами.

3. Слухання звучання арфи (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=kPnGYyxbG4E>)

- Звучання якого музичного інструмента ви почули?
- Що ви уявляли, коли чули звуки арфи?
- Який настрій передає ця музика?
- Чому ми пригадали саме цей музичний інструмент?

4. Повідомлення тем та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжимо аналізувати оповідання Лесі Мовчун «Арфа для павучка», працюватимемо в парах та групах, виконуючи цікаві творчі завдання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Тестування

1. У клас гри на сонячній арфі запрошували:
 - а) бджілок;
 - б) коників;
 - в) павучків.
2. Невдасі, який не склав іспит, залишалося йти до:
 - а) музичної школи;
 - б) ткацької школи;
 - в) художньої школи.
3. Скільки концертів мали вислухати екзаменатори?
 - а) 27;
 - б) 30;
 - в) 24.
4. Коли Карпик не склав вступний іспит, учителі запропонували стати йому:
 - а) дощоміром;

- б) землеміром;
- в) сонцеміром.
- 5. Як звали директора музичної школи?
 - а) Характер Харантулович;
 - б) Тембр Тембранович;
 - в) Талант Тарантулович.
- 6. Чому не заграла арфа на концерті?
 - а) Оскільки вона була несправжньою;
 - б) оскільки вона місячна;
 - в) оскільки вона сонячна.
- 7. Чи повірив про місячну арфу директор музичної школи?
 - а) Повірив;
 - б) ні, не повірив;
 - в) запросив до музичної школи наступного року.
- 8. Що побажала Павучиха своєму синочку?
 - а) Щоб він вибирав собі дорогу сам;
 - б) щоб ще раз спробував свої сили і склав іспит;
 - в) щоб ішов до ткацької школи.

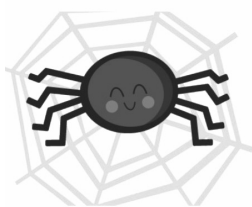
2. Взаємоперевірка (в парах) за ключем

Ключ: в), б), а), а), в), б), б), а).

3. Робота в групах. Створення «асоціативного куща»

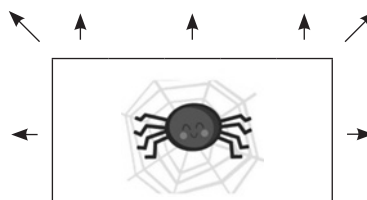
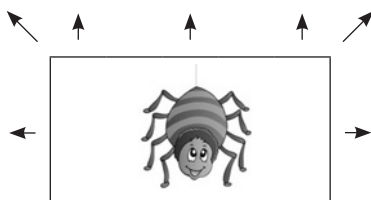
1) *Об'єднання в групи за малюнками.*

Діти обирають картку із зображення Карпика чи його мами.

2) *Діяльність у межах групи, виконання завдання.*

Завдання: створити «асоціативний кущ» — характеристика персонажа.

3) *Презентація діяльності груп.*

4. Робота в парах. Вправа «Шукаємо спільне»

1) *Заповнення таблиці.*

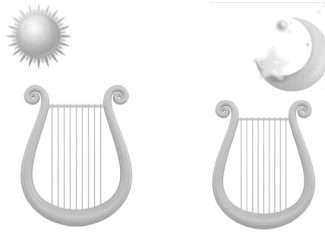
Головні персонажі	Куди поспішають?	Чому хвилюються?	Які арфи подобаються?	Підсумок історії
Карпик				
Мама				

2) *Презентація діяльності пари (за бажанням).*

5. Фізкультхвилинка

6. Робота в групах

1) Об'єднання в групи за малюнками.

2) Виконання завдання.

- На якій арфі повинні були грати павучки?
- На якій грав Карпик?

Завдання: намалювати сонячну чи місячну арфу за уявою (відповідно до обраної картки та групи); створити та записати її опис (вигляд, звучання, цікаві та фантастичні особливості інструмента).

3) Презентація діяльності груп.

7. Стратегія критичного мислення «Займи позицію»

- Поміркуйте та висловіть власну позицію щодо такого питання:
Чи варто Карпику продовжувати грати на місячній арфі?
(Дітям слід наклеїти стікер на відповідну позицію.)

○ так не знаю ні

- Оберіть відповідну позицію. Обґрунтуйте її.
- Якщо ваша думка під час обговорення змінилася, можете змінити попередню позицію, але поясніть її причини.
- Назвіть найбільш переконливі аргументи своєї та протилежної сторони.

8. Вправа «Крісло автора»

- Уявіть себе павучком Карпиком. Висловіть власну думку щодо історії, яка з вами сталася, розкажіть, чи будете грати на місячній арфі й далі, які ваші мрії здійсняться.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Хто автор оповідання, з яким ми сьогодні ознайомилися?
- Що сподобалося вам у цьому оповіданні?

2. Рефлексія. Вправа «Анкетування»

Діти продовжують речення.

- Сьогодні на уроці зрозумів (зрозуміла)...
- Сьогодні я дізнався (дізналася)...
- Сьогодні мені вдалося...
- Я відчував (відчувала)...

3. Домашнє завдання

Створити власний опис місячної арфи.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 113. ЧАРІВНА ПТАХА У ВІРШІ НАДІЇ КИР'ЯН «ЖАР-ПТАШКА». СЛОВО ПРО АВТОРА. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ТА ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ. ВИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНОЇ ДУМКИ ВІРША. ПОНЯТТЯ РИМИ. ІНТОНАЦІЯ

Мета: ознайомити учнів із діяльністю української письменниці Надії Кир'ян та її віршем «Жар-пташка»; продовжити вдосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, творчі здібності, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати старанність та працьовитість.

Обладнання: репродукція картини Ганни Собачко «Жар-птиці», аркуші кольорового паперу (жовтий, червоний, синій, зелений), аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, кольорові олівці, зображення пір'їнки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Лиш дзвінок на урок продзвенить,
Стане кожний серйозним в ту мить.
Бо роботи багато у нас,
І дружно працює наш клас.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?

— Як ви гадаєте, що то за птахи?

— Чи можна сказати, що вони дивні? Чому?

— Що можна сказати про їх пір'ячко?

— Які кольори використав автор для їх зображення?

— Як ви вважаєте, чому їх приваблюють квіти?

— Чи є ця картина сучасною? Чому?

— Яку назву ви б дали цій картині?

— Цю картину 1964 року написала українська майстриня декоративного розпису Ганна Собачко, а називається вона «Жар-птиці».

4. Хвилинка-цікавинка

— А чи знаєте ви, хто така жар-птиця?

Жар-птиця — у східнослов'янській народній творчості — казковий птах сонячного царства зі сліпучо-золотавим, мов жар, пір'ям (тому птаха називають ще *Золотою птицею*); одного його пера досить, щоб освітити весь казковий сад; чародій краде Жар-птицю, але не вбиває її, бо не можна вбити сили природи, що постійно відроджується; Жар-птиця встигає знести яйце, і саме сонце постає яйцем, що його поклала Жар-птиця; символ щастя, чогось величного, ідеального; чарівне перо Жар-птиці завжди приносить удачу, щасливу долю, кохання.

Інша назва Жар-птиці — «*крешана*», яка бере вогонь у бога Сонця, креше ним з неба, посилаючи його всюди і в дерево, і в камінь.

Вона їсть золоті молодильні яблука, які дарують красу, вічну молодість і безсмертя. Коли співає Жар-птиця, з її дзьоба сиплються перлини. Вона здатна перевтілюватися на червоного і чорного коня. Червоний кінь — то сонце, а чорний — то нічне небо. Ці коні-птахи переносять душі померлих у тридесяте царство, тобто у вирій. Не випадково в українських народних казках герой не може окремо здобути ані Жар-птицю, ані вогняного коня, ані царівну-золотоволоску. Це сутності космогонічні й нероздільні.

Зображення Жар-птиці, разом зі Світовим деревом, тваринами, солярними знаками, чоловічою та жіночою постатями, можна побачити на лезі бойової сокири з оленячого рогу (II тис. до н. е.), знайдений поблизу села Дударкова Київської області.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми недаремно розпочали урок з розмови про Жар-птаха, бо сьогодні прочитаємо про цього чарівного птаха у вірші Надії Кир'ян «Жар-пташка», ознайомимося з діяльністю авторки, продовжимо працювати над виразністю під час читання твору, визначенням головної думки твору.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово про автора

— Надія Володимирівна Кир'ян — українська поетеса, дитяча письменниця, перекладачка, журналістка. Член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України. Лауреат літературної премії видавництва «Веселка» імені Олени Пчілки (1997).

Надія Кир'ян народилася 24 червня 1946 року. Навчалась у Київському університеті (1965–1968) та в Інституті іноземних мов (1969). Від 1989 року до 2001 року працювала у видавництві «Веселка» (Київ).

Видано збірки віршів: «Рідне» (1987); «Лелеки» (1991); «Чому вусатий колосок?» (1991); «Вечірня жінка і ранкова жінка» (2006); «Дарунок татуся» (2007). Також Надія Володимирівна Кир'ян є упорядником багатьох видань.

2. Робота за підручником (с. 152)

1) Читання вірша вчителем або перегляд відеоролика (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=FQD5IXI9R7w>).

2) Бесіда.

— Про кого цей вірш?

— Хто є дійовими особами?

— Події у вірша все ж таки відбувалися реально чи наснилися?

3) Читання вірша учнями.

- Напівголосне самостійне читання;
- читання в парах по реченню;
- читання за диктором;
- робота над інтонацією;
- виразне читання вірша учнями.

4) Вправа «Злови риму».

Діти шукають слова, що римуються, та називають їх парами.

3. Фізкультхвилинка «Кольори Жар-птиці»

— Ми сьогодні вже пригадували кольори, які можуть бути в описі чарівного птаха: жовтий, червоний, синій, зелений. Об'єднаємося в групи за цими кольорами.

Завдання: кожна група отримує аркуш паперу одного з кольорів. Далі необхідно за дві хвилини принести предмети заданого групі кольору у визначене для них місце. Перемагає група, яка збере найбільше предметів.

Примітка: оберіть кольори так, щоб групи опинилися в рівних умовах.

4. Вибіркове читання

— Знайдіть у тексті та прочитайте рядок, у якому говориться про те, де літає жар-птиця.

— Прочитайте рядки, в яких ідеться про те, що робить перо чарівного птаха.

— Що ж тоді робить Іванко?

5. Бесіда

— Як пробуджується Іванко щоранку?

— Чому він не може побачити Жар-пташки?

— Яку народну казку про цю пташку ви пам'ятаєте?

— Як ви вважаєте, яка головна думка цього вірша?

УРОК 114. Я ЧИТАЮ. ХМАРИНКА «Я ЧИТАЮ». МАЛЮВАННЯ СВОЄЇ ХМАРИНКИ ДУМОК ТА МРІЙ. ВИСТАВКА «ЧИТАЦЬКИХ» ХМАРИНОК

Мета: узагальнити знання учнів про користь книжок у повсякденному житті людини; продовжити вдосконалювати навички свідомого читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати зацікавленість до читання книжок.

Обладнання: картки для роботи в парах, аркуші білого паперу, кольорові олівці, маркери, магніти, аркуші для рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Від серця до серця
Лунають вітання.
Прийми найщиріші
Мої побажання:

Щоб ти був старанний,
Щоб ти був завзятий,
Веселий, щасливий,
Здоровий, багатий.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Спробуй, друже, відгадати,
Що за стрій у небесах:
Чи клубки пухкої вати,
Чи то пір'я з крупних птах,
Чи біжить овець отара?
Ні, пливуть це білі... (*хмари*).

4. Бесіда

— Ми бачимо хмари на небі майже щодня. А що ви про них знаєте?

- Складатися хмари можуть з крапель води, кристалів або того та іншого разом — залежить від температури. При температурі нижче -15 градусів вони кристалізуються. Такі хмари складаються вже не з водяних крапель, а з кристаликів льоду.
- Люди називають хмари повітряними і легкими, але це не так, адже хмари середніх розмірів можуть важити до 10 тонн.
- Незважаючи на це, вони безперешкодно переміщуються по небу, оскільки їхня вага розподіляється між численними крапельками води або кристаликами льоду.
- Хмари не тільки важкі, але й дуже великі. Крапельки або кристалики розкидані повітряним простором на багато кілометрів. Так, у грозових хмар відстань від основи до вершини може сягати 10 кілометрів.
- Найвищими хмарами на Землі є сріблясті. Вони утворюються вже за межами щільних шарів атмосфери, на висоті до 85 км над рівнем моря. При цьому на висоті 100 кілометрів офіційно вже починається космос. Побачити їх можна в сутінках. Це дуже гарне видовище.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми пригадали інформацію про хмаринки, які можемо зустріти в природі. А якими ще можуть бути хмаринки?

— Сьогодні на уроці ми будемо створювати хмаринки думок, а саме хмаринку «Я читаю», через які висвітлимо власні думки та мрії.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 153). Робота за малюнком

- Розгляньте хмаринку думок «Я читаю».
- З чим ви згодні, а з чим — ні? Поділіться думками.
- Як би ви хотіли її доповнити?

2. Робота в парах. Гра «Збери прислів'я»

- Утворіть прислів'я.

Книги читати —		коли її читають.
Книга корисна,		найкраще навчання.
Одна книга		усе знати.
З книгою жити —		тисячі людей навчає.
Читання —		з добром дружити.

- Яке прислів'я сподобалося найбільше?
- Як ти його розумієш?

3. Декламування віршів про книги, читання (читають підготовлені учні)

ПРО КНИГУ

Бачить — не бачить,
Чути — не чує.
Мовчки говорить,
Дуже мудрує.
Часом захоче —
Правди навчає,
Іноді бреше,
Всіх звеселяє.
Люба розмова, —
Будемо, діти,
З нею довіку
Жити-дружити.
Хто ж то така
В світі щаслива,
Мудра, правдива
І жартівлива?
Як не вгадали,
Стану в пригоді:
Річ коротенька —
Книжка, та й годі.

Л. Глібов

ЗАПРОШЕННЯ ДО ПОДРОЖІ

І знову у мандри запрошують книги...
В далекі часи, в дивовижні країни.
Відкриються вам таємниці великі,
Знайдете ви справді безцінні перлини.
Нехай не минає вас байка чи казка,
Хай міфи і вірші у душу вам линуть.
Та тільки уважно читайте, будь ласка,
Тоді лиш почувете слово нетлінне.
І мудрі поради, і жарти дотепні,
Й думки, що летять крізь кордони і мури.
Усе, чим приваблює світ цей безмежний,
Усе, що дарує нам література!

УРОКИ 116–117. МЕДІАВІКОНЦЕ: МІНІПРОЄКТ «НАША ВИПУСКНА СТІННІВКА». ПРОЩАННЯ З ПОЧАТКОВОЮ ШКОЛОЮ. ОБГОВОРЕННЯ ТА СТВОРЕННЯ ВИПУСКНОЇ СТІННІВКИ

Мета: продовжити вдосконалювати навички свідомого читання; розвивати творчі здібності учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення стіннівок з різних напрямів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати любов до школи, повагу до вчителів та однокласників.

Обладнання: картки для роботи в групах, пазли за репродукціями картин Роберта Дункана з циклу «Щасливе дитинство. Літо», фотографії для створення стіннівок, роздруківки із зображенням шкільного приладдя для оформлення, аркуші для фліпчарту, маркери, клей, ножиці, кольоровий папір та олівці, магніти.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго ранку! Доброго дня!
Доброго вечора — нині, щодня!
Хай не псується годинник на вежі.
Хай буде все на земля, як належить:
Сонце — як сонце, літо — як літо,
Дощик — як дощик, діти — як діти.
Кожному дому я щастя бажаю.
Маку — цвітіння, житу — врожаю,
Небові — миру, голубу — неба.
Кожній дитині — всього що треба.
Хай усміхаються діти щодня.
Доброго ранку! Доброго дня!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Сонечко яскраве
Цілий день палає,
На травиці в гаї
Цілий день ми граєм.
Раді всі малята
Цілий день купатись,

Веселиться й грати,
На сонці засмагати.
Як пора ця зветься,
Коли все сміється
І відпочиває?
Коли ж це буває? (*Влітку.*)

4. Стратегія критичного мислення «Входження в картину». Робота в групах

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання.

- Скласти пазл;
- розглянути репродукцію картини та заповнити таблицю.

Яку пору року зображено?	
Кого ви бачите на репродукції картини?	
Чим зайняті діти?	
Де знаходяться діти?	
Які діти мають настрої?	
Придумайте назву для репродукції картини	

Група 1

Група 3

Група 2

Група 4

Група 5

3) Презентація діяльності учнів.

5. Бесіда

- Що об'єднує всі репродукції картин?
- Їх об'єднують не лише літня пора року та щасливі й усміхнені діти, усі ці картини створені вже відомим нам американським художником Робертом Дунканом. Картини належать до циклу «Щасливе дитинство».

6. Повідомлення теми та мети уроку

- Незабаром літо. Упевнена, що ви проведете його з користю та гарно відпочините. Але восени ви вже прийдете у 5-й клас. Настає момент прощання з початковою школою. Тому сьогодні запрошую вас стати учасниками мініпроєкту та створити випускню стіннівку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Декламування віршів (учні підготовлені заздалегідь)

1-й учень

Життя — це таємнича книга.
А скільки в ній незвіданих доріг.
Ви озирніться й подивіться,
Як промайнув за роком рік.
Згадаємо, дівчатка і хлоп'ята,
4 роки нелегких.
Нехай почують мами й тата,
Що ви робили тут без них.

2-й учень

Давно-давно тому, чотири роки,
Коли осінні дні були,
Почулись в школі тихі кроки:
Це ми у перший клас прийшли.

3-й учень

Читати трошки ми вже вміли,
Писати ж зовсім не могли.
Батьки нас рахувати вчили, —
Такі маленькі ми були!

4-й учень

Ще довго літери вивчали
І по складах ледь-ледь пливли...
Колись на пальцях рахували,
І до мільйонів аж дійшли!

5-й учень

Тепер же нас і не впізнати,
Бо скільки знань ми здобули!
Писать навчилися, читати,
Чотири сходинки пройшли!

6-й учень

Чотири роки сплигло за водою,
І вирости ми із тобою,
Так лине і лине цей час,
Вже 5-й клас чекає на нас!

7-й учень

Ми росли і вчилися в колективі жити,
Набували вміння, навички й знання.
Пізнавали світ ми, вчилися дружити,
Нам було цікаво й весело щодня.

8-й учень

Ми в нові науки радо поринали.
Вчилися учитись і до мрії йти.
Світ наш надзвичайний добре пізнавали
І хотіли дуже швидше підрости.

9-й учень

Стелися нам, дорого ясна
Весела, довга і прекрасна,
В здоров'ї добрім, в мирі, в дружбі
На цій шкільній нелегкій службі.

2. Робота за підручником (с. 154)

1) Читання вірша вчителем або слухання аудіозапису (посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=dd8DHM2CgCY>).

2) Читання вірша учнями.

- Напівголосно;
- читання за диктором;
- читання по реченню естафетою.

3) *Бесіда.*

- Куди йдуть діти?
- Що чекає дітей у 5-му класі?
- Що кажуть діти початковій школі?

3. Фізкультхвилинка

Діти співають та виконують рухи за ведучим за піснею «Школа» (сл. В. Федотова, муз. І. Тарнавська).

Посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=QiYYc8WZygQ>

4. Обговорення випускної стіннівки

- Як ви вважаєте, що повинно бути розміщено на сторінках випускних стіннівок?
- Який матеріал ви хотіли би побачити в ній?
- Що підготували?
- Які кольори будуть основними? Чому?

5. Робота в групах. Робота над створенням стіннівок

1) Об'єднання в групи (за бажанням).

УРОК 118. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички правильного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення «Дороговказу успішної та щасливої долі»; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську; виховувати зацікавленість до творчої активності.

Обладнання: картки для роботи в парах, аркуші білого паперу, кольорові олівці, картки для тестування, аркуші для фліпчарту, маркери, магніти, аркуші для рефлексії, стікери.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь учнів.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сонечко встало,
Іде новий день.
Любі малята,
Усім: «Добрий день!»
Пташечка в небі
Співає пісень.

Ніби вітає усіх:
«Добрий день!»
Дзвоник видзвонює:
«Дзень! Дзень-дзелень!»
Учні, школярки,
Всім: Добрий день!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Вправа «Крапка та мої фантазії»

1) Виконання завдання.

— Перед вами — аркуш білого паперу. Поставте на ньому крапку. Уявіть, що це чарівна крапка, яка є початком чогось нового, незвичайного. Спробуйте це намалювати.

2) Презентація дитячих робіт (за бажанням).

3) Бесіда.

— Ким ви відчули себе, створюючи нікому ще невідомий предмет?

— Чи подобається вам творити, вигадувати, придумувати? Чому?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Фантазуємо, творимо і мріємо». Традиційно на нас чекають завдання підручника та тесту з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 156)

1) Гра «Запитання — відповідь».

Учень/учениця читає запитання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває до тих пір, поки не пролунають відповіді на всі запитання.

— Отже, починаємо відповідати на запитання до розділу.

2) Виконання тестових завдань.

1. У творі «Новинка» ідеться про:

а) винаходи Новинкаря; б) маленького хлопчика; в) сучасну техніку.

2. Павучок Карпик до іспиту в музичну школу виготовив:

а) сонячну арфу; б) місячну арфу; в) дубову арфу.

3. Автор вірша «Жар-пташка»:

а) Леся Мовчун; б) Степан Пушик; в) Надія Кір'ян.

5. Слова: «... коли пощастить вам пташину побачить...» є у творі:
 а) «Новинкар»; б) «Жар-пташка»; в) «Арфа для павучка».
6. Основними жанрами розділу «Фантазуємо, творимо і мріємо» є:
 а) оповідання про природу;
 б) літературні казки, чарівні вірші;
 в) вірші про тварин.
7. Добери синонім до слова *стіннівка*.
 а) Стінна газета; б) часопис; в) щоденник.
8. Назви рими до слів: *школа, бузок, життя*.
 а) Мова, урок, дитя; б) травень, квітка, клас; в) свято, вчителька, небо.
9. Від чого нас застерігає художник Павло Кучинський?
 а) Від впливу мобільного телефону;
 б) від впливу книжок;
 в) від впливу журналів.

2. Фізкультхвилинка

3. Робота в групах. Створення «Дороговказів та щасливої долі»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Діяльність у групах.*

— Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 145).

— Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?

— Запишіть свої міркування на аркуші та підготуйтеся презентувати власні думки.

3) *Презентація діяльності учнів.*

4. Заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

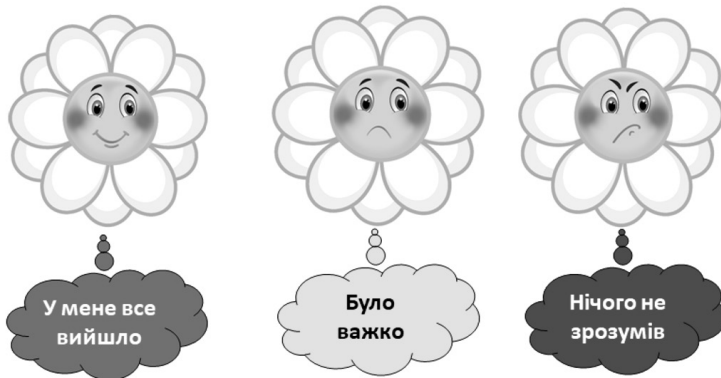
1. Бесіда

— Назвіть авторів, з творчістю яких ми познайомилися в розділі «Фантазуємо, творимо і мріємо»?

— Чий твори вам сподобалися більше? Чим саме?

2. Рефлексія. Вправа «Обери квітку»

— Прикріпи стікер на квітку, яка відображає твій стан за підсумками уроку.

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ. Обговорити його з рідними та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 119. ПІДСУМКОВА БЕСІДА «ХТО ТАКІ СПРАВЖНІ ЧИТАЧІ?». «СКРИНЬКА ОЧІКУВАНЬ»: ЩО СПРАВДИЛОСЬ, А ЩО — НІ? ОБГОВОРЕННЯ КНИЖКОВИХ ОЧІКУВАНЬ НА ЛІТО І ПОДАЛЬШЕ ЧИТАЦЬКЕ ЖИТТЯ

Мета: узагальнити знання учнів про книги, читачів, бібліотеку; продовжити вдосконалювати навички свідомого та виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, творчі здібності учнів; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, культурну; виховувати повагу до книги, зацікавленість до читання.

Обладнання: картки для роботи в парах, аркуші для складання «асоціативного куща» «Хто такі справжні читачі?», аркуші білого паперу, технологічні карти щодо виготовлення книжки, кольорові олівці, маркери, магніти, цеглинки та набори *Play Box*.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вмінь учнів.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Тільки сонечко зійде,
Заирне в вікно світанок,
До вікна ми підійдем
І промовим: «Добрий ранок!»
Промінь падає в долоні —
Другу усміхнись.
Очі у небес бездонні —
За руки візьмись.
Шелестить над нами листя —
Весело стрибай.
Хвиля мружиться іскристо —
Тож і ти моргай!
Вже метелик не сумує —
З радістю танцюй.
Квіти хтось комусь дарує —
Тож і ти даруй.
На поляні гриб-грибочок —
В кошик поклади.
А на річці є місточок —
Швидше перейди.
Заховалася сунічка —

Нахились мерщій.
Вітер вже лоскоче личко —
Ти його закрій.
В небо пташечка злетіла —
Спробуй полети.
Деж за лісом сонце сіло —
Тож сідай і ти.
Задощила раптом хмарка —
Руки підставляй.
Потім знову стало жарко —
Голову сховай.
Ось таке воно, це літо —
В небо задивись.
Пісня лине понад світом —
Другу усміхнись!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в парах. Вправа «Розпізнай, що заховалось»

— Пригадайте алфавіт, перевірте, що утворилося. Для цього треба з'єднати за абеткою всі 33 точки, над якими написано відповідні літери.

— Що у вас утворилося?

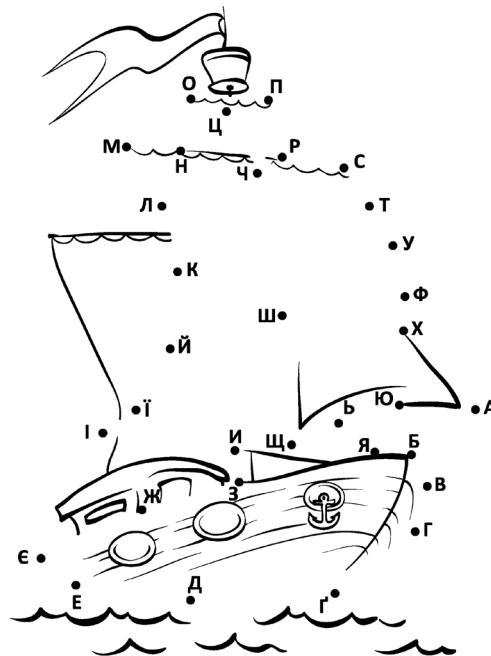
— Пофантазуйте, яким може бути корабель.

— Уявіть, що цей корабель книжковий, який пливе книжковим морем. Кому він може бути цікавим?

— Хто може пливти на ньому?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми пригадаємо, хто ж такі справжні читачі, обговоримо книжкові очікування на літо та подальше читачьке життя.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Декламування віршів

1-й у ч е н ь

В кожному домі, в кожній хаті —
У містах і на селі, —
Хто навчився вже читати,
Має книжку на столі.
Дружба з книгою — це свято,
Не було б його у нас,
Ми не знали так багато
Про новий і давній час.

2-й у ч е н ь

Хто багато книг читає, той багато дуже знає.
Книжка кожного навчить, як на світі треба жити.
Пам'ятай, дитино мила, що знання — найбільша сила!
Що навчивсь в житті робити — за плечима не носити!

3-й у ч е н ь

І знову у мандри запрошують книги...
В далекі часи, в дивовижні країни.
Відкриються вам таємниці великі,
Знайдете ви справді безцінні перлини.

4-й у ч е н ь

Нехай не минають вас байка чи казка,
Хай міфи і вірші у душу вам линуть.
Та тільки уважно читайте, будь ласка,
Тоді лиш почувете слово нетлінне.

5-й у ч е н ь

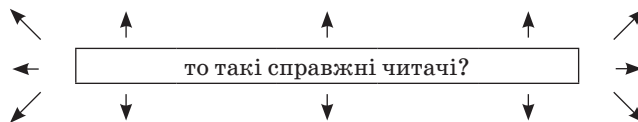
І мудрі поради, і жарти дотепні,
Й думки, що летять крізь кордони і мури.
Усе, чим приваблює світ цей безмежний,
Усе, що дарує нам література!

2. Робота в групах. Складання «асоціативного куща» «Хто такі справжні читачі?»

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання.

Завдання: скласти «асоціативний кущ» «Хто такі справжні читачі?».

3) Презентація діяльності груп.

3. Бесіда

- Як ви гадаєте, яку літературу можу читати справжній читач?
- Де можна брати книжки для читання?
- Поділіться досвідом відвідування бібліотек.

4. Фізкультхвилинка

Діти виконують рухи та співають пісню «Нас чекає бібліотека» (сл. Наталії Іванової, муз. Анни Олейнікової).

Посилання на відео: <https://www.youtube.com/watch?v=zGFdLnabCfc>

5. Робота в парах. Складання сенкана до слова «книга»

1) Робота в парах. Виконання завдання.

2) Презентація діяльності учнів.

Наприклад:

Книга.

Цікава, захоплива.

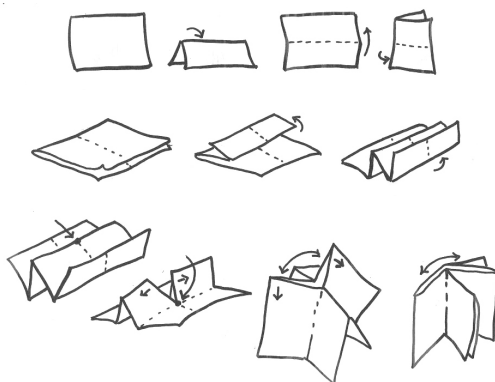
Вчить, надихає, розвиває.

Книга тисячі людей навчає.

Учитель.

6. Створення книжки «Незабаром літо. Моє книжкове очікування»

1) Створення книжки з шаблоном та розподіл сторінок.

2) Обговорення книжкових очікувань на літо і подальше читацьке життя.

3) Оформлення власних книжкових очікувань, запис книжок, які б хотілося прочитати за літо.

4) Презентація книжок (за бажанням учнів).

7. Робота в групах. Робота з цеглинками та наборами Play Vox

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання: розробити макет книги або сучасного читача.

3) Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— До яких почуттів спонукав вас сьогоднішній урок?

— До яких роздумів запросив?

2. Рефлексія. Прийом «Акрослово»

Запропонуйте учням на кожну літеру слова «книга», надати його змістовну характеристику.

— Дякую за урок! Гарних літніх канікул!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

УКРАЇНСЬКА МОВА

1. Асоціація дитячих центрів України. URL: <https://seminar.net.ua/refleksiya-na-zanyattyah-doshkilnyj-vik/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 05.03.2022)
2. Всеосвіта. URL: <https://vsimosvita.com/vidkritiy-urok-z-ukrayinskoyi-movi-quot-chislivnik-pidsumkoviy-urok-quot/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 17.04.2022)
3. Всеосвіта. URL: <https://vsimosvita.com/vidkritiy-urok-z-ukrayinskoyi-movi-quot-chislivnik-pidsumkoviy-urok-quot/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 28.02.2022)
4. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/movni-igri-pri-vivcenni-castin-movi-15528.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 17.03.2022)
5. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/movni-igri-pri-vivcenni-castin-movi-416692.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 21.04.2022)
6. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/news/7-pryiomiv-refleksii-z-uchniamy-pochatkovykh-klasiv-6051.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 03.05.2022)
7. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/didakticnij-material-prislivnik-466608.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 08.05.2022)
8. Довідка. URL: <https://dovidka.biz.ua/zagadki-z-chislivnikami/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 31.03.2022)
9. Довідка. URL: <https://dovidka.biz.ua/novorichni-zagadki-na-ukrayinskiy-movi/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 09.05.2022)
10. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> — Назва з екрану. — (Дата звернення 04.04.2022)
11. На урок. URL: <https://naurok.com.ua/rebusi-dlya-roboti-nad-slovnikovimi-slovami-94404.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 13.05.2022)
12. На урок. URL: <https://naurok.com.ua/urok-ukra-nsko-movi-zakriplennya-ta-uzagalnennya-vivchenogo-pro-rechennya-nush-230671.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 11.03.2022)
13. На урок. URL: <https://naurok.com.ua/pidsumkoviy-urok-z-temi-rechennya-140616.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 19.03.2022)
14. На урок. URL: <https://naurok.com.ua/urok-ukra-nsko-movi-zakriplennya-ta-uzagalnennya-vivchenogo-pro-rechennya-nush-230671.html> — Назва з екрану. — (Дата звернення 17.04.2022)
15. eventukraine. URL: <https://eventukraine.com/travel/55-najcikavishih-faktiv-pro-afriku/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 27.04.2022)
16. YOAIR.Blog. URL: <https://www.yoair.com/uk/blog/indigenous-games-that-both-kids-and-adults-love-playing-in-india/> — Назва з екрану. — (Дата звернення 10.04.2022)
17. learningapps.org. URL: <https://learningapps.org/10347375> — Назва з екрану. — (Дата звернення 30.04.2022)
18. learningapps.org. URL: <https://learningapps.org/watch?v=pjv18uk7j01> — Назва з екрану. — (Дата звернення 05.05.2022)

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

1. 14 ідей вправ-руханок для учнів молодшої школи. URL: <https://naurok.com.ua/post/14-idey-vprav-ruhanok-dlya-uchniv-molodsho-shkoli>
2. 15 дитячих загадок про театр українською мовою. URL: <https://mamabook.com.ua/15-zagadok-pro-teatr/>
3. 20 дитячих віршів про книги та читання. URL: <https://mamabook.com.ua/20-virshiv-pro-knugu-chutannya/>

4. 20 цікавих фактів про лисиць. URL: <https://tut-cikavo.com/pryroda/tvaryny/ssavtsi/1118-tsikavi-fakty-pro-lysyts>
5. 45 цікавих фактів про хмари. URL: <https://tsikavi-fakty.com.ua/45-tsikavyh-faktiv-pro-hmary/>
6. 50 цікавих фактів про ластівок. URL: <https://tsikavi-fakty.com.ua/50-tsikavyh-faktiv-pro-lastivok/>
7. 80 років від дня народження Вадима Петровича Скомаровського (1937), українського поета, уродженця Київщини. URL: <https://slavutichlib.com.ua/kalendar/eventdetail/616/-/80-rokiv-vid-dnia-narodzhennia-vadyma-petrovycha-skomarovskoho-1937-ukrainskoho-poeta-urodzhentsia-kyivshchynu>
8. Анатомія книжкової обкладинки. URL: <https://www.vydra.net.ua/anatomiia-knyzhkovoї-obkladynky/>
9. Бондаренко Н. П. Підсумок за розділом «Чуємо весняні передзвони». URL: <https://naurok.com.ua/test/pidsumok-za-rozdilom-chuemo-vesnyani-peredzvoni-1416597.html>
10. Василь Сухомлинський біографія коротко. URL: <https://dovidka.biz.ua/vasil-suhomlinskiy-biografiya-korotko/>
11. Вільний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/f/vikipedyst>
12. Володимир Сосюра біографія коротко. URL: <https://dovidka.biz.ua/volodimir-sosyura-biografiya-korotko>
13. Всесвітній день поезії. URL: <https://dspu.edu.ua/biblioteka/wp-content/uploads/2018/03/Всесвітній-день-поезії.pdf>
14. Дитяча поезія Володимира Лучука. URL: <https://mala.storinka.org/дитяча-поезія-володимира-лучука.html>
15. Дмитро Павличко. URL: http://ababahalamaha.com.ua/uk/Павличко_Дмитро
16. Дмитро Павличко біографія коротко. URL: <https://dovidka.biz.ua/dmitro-pavlichko-biografiya-skorocheno>
17. Жар-птиця. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Жар-птиця>
18. Загадки про зозулю українською. URL: <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-zozulyu-ukrayinskoju>
19. Загадки про ластівку для дітей. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadky-pro-lastivku/>
20. Загадки про півня українською мовою. URL: <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-kurku-pivnya-tsiplyat>
21. Загадки про хмари для дітей. URL: <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-hmari-na-ukrayinskiy-movi>
22. Засоби масової інформації. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Засоби_масової_інформації
23. Зозуля: цікаві факти. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-zozulyu>
24. Книжкова обкладинка. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Книжкова_обкладинка
25. Корицька Галина Романівна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Корицька_Галина_Романівна
26. Кир'ян Надія Володимирівна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кир'ян_Надія_Володимирівна
27. Леонід Глібов біографія коротко. URL: <https://dovidka.biz.ua/leonid-glibov-biografiya-korotko>
28. Літературний матеріал для використання під час спостереження. URL: <https://uchika.in.ua/dovidnichok-tayemnice-lisu-sistema-sposterejene-v-prirodi-z-di-v3.html?page=12>
29. Мовчун Леся (Лариса) Вікторівна. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовчун_Леся_\(Лариса\)_Вікторівна](https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовчун_Леся_(Лариса)_Вікторівна)
30. На допомогу вчителю: віршики до початку уроку. URL: https://bookwoed.blogspot.com/2017/11/blog-post_15.html
31. Півень — свійський птах. URL: <https://dovidka.biz.ua/piven-sviyskiy-ptah>
32. Пройдакова І. М. Ідеї — винаходи — відкриття. Пригода 2. Хто вони-винахідники. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozrobka-uroku-ads-2-klas-idei-vinahodi-vidkritta-prigoda-2-hto-voni-vinahidniki-217845.html>

33. Редьярд Кіплінг біографія для дітей. URL: <https://dovidka.biz.ua/kipling-biografiya-korotko>
34. Розповідь про Ліну Костенко для дітей. URL: <https://dovidka.biz.ua/rozpovid-pro-linu-kostenko-dlya-ditey>
35. Слєпченко Володимир Павлович. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Слєпченко_Володимир_Павлович
36. Способи організації початку уроку. URL: <https://shag.com.ua/sposobi-organizaciyi-pochatku-uroku.html>
37. Театральні загадки. URL: <http://ped-kopilka.com.ua/blogs/kryuchkovoiv-svetlany/teatralnye-zagadki.html>
38. Українська Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_Вікіпедія
39. Українська вікіпедія: енциклопедія, яку складають самі користувачі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/969886.html>
40. Українські загадки про весну. URL: <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-vesnu>
41. Цікаві факти про кульбабу. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-kulbabu>
42. Цікаві факти про Лєсю Українку. Невідоме та неймовірне. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-lesyu-ukrayinku>
43. Цікаві факти про павуків. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-pavukiv>
44. Фізкультхвилинки на уроках української мови та літератури. URL: <https://www.divomova.in.ua/?p=3222>
45. Шевелєва М. Андрій Малишко — талановитий співець свого народу. URL: <https://uain.press/blogs/andrij-malyshko-talanovytyj-spivets-svogo-narodu-1110529>
46. Шевелєва М. Микола Вінграновський — поет абсолютного слуху і режисер. URL: <https://uain.press/blogs/mikola-vingranovskij-poet-absolyutnogo-sluhu-i-rezhiser-1362013>
47. Річки України: Дніпро, Дністер, Південний Буг, Сіверський Донець. Реферат. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26004/>

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

АБРАМЮК Тетяна Леонідівна,
ОПІЩЕНКО Ірина Валентинівна

**УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ.
4 КЛАС. ЧАСТИНА 2**

Відповідальний за видання *А. В. Бойко*

Підписано до друку 29.07.2022. Формат 84×108/16.
Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.
Ум. друк. арк. 30,24. Замовлення № 22-08.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-34
e-mail: office1@osnova.com.ua
<https://osnova.com.ua>
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»
м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21
www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FАMО TRIADA LLC (065445)